RADU TEODORESCU

TRĂIRE ŞI STUDIU CREŞTIN ORTODOX ÎN ZILELE NOASTRE

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE

Cartea de faţă reuneşte 56 de articole şi eseuri pe care le-am publicat între anii 2012 şi 2013 cu câteva care le-am publicat în anul 2014. Aceste articole şi studii se găsesc online pe internet pe una dintre cele mai cunoscute reţele de publicaţii din zilele noastre, este vorba de site-ul www.scribd.com. Pentru a face lectura cititorului mai uşoară am făcut o muncă de colectare şi adunare. Acest lucru nu a fost uşor fiindcă autorul a trebuit să stea mai multe ore în faţa calculatorului şi a internetului pentru a găsii unele articole scrise acum mai bine de 3 ani pe care le credea pierdute pentru totdeauna. Am voit să aducem în faţa cititorului aceste articole pentru a îl ţine la zii cu care sunt marile teme sau problematici contemporane ale teologiei creştin ortodoxe. Zilele noastre sunt din fericire zile ale libertăţii religioase în care teologii şi cei care sunt iubitori de Dumnezeu sunt lăsaţi să îşi facă investigaţiile şi studiile în libertate. Spre contradicţia mai multora, teologia creştin ortodoxă nu este moartă ci ea este vie. Această care este poate cea mai bună dovadă. Mai multă lume consideră că în materie de teologie creştin ortodoxă nu se mai poate exprima nimic altceva decât ceea ce s-a exprimat în trecut. Acest volum vine să nege acest lucru. Am scris aceste rânduri în grabă sau cu grija a diferitelor lucruri cu care am fost prins în ultima perioadă de timp şi în viaţa cotidiană. Cititorul v-a putea vedea că de mai multe ori firul ideilor şi a conceptelor exprimate în această carte i deviază şi nu este exact şi precis. Aceasta fiindcă presiunea şi tensiunea este un lucru care este tipic pentru zilele noastre şi ea nu poate fii atât de uşor eradicată. Tematica acestor articole este în mare una de natură teologică şi religioasă dar se vor găsii şi mai multe articole care vorbesc de teme etice sau morale care sunt tipice pentru timpurile în care trăim. Peste ani, această carte care nu este nimic mai mult decât o colecţie de articole şi studii v-a devenii probabil un punct de reper referitor care au fost şi care sunt marile problematici cu care s-a confruntat secolul al XXI-lea.

M-am străduit să ofer cititorului o carte scrisă pe gradul de înţelegere şi de exprimare a secolului al XXI-lea. Poate se v-a considera de mai multă că încă o carte de teologice creştin ortodoxă este deja prea mult pentru o lume care are acces în vremurile noastre la foarte multe resurse teologice şi religioase. Acest lucru este însă numai parţial adevărat. Noile generaţii de seminarişti şi studenţi teologi resimt de mai multe ori nevoia de a citii cărţi care să se exprime pe nivelul şi în limbajul secolului al XXI-lea, secol în care trăim. Textele antice ale sfinţilor părinţi şi a marilor teologi creştini ortodocşi de mai multe ori sunt redactate într-o formă arhaică care le face neactuale pentru zilele noastre. Am voit să scriem o carte de teologie creştin ortodoxă care să fie în acelaşi duh cu a mai multor părinţi şi duhovnici creştini ortodocşi care au trăit mai înainte de noi dintre care a amintim pe Dumitru Stăniloae, Constantin Virgil Gheorghiu, Constantin Galeriu, Ilie Cleopa, Andre Scrima, Antonie Plămădeală, Bartolomeu Anania sau Teoctist Arăpaşu. Este nevoie în zilele noastre să continuăm ceea ce a fost bun la mari părinţi duhovniceşti din secolul al XX-lea. Tendinţa mai multora dintre noi şi a mai mulţi teologi creştini ortodocşi este să dăm uitării pe mari teologi şi duhovnici din secolul al XX-lea. În secolul al XX-lea au trăit mai mulţi mari părinţi duhovniceşti pe care nu trebuie să îi uităm. Aceştia ne-au îndrumat sufletele şi minţile acum mai bine de 20 de ani şi poate că lor de datorăm ceea ce suntem azi.

Titlul acestei cărţi nu a fost ales la întâmplare ci a fost pus pentru a arăta că între trăirea şi studiul creştin ortodox există legătură şi acestea sunt două noţiuni care nu pot fii disociate una de alta. Trăirea religioasă şi studiul religios sunt două noţiuni care trebuie să fie complementare una alteia. Teologii creştin ortodocşi prin urmare sunt cei trăiesc ceea ce studiază şi studiază ceea ce trăiesc. Acest lucru nu este o tautologie ci mai mult o complementaritate. Suntem datori să aducem în faţa omului secolului al XXI-lea noi mărturii despre frumuseţea vieţii religioase. Istoria şi posteritatea ne v-a judeca pentru acest lucru. Ceea ce trebuie este să ne facem datoria şi să dăm omului secolului al XXI-lea tot ceea ce este mai bun şi mai frumos. Am ales aici şi unele articole cu mai puţin conţinut teologic fiindcă

am voit să arătăm că ortodoxia şi creştinismul ortodox se află în dialog şi nu în negaţie cu lumea în care trăieşte. Această carte se adresează în primul rând elevului teolog, studentului teolog, preotului şi ierarhului creştin ortodox care este dornic şi deschis să îşi împărtăşească crezurile şi opiniile cu semenii săi. Mai apoi ea se adresează la toţi credincioşii creştin ortodocşi. Pentru acest lucru am şi intitulat un articol Despre beneficiile dialogului. Sperăm ca lectura acestui volum să fie una plăcută şi nu una care să creeze mai multe tensiuni şi mai multe probleme decât există deja. La fel de bine poate se vor găsii mai mulţi care să se reculegă şi să îţi găsească pacea sufletească şi să mai facă un pas în drumul spre mântuire. Încercările noastre au fost de a pune în faţa cititorului o lectură plăcută şi folositoare.

CUVÂNT LA PAŞTILE SAU ÎNVIEREA DOMNULUI IISUS HRISTOS DIN ANULUI 2014

Teolog Radu Teodorescu

Din nou în acest an 2014 vom sărbătorii din nou Paştile sau Învierea Domnului Iisus Hristos. Această sărbătoare a fost instituită acum 2000 de ani în jurul anului 33 după Hristos. Până în anul 33 după Hristos, Paştile se sărbătoreau pe data de 14 aprilie [nisan în evreieşte] şi erau o sărbătoare cu dată fixă care nu se modifica niciodată. Ştim că evrei sărbătoreau pe data de 14 aprilie trecerea prin marea Roşie şi de aici a venit şi numele de paşte care în ebraică înseamnă trecere, pesah. De la Domnul Iisus Hristos sensul paştilor s-a schimbat. De paşti noi sărbătorim învierea Domnului Iisus Hristos. Acest lucru nu înseamnă că nu ne mai aducem aminte de minunea pe care Dumnezeu a făcut-o prin trecerea evreilor prin marea Roşie. Din acest punct de vedere sărbătorim paştile ca şi o anticipare a propriei noastre învierii. Ce putem face în faţa cruzimii morţii care ne răpune unul câte unul? Un sâmbure de alinare în faţa morţii este sărbătoarea paştelui. Paştele este sărbătoarea care ne aminteşte, nu ştim când, cumva, toţi vor învia din morminte. Crezul în înviere este prezent unanim la toţii sfinţii. Dumnezeu nu l-a făcut pe om spre moarte. Din acest punct de vedere moartea este cu adevărat o tragedie.[1]

În jurul învierii Domnului Iisus Hristos au existat foarte multe îndoieli pe parcursul timpului şi să nu uităm că dintre oameni, primii care s-au îndoit de învierea Domnului Iisus Hristos au fost chiar sfinţii apostoli. Dacă sfinţii apostoli în frunte cu Toma s-au îndoit de învierea Domnului Iisus Hristos, cum nu ne vom îndoi noi de acest lucru? În sine învierea este un fapt sau un lucru supranatural care este dincolo de puterile omului. Omul nu se poate învia pe sine, însă Dumnezeu poate face acest lucru. Pe parcursul timpului, învăţătura despre învierea Domnului Iisus Hristos a fost sintetizată de o carte anume care este şi folosită în cultul ortodox. Este vorba despre Penticostar.[2] Penticostarul este prin urmare cartea esenţială a ortodoxiei despre înviere şi în ea se află comasate într-un format imnologic toate învăţăturile creştin ortodoxe despre înviere. Ortodoxia afirmă că învierea lui Iisus Hristos este o anticipare a propriei noastre învieri. Acest lucru îl afirmăm foarte bine sau cel mai mult când cântăm imnul: „Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le.” Când spunem, că Hristos a înviat, prin urmare afirmăm credinţa în propria noastră înviere. Din acest punct de vedere există două dimensiuni în sărbătoarea paştilor: 1. prima este faptul că comemorăm sau pomenim învierea Domnul Iisus Hristos şi în al doilea rând anticipăm propria noastră înviere. Acesta este un aspect mai greu de înţeles din sărbătoarea învierii dar în cele din urmă vom vedea importanţa şi semnificaţia sărbătorii învierii.

Din acest punct de vedere paştile sau αναστασις pe greceşte nu este numai o sărbătoare a „trecerii” de la moarte la viaţă ci şi o sărbătoare a bucuriei, a luminii şi a împlinirii. De mici copii suntem crescuţi în aşteptarea paştelui. Cu toţii care suntem de bună credinţă avem amintiri din copilărie despre frumuseţea dimineţii paştilor. Deşi slujba de paşti este mai lungă ea este din acest punct de vedere frumoasă şi are un ritual cu cântări înălţătoare şi minunate. Poate cea mai frumoasă cântare de paşti este Ziua învierii. Ziua de paşti este din acest punct de vedere o zii

[1] Marko Ivan Rupnik, *Cuvinte despre om: persoana, fiinţă a paştelui* (Editura Deisis: Sibiu, 1997).
[2] *Penticostar: adică sfintele slujbe de la duminica paştilor până la duminica tuturor sfinţilor* (EIBMBOR, 1973).

a bucuriei şi a luminii. Este din acest punct de vedere o realitate faptul că de Paşti, s-a descoperit lumina lui Dumnezeu. Învierea Domnului Iisus Hristos a avut loc în lumină şi aşa v-a avea loc şi propria noastră înviere. Paştile corespund din acest punct de vedere cu venirea primăverii şi ele sunt o amintire a propriei noastre regenerări. De paşti ne amintim din copilărie de ouăle roşii, de faptul că aşteptam ca „iepuraşul" să vină cu daruri, de masa bogată dimpreună cu familia, de timpul bun pe care l-am petrecut cu prietenii fie la biserică sau fie acasă. Din acest punct de vedere este adevărat că percepția noastră despre paşti s-a schimbat dar paştile îşi mențin actualitatea şi pentru adulți. Din acest punct de vedere este bine să ştim că sărbătoarea paştilor nu o facem cu beții şi destrăbălare ci axându-ne pe partea sau bucuria duhovnicească. Bucuria duhovnicească nu este o bucurie care nu vine din consumul de băuturi alcoolice sau din dansuri erotice ori muzică [rock] zvăpăiată, ci bucuria duhovnicească este o bucurie care se instalează în om prin faptul că el merge şi stă atent la slujba de paşti, se roagă, vine acasă şi se bucură de mâncarea de paşti după 50 de zile de post şi se simte în comuniune cu Dumnezeu. Este bine din acest punct de vedere să facem tot ceea ce putem să nu degenerăm sensul şi sărbătoarea paştilor. Învierea lui Hristos trebuie să ne aducă o bucurie duhovnicească, o bucurie spirituală că prin sărbătorirea paştilor anticipăm propria noastră înviere. Pentru cei dornici să investigheze în profunzime cele legate de sărbătorea învierii Domnului Iisus Hristos sunt mai multe resurse teologice. Ținem să precizăm că numai Penticostarul care este cartea învierii are aproape 700 de pagini.[3] Avem din fericire foarte multe resurse duhovniceşti pentru cei care sunt dornici să exploreze mai mult în taina învierii Domnului Iisus Hristos.

Paştile sunt o sărbătoare care din mai multe punct de vedere nu are prea mult interes pentru lumea noastră de secol al XXI-lea. Aceasta fiindcă în primul rând sunt puțini cei dintre noi care sunt interesați de religie şi învierea este o temă care ține de religie. Sunt puțini dintre noi care gândesc la paşti ca şi la o sărbătoare a tradiției. Paştile sunt fără doar şi poate o celebrare a tradiției care am primit-o de la Sfinții Apostoli. Cei 12 apostoli au fost cei dintâi care au dat mărturie despre înviere. Acest lucru trebuie să ne aducă în față faptul că sărbătorind paştile sărbătorim o tradiție pe care am primit-o de la Domnul Iisus Hristos prin cei 12 apostoli ai Săi. Domnul Iisus Hristos nu a fost un simplu om ci a fost şi Fiul lui Dumnezeu. El a venit între noi pentru a exprima iubirea pe care Dumnezeu o are față de noi. Domnul Iisus Hristos este manifestarea cea mai concretă a iubirii lui Dumnezeu față de om. Printr-o modalitate supranaturală cu toții ştim de persoana Domnului Iisus Hristos care este mântuitorul nostru. S-a spus de mai multe ori: de ce să sărbătorim paştile într-o lume plină de morți şi de moarte? Sărbătorim paştile fiindcă aşa ne cere Dumnezeu. Sărbătoarea paştilor deşi este respinsă de mai mulți este cerută de Dumnezeu. Vom vedea că în cele din urmă Dumnezeu nu ne cere mult. Sunt mulți dintre noi care găsesc ritualul paştilor demodat şi învechit. Mai mult, decât atât, acest ritual se repetă de mai multe ori şi este acelaşi în fiecare an.

Din punct de vedere duhovnicesc şi spiritual, paştile sunt ceea ce am putea denumii amintirea faptului că binele v-a ieşii întotdeauna biruitor asupra răului. Pe cum Domnul Iisus Hristos a biruit prin înviere moartea, tot aşa şi binele v-a ieşii învingător asupra răului. De ce este aşa? Fiindcă răul este distructiv şi josnic. Paştile este din acest punct de vedere o sărbătoare a tuturor celor buni care speră în biruința sau victoria binelui. S-a spus din acest punct de vedere că cei buni acceptă învierea Domnului Iisus Hristos prin credință. Paştile sunt o sărbătoare a credinței şi a iubirii de Dumnezeu. Pe parcursul timpului au fost mai mulți sfinți părinți care au scris rânduri nemuritoare despre sărbătoarea paştilor. Dintre cei mai importanți amintim pe Sfântul Ioan Hristostom, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Grigorie Palama şi mulți alții pe care nu îi putem enumera pe toți din scurtimea timpului. Din punct de vedere liturgic, paştile sunt centrul cultului ortodox şi în Biserica Creştin Ortodoxă nu există sărbătoare mai mare decât paştile. Din nou anul acesta 2014, Biserica Creştin Ortodoxă ne face o invitație de a sărbătorii paştile. Prin această sărbătoare vom fii în duh cu toții sfinții şi strămoşi care mai înainte de noi au păşit şi ei în dimineața paştilor pragul bisericii lor de parohie sau de mănăstire. Atunci când în dimineața duminici paştilor cântăm Hristos a înviat, trebuie să avem încredințare că vom cânta duhovniceşte dimpreună cu toate generațiile care mai înainte de noi au sărbătorit paştile. Astfel paştile ne uneşte în duh cu toți creştinii ortodocşi de mai înainte de noi şi cu toți cei care vor venii după noi.

[3] Tania Gulevich, *Enciclopedia paştilor, carnavalului şi a postului* (Omnigraphics incorporated, 2002).

Sperăm ca paştile anului 2014 să fie o sărbătoare frumoasă şi fericită pentru toţi creştinii ortodocşi. Acum este timpul să ne bucurăm şi acum este timpul să avem nădejde în propria noastă înviere. Nu am sărbătorii paştile dacă nu am crede în înviere. Toţi cei care vor intra în biserică în dimineaţa paştilor o fac fiindcă au credinţă în înviere. Dacă în faţa morţii de mai multe ori medicina nu mai poate face nimic, credinţa mai poate să îi de-a o speranţă omului. Această speranţă este foarte mult credinţa în înviere. Avem credinţă în înviere fiindcă avem credinţă în Dumnezeu. Această credinţă nu o poate lua nimeni de la noi. Este bine ca părinţii să îşi aducă şi ei copii lor de paşti la biserică pentru ca astfel şi copii să se poată împărtăşii de această sărbătoare. De mai multe ori la sărbătoarea paştilor, copii sunt prezenţi pentru a nu face gălăgie în Biserică. Credem însă că prezenţa copiilor la slujba de paşti este un lucru pe care trebuie să îl încurajăm. În anul 2014 este bine să fim cel puţin de paşti la biserică. Deşi mai mulţi nu au timp, este bine să ne facem timp să venim la biserică de paşti. Mai apoi vom merge cu toţii la casele sau locuinţele noastre şi vom ciogni ouăle roşii şi ne vom saluta cu tradiţionalul Hristos a înviat. Să nu lăsăm ca frumoasele noastre tradiţii de paşti să moară. Să nu lăsăm de sărbătoarea paştilor ca bisericile noastre să fie goale. La ce folos să mai cântăm atunci cântarea de bucurie Hristos a înviat? Dorim ca anul 2014 să aducă tuturor celor care sărbătoresc învierea numai bucurie şi fericire. Aşa cu toţii vom simţii puţină bucurie şi lumină şi vom avea parte de un timp binecuvântat de Dumnezeu.

PLAFONAREA ŞI PLATIDUNIREA ÎN VIAŢA ZILNICĂ ŞI ÎN CEA SPIRITUALĂ

O tematică sau problematică a omului este fără de nici o îndoială plafonarea sau platitudinea. Ce înţelegem prin plafonare? Plafonarea este starea în care omul după ce a avut un început promiţător într-o anumită arie de muncă sau activitate se simte descumpănit şi simte că nu mai există nici o şansă pentru el.[4] Prin urmare plafonarea este „a rămâne la același nivel de cunoștințe, a nu progresa, a rămâne pe loc, a nu depăși un anumit stadiu; a se limita," după dicţionarul explicativ. Prin urmare, starea de plafonare se înrudeşte foarte mult cu lenea şi cu plictisul. Starea de plafonare de mai multe ori este o stare care îi vine omului din exterior de cele mai multe ori în urma unor nereuşite personale fie de natură profesională sau fie de natură sentimentală. Lumea sentimentală îl poate influenţa sau afecta pe om. Aceasta fiindcă omul este o fiinţă care simte şi sentimentele îl pot definii de mai multe ori. Foarte mulţi oameni care au trecut printr-un divorţ se plafonează din punct de vedere sufletesc şi uneori chiar profesional. După cum am spus, nu trebuie să confundăm plafonarea profesională sau cea sentimentală cu lipsa de speranţă. De cele mai multe ori plafonarea vine pe fondul lipsei de speranţă. Plafonarea aduce de cele mai multe ori sentimentul repetiţiei. Omul plafonat de cele mai multe ori are un acut simţ al repetiţiei. Ieri a fost cum este azi şi mâine v-a fii cum a fost ieri. La fel de bine, pentru omul plafonat nu mai există posibilitatea de opţiuni şi de perspective. El se simte de cele mai multe ori inutil şi tot ceea ce face i se pare lipsit de sens şi fără nici un rost. După cum am spus, plafonarea poate intervenii în viaţa omului în urma unor eşecuri. O altă posibilitate de a vedea plafonarea şi platitudinea este de a o lega de momentele de criză. Criza este un timp limită în urma căreia de cele mai multe ori omul se plafonează. El prin urmare nu mai simte nevoia de a realiza, de a se autodepăşii sau de a face mai mult. Omul ajunge să se mulţumească cu nişte lucruri minime sau minimale. În aceste momente de criză omul se simte părăsit de Dumnezeu. Plafonarea vine de cele mai multe ori pe fondul simţului că omul este părăsit de Dumnezeu. Trebuie să ştim că deşi Dumnezeu tace de mai multe ori, acest lucru nu înseamnă că El ne-a părăsit.[5]

Plafonarea după cum am spus intervine pe fondul că omul ajunge la o autosuficenţă de sine care este de cele mai multe ori înrudită cu iubirea de sine. Convins că el este mai presus de toţi, mai mulţi plafonaţi consideră că nu

---

[4] Plafonarea este din punct de vedere pnevmatic sau spiritual legată de lene sau plictis. Unele opinii susţin că există un diavol al lenei sau al plictisului care se numeşte Belfegor. Nu ştie dacă chiar acesta este numele acestui diavol dar este sigur că există un diavol al lenei şi al plictisului. Ieromonah Gabriel Bunge, *Akedia. Plictiseala şi terapia ei după avva Evagrie Ponticul sau sufletul în luptă cu demonul amiezii* (Editura Deisis: Sibiu, 1999).

[5] Preot Dan Popovici, *Marea tăcere* (Editura Platytera: Bucureşti, 2013).

trebuie să facă prea multe şi nici nu mai merită să îşi dea interesul. În istoria lumii sunt celebre mai multe imperii care au avut o ascensiune uluitoare şi mai apoi ele au decăzut. Dintre ele am putea amintii imperiul roman, imperiul macedonian, imperiul german din timpul celui de al doilea război mondial sau imperiul persan. Ascensiunea fulminantă a unei persoane este că omul vrea totul şi dintr-o dată. Acest gen de plafonare provine de cele mai multe ori din lipsa de răbdare. În zilele noastre de secol al XXI-lea sunt foarte mulţi care vor totul şi instantaneu. Nerealizarea ţelurilor de îmbogăţire şi înavuţire instantanee duce de mai multe ori la o stare de plafonare. Dar sunt foarte mulţi dintre cei bogaţi care sunt şi el plafonaţi nu din punct de vedere material ci din punct de vedere spiritual. Omul putred de bogat nu mai simte nevoia de cele mai multe ori de a fii în comuniune cu Dumnezeu. Aceasta fiindcă ţelul existenţei sale nu mai este Dumnezeu ci bogăţia. Bogăţia este de mai multe ori o formă de plafonare. Există oameni putrezi de bogaţi cu averi colosale dar care sunt extrem de limitaţi din punct de vedere intelectual. De ce se plafonează omul putred de bogat din punct de vedere intelectual? Fiindcă el nu mai simte nevoia de a citii, de a îşi extinde orizonturile şi cunoştinţele. Bogăţia conferă la mai mulţi dintre noi iluzia împlinirii şi a satisfacţiei. Omul putred de bogat de cele mai multe ori se simte gol lăuntric dar nu este dornic de a recunoaşte acest lucru. Trecutul ne spune că regele Irod Antipa îl simpatiza şi invidia pe Sfântul Ioan Botezătorul. Regele Irod Antipa era un om extrem de bogat care nu se dădea în spate de la nici o plăcere. Totuşi, lui îi lipsea un lucru esenţial. Lui îi lipsa eroismul credinţei pe care îl avea Sfântul Ioan Botezătorul. Acest lucru a dus în cele din urmă la uciderea Sfântului Ioan Botezătorul. Plafonarea spirituală apare de mai multe ori la cei putrezi de bogaţi. Aceştia sunt de fapt victime ale propriei lăcomii crezând că banii şi averile pot comasa nevoia de cunoaştere, ştiinţă, cultură sau erudiţie. Toate acestea necesită un efort care este independent de cel am obţinerii banilor şi averilor. Plafonarea după cum am spus îl aruncă pe om în platitudine. Acest sentiment de origine diavolească îi spune omului: la ce bun să citeşti, la ce bun să publici, la ce bun să faci muncă de cercetare, la ce bun să te mai străduieşti de te autodepăşeşti? Ceea ce este de remarcat este că oamenii plafonaţi nu îi simpatizează pe cei cu iniţiativă şi reuşite şi fac orice ca să îi oprească şi să îi facă să fie ca şi ei. După cum am spus, plafonarea vine pe fondul lenei. Omul leneş este un om plafonat. El nu mai simte nevoia de a se autodepăşii. Pentru a ne ferii de plafonare este bine să evităm ascensiunile fulminate şi spectaculoase. Acest gen de ascensiuni sunt cât se poate de mult rele şi de negative. De ce este aşa? Fiindcă ele îi dau sentimentul omului că este centrul a tot şi a toate şi îi sporeşte orgoliul şi mândria. Plafonarea însă nu este numai de natură personală ci şi de natură statală sau regională. Anumite ţări sunt plafonate, nu mai simte nevoia de a face sau a realiza lucruri. În Europa se cunosc mai multe exemple: Moravia, Iugoslavia, Dacia, Galia, Panonia au fost ţări europene care nu mai există astăzi fiindcă din mai multe puncte de vedere aceste ţări s-au plafonat. După cum am spus în aceste rânduri nu vom vorbii de plafonarea teritorială sau statală ci de plafonarea personală a omului. Din punct de vedere spiritual de mai multe ori omul se plafonează. Acest lucru este fără nici o îndoială un eşec. Se spune că monahii şi călugării ortodocşi se confruntă de cele mai multe ori cu acest sentiment al plafonării care le este indus lor de cel rău. Mai mulţi monahi ortodocşi au mărturisit că sentimentul ne inutilitate este un gând cu care se luptă mai mulţi monahi.[6] Lumea de azi se confruntă cu acest duh al plafonării. De mai multe ori nu ne mai vine să facem nimic pentru familiile, rudele, localităţile sau ţările noastre. Ni se pare că nimic nu mai are rost şi ne tot învârtim într-un cerc fără să ajungem niciunde. Aceste sentimente sunt de origine diavolească şi este bine să ştim acest lucru. Dar în această situaţie nu trebuie să ne pierdem speranţa. Trebuie să ne aducem aminte că şi Domnul Iisus Hristos a fost ispitit pe muntele Carantaniei. În aceste momente grele şi dificile este bine să ne aducem aminte şi să cerem ajutorul lui Dumnezeu. O povestire ortodoxă ne spune că la uşa unui monah ortodox îmbunătăţit a venit cel rău. Monahul i-a închis uşa dar cel rău a dat să între în chilia sa cu forţa. Monahul s-a pus de cealaltă parte a uşii să se ruga rezistând încercărilor celui rău: „Doamne Iisus Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluieşte-mă pe mine păcătosul.” Dumnezeu însă tăcea nu i-a dat nici un răspuns monahului aflat la ananghie. Atunci disperat monahul a strigat: „Doamne Iisuse Hristoase ajută-mă” În acel moment într-o lumină orbitoare s-a arătat Domnul Iisus Hristos şi cel rău a plecat înfrânt.

---

[6] Iosif Atonitul, *Egumenul Efrem Katunakiotul* (Editura Evanghelismos: Bucureşti, 2004).

Atunci monahul L-a întrebat pe Domnul Iisus Hristos: de ce nu ai venit când Te chemam? Domnul Iisus Hristos se spune că i-a răspuns: am venit când m-ai chemat cu adevărat.[7]

Plafonarea după cum am spus se leagă foarte mult de platitudine şi este o formă avansată a lenei. Omul plafonat este fără simţul de a se autodepăşii care este cât se poate de mult atrofiat şi el vrea că toţi să fie la fel ca el. Este bine să ştim că atunci când ajungem incidental sau nu în plafonare nu este bine să îi stopăm pe cei care nu sunt ca şi noi. Acesta este de fapt un lucru care are loc de cele mai multe ori. Când suntem plafonaţi este bine să avem tăria şi puterea de a recunoaşte meritele celor care nu sunt în situaţia noastră. În acest mod vom ajunge şi noi să depăşim starea de plafonare şi platitudine în care ne aflăm. Starea de plafonare după cum am spus, este o stare de origine diavolească care îl face pe om să se simte inutil şi fără de sens. Evident, trebuie să ştim că această stare nu vine de la Dumnezeu şi este de cele mai multe ori o stare care ne face să disperăm şi să ne pierdem speranţa. Metodele de a lupta împotriva plafonării sunt de cele mai multe metode care au de a face cu simţul ascetic, cu practica modestiei şi a lepădării laudelor. Mai mulţi dintre noi facem lucruri şi fapte bune numai când suntem lăudaţi. Este bine să ştim acest lucru şi este cât se poate de mult evident că Dumnezeu ne v-a ajuta dacă îi solicităm ajutorul. Dumnezeu nu ne-a creat pentru a suferii. Plafonarea nu creează o suferinţă fizică ci una internă sau o suferinţă sufletească care se manifestă prin lipsa de sens şi rost. Cu răbdare, cu credinţă şi cu speranţă plafonarea poate fii depăşita. Tot ceea ce rămâne să întrebăm este dacă ne vom aminti să îi mulţumim lui Dumnezeu pentru că ne-a ajutat?

PERSOANA LUI DUMNEZEU TATĂL

Dumnezeu este o temă despre care s-au scris foarte multe cărţi, poate de ordinul milioanelor, dacă nu a zecilor de milioane. Deşi mai toate religiile şi chiar ateii folosesc noţiunea de Dumnezeu foarte puţine religii vorbesc despre Dumnezeu ca şi o persoană. În teologie şi mai ales în teologia creştin ortodoxă, teologul ortodox român Dumitru Stăniloae a accentuat faptul că Dumnezeu este o persoană.[8] De ce este de semnificaţie sau important să vorbim despre Dumnezeu ca şi o persoană? Este important să vorbim despre Dumnezeu ca şi o persoană fiindcă nu toate religiile sau credinţele omului o fac. Prin urmare Dumnezeu nu este o energie, un concept, o forţă impersonală sau o materie amorfă ci este o persoană. Cu toţii ştim ce este o persoană. O persoană este o entitate care are emoţii sau mai bine spus sentimente, voinţă şi raţiune sau gândire. De fapt, din punct de vedere ortodox Dumnezeu este sursă a oricărei persoane şi nu ar putea exista persoană dincolo sau afară de Dumnezeu. Persoana care suntem fiecare dintre noi este din punct de vedere biblic „chipul şi asemănarea lui Dumnezeu" de care vorbea dreptul Moise în cartea Genezei.

Adevărul este că foarte puţini dintre noi suntem obişnuiţi să Îl concepem pe Dumnezeu ca şi o persoană sau ca şi o fiinţă personală. Deşi se scriu multe lucruri mai folositoare sau nu despre Dumnezeu sunt foarte puţine cele care vorbesc despre persoana lui Dumnezeu. Teologia creştin ortodoxă este cea care susţine că Dumnezeu este Tatăl umanităţii şi prin urmare al fiecăruia dintre noi în parte. Din acest punct de vedere sunt unii care susţin că de fapt noi avem doi taţi, unul pământesc şi al doilea pe Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu este însă şi Tatăl tuturor taţilor pământeşti. Prin urmare El este un Tată al tuturor taţilor. Faptul că teologia creştin ortodoxă vorbeşte de Dumnezeu ca şi de Dumnezeu Tatăl, ne face să credem că Dumnezeu Tatăl are o persoană. Ce ştim din punct de vedere teologic despre persoana lui Dumnezeu Tatăl? După cum am spus orice persoană presupune că are cel puţin trei caracteristici: raţiune, voinţă şi sentimente. Aceste lucruri le avem în comun cu Dumnezeu Tatăl şi de fapt raţiunea, voinţa şi sentimentele pe care le avem sunt un fel de exprimare a raţiunii voinţei şi sentimentelor lui Dumnezeu. Vom vedea că în istorie au fost foarte mulţi care nu au susţinut că Dumnezeu este o persoană. Curentele panteiste susţin că

[7] O întâmplare similară găsim în viaţa Sfântului Antonie cel Mare, însă povestirile nu sunt identice. Sfântul Atanasie cel Mare, *Viaţa Sfântului Antonie cel Mare* (EIMBOR: Bucureşti, 1988).

[8] Pr. Prof. Dumutru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu,* 2 volume, (Bucureşti, 1995).

Dumnezeu este doar materie şi că toată materia este o parte din marele tot care este Dumnezeu. În panteism Dumnezeu nu este o persoană ci el este marele tot care a primit mai multe denumiri din punct de vedere istoric: Brahman, Buddha, Dalailama sau Bahai.

Dar nu numai religiile panteiste afirmă că Dumnezeu nu este o persoană. Există mai multe religii energiste care susțin că Dumnezeu este o energie cosmică şi nu este nimic altceva. Această energie sau forță a creat lumea şi universul. Mai multe curente New Age susțin acest lucru. Este bine să ştim că Dumnezeu este o persoană. Deşi El nu este o persoană cum suntem noi este o persoană cu care noi ne asemănăm. Biblia care este formată din Noul şi Vechiul Testament vorbeşte de mai multe trăsături caracteristice ale lui Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu se bucură când este făcut binele şi se întristează când este făcut răul. La fel de bine Dumnezeu binecuvintează sau aprobă pe cei buni şi condamnă sau pedepseşte pe cei răi. Persoana lui Dumnezeu este mult mai amplă decât am crede fiindcă ea are mai multe trăsături. O trăsătură a persoanei lui Dumnezeu Tatăl o găsim în Noul Testament unde ni se spune că o caracteristică a persoanei lui Dumnezeu este iertarea. Asemenea tatălui care şi-a iertat fiul după ce i-a risipit averea cu desfrânatele din pilda fiului risipitor şi Dumnezeu ne iartă pe noi cei care suntem plini de greşeli şi de păcate. Faptul că Dumnezeu Tatăl este iertător nu trebuie însă să ne ducă la abuzul de bunătatea Sa. Sunt foarte mulți care fac rele şi păcate sub pretextul că Dumnezeu Tatăl este bun şi iertător. Iertarea este o trăsătură majoră a lui Dumnezeu Tatăl şi este bine să ştim acest lucru. Mai multă lume nu Îl vede sau nu Îl consideră pe Dumnezeu Tatăl o persoană. Ce este Dumnezeu? Dumnezeu poate fii un spirit, o putere colosală care a creat universul şi mai poate fii şi o realitate ultimă sau absolutul, dar El nu este o persoană. În definitiv dacă nu ar fii existat persoana lui Dumnezeu noi nu am fii putut să fim la rândul nostru persoane. Suntem persoane care suntem o imagine şi chip a persoanei lui Dumnezeu. Mai întâi a fost persoana lui Dumnezeu şi mai apoi a venit pe lume persoana noastră sau omul ca şi persoană. Noțiunea de persoană în cadrul omului vine din noțiunea de Dumnezeu. Din acest punct de vedere Dumnezeu nu poate fii conceput ca şi individ sau ca şi entitate individuală. La fel de bine au existat mai mulți care au spus că persoana lui Dumnezeu a derivat sau a venit din persoana omului. Sunt foarte mulți cei care susțin că Dumnezeu nu poate fii concomitent şi Dumnezeu şi persoană fiindcă ei văd creația sau ceea ce a creat Dumnezeu. Cum putem crede că Cel care a făcut planetele, constelațiile, galaxiile şi universul în cele din urmă este şi o persoană? Universul este produs al unei persoane la fel cum la scară mai mică un ceas de mână este produsul unui ceasornicar. Evident, mai sunt multe alte lucruri care sunt caracteristice persoanei lui Dumnezeu Tatăl. Un alt lucru care îi este caracteristic este că Dumnezeu Tatăl este invizibil sau nevăzut. Ştim că aerul şi gazele sunt şi ele invizibile. Lumea microbiologiei şi a chimiei ne-a arătat mai multe alte elemente invizibile: atomii sunt particule care sunt invizibile cu ochiul liber deşi ei sunt constitutivi la baza a tot ceea ce există.

Dumnezeu este o persoană şi este bine să ştim acest lucru. Dumnezeu nu este o substanță după cum cred unii care susțin că Dumnezeu este substanța din care este alcătuit universul. Universul este fără nici o îndoială ceea ce ține cel mai mult de voința unui Dumnezeu personal. Sunt mai mulți cei care nu cred că Dumnezeu este o persoană sau că Dumnezeu este personal. Înțelegem că Dumnezeu poate să iubească sau poate să dispreţuiască. În antichitate Dumnezeu a binecuvântat pe cei buni cum au fost Avraam, David, Solomon, Ilie sau Elisei şi a pedepsit pe cei răi cum au fost cetățile Sodomei şi a Gomorei, pe Cain fiindcă a ucis pe fratele său Abel, armatele egiptene de pe vremea lui Moise, regele Ahab şi regina Isabela. Vedem că Dumnezeu nu rămâne indiferent la problema sau la tematica răului. Cei răi au fost mai toți pedepsiţi de Dumnezeu într-un fel sau altul. Noul Testament ne spune că în această lume Dumnezeu îngăduie sau tolerează răul dar nu înseamnă că El îl susține. O altă trăsătură a lui Dumnezeu este prietenia. Sfinții ni se spune că sunt prietenii lui Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl poate fii considerat şi un prieten al omului şi în mare a celor vii.[9] Trebuie să ştim că deşi Dumnezeu este Tatăl nostru, El este şi Dumnezeu. Prin urmare,

---

9 Edward Schillebeeckx, Bastiaan Martinus Franciscus van Iersel, ***A Personal God?*** (Seabury Press, 1977).

Dumnezeu se coboară la nivelul sau la gradul nostru de înțelegere. Acest lucru nu este imposibil sau dincolo de puterile lui Dumnezeu. Mai ştim despre persoana lui Dumnezeu Tatăl că are un plan cu fiecare dintre noi. Nimeni din cei care sunt aduşi în existență nu sunt afară sau dincolo de planul lui Dumnezeu. Acest plan al lui Dumnezeu este denumit în teologie pronie sau providență. Ce este pronia sau providența? Este purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de noi, de lume şi de univers. Dumnezeu este o persoană dar în acelaşi timp El este dincolo sau transcendent de noțiunea de persoană. Dumnezeu este sursă a persoanei sau a noțiunii de persoană. Rândurile de față vin să ne spună că persoana lui Dumnezeu este un lucru care Îl face pe Dumnezeu accesibil înțelegerii noastre. Dacă Dumnezeu nu ar fii o persoană El nu ar fii pe înțelesul sau pe putința noastră de înțelegere. Ajungem să Îl înțelegem pe Dumnezeu prin faptul că El este o persoană la fel cum suntem şi noi. Din acest punct de vedere este bine să ştim care sunt dimensiunile sau implicațiile noțiunii de persoană. Dacă Dumnezeu nu ar fii o persoană nu am putea comunica cu El. Comunicăm cu Dumnezeu şi acest lucru îl facem fiindcă Dumnezeu este o persoană.

După cum am spus, persoana lui Dumnezeu nu este o persoană în sensul omului. Omul îşi are persoana sa din Dumnezeu şi nici nu ar putea exista persoană dacă nu ar fii existat Dumnezeu. Aceste rânduri sunt scrise pe fondul unei lumi care de cele mai multe ori gândeşte la Dumnezeu în termenii unei puteri universale sau cosmice, în termenii unei energii supranaturale sau în termenii unei substanțe metafizice. Faptul că Dumnezeu este personal înseamnă că în Dumnezeu există particularități: Dumnezeu poate simpatiza sau antipatiza, poate iubii sau dispreţui sau se poate bucura sau întrista. Persoana lui Dumnezeu este compusă din mai multe particularități şi din mai multe trăsături care sunt proprii numai lui Dumnezeu. Persoana lui Dumnezeu este un lucru care deschide de fapt înțelegerea propriei noastre persoane. Din acest punct de vedere noi suntem imagini ale persoanei lui Dumnezeu. Prin persoana noastră Dumnezeu este prezent în viața noastră. Este bine să ştim acest lucru şi evident nu trebui să respingem pe Dumnezeu ca şi persoană. Orice credință care nu susține că Dumnezeu este o persoană este eronată sau falsă. Suntem persoane care suntem în comuniune şi în comunicare cu un Dumnezeu personal. Comunicăm cu Dumnezeu fiindcă El este personal sau este o persoană. Persoana lui Dumnezeu este cea care defineşte sensul existenței noastre proprii. Faptul că Dumnezeu este o persoană nu înseamnă că El renunță sau se opreşte în a mai fii Dumnezeu. Persoana lui Dumnezeu este cea care defineşte sensul sau conturul nostru ca şi existențe sau ca şi ființe. Lumea de azi ne obişnuieşte cu concepte abstracte despre Dumnezeu: Dumnezeu este armonie universală sau cosmică, Dumnezeu este puterea pură supranaturală sau Dumnezeu este motorul care face că se mişte sau să existe tot angrenatul universului. Aceste opinii şi trăsături de mai multe ori Îl depersonalizează pe Dumnezeu. Ca şi Tată, Dumnezeu este personal şi nu am putea să ne gândim la El fără să fie o persoană. În acest sens, când ne rugăm la Dumnezeu ne adresăm Lui ca şi unei persoane şi nu ca şi unei energii sau puteri impersonale.

CUVヅNT LA SĂRBĂTOAREA ŞI POSTUL CRĂCIUNULUI DIN ANUL 2013

După cum ştie mai toată lumea, cultul creştin ortodox sărbătoreşte 絜 fiecare an pe data de 25 decembrie naşterea Domnului Iisus Hristos. Această sărbătorire este una care are mai multe nume pe glob: Noel, franțuzeşte, Christmas 絜 englezeşte, χριστουγγενα greceşte, navidad, spaniolă sau Weihnachten în germană. în româneşte se foloseşte cuvântul Crăciun. Aceasta ca să enumerăm numai câteva dintre cele mai cunoscute sau mai des folosite denumiri care le auzim pe glob ale crăciunului. Crăciunul a fost o sărbătoare care a avut loc în timpul imperiului roman. Imperiul roman a fost un imperiu care a existat pe teritoriul Italiei de azi. Prin urmare vom încerca să scriem cu umilele noastre puteri ceva rânduri despre Crăciun. Din punct de vedere religios Crăciunul se leagă foarte mult de credința sau conceptul de Mesia. Mesia este un termen care la origini este evreiesc şi care 絜 greceşte a fost tradus prin Ηριστος Hristos. Ce este sau cine este Mesia? Mesia este unsul sau alesul lui Dumnezeu. Mai bine spus Mesia este Fiul lui Dumnezeu. De ce este important pentru noi acest concept de Mesia? Este important sau este semnificativ fiindcă prin persoana Domnului Iisus Hristos noi devenim fii a lui Dumnezeu.[10] Crăciunul este o sărbătoare

[10] Sfântul Efrem Sirul, *Imnele naşterii* (Editura Deisis: Sibiu, 2010) ediția a doua.

importantă din acest punct de vedere fiindcă el ne arată că Domnul Iisus Hristos a fost dispus să ne accepte ca şi fraţi ai Săi şi fii al aceluiaşi Dumnezeu Tatăl. Istoria Crăciunului deschide pentru noi era sau epoca în care omul a devenit fiu al lui Dumnezeu. La fel de bine şi în acest an 2013 vom sărbătorii crăciunul din nou. Ştim de mai multe tradiţii de crăciun care se leagă cel mai mult de mersul cu colinda, de cântarea colindelor, pomul de crăciun şi cele 3 zile rânduite de Biserică pentru sărbătorirea crăciunului.2 Aceste trei zile sunt zile ale bucuriei în care după o perioadă de post de 40 de zile suntem chemaţi să ne bucurăm împreună cu familia şi cu prietenii de sărbătoarea aceasta frumoasă. Cu toţii, mici şi mari suntem chemaţi să ne bucurăm şi să sărbătorim crăciunul. Cei mici i-au vacanţa de iarnă şi de crăciun, cei care sunt liberi de la muncă din punct de vedere legal, şi încă odată suntem chemaţi să ne bucurăm de naşterea Domnului Iisus Hristos. Pe lângă datele sau coordonatele de ordin istoric, Crăciunul este o sărbătoare profund teologică. 朩n primul rând el se leagă de tema întrupării, de faptul că Dumnezeu din liberă iniţiativă şi din dorinţa de a îl mântui pe om şi-a asumat un trup omenesc. Acest fapt a devenit subiect a mai multor dezbateri teologice. De ce a asumat Domnul Iisus Hristos un trup omenesc? El a făcut acest lucru pentru a ne mântui sau ceea ce teologia creştin ortodoxă a denumit din motive sau raţiuni soteriologice. Cel rău este cel care a voit de la începuturi distrugerea şi anihilarea omului. Acest lucru a devenit evident prin faptul că moartea nu are o cauză umană ci vine de la cel rău.

Preocupat de soarta omului, Dumnezeu a voit să se mântuiască pe om. În mare, faţă de cel rău omul a fost nevinovat, o mică parte din vină a fost că el a consimţit cu cel rău la neascultare de Dumnezeu. Primilor oameni ştim că Dumnezeu le-a interzis a face diferenţa dintre bine şi rău. Omul era imatur şi incapabil de a îşi asuma această cunoaştere. Logic,[11] încălcând această voie a lui Dumnezeu, a dus la pedepsirea lui. Pedeapsa omului a fost una grea: moartea. De la protopărinţii noştri Adam şi Eva şi până la Domnul Iisus Hristos toţi oameni au mers în iad. Acest lucru este înspăimântător şi greu de acceptat. Nici un suflet nu a scăpat de iad până la Domnul Iisus Hristos. Domnul Iisus Hristos însă a schimbat cursul tragic la istoriei omului. El a dat ca potenţial cei buni să se mântuiască, adică să meargă la ceruri sau în rai. Acest lucru a fost arătat de Domnul Iisus Hristos prin faptul că El şi-a asumat natura umană sau trupul omenesc. Crăciunul este astfel sărbătoarea care ne spune că Dumnezeu este deschis faţă de noi oamenii cei slabi şi fără de multă credinţă. Lumea de azi cinsteşte foarte mult oamenii cu putere sau influenţă socială sau politică, oamenii cu bani şi averi multe, oamenii cu faimă şi celebritate. De foarte puţine ori oameni lumea de azi este 絜să interesată de oamenii de credinţă sau de credinţa omului. Istoria Crăciunului o ştim. Fecioara Maria o tânără din Nazaretul Palestinei a primit o surprinzătoare vizită din ceruri de la Arhanghelul Gavriil care ia spus că v-a naşte pe Mesia, Mântuitorul lumii. 朩n urma unui recensământ făcut de autorităţile imperiale romane Maria şi soţul ei Iosif au plecat la Betleem care era locul lor de origine. Ajunşi la Betleem ei sunt respinşi în hanurile şi motelurile de acolo care erau pline de oameni şi ei venit la recensământ. Fecioara Maria în mod neaşteptat a intrat în perioada de naştere şi situaţia a devenit şi mai grea. Vor găsii un loc de adăpost într-un staul sau grajd de vite unde Maria v-a naşte un băiat ce a primit numele de Iisus pe evreieşte numele este de Ieşua. Regele Irod a aflat de acest lucru şi a pus gând rău pruncului nou născut, aceasta fiindcă el credea că naşterea lui Mesia v-a duce la pierderea tronului său. Regele Irod în mod fanatic şi sălbatic v-a da un ordin ca toţii copii de până la doi ani din regiunea Betleemului [provincia Iudea] să fie ucişi. în urma înştiinţării unui înger, familia sfântă formată din Maria, Iosif şi Iisus vor pleca în Egipt pentru a se ascunde de mânia dezlănţuită a unui rege tiran. Ştim că în Egipt Domnul Iisus Hristos a stat până a împlinit vârsta de 12 ani când se v-a întoarce înapoi în Palestina. înainte de a pleca în Egipt a primit vizita a trei înţelepţi care au adus daruri de aur, smirnă şi tămâie. Acestea sunt pe scurt datele naşterii Domnului Iisus Hristos. Mai toată lumea ştie că venirea Domnului Iisus Hristos 絜 lumea noastră a avut loc 絜 condiţii nefavorabile. Lumea de la naşterea Domnului Iisus Hristos era a o lume care nu era prea interesată de Dumnezeu. Existau foarte multe credinţe şi practici păgâne sau idolatre dintre care amintim pe Zeus, Minerva, Zamolxe, Buddha sau Confucius. Crăciunul este din acest punct

[11] Traian Herseni, *Colinde și obiceiuri de crăciun: cetele de feciori din Țara Oltului (Făgăraș)* (Editura "Graf și suflet-Cultura națională", 1997).

de vedere similar cu noţiunea de întrupare. Dumnezeu a asumat un trup uman fiindcă spre deosebire de cel rău, Dumnezeu este iubitor de oameni. în sărbătoarea crăciunului nu este nimic produs al coincidenţei. După cum am spus, Crăciunul este o sărbătoare a bucuriei şi a veselei fiindcă Dumnezeu s-a arătat deschis şi iubitor faţă de noi oamenii făpturile lui pierdute. În Crăciun Dumnezeu este binevoitor faţă de noi cei pierduţi. De la anul 1 când a avut loc Crăciunul s-a scurs mult timp şi unii dintre noi am putea spune că pentru noi cei de azi crăciunul nu mai are nici o actualitate şi nici o semnificaţie. Acest lucru nu este aşa. Crăciunul este actual. În primul rând în crăciun noi sărbătorim naşterea ca şi act în sine. Cu toţii ca să venim în această lume ne naştem. Ne naştem şi acest lucru l-a făcut şi Domnul Iisus Hristos din marea Sa iubire care a avut-o pentru noi să se nască pentru mântuirea noastră. Evident, nu toate religiile sărbătoresc crăciunul. Hinduismul, buddhismul, islamul sau taoismul nu au sărbătoarea crăciunului. Alte religii şi culte au crăciunul dar nu îl sărbătoresc în mod ortodox. Pentru toţi cei care vor sărbătorii crăciunul în acest an, ţinem să amintim că centrul crăciunului este persoana Domnului Iisus Hristos, o persoană centrală a istoriei şi a civilizaţiei omenirii.

Simbolic Crăciunul ne mai aduce aminte şi de faptul că lumea s-a născut şi ea la un moment. În Crăciun nu facem decât să sărbătorim naşterea lumii. Lumea a venit din nimic la fiinţă şi acest lucru este un fapt care îl recapitulăm de fiecare dată când sărbătorim crăciunul. În crăciun de fapt sărbătorim naşterea sau creaţia lumii care a venit de la Dumnezeu. Lumea însă a avut nevoie de mântuire, de posibilitatea de a scăpa de iad şi acest lucru a fost oferit de Domnul Iisus Hristos. Evident, nu toţi dintre noi sărbătorim crăciunul identic. Unii sărbătorim crăciunul cu fast şi multă lume în jur, alţii se duc în pelerinaje pe la mănăstiri, alţii sărbătoresc crăciunul în mod intim cu familia sau alţii în compania prietenilor. Suntem liberi să alegem să petrecem crăciunul cum dorim dar trebuie să ştim că persoana Domnului Iisus Hristos este centrală acestei sărbători. Domnul Iisus Hristos nu a fost o invenţie a minţii sau a istoriei omeneşti ci o persoană adevărată şi reală care a existat în trecut. Fără de această existenţă aceste rânduri nu şi-ar avea sensul. Biserica ne îndeamnă să nu primim crăciunul oricum ci să ne pregătim cu post şi rugăciune. Acest lucru unii îl fac alţii nu. Evident, aceste rânduri nu sunt scrise pentru cei mici care percep şi văd sărbătoarea crăciunului doar prin darurile care le primesc de la părinţi ci pentru cei mari, pentru a adulţi. A existat în trecut Domnul Iisus Hristos şi El a fost Cel care a schimbat lumea aşa cum o ştim noi azi. Dumnezeu a spus primilor oameni Adam şi Eva imediat după căderea lor în păcat că vor primii un mântuitor. Acest mântuitor s-a născut după cum am spus mai sus. Naşterea Lui a avut loc pe 25 decembrie 1, anul 1 el erei noastre sau după Hristos. Acest lucru a fost un fapt adevărat şi nu este o plăsmuire a minţii omului. De mici copii aşteptăm sărbătoarea crăciunului cu bucurie fiindcă atunci împodobeam pomul şi aveam şansa să ne mai adăugăm câteva jucării la colecţia de jucării pe care deja o aveam. Acum ca şi adulţi vedem crăciunul în alt mod, sau diferit. Vedem crăciunul ca şi o sărbătoare mai profundă decât simplul pom de crăciun. Este bine să fie aşa. Din nou, în acest am vom cânta colinzi, vom sărbătorii cu cei dragi şi ne vom curăţa sufletele de negrul păcatelor şi a patimilor prin spovedanie. O metodă de a ne pregătii şi a întâmpina sărbătoarea crăciunului cu vrednicie este spovedania.[12] De ce ne spovedim în postul crăciunului? Acest lucru nu este o simplă tradiţie care se menţine în virtutea unei inerţii istorice. Ne spovedim fiindcă în acest mod chiar dacă nu avem păcate grele îi spunem lui Dumnezeu că suntem conştienţi de natura noastră păcătoasă şi pătimaşă. Păcatul este una dintre cele mai mari drame ale lumii în care trăim. El rupe şi frânge binele şi frumuseţea ontologică a lumii în care trăim. Domnul Iisus Hristos a venit în această lume să ne ajute să biruim asupra păcatului. Păcatul este o realitate tristă care ne prinde cu tentaculele lui şi ne omoară sufletele. Odată ce săvârşim păcatul sufletul nostru moare şi suntem numai trup. Este bine să ne bucurăm de Crăciun dar bucuria noastră trebuie să fie una spirituală sau o bucurie profundă. De crăciun a început istoria mântuirii lumii. Această mântuire a fost câştigată de Domnul Iisus Hristos extrem de greu. Sărbătorind crăciunul sărbătorim faptul că ne apropriem mântuirea personal. Cine nu vrea să se mântuiască? Credem că toţi oamenii integri vor să se mântuiască. Sărbătorirea Crăciunului nu ne mântuieşte dar

[12] Ţinem să precizăm că pomul de crăciun este o tradiţie care a plecat de la poporul german. Pomul de crăciun simbolizează pomul cunoştinţei binele şi a răul, sau bradul care nu se uscă iarna este un simbol al faptului că binele nu v-a fii niciodată biruit sau înfrânt de rău.

contribuie la mântuirea noastră. Este bine să ştim acest lucru. Sărbătorile rânduite de Biserică au fost puse în vederea mântuirii noastre. Din punct de vedere ortodox, şansele noastre de mântuire cresc atunci când ținem sărbătorile rânduite în calendar. Ele nu sunt imposibile şi nici nu ne cer imposibilul. Biserica ne cere ca pe data de 25 decembrie să fim prezenți la slujba de Crăciun. Ține de noi dacă o vom face sau nu.

SFÂNTUL ANDREI CEL ÎNTÂI CHEMAT ŞI OCROTITOR AL ȚINUTULUI CARPATIC

Sfântul Apostol Andrei este o personalitate care a făcut parte acum 2000 de ani din istoria şi trecutul locuitorilor din Carpați sau a românilor. Aceasta fiindcă este considerat că el împreună cu sfântul Apostol Filip au fost cei care au încreştinat poporul care locuia în regiunea munților Carpați şi a mării Negre. În aceste rânduri nu vom scrie o biografie despre sfântul Andrei. Nu ştim data exactă când s-a născut Sfântul Andrei dar în orice caz presupunem că a fost în jurul anului 1 după Hristos sau în era noastră în localitatea Betsaida din Palestina sau Israel. În schimb data morții Sfântului Andrei este cunoscută: 30 noiembrie 60 în Patras Grecia. Prin urmare cel mai probabil la moartea sa Sfântul Andrei a avut undeva la 60 sau 70 de ani. Sfântul Andrei a devenit extrem de important sau extrem de semnificativ fiindcă el a fost desemnat ca şi sfânt patron sau protector al românilor şi a României. Sfântul Andrei a fost în primă instanță ucenic al sfântului Ioan Botezătorul. La îndemnul lui Ioan Botezătorul, după botezul din Iordan, Sfântul Andrei a urmat Domnului Iisus Hristos, devenind un apostol al Său. Timp de trei ani sfântul Andrei a fost asistent al Domnului Iisus Hristos la toate faptele şi lucrările săvârşite de El pe pământ. După sinodul apostolic care a avut loc în anul 50 după Hristos Sfântului Andrei i-a revenit misiunea de a încreştina ceea ce se numea pe atunci Sciția [Scytia Minor] care nu este nimic altceva decât Dobrogea de azi. Ținem să precizăm că la vremea Sfântului Andrei nu exista România sau ținutul carpatic ci numai Dacia.[13] Sfântul Andrei a venit prin urmare în ceea ce ştim azi ca şi România sau ținutul carpatic şi a predicat ceea ce a învățat timp de trei ani de la Domnul Iisus Hristos. V-a ajunge în Ucraina de azi şi la sud de Rusia de unde se v-a întoarce înapoi în Balcani. Ajuns în oraşul Patras din Grecia, Sfântul Andrei a găsit enorm de multă ură față de creştinism din partea Romei care a trimis mai multe solii ca el să fie prins şi omorât. Există mai multe ipoteze despre moartea sa, dar cel mai probabil el a fost răstignit pe o cruce în formă de X. Nu toate opiniile susțin acelaşi lucru, dar în orice caz Sfântul Andrei a suferit moarte de martir sau martirică.[14] Ceea ce este cel mai paradoxal este că de la Sfântul Andrei avem moaşte care se păstrează la Patras în Grecia.

Ceea ce trebuie să ştim este că a devenit o tradiție ca mai toate țările care există să îşi i-a un sfânt ocrotitor. Astfel, Anglia de azi îl are ocrotitor pe Sfântul Gheorghe, Grecia îl are ca şi sfânt ocrotitor pe Sfântul Nicolae, Statele Unite ale Americii pe Sfântul Iosif Tâmplarul sau Australia are ca şi sfânt protector pe Sfânta Fecioară Maria. România sau ținutul carpatic a fost desemnată să aibă ca şi sfânt protector pe Sfântul Andrei.[15] De ce este aşa şi de ce Biserica Ortodoxă nu a ales un alt sfânt care să fie protector al acestei regiuni? Sunt mai multe motive pentru care s-a făcut acest lucru. Primul ar fii că sfântul Andrei a fost un apostol. Ce este un apostol? Un apostol este din punct de vedere religios un rang foarte mare care este similar cu cel de general în forțele armate. În al doilea rând, țara noastră a fost parte din imperiul roman, imperiu în care şi-a desfăşurat activitatea Domnul Iisus Hristos. La fel de bine, sfântul Andrei a fost un contemporan cu imperiul roman din care şi el a făcut parte. Este bine să ştim că Sfântul Andrei nu s-a făcut singur apostol ci el a fost ales pentru această chemare. Acest lucru presupune că nu a fost o

---

[13] Unele denumiri turistice mai dau numelui de România şi numele de Carpația fiindcă este o țară care există în regiunea munților Carpați.

[14] Cel mai probabil pe teritoriul carpatic sfântul Andrei a fost însoțit de Sfântul Apostol Filip. A se vedea **Prof. Emilian Popescu**, *Sfântul Apostol Filip misionar pe pământul românesc,* **http://www.crestinortodox.ro/sarbatori/sfantul-apostol-filip/sfantul-apostol-filip-misionar-pamantul-romanesc-70014.html**.

[15] Sabin Verzan, *Sfântul Apostol Andrei,* (Editura Diacon Coresi, 1998).

persoană oarecare ci a avut anumite calități sau virtuți. Timpul a trecut şi azi în 2013 nu mai ştim multe lucruri despre Sfântul Andrei. Ştim că el a trecut prin țara noastră pe la Marea Neagră, loc pe unde mai toți am fost odată sau de mai multe ori în viață. Cu mintea îl putem vedea pe Sfântul Andrei predicând locuitorilor de la malul Mării Negre pe Iisus Hristos cel răstignit şi înviat. Ce altceva a mai predicat sfântul Andrei? Cel mai probabil el a predicat pocăința, iubirea de semeni şi de vrăşmaşi, iertarea, bunătatea, dorul de Dumnezeu şi viața morală plăcută lui Dumnezeu. Sfântul Andrei nu a fost un predicator al senzaționalului cum ne obişnuiesc fenomenele guruiste sau yoghine din zilele noastre.

Trebuie să ştim că timpurile sfântului Andrei nu au fost timpurile noastre. Lumea de acum 2000 de ani avea din nefericire obiceiul de a se închina la zei şi la idoli. Acest lucru Sfântul Andrei l-a respins şi a fost ceea ce a dus la executarea sa. Sfântul Andrei a fost un aprig opozant împotriva idolilor care împânzeau lumea din timpul său. Ceea ce a fost eronat cu închinarea la idoli era că idolii nu reprezentau un singur Dumnezeu ci mai mulți dumnezei. Astfel la vremea sfântului Andrei se ştie de următorii idoli: Artemis, Afrodita, Minerva, Zeus şi mulți alții. Este greu pentru noi cei de azi să ne dăm seama ceea ce a fost idolatria: idolatria a fost un mare întuneric sau o mare înşelăciune a acelor timpuri. Acestor idoli le erau aduse de mai multe ori jertfe şi daruri asemenea cum sunt aduse azi în biserici prescuri şi vin pentru liturghie. La fel de bine aceşti idoli mai cereau şi un fel de „preoţie” ciudată care implica ca unele femei să se prostitueze pe viață în numele unuia dintre idoli. Practicile idolatre de la vremea Sfântului Andrei au fost ciudate şi păgâne, străine de credință şi de adevăr. În primul rând, ele respingeau un singur Dumnezeu. Păgânismul şi-a găsit un oponent de seamă în persoana Sfântului Andrei. În imperiul roman, păgânismul mai implica şi multe alte lucruri dintre care unul de seamă erau jocurile de gladiatori în care doi luptători erau puşi să se lupte până la moarte în fața unei mulțimi care era spectatoare. Aceste lucruri au fost înjositoare şi ele au găsit şi oameni care să le combată. Printre ei a fost şi Sfântul Andrei pe care Biserica în prăznuieşte pe data de 30 noiembrie.

Sfântul Apostol Andrei, ocrotitor al ținutului carpatic a venit pe fondul nevoii de schimbare a lumii păgâne de la

începutul primului mileniu. Marea majoritate a oamenilor erau conştienți de decadența şi de minciuna credințelor şi a ritualurilor păgâne. Aceste credințe şi ritualuri implicau, cum a fost cazul Sfântului Andrei ca cei care se opuneau lor să fie omorâți. Ori estre cât se poate de evident că o religie adevărată nu se impune cu forța şi cu pedeapsa cu moartea. Opunându-se închinării la idoli şi a accepta crezul în mai mulți dumnezei, Sfântul Andrei a fost executat în mod infam şi ruşinos. Noi cei de azi se cuvine să ne aducem aminte de moartea lui. Sfântul Andrei a murit pentru credință şi pentru Dumnezeu. După cum o arată viața sa, nu toți dintre oameni sunt iubitori de Dumnezeu. Uciderea Sfântului Andrei a fost o greşeală şi o eroare. Chiar dacă contemporanii lui nu au fost de acord cu el, el nu trebuia omorât fiindcă ştim că Dumnezeu ne-a înzestrat pe toți dintre noi cu libertate. Suferințele sfântului Andrei au fost mari. Moartea sa este un strigăt pentru timp şi ani că credința în Dumnezeu trebuie păstrată aşa cum o vrea Dumnezeu. Faptul că sfântul Andrei a devenit sfânt ocrotitor al românilor este un semn că moartea lui nu a fost în zadar. Sfântul Andrei a fost omorât pentru o cauză dreaptă: faptul că idolatria şi păgânismul sunt învățături şi doctrine false.

Sunt mai mulți care se întreabă ce actualitate mai are Sfântul Andrei pentru zilele şi timpurile noastre? În primul rând trebuie să ştim că Sfântul Andrei a fost un om al credinței şi acest lucru este bine să îl ştim. Credința la fel ca şi aerul sunt două lucruri nevăzute. Se cuvine să avem credință şi să urmăm Domnului Iisus Hristos la fel cum a făcut-o Sfântul Andrei. În al doilea rând, sfântul Andrei a fost un om care a fost prigonit pentru dreptate. Acest lucru nu poate să ne lase indiferenți. La fel şi în zilele noastre sunt mulți care sunt prigoniți pentru dreptate şi este bine să ştim de acest fapt. Cei care sunt prigoniți pentru dreptate şi în istorie au fost destule exemple se vor găsii pe sine solidari cu sfântul Andrei. Ceea ce se susține Biserica este că sufletul omului este nemuritor şi în acest sens, sufletele celor buni sunt acum cu Dumnezeu sau la Dumnezeu. Aceste suflete pot mijlocii la Dumnezeu pentru noi. Din acest punct de vedere sufletul sfântului Andrei poate mijlocii pentru noi la Dumnezeu. Pentru acest lucru se cunosc mai multe rugăciuni şi slujbe în cinstea sfântului Andrei dintre care cea mai cunoscută este acatistul Sfântului Andrei. Pentru români sau pentru noi cei din ținutul carpatic, Sfântul Andrei de aduce aminte de o etapă istorică trecută din

facerea noastră ca şi popor. Sfântul Andrei a avut un rol sau post importat în acest sens fiindcă el ne-a învățat că este bine să fim morali şi credincioşi. Nu poate exista un popor superior fără de aceste două noțiuni gemene. Moralitatea şi bunătatea sunt două noțiuni pe care le învățăm din viața Sfântului Andrei. Sunt puțini români care pe data de 30 noiembrie se gândesc la Sfântul Andrei. Biserica ne cere să o facem. Sfântul Andrei nu a fost român ci a fost de neam evreu dar a venit la noi şi din binele pe care l-a avut el ni l-a împărtăşit şi nouă. Aşa se face că astăzi suntem creştini. A fii creştin este un lucru frumos şi noi românii ştim că acest lucru l-am primit moştenire de la Sfântul Andrei.

Aceste cuvinte ale mele pe care le scriu pe când în țara noastră s-a aşternut frigul nu sunt un imn de laudă aduse sfântului Andrei ci ele sunt doar o prezentare obiectivă a sfântului ocrotitor al țării noastre. Acest sfânt este cel care ne-a încreştinat şi fără el probabil că azi am fii continuat să ne închinăm la idoli făcuți din piatră şi lemn. Avem prin credință încredințarea că sufletul sfântului Andrei, de acolo de sus din ceruri de unde este se roagă şi mijloceşte pentru noi cei vii. Ca şi răspuns, noi îi facem pomenirea sfântului Andrei în fiecare an pe date de 30 noiembrie.

LUMEA NEVĂZUTĂ: ÎNTRE FIZICĂ ŞI SPIRIT SAU ASTRONOMIE ŞI PNEVMATILOGIE

Una dintre cele mai dificile sau grele probleme ale teologiei creştin ortodoxe este invizibilitatea sau faptul că Dumnezeu este nevăzut. Trebuie să precizăm că deşi Dumnezeu nu este văzut din punct de vedere fizic El este văzut din punct de vedere spiritual sau sufletesc. Omul poate ajunge la o cunoaştere a lui Dumnezeu, dar această cunoaştere este una deductivă şi nu una optică. Din punct de vedere optic Dumnezeu este nevăzut sau invizibil. Acest lucru este pentru mai mulți o piatră de poticnire. Deşi Dumnezeu este nevăzut din punct de vedere fizic El este văzut din punct de vedere logic, rațional sau deductiv. Orice om poate ajunge la concluzia existenței lui Dumnezeu prin faptul că lumea trebuie să aibă un creator la fel cum orice carte are un autor sau orice ceas are un ceasornicar. Această deducere rațională a existenței lui Dumnezeu a fost denumită în teologie argumentul cosmologic prin care omul ajunge la o cunoaştere a lui Dumnezeu pe cale deductivă din universul înconjurător.[16]

Ceea ce secolul al XX-lea a adus nou din punct de vedere teologic este că astronomia a confirmat că cu adevărat Dumnezeu este o ființă nevăzută. Astronomii de la marile centre de cercetare astronomică au căutat cu telescoapele lor pe Dumnezeu. Dumnezeu a fost astfel nevăzut ochilor lor. Dumnezeu este nevăzut optic nu numai pe pământ ci şi în spațiul cosmic. La fel cum omul Îl percepe pe Dumnezeu pe pământ, la fel Dumnezeu este perceput şi în spațiul cosmic. Acest lucru pune raportul omului la existența lui Dumnezeu într-o lumină sau o viziune diferită şi deschisă mai multor interpretări. Până în secolul al XX-lea mai mulți savanți astronomi credeau că Dumnezeu există undeva în univers sau este foarte mult un fel de ființă extraterestră. Astronomia avea să infirme acest lucru. Existența lui Dumnezeu este identică pe pământ în atmosferă la fel ca şi spațiul cosmic. Acest lucru vine să arate faptul că Dumnezeu nu este altul sau diferit în spațiul cosmic decât pe pământ.

Prin urmare, Dumnezeu şi raiul ține de o lume transcendentă universului nostru. Dumnezeu nu este undeva în univers, ci cel mai sigur dincolo de univers. Raiul despre care au vorbit mai mulți este dincolo de univers. Acest lucru Îl face pe Dumnezeu să fie prezent şi absent în univers concomitent. În orice spațiu din lumea materială Dumnezeu poate fii prezent deplin dar El poate fii şi absent deplin.[17] Prin urmare, am stabilit că există o lume nevăzută care nu este partea nevăzută a universului, sau ceea ce nu putem vedea cu ochii pe bolta universului. Dacă Dumnezeu ar fii vizibil ar trebui să Îl putem vedea pe bolta stelară. Ori ceea ce vedem pe bolta cerului este soarele în timpul zilei, şi luna şi stelele în timpul nopții. Atât soarele, cât şi luna şi stelele ne duc cu gândul la un lucru: ele nu ar fi putut să existe singure ci au avut un creator sau făcător. Acest creator sau făcător nu putea fii un om fiindcă omul nu are puterea de a crea un soare şi nici o lună sau o planetă. A doua concluzie la care ajungem din vederea soarelui, a lunii şi a restului stelelor este că Creatorul lor este o ființă supranaturală. Ca şi creator al naturii şi al universului Dumnezeu, este supranatural deci este dincolo de legile fizice, astronomice sau chimice ale lumii şi a universului.

---

[16] Richard Swinbourne, *Existența lui Dumnezeu* (Calendron Press, 2004).
[17] Nicolae al Cusei, *Vederea lui Dumnezeu* (a se vedea operele lui Nicoale al Cusei).

Dacă Dumnezeu ar fii văzut probabil El ar putea fii reperat undeva prin univers cu telescopul. Ori în univers s-au văzut mai mult stele, comete, meteoriți şi asteroizi. Lumea nevăzută a astronomiei nu este prin urmare lumea nevăzută a lui Dumnezeu şi a îngerilor Săi. Biblia ne spune că raiul unde locuia Dumnezeu nu este undeva în univers sau pe altă galaxie ci „spre răsărit". Cel mai probabil raiul s-a aflat în jurul fluviului Eufrat. Eufratul este un râu din Siria de azi care traversează Turcia şi Irak. Cel mai probabil în această regiune geografică a existat un alt spațiu sau o altă dimensiune supranaturală care ulterior a dispărut. Biblia spune că în această regiune au fost scoți Adam şi Eva din rai de către un înger din ierarhia heruvimilor care avea o sabie de foc în mână. Biblia nu ne spune numele acestui înger din ierarhia heruvimilor. Este paradoxal că raiul şi Dumnezeu nu au existat conform scenariilor mai multor astronomi undeva în spațiu pe altă planetă, galaxie sau constelație. După cum putem vedea nu este urmă de Dumnezeu în spațiu cosmic. În anul 1969 când omul a păşit pe lună unii au crezut că Îl vor vedea „în carne şi oase" pe Dumnezeu. Dumnezeu însă nu a fost acolo. Trebuie să ştim că cum Îl percepem pe Dumnezeu în lumea noastră pământească la fel Dumnezeu este perceput şi în spațiul cosmic. Acest lucru a răsturnat mai multe concepții astronomice contemporane. Pentru a se întâlnii cu Dumnezeu, omul nu trebuie să iese în spațiul cosmic după cum credeau unii în evul mediu. Dumnezeu este aici cu noi şi nu undeva în spațiu pe o altă galaxie. Acest lucru ne face să ne gândim la o a doua lume: lumea spirituală sau lumea pnevmatică. Această lume spirituală sau lume pnevmatică nu este partea nevăzută a universului după cum cred unii. Lumea spirituală este o lume transcendentă ce nu operează cu categoriile acestui univers.

O reflecție a acestei lumi spirituale în lumea noastră materială sunt principiile sau concepțiile de bine şi de rău. Răul şi binele sunt de natură spirituală şi nu provin din lumea noastră materială. Faptul că pe lângă trup, omul mai are şi suflet este o reflecție a faptului că mai există o altă lume spirituală pe lângă cea materială. Ceea ce mai mulți sfinți ne-au relatat este că în lumea nevăzută, atenție nu partea nevăzută a universului, ci lumea pnevmatică există o antagonie dintre două realități pe care le denumim îngeri [ființe bune] şi diavoli [ființe rele]. Teologia ortodoxă crede că în starea originală diavolii au fost îngeri dar sub conducerea unui înger pe nume Satan care a dorit să fie dumnezeu, ei au fost scoşi din ceruri şi aruncați în iad sau infern. Odată cu acest lucru a apărut răul şi moartea. Aruncarea demonilor în infern poate fii considerată din punct de vedere uman moartea lor. Ceea ce este moartea pentru noi acea este iadul pentru diavoli. Noul Testament a dat mărturie că atunci când Domnul Iisus Hristos scotea demoni, ei nu erau dornici să se întoarcă în iadul din care au ieşit. Sfântul Apostol Matei ne spune că atunci când Domnul Iisus Hristos a voit să vindece sau să elibereze un demonizat de puterea diavolului, demonii au început să vorbească prin gura lui: *„Ce ai Tu cu noi Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuieşti?"* Din acest text deducem că diavolii nu sunt bucuroşi cu faptul că stau în iad. Lumea noastră este pentru ei o posibilitate de a ieşii din iad. Din acest motiv, poate scopul diavolilor este de a distruge pe om şi eventual a îi lua locul. Acesta este unul dintre motive pentru care diavolul şi-a folosit toată puterea şi a introdus în lumea moartea şi a făcut din natura umană una muritoare. Lumea noastră, pământul este pentru diavol o şansă de a ieşi sau a scăpa din iadul în care a fost aruncat de Dumnezeu.

Raiul şi iadul sunt două entități spirituale dar care se află în antagonie, contradicție sau conflict. După cum între lumină şi întuneric nu există nici un punct comun sau după cum între ordine şi haos nu există nici o asemănare nici între rai şi iad nu există un punct de legătură. Lucrurile nu sunt însă aşa în lumea noastră văzută.[18] Lumea noastră nu a suferit o separație atât de radicală ca şi în lumea nevăzută şi din acest motiv răul şi binele coexistă de mai multe ori paradoxal în lumea noastră. Oricum, în lumea noastră resimțim anumite tendințe sau influențe din lumea nevăzută: cel mai mult resimțim antagonia dintre bine şi rău. Binele este constructiv în timp ce răul este distructiv. Răul nu a fost inventat de om ci a fost creat de diavoli. Prin urmare, omul ajunge victimă a răului prin intermediul diavolilor care îl duc sau îl îndeamnă spre rău. Diavolii însă nu au putere de a îl duce pe om la rău fără acordul sau voința omului. Procesul prin care diavolii ne duc la comiterea răului începe prin ispite. Ispitele sunt de mai multe categorii: lăcomia pântecelui [sunt ispite care țin foarte mult de gura omului: mâncare, băutură, fumat, droguri], desfrâul [sunt ispite care țin de sexualitatea omului], mânia [sunt ispite care țin de voința omului], tristețea sau acedia

[18] Constantin Bălăceau Stolnici, *Dialoguri despre cele văzute şi nevăzute* (Editura Harisma: Bucureşti, 1995).

[sunt ispite care țin de sentimentele omului, sfinții părinți ne spun că există un diavol care din răutate îl duce pe om la tristețe şi la tot ceea ce ține de acest lucru: nefericire, plictis, iritare şi delăsare care culminează cu sinuciderea sau luarea vieții], invidia sau pisma [sunt ispite care au de a face cu raportarea la cei din jur], avariția sau zgârcenia [sunt ispite care se leagă foarte mult de bani, bunuri materiale şi posesiuni lumeşti] şi în cele din urmă mândria sau orgoliul [sunt ispite care țin foarte mult de natura egoului personal].

Ştim că din motive foarte bine întemeiate Dumnezeu lasă ca omul să fie ispitit de una sau alte forme similare de ispită pe care le-am enunțat mai sus. În această situație omul este chemat să se opună. De mai multe ori el este însă biruit. Când este biruit omul însă nu trebuie să deznădăjduiască.[19] Este adevărat că fără ajutorul lui Dumnezeu omul nu poate ieşii biruitor împotriva răului. Sunt însă mulți care refuză să se opună răului, sau din nefericire sunt mulți care se pun pe sine în slujba răului sub diferite forme. Formele de acțiune a răului sunt în mare bazate pe înşelăciune, manipulare şi disimulare sau falsitate. Biblia ne spune că diavolul folosindu-şi puterea lui sub chipul unui şarpe, i-a înşelat pe primii oameni promițându-le că vor fii dumnezei sau ca şi Dumnezeu, dacă vor începe să facă distincția dintre bine şi rău. În definitiv diavolul i-a înşelat şi i-a făcut pe primii oameni muritori şi a fost cel care a adus moartea în lumea noastră. Greşeala protopărinților noştrii Adam şi Eva a fost că ei au consimțit cu promisiunea diavolului că dacă vor urma lui vor fii ca şi Dumnezeu. Ceea ce este important şi merită să ştim şi care este motivul pentru care am scris rândurile de față este să fim conştienți că mai există o altă lume nevăzută dincolo de univers.

BEȚIA SAU ALCOOLISMUL: MALADIE SUFLETEASCĂ SAU BOALĂ MEDICALĂ?

Una dintre cele mai mari probleme şi dificultăți a marilor metropole şi a marilor oraşe din zilele noastre este beția. Beția însă nu este prezentă numai în zilele noastre de secol al XXI-lea ci şi în alte timpuri ale istoriei: antică, medievală postmodernă sau modernă. Evident sunt mai multe nivele sau categorii de bețivi dar aici vom vorbii despre bețivii cronici. Bețivii cronici sunt cei care nu mai pot trăi fără alcool sau băutură. Pe ei îi putem vedea că împânzesc oraşele, satele sau metropolele noastre. Beția este din punct de vedere ortodox o patimă care se instaurează treptat în sufletul omului. Bețivul nu devine niciodată dintr-o dată bețiv ci el trece printr-un proces de adaptate sau de devenire la starea de bețiv. Sfântul Ioan Hrisostom era de părere că „beția este îndrăcire [demonizare] voluntară sau de bună voie."[20]

Vom vorbi aici mai mult despre relația dintre beție şi lumea spirituală fiindcă vedem că referitor la beție opiniile sunt împărțite. Sfinții părinți sunt de părere că există un demon sau diavol al beției [unii susțin că numele lui este Bacchus] şi acesta îl face pe om să îşi iese din minți. Medicina contemporană însă nu crede acest lucru şi susține că beția este o maladie biologică care se bazează pe intoxicarea organismului cu alcool. Gama alcoolului este largă: sunt băuturi uşoare cum sunt spițurile, berea sau rachiul şi sunt băuturi grele cum sunt țuica, pălinca [fabricată în special în Maramureş], vodka sau wiskey. Opinia medicinei că beția este o problemă chimică este una eronată. Beția denotă un suflet bolnav care a ieşit sau a pierdut comuniunea cu Dumnezeu. Este adevărat că avocații beției ne pun în față efectele aşa zis pozitive ale beției: euforie, stare de bine, curaj [paradoxal foarte mulți ajung să folosească alcool pentru a prinde curaj], bună dispoziție sau entuziasm. Sunt foarte mulți de părere că viața după un pahar sau mai multe sticle de alcool prinde cu totul ale contații şi certitudini. Problema este că foarte multe familii s-au destrămat din cauza alcoolului. Alcoolul în viața de familie duce la ceea ce am putea denumii un comportament violent şi agresiv. Acest lucru infirmă că efectele alcoolului sunt numai de ordin chimic sau medical. Iată ce spune sfântul Vasile cel Mare în acest sens: „Îndrăcitul este vrednic de milă; bețivul, însă, care suferă ca şi îndrăcitul, nu-i vrednic nici de milă, că se luptă cu un demon pe care singur l-a ales".[21]

---

[19] Sfântul Siluan Atonitul, *Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei* (Editura Deisis, 1993).
[20] Sf. loan Gură de Aur, *Omilii la Facere,* omil. XXIX, V, în PSB, voi. 21, p. 3 71-3 72.
[21] Sf. Vasile cel Mare, Omilii şi cuvântări, Omil. a XlV-a, VII, în PSB, voi. 17, p. 506.

Este foarte clar că există un demon al beției care foarte mult se instaurează cu acceptul omului. După cum putem vedea Sfântul Vasile cel Mare ne spune că acest demon nu poate să ne stăpânească fără acordul nostru. Cei care ajung dependenți de alcool prin urmare ajung să slujească unei entități negative care îi stăpâneşte. Arătăm în cazul de față că beția este o slujire voluntară a celui rău. Bețivii sunt cei care se autodemonizează la un anumit nivel sau la un anumit grad. Un alt aspect al beției după cum ştie mai toată lumea este că bețivii nu mai sunt responsabili de actele lor. Ceea ce a fost să fie un fel de petrecere de cele mai multe ori se transformă în violență, înjurături şi uneori chiar omor. Aceasta ca să nu mai menționăm accidentele grave sau mortale de maşină care unele se termină cu curmarea de vieți omeneşti.

În mare beția este un lucru negativ şi este bine să fim conştienți de acest lucru. Bețivii sunt oameni care sunt de cele mai multe ori instabili şi cu care nu putem stabilii nişte relații sau raporturi obişnuite. Ion Luca Caragiale ne punea şi el în față tipologia bețivului în celebra sa piesă de teatru: O scrisoare pierdută. „Cetățeanul turmentat” al lui Caragiale era un om instabil şi nesigur pe actele şi faptele sale. Celebra sa întrebare „eu cu cine votez” denotă caracterul instabil şi nehotărât al bețivului. Beția şi bețivii sunt o realitate pe care nu o putem ignora. Ei sunt cei care atunci când nu te aştepți te pot înjura sau te pot binecuvânta fără nici o diferență. Mai mulți părinți spirituali sunt de părere că prin gura bețivului nu mai vorbeşte persoana propriu zisă ci demonul beției. Ceea ce este foarte cunoscut este că bețivii fac promisiuni şi emit opinii pe care mai apoi nu le mai rețin.

Beția este un semn al neseriozității, al lipsei de disciplină şi a unei atitudini verticale față de lume, existență şi semenii din jur. În jurul bețivilor se poate simții de cele mai multe ori un fel de tensiune şi o atitudine de presiune inutilă. Bețivul este un om chinuit de propriile himere şi iluzii. Beția aduce cu sine alte aspecte neplăcute: înjurături, calomnii, jigniri, sudalme, blesteme şi alte de acest fel. Beția duce la o familie disfuncțională şi la violența în familie. Tatăl de mai multe ori se întâmplă să apuce pe calea beției şi primul lucru care îl face când vine acasă de la bar sau crişmă este să se certe, să caute scandal şi uneori din nefericire să îşi bată soția sau copii. Cu toții avem experiențe mai mult sau mai puțin fericite cu bețivii. De aceste lucruri nu a fost lipsit nici autorul de față. Aceasta este motivația pentru care el s-a aşezat la masa de scris şi a pus aceste rânduri în scris. Bețivii sunt prezenți pe toate continentetele lumii: Asia, Australia, Africa, Europa şi America. Este ciudat că nici un continent nu a scăpat până acum de prezența bețivilor. Iată opinia unui alt scriitor bisericesc referitor la beție: „Tot omul beat este biruit de mânie şi-i lipsit de minte. Îi place ca limba să spună multe în zadar Şi să audă fără de voie acelea pe care le grăieşte rău."[22] Beția este o realitate crudă care din nefericire face mari ravagii în secolul al XXI-lea. Suntem un secol din nefericire în care bețivii se simt în largul lor. Beția îl duce pe un om la un stadiu inferior. Acest stadiu îl lipseşte pe om de o viziune largă şi generică asupra lumii şi a existenței.

Ceea ce este cel mai greu este că bețivii sunt agresivi în stadiile avansate de beție. Mai mulți dintre noi am experimentat înjurăturile din senin ale bețivilor. Este în interesul autorului să arate că beția este o problemă socială: bețivii unde ajuns sunt o pacoste socială. Trebuie să ştim că dacă suntem bețivi nu avem nici un motiv să ne lăudăm. Lumea bețivului este o lume relativă şi instabilă. Foarte multe lucruri serioase au eşuat în această lume din cauza beției. Dacă beția nu ar fii un lucru rău nu am scrie nimic despre acest subiect. Beția îl separă pe om de Dumnezeu. Este greu de crezut că putem fii în stare de comuniune cu Dumnezeu şi în acelaşi timp să fim bețivi. La fel de bine nici un bețiv nu recunoaşte că este dependent. Aceasta este una dintre cele mai dificile probleme ale beției. Alcoolul este adictiv sau ceea ce putem spune creează adicție: bețivul este un sclav al alcoolului şi al băuturii. Această sclavie este una de natură sufletească. Toate aceste date ne fac să concluzionăm că beția este mai mult o maladie a sufletului şi mai puțin o boală trupească sau medicală.

Sufletul bețivului este unul bolnav şi viciat. Este adevărat că beția este un viciu şi din nefericire este unul activ în lumea noastră. Familii întregi au fost curmate din cauza alcoolului. Ce am putea face în această situație? Biserica Ortodoxă ne-a pus şi ne pune câteva remedii împotriva beției: rugăciunea, postul, înfrânarea, asceza, spovedania şi credința în Dumnezeu. Sunt unii care ar putea întreba: dacă beția este rea de ce a mai lăsat Dumnezeu alcoolul în lumea noastră? La această întrebare ne răspunde Clement Alexandrinul: „Chiar dacă Domnul a prefăcut la nuntă apa

[22] (Clement Alexandrinul, Pedagogul, Cartea II, Cap. II, 24.1., în PSB, voi. 4,p. 243-244).

în vin, totuşi n-a îngăduit beţia." Dumnezeu a lăsat alcoolul în această lume însă El nu ne-a spus să ne îmbătăm. Chimia şi medicina din zilele noastre cred că beţia este doar un efect chimic. Am arătat aici că acest lucru este numai parţial adevărat. Ceea ce este cel mai tragic este că de mai multe ori victime ale beţiei devin cei tineri şi neexperimentaţi. Este foarte plăcut primul gust al sticlei dar este foarte amar acest gust atunci când omul a devenit dependent de alcool. Pentru el Dumnezeu, familia, comunitatea în care trăieşte, viaţa şi biserica nu mai au nici un sens. Singurul sens al vieţii sale este băutura. Beţia este seductivă din exterior dar rea din interior. Pentru un pahar de alcool în plus unii sunt dispuşi să curme vieţi. Poate fii redusă viaţa omului la un pahar sau o sticlă în plus de alcool? Credem că nu. Beţivii se vând pentru băutură care devine absolutul existenţei lor: ziua începe şi se termină cu băutura.

Trebuie să ştim că cea mai gravă consecinţă a băuturii este ruperea comuniunii cu Dumnezeu. Beţivul nu mai are comuniune cu Dumnezeu şi unii sfinţi părinţi ne spun că atunci când omul se apucă de băut îngerul păzitor al omului se îndepărtează de el. Aceste lucruri ne fac să credem că mai există o altă dimensiune sufletească în actul băuturii. Foarte puţini dintre noi suntem conştienţi de acest lucru. Beţia este un păcat grav dar nu este unul care nu se poate ierta. Prin urmare cei care sunt decişi să renunţe în mod definitiv şi serios la băutură nu trebuie să deznădăjduiască de mila şi de iertarea lui Dumnezeu. Beţia este o boală a sufletului şi ea reflectă cel mai mult starea de separaţie faţă de Dumnezeu. Această stare de separaţie faţă de Dumnezeu beţivul o ascunde sau o camuflează într-un comportament agresiv şi violent. Mai toţii beţivii ştiu că atunci când se apucă de băut pierd starea de comuniune cu Dumnezeu. Vechiul Testament ne spunea că Dumnezeu a făcut „vinul [alcoolul] ca să veselească inima omului.” [Psalm 103, 16]. Dumnezeu nu a făcut prin urmare alcoolul ca să ne îmbătăm ci ca să ne înveselească. Un pahar de alcool în compania celor dragi şi a prietenilor ne face se simţim bine. Reacţia este una inversă atunci când abuzăm de alcool şi ne îmbătăm. Inconştient de sine beţivul devine agitat, nervos, sare la bătaie şi face lucruri pe care mai apoi le regretă. De cele mai multe ori este prea târziu fiindcă unii sfârşesc fie după gratiile închisorilor sau fie în azile de dezalcoolizare.

Este interesant de remarcat că deşi trăim în secolul al XXI-lea, secol în care umanitatea a avansat mult în ştiinţe, arte, cultură, tehnică sau civilizaţie, nu am putut găsii încă o rezolvare la problema beţiei care de cele mai multe ori macină şi distruge comuniunea din societatea noastră. Acest rânduri trebuie tratate ca şi atare şi ele nu sunt acuzaţii gratuite la adresa beţivilor. Trebuie să fim conştienţi în ce parametrii şi dimensiuni ne plasează problema beţiei. Beţivii sunt cei care creează tensiune de cele mai multe ori şi sunt cei care îi deranjează şi pe cei din jur. Suntem de părere că secolul al XXI-lea ar trebui să aducă o nouă perspectivă şi înţelegere asupra beţivilor şi a beţiei.

FORŢE CENTRIFUGE ÎN LUMEA DUHOVNICEASCĂ SAU SPIRITUALĂ

Lumea în care trăim este o lume dublă sau în termenii biologiei: amfibie. Această lume este în principal grupată pe două mari principii: unul spiritual şi unul material. Aceste două principii cel puţin teoretic nu sunt în antagonie însă de mai multe ori ele ajung să fie în antagonie. Teologia ortodoxă a respins opinia contrar căreia lumea materială este rea în timp ce lumea spirituală este bună. Mai multă lume nu crede într-o lume spirituală. Platon credea într-o lume spirituală dar spunea el această lume este peexistentă lumi materiale. Prin urmare atât lumea materială cât şi lumea spirituală sunt bune. În cele două lumi însă există forţe centrifuge care de cele mai multe ori scapă de sub puterea de control al omului. Din lumea materială vom dar numai un exemplu de forţe centrifuge: marii savanţi de la ASE [Agenţia spaţială europeană] sau NASA [Agenţia spaţială americană] şi-ar dorii de mai multă vreme să exploreze spaţiul sau universul cu puzderia lui de planete şi galaxii dar nu o fac fiindcă în univers există forţe centrifuge care nu îngăduie acest lucru. Mai multe misiuni spaţiale au terminat în eşec cum a fost Discovery Challanger din anul 1986 care a eşuat la numai câteva minute de la lansare. În special în astronomie întâlnim cele mai

multe forțe centrifuge. Trăim într-un univers care de cele mai multe ori ne scapă de sub control. Cele mai multe exemple de forțe centrifuge le avem din astronomie.[23]

În lumea duhovnicească sau cea spirituală avem un alt exemplu de forță centrifugă. Sfântul Pavel ne plângea că „căci *nu fac binele pe care îl voiesc*, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârşesc. (Romani 7,19). Răul şi păcatul prin urmare este o forță centrifugă care îl separă de om de Dumnezeu. Tot sfântul Pavel spune că legea păcatului este de mai multe ori un lucru care se instalează în interiorul omului şi în descentrează de la Dumnezeu. Răul este prin urmare o forță centrifugă care îl dezaxează pe om şi în separă de Dumnezeu. Spunem că răul este o forță centrifugă fiindcă de cele mai multe ori răul se instalează în lumea noastră contrar voinței sau aşteptărilor noastre. Mai mulți dintre mari nevoitori sau sfinți ortodocşi au experimentat acest lucru: că atunci când fac efortul de a se ridica sau îndrepta spre Dumnezeu ispitele şi păcatele îl asaltează pe om şi de cele mai multe ori omul cade în deznădejde. Deznădejdea este arma mortală a răului şi a păcatului fiindcă odată ce omul a ajuns de deznădejde el este pierdut. Forma ultimă a deznădejdii este curmarea vieții sau sinuciderea. La fel de bine deznădejdea este o forță centrifugă care face mari ravagii în lumea noastră.

Psihologia deznădejdii se bazează pe autosugestie şi îi spune omului că pentru el nu mai există nici o şansă se iertare. Acest lucru este însă fals şi pleacă de cele mai multe ori din lipsă de credință în Dumnezeu. Păcatul şi a păcătui este un lucru inerent naturii umane fiindcă foarte puțini ajung la stadiul de nepăcătuire sau apatia. Cei care ajung la acest stadiu sunt sfinți. De mai multe ori Dumnezeu îngăduie ca noi să cădem în păcate mai mici pentru a ne smerii şi a fii modeşti. Dacă am fii fără de păcat ne-am confrunta cu o ispită extrem de urâtă care este de natură diavolească: mândria. După cum ni se spune în Noul Testament, în această lume Dumnezeu lasă ca grâul să crească în paralel cu neghina şi o selecție a acestor două lucruri v-a fii făcută numai la seceriş adică la sfârşitul lumii sau la moartea fiecăruia dintre noi. Vrem nu vrem, binele şi răul, păcatul şi virtutea sunt amestecate în lumea noastră. Mai mulți dintre noi putem resimții această mişcare centrifugă a contrastului, antagoniei sau conflictului dintre bine şi rău.

Răul şi păcatul sunt în sine numai o iluzie fiindcă sunt deformări ale binelui. Forța centrifugă a răului şi a păcatului vine nu din negația binelui şi a virtuții ci din dorința de a ajunge la un stadiu mai inferior decât ființa. Ştim că din punct de vedere ontologia ființa are mai multe nivele sau mai multe grade: ființă, neființă sau nimic şi mai există un stadiu care este contrar ființei: subființa. Ce ar fii subființa? Subființa nu trebuie confundată cu neființa. Ea este un stadiu mai inferior decât neființa şi nu doreşte o întoarcere a existentului în neființă ci prin deformare ea duce existentul la subființa. Prin urmare subființa este inferioară neființei. Este un stadiu al haosului şi al infernului din care nu mai există nici un fel de ieşire. Dacă din neființă există ieşire, fiindcă Dumnezeu a adus lumea din neființă la ființă, din subființă nu mai există ieşire fiindcă ea ne duce înapoi dincolo de ființă. În plan ontologic, subființa este un rezultat al forței centrifuge a păcatului şi a răului. Din scrierile sfinților părinți reiese că iadul sau infernul este cel mai bun exemplu de subființă.

Noțiunea de centrifug de cele mai multe ori poate fii asimilată cu noțiunea de confuzie, ambiguitate, păcătoşenie sau înşelare. Sunt foarte mulți care simt o puternică iubire față de Dumnezeu dar această iubire se stinge la fel de repede pe cât se aprinde. Aceasta fiindcă marea parte dintre noi nu ştim că drumul spre Dumnezeu de cele mai multe ori se confruntă cu greutatea ispitelor şi a încercărilor. Mai mulți abandonează aici de a mai urma, căuta şi slujii pe Dumnezeu. Faptul că Dumnezeu este dispus să ne ierte greşelile şi păcatele este una dintre învățăturile sau doctrinele fundamentale ale creştinismului: şi ne iartă nouă greşelile noastre pe cum şi noi iertăm greşiților noştri. De cele mai multe ori Dumnezeu ne iartă dacă sincer ne iertăm şi noi înşine. Psihanaliza contemporană ne spune că pe lângă sfera conştientă omul mai are şi o sferă subconştientă în care se refulează mai multe dintre stările lui. S-a întâmplat de mai multe ori ca în sfera conştientă un om să se ierte pe sine în timp ce în sfera subconştientă el să nu îşi acorde nici o iertare. Vedem şi în psihanaliză mai multe forme de forțe centrifuge care se contracarează una cu alta. Nu credem că Dumnezeu a creat o lumea a forțelor centrifuge aşa cum o cunoaştem noi, dar din nefericire noi facem

[23] Vom da mai jos definiția din Dicționarul explicativ al limbii române despre ceea ce înseamnă centrifug: „Care tinde să se depărteze de centru; centrifugal. ◊ *Forță centrifugă* = forță care acționează asupra unui corp aflat în mişcare de rotație, tinzând să-l depărteze de axa de rotație. *Mişcare centrifugă* = mişcare a unui corp care se depărtează de centrul lui de rotație. *Pompă centrifugă* = aparat bazat pe efectul forței centrifuge şi folosit la pomparea apei. **2.** S. f. Aparat pentru separarea componenților cu densități diferite dintr-un amestec lichid eterogen cu ajutorul forței centrifuge."

o lume centrifugă independent de voința lui Dumnezeu. Unii dintre noi ajung să cultive păcatul şi păcătoşenia în mod sistematic şi acest lucru ne plasează pe terenul nisipurilor mişcătoare al forțelor centrifuge.[24]

Centrifugul care în lumea spirituală este răul şi păcatul este incoerent şi confuz dar are un scop foarte bine delimitat: a ne îndepărta de Dumnezeu cu orice preț. Păcatul este un lucru rău nu fiindcă este distructiv, lipsit de etică sau morală ci fiindcă ne separă de Dumnezeu. Separația ultimă de Dumnezeu îl plasează pe om nu cum cred unii în neant sau neființă şi ci iad sau infern. Starea de separație totală de Dumnezeu este ceea ce se cunoaşte ca fiind iadul sau infernul. Evident există mai multe grade sau nivele ale stării de separație de Dumnezeu, dar în această lume omul resimte doar o mică parte din ceea ce am putea denumii starea de separație totală de Dumnezeu. Faptul că Dumnezeu ne lasă să cădem uneori în păcate este şi pentru a ne trezii la realitate şi a ne arăta că nu suntem acolo unde credem noi că suntem din punct de vedere spiritual. Mai mulți dintre noi trăim din nefericire cu iluzia că suntem în comuniune cu Dumnezeu în timp ce nu suntem. În acest stadiu Dumnezeu ne lasă să cădem în unele păcate mai mici pentru a ne demonstra acest lucru. Dumnezeu nu ne lasă să cădem în păcate pentru a ne umilii sau a ne înjosii ci pentru a ne arăta că ceea ce credem noi despre sine nu este adevărat şi trebuie să fim realişti. Istoria cunoaşte un exemplu antic celebru despre o persoană care se credea pe sine extrem de sus sau extrem de bine plasată din punct de vedere spiritual. Acesta a fost Simeon Magul care a ajuns să se creadă că este chiar mai presus decât Domnul Iisus Hristos. Se spune că înşelat de propriul ego şi de propriul orgoliu Simeon Magul şi-a anunțat înălțarea la ceruri asemenea Domnului Iisus Hristos. S-au găsit şi în zilele lui cum se găsesc şi în zilele noastre destul curioşi sau creduli care să vină să îl vadă. Se spune că Simeon Magul din cauza orgoliului imens care pe care îl avea s-a suit pe acoperişul templului din vechiul Ierusalim şi în văzul tuturor urma să ne înalțe ca şi Iisus Hristos cu trupul la cer. N-a fost să fie aşa, fiindcă Simeon Magul s-a prăbuşit la pământ şi a murit în privirile deziluzionate ale curioşilor şi credulilor care au venit să îl vadă.

Din punct de vedere spiritual mai mulți dintre noi suntem foarte mult asemenea lui Simeon Magul. Cei care fac păcate şi mari perversiuni au de fapt această atitudine înşelătoare ca şi Simeon Magul că sunt siguri pe sine şi ştiu ce fac. Ceea ce nu ştiu ei este că păcatul şi fărădelegea în aruncă în abisurile infernului. Aceste rânduri nu sunt scrise pentru a demonstra superioritatea autorului prin faptul că este familiar cu anumite realități cu care cei mai mulți dintre noi nu suntem ci pentru a fii de folos celor care se confruntă cu forța sau puterea centrifugă a păcatului. Patima şi păcatul sunt centrifuge: atunci când credem că nu mai trebuie să fumăm nici o țigară în plus ne vine noi nou de multe ori fără să avem pofta de a mai fuma o țigară că unii îşi autodistrug sănătatea. Răul şi păcatul sunt forțe centrifuge extrem de operative în lumea în care trăim: ele se bazează pe principiul iluziei şi al înşelăciunii. Trebuie să fim conştienți de acest lucru şi să avem înțelegere față de cei care au căzut victime răului şi a păcatului. De cele mai multe ori ei au şansa de a se pocăi şi a se întoarce din nou la Dumnezeu. Cum noi avem puterea de a îl aştepta să se întoarcă şi să se pocăiască aşa o vor face şi ei cu noi când vom păşi pe drumul strâmb şi întortochiat al răului şi al păcatului.

CUVÂNT LA SCHIMBAREA LA FAȚĂ A DOMNULUI ŞI MÂNTUITOULUI IISUS HRISTOS DIN ANUL 2013

„Şi S-a schimbat la față înaintea lor şi a strălucit fața Lui ca soarele, iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina"

Matei 17, 2.

Ziua de 6 august ne aduce aminte întotdeauna de schimbarea la față a Domnului Iisus Hristos pe muntele Tabor. Schimbarea la față a fost un eveniment pe care noi cei din anul 2013 nu l-am văzut cu proprii noştri ochi dar ştim despre el din descoperirea pe care ne-au făcut-o apostolii Domnului Iisus Hristos. Poate mai mulți dintre noi nu mai vedem actualitatea sărbătorii schimbării la față dar în rândurile care vor urma vom demonstra că schimbarea la

[24] A se vedea Sfântul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut* (Editura Egumenița: Galați).

față este o sărbătoare actuală. Schimbarea la față este din punct de vedere teologic o sărbătoare cu caracter hristologic, adică ne arată mai mult decât orice că Iisus Hristos nu a fost un om obişnuit ci Fiul lui Dumnezeu întrupat. Teologia creştin ortodoxă învață că în persoana Domnului Iisus Hristos au coincis două naturi: una omenească şi una dumnezeiască. De ce este acest lucru aşa? Dorința lui Dumnezeu a fost să îl mântuiască pe om de sub stăpânia diavolului. Omul prin sine nu are putere să se eliberare de această putere infernală şi demonică, Dumnezeu însă are putere asupra diavolului. Astfel, ca şi Creator Dumnezeu a avut un interes personal în mântuirea omului. Pentru acest lucru a fost necesar ca Dumnezeu să potențeze natura umană la maxim, aceasta fiindcă diavolul a distrus-o prin mortalitate. Înțelegem din aceasta că natura sau firea umană este în centrul de interes a două entități spirituale distincte: Dumnezeu şi diavolul.[25]

Schimbarea la față este însă şi o sărbătoare cu caracter psihologic. Ea este din punct de vedere psihologic mai mult decât orice ceea ce am putea denumii aducerea aminte că persoana umană spre deosibire de Dumnezeu este mai mult decât orice în căutarea adevăratului sine. Nu trebuie să credem că schimbarea la față este o sărbătoare a „fețelor." Fața omului este un mic chip pe care Dumnezeu îl imprimă în fiecare dintre noi. Vedem foarte multe fețe în fiecare zii. Fețele prietenilor, fețele familiei, fețele străinilor de pe stradă şi dincolo de orice fețele lumii din jur. De mai multe ori însă nu mai ajungem să vedem interiorul sau calitățile lăuntrice ale omului. Paradoxal Domnul Iisus Hristos a avut o față de om obişnuit dar interiorul Său era unul dumnezeiesc. Faptul schimbării la față a fost unul supranatural sau mai mult decât orice este un miracol sau o minune.

Evident mai mulți dintre noi suntem îndoielici dacă Domnul Iisus Hristos s-a schimbat cu adevărat la față sau nu. Nu credem că sfinții apostoli care au fost de față la acest fapt ar fii avut un motiv să ne mintă sau să ne dezinformeze. Cu adevărat Domnul Iisus Hristos s-a schimbat la față şi acest fapt a rămas încă una dintre tainele şi misterele istoriei umane. Schimbarea la față este mai mult decât orice anticiparea schimbării la față a fiecăruia dintre noi cei credincioşi şi botezați în veacul viitor. În Domnul Iisus Hristos prin urmare au coincis două naturi, una obişnuită umană peste care s-a suprapus natura dumnezeiască. Aceasta a fost modalitatea prin care Dumnezeu a ales să ne mântuiască şi să ne elibereze de sub tirania diavolului. Natura umană se găseşte pe sine prinsă între aceste două sfere de influență: a binelui şi a răului. Diavolul este cel care a introdus în lume moartea şi a făcut ca omul să moară. Nu murim prin urmare din cauza lui Dumnezeu ci a diavolului. Biruința sau victoria diavolului este însă numai una aparentă. Domnul Iisus Hristos a învins puterea diavolului. Acest lucru l-a făcut prin faptul că El nu a respins natura umană ci mai mult decât orice El a asumat natura umană.

Faptul schimbării la față este un fapt după cum am spus supranatural dar el mai vine să ne spună că la Dumnezeu morții sunt nu ca şi pentru noi trecuți din această lume ci vii sau existenți. Aceasta fiindcă în timpul schimbării la față Domnul Iisus Hristos a fost văzut vorbind cu Moise, care era mort de mai multe vreme. Mai mult decât orice schimbarea la față este un lucru care ne-a aruncat în cercetarea luminii lui Dumnezeu. Se ştie că fața Domnului Iisus Hristos a devenit la fel de luminoasă ca şi soarele. A fost această lumină creată sau necreată sau mai bine spus ce fel de lumină a fost cea care a fost văzută? Se ştie foarte bine că Dumnezeu locuieşte într-o altă sferă decât cea pământească. Lumea lui Dumnezeu este mai mult decât orice o lume care trece dincolo de granițele sau limitele perisabile sau contingente ale existenței noastre. Lumina lui Dumnezeu este o lumină veşnică şi pururea fiitoare. În secolul al XIV-lea sfântul Grigorie Palama a fost cel care a vorbit mai multe lucruri despre lumina lui Dumnezeu. Astfel teologia creştin ortodoxă face o distincție sau o demarcație cât se poate de radicală între lumina fizică şi lumina ființei lui Dumnezeu. Lumina fizică este o lumină creată de Dumnezeu pentru folosul omului şi a naturii: planetele se hrănesc cu lumină, şi la fel şi omul poate vedea numai în lumină. Sărbătoarea schimbării la față este o sărbătoare care ne îndeamnă mai mult decât orice să medităm la sursa luminii. Se ştie că lumina fizică este alcătuită din fotoni. Fotonul este ceea ce compune lumina la fel cum celula sau nucleul este ceea ce compune materia. În lumina fizică ceea ce vedem noi este mai mult decât orice sunt miliarde şi triliarde de fotoni care fac ca spațiul fizic să fie transparent.

---

[25] Ilarion Alfeyev, *Hristos biruitorul iadului. Pogorârea la iad în perspective ortodoxă* (Editura Sofia: Bucureşti, 2008).

Lumina lui Dumnezeu care este o lumină ce iese din înseşi fiinţa lui Dumnezeu, nu este o lumină compusă din fotoni. Lumina lui Dumnezeu nu este prin urmare fizică ci ea este sursă a oricărei lumini: planetare, galactice, solare, electrice sau a focului. Vedem că există mai multe categorii de lumină, dar toate acestea ne duc în spre o lumină ultimă: această lumină ultimă este lumina lui Dumnezeu. Cum este lumina lui Dumnezeu vom vedea numai în veacul viitor sau în viaţa de apoi când Îl „vom vedea pe Dumnezeu faţă către faţă." Pe parcursul anilor şi a secolelor, teologia ortodoxă a scris foarte multe lucruri despre schimbarea la faţă. Dar tema centrală a sărbătorii este una evidentă: Dumnezeu ne iubeşte ca şi persoane şi El ne cheamă la comuniunea cu lumina Sa suprafiinţială şi supranaturală. Cunoaşterea personală a lui Dumnezeu se face numai în lumina comuniunii cu El. Dumnezeu este o fiinţă a luminii dar a unei lumini transcendente care depăşeşte graniţele lumii în care trăim. Soarele pe care îl vedem că luceşte deasupra noastră este doar o palǎ reflecţie a luminii lui Dumnezeu. Soarele şi el cu toată puterea sau combustia lui nucleară este doar un chip mic al luminii supranaturale a lui Dumnezeu.

Evident, una dintre formele luminii fizice este şi lumina nucleară care este o formă distructivă de lumină în care fotoni primesc proprietăţi radioactive. Sărbătoarea schimbării la faţă este o sărbătoare a luminii lui Dumnezeu. Nu putem credem că Dumnezeu este o fiinţă a întunericului şi a besnei.[26] Tradiţia ortodoxă ne spune că în timp ce Dumnezeu este lumina diavolul este întunericul. Lumina şi întunericul sunt în antagonie. Din punct de vedere fizic o definiţie a întunericului este mai mult decât orice absenţa fotonilor. Lumina este un element trebuincios sau necesar vieţii. Ca să ne vedem unii pe alţii avem nevoie de lumină. Ochii sunt prin urmare organul prin care noi vedem. Lumina a rămas un mister pentru noi. Aceasta fiindcă dintre toatele substanţele fizice care există în lumea noastră: apă, pământ, fier, minerale, vegetaţie sau pietre, lumina este cel mai diafan. În mod sigur lumina ne spune că Dumnezeu este sursă a luminii şi a dacă voim să aflăm de unde provine lumina cu siguranţă ea provine de la Dumnezeu. Din punct de vedere fizic întunericul este o absenţă a luminii. Întunericul fizic nu este necesar un lucru rău fiindcă noaptea dacă ar fii ziuă şi lumină afară nu am putea dormii. Lipsa luminii lui Dumnezeu duce la ceea ce am putea spune iadul. Iadul este absenţa totală a luminii lui Dumnezeu. S-a şi spus că iadul este un loc al întunericului etern. În iad nu există şi nu v-a exist nici un fel de lumină etern.

Lumina lui Dumnezeu nu numai că este necreată dar ea este eternă sau nesfârşită. Lumina este de mai multe forme dar ea are o singură cauză: pe Dumnezeu. Cei care cred că lumina este existentă prin sine se amăgesc şi sunt departe de adevăr. În aceste zile în care lumina soarelui este extrem de toridă Biserica Creştin Ortodoxă ne aduce aminte şi ne îndeamnă să ne gândim mai mult la sursa acestei lumini care este Dumnezeu. Prin lumina soarelui, Dumnezeu s-a făcut cumva accesibil pentru noi la fel cum s-a făcut accesibil celor trei ucenici ai Săi pe muntele Tabor. Sfântul Pentru ştim că a rămas în extaz la vederea acestei lumini necreate şi a cerut Domnului Hristos să Îl lase să rămână în acest stadiu permanent. Această cerere însă i-a fost respinsă. Mai ştim că din cer s-a pogorât un nor care L-a umbrit pe Domnul Iisus Hristos din care s-a putut auzii vocea lui Dumnezeu Tatăl: „acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit pe acesta să Îl ascultaţi." Ceea ce ne pune în faţă acest lucru este că Dumnezeu are un fiu, pe Domnul Iisus Hristos. Dumnezeu este astfel în mod supraomenesc şi Tată şi Fiul concomitent ceea ce nu este valabil în cazul omului, aceasta fiindcă odată ce tatăl cuiva a murit, fiul încetează de a mai fii fiu. Acest lucru nu este însă valabil şi la Dumnezeu.

Schimbarea la faţă este o sărbătoare profundă şi una centrală a lunii august. Ea ne îndeamnă să meditǎm mai mult la lumina lui Dumnezeu, la faptul că Domnul Iisus Hristos este fiul lui Dumnezeu şi prin Domnul Iisus Hristos cu toţii am ajuns fii lui Dumnezeu. Este un lucru mare să ştim că suntem fii lui Dumnezeu. Dacă acum 2000 de ani Domnul Iisus Hristos ne-a o ferit un lucru remarcabil a fost faptul că prin credinţa în El devenim fi legitimi ai lui Dumnezeu. Cine nu şi-ar dorii să fie fiu al lui Dumnezeu? A fii fiu al lui Dumnezeu înseamnă mai mult decât orice un raport mai intim cu Dumnezeu în care nu îi mai spunem lui Dumnezeu că este creatorul nostru ci este Tatăl nostru.

---

[26] Christophor Veniamin, *Schimbarea la faţă a lui Hristos în literatura patristică elină: de la Sfântul Irineu al Lyonului la Sfântul Grigorie Palama* (Universitatea Oxford, 1991).

CUVÂNT LA POSTUL ŞI SĂRBĂTOAREA ADORMIII MAICII DOMNULUI ŞI FERICOARA MARIA DIN ANUL 2013

Sfânta Maria este o persoană centrală a istoriei mântuirii neamului omenesc. Aceasta fiindcă prin ea atunci când a fost vizitată din cer de sfântul arhanghel Gavriil ea a acceptat să Îl nască pe Domnul şi Mântuitorul Iisus Hristos, îndreptând astfel greşeala sau păcatul făcut de Eva când întrebată dacă a gustat din cunoaşterea binelui şi a răului a răspuns că nu este vinovată de acest păcat. Dacă Eva nu a ascultat de Dumnezeu, sfânta Maria a făcut acest lucru şi s-a făcut ascultătoare voii lui Dumnezeu. La fel de bine şi în acest an vom face din nou prăznuirea Maicii Domnului sau a fecioarei Maria. Sfânta Maria nu este un nume de actualitate pentru omul secolului al XXI-lea care mai mult decât orice este străin de noţiunea de sfinţenie. Maica Domnului a fost o femeie sfântă cum puţine întâlnim în zilele noastre. A fost îmbrăcată cu toate virtuţile: credinţă, blândeţe, dragoste, modestie, smerenie, răbdare şi speranţă sau nădejde. Puţine femei din istoria lumii au ajuns la gradul de sfinţenie şi desăvârşire a Maicii Domnului. Fecioara Maria a fost o personalitate de excepţie care şi-a iubit Fiul ei până la capăt ajungând să fie martoră la răstignirea Lui. A rămas celebră în istoria lumii tânguirea Maicii Domnului de la Golgota. Acest lucru denotă ca Maica Domnului şi-a iubit copilul cu o iubire imensă care a acceptat chiar şi crucea.[27]

Maica Domnului s-a născut undeva în jurul anului 20 înainte de Hristos în localitatea Nazaret din Palestina. A fost un copil care a fost rod al rugăciunii drepţilor Ioachim şi Ana. Sfânta Ana a fost o femei stearpă iniţial, adică nu putea avea copii. În urma rugăciunilor, ea avea să nască un copil care a fost sfânta Maria adormirea căreia o vom prăznui pe data de 15 august. Sfânta Maria a fost un copil crescut în frică de Dumnezeu. Ea avea să îl aduce în lume pe Domnul Iisus Hristos. Ştim cum a făcut acest lucru. În urma unui recensământ pe când era însărcinată ea a plecat din Nazaret dimpreună cu Sfântul Iosif la Betleem. Aici v-a naşte într-un staul de animale pe Domnul Iisus Hristos. Imediat după această naştere v-a pleca în Egipt din cauza furiei regelui Irod cel Mare care a fost nemulţumit de naşterea Domnului Iisus Hristos. Sfânta Maria v-a sta în Egipt până după moartea regelui Irod cel Mare. Reîntoarsă în Nazaret ea se v-a ocupa de creşterea copilului său. De fapt Domnul Iisus Hristos a fost singurul copil pe care l-a avut şi naşterea lui a avut loc în mod miraculos. Pentru a Îl naşte pe Domnului Iisus Hristos, fecioara Maria nu a cunoscut unirea trupească. Sfânta Maria i-a urmărit din spate toate activităţile Domnului Iisus Hristos fiind avertizată de dreptul Simeon încă de la naştere că „o sabie îi v-a străpunge inima." Acest lucru avea să aibă loc pe dealul Golgota afară din oraşul Ierusalim unde fecioara Maria a venit să îşi privească îndurerată Fiul în agonie. Pe cruce Domnul Isus Hristos avea să o încredinţeze ucenicului Său cel mai iubit Sfântul Ioan Teologul. Sfântul Ioan Teologul a luat-o în grija sa pe sfânta Maria şi au stat împreună mai toată viaţa. Este adevărat cu durerea sfintei Maria a fost mare la răstignirea Fiului ei dar şi bucuria ei a fost mare când a aflat că a înviat. Poate că Domnul Iisus Hristos a înviat şi din cauza lacrimilor mamei sale. Este foarte probabil că fecioara Maria a fost o persoană tăcută. Ea avea să fie un fel de martor sau spectator la modul în care creştinismul s-a răspândit în toată lumea. Ceea ce ştim despre Sfânta Maria este că se ruga foarte mult. La însoţit pe Sfântul Ioan teologul în toate călătoriile sale. Ştim din istorie că a ajuns şi în Europa în regiunea Muntelui Athos de azi. După ce a străbătut mai multe ţări cum ar fii Asia Mică, Cipru sau Grecia în juriul vârstei de 80 de ani Sfânta Maria avea să treacă din această lume. Ceea ce ştim este că după ce a murit în mod miraculos trupul ei nu a mai fost găsit în mormânt. Ştim că trupul sfintei Maria a fost ridicat la ceruri în mod miraculos datorită faptului că Sfântul Toma nu a fost prezent la moartea ei şi a venit în urmă cu trei zile cerând să fie deschis mormântul să îi dea sărutarea cea de pe urmă. Odată mormântul deschis, trupul sfintei Maria nu a mai fost găsit acolo. Acest lucru este o minune şi ne facem să credem că Sfânta Maria a fost ridicată cu trupul la cer.

În cuvântul de faţă nu ne propunem să scriem o biografie a Sfintei Maria ci vom insista mai mult asupra unei virtuţi care credem că a fost definitorie pentru ea. Această virtute credem că a fost mai mult decât orice curăţia sufletească şi morală. Sfânta Maria a fost o persoană imaculată şi extrem de curată din punct de vedere moral. Nu a fost supusă nici unei patimi omeneşti şi a fost printre puţinele femei din istoria lumii care s-au remarcat prin curăţie şi evlavie. Rare au fost femeile din istoria lumii care au ajuns la gradul de curăţie şi perfecţiune morală ca şi sfânta

[27] A se vedea şi lucrarea în traducere a ieromonahului Rafail, *Minunile Macii Domnului,* (Mănăstirea Neamţ Moldova 1820).

Maria. Dar de ce să nu spunem că exemplul sfintei Maria este un exemplu neactual şi demodat pentru femeile din zilele noastre. Spre deosebire de sfânta Maria, femeile din zilele noastre sunt iubitoare de plăceri, de desfrâu, de bani şi de o viaţă a uşuratică şi de lux. Sfânta Maria este un model uitat de mai multă vreme pentru femeile din zilele noastre. Femeile care urmează sfintei Maria sunt considerate învechite şi stupide sau demodate. Femeia din zilele noaste este departe de a fii asemenea sfintei Maria. Femeia din zilele noastre trebuie să spunem este iubitoare de plăceri, de pornografie, de erotism şi de desfrâu. Nu spun acest lucru ca şi cum bărbații din zilele noastre ar fii fără de păcat. Trebuie să spunem că femeia din zilele noastre este departe de calea virtuții, a evlaviei şi a credinței.

Sfânta Maria nu a fost un exemplu de voluptate şi hedonism cum sunt marile vedete din zilele noastre ci mai mult o femeie curată care nu a cunoscut întinăciunea păcatului. Persoane ca şi sfânta Maria sunt puține în zilele noastre. Curăția ei însă nu am uitat-o. Sfânta Maria a ajuns una dintre cele mai celebre femei din toate timpurile istoriei nu prin atracția trupească pe care o practică atât de multe femei din zilele noastre ci prin virtuțile şi calitățile ei morale şi sufleteşti. Din acest motiv Biserica Ortodoxă o cinsteşte şi o consideră o persoană sfântă. Sfinții Părinți cred că în ceruri sfânta Maria mijloceşte pentru noi şi mântuirea noastră.[28] Femeile din zilele noastre care nu ştiu ce model să urmeze în viață vor găsii în Sfânta Maria un model actual. Evident sunt mulți cei care consideră că sfânta Maria nu a fost sfântă. Bisericile protestante şi neoprotestante nu recunosc sfințenia Sfintei Maria. Noi creştinii ortodocşi recunoaştem că sfânta Maria a fost sfântă în toată regula. I-a fost dat să îşi vadă fiul răstignit şi în agonie. Nu ştim care mamă a avut o durere mai mare ca şi a Sfintei Maria? Decența şi bunul simț ne cere o considerăm pe sfânta Maria o sfântă. Sfințenia ei este un lucru incontestabil.

Adevărul este că trăim într-o lume moartă din punct de vedere spiritual. Acest lucru ne face să nu mai vedem sfințenia. Dumnezeu a rânduit ca o smerită şi umilă fecioară din Nazaret Palestina să fie sfântă şi să devină una dintre cele mai curate femei din istoria lumii. Biserica Ortodoxă nu a uitat-o pe sfânta Maria. Sfânta Maria a devenit unul dintre cele mai incontestabile exemple de sfințenie din istoria lumii. Credem că Dumnezeu a fost şi mai este de partea sfintei Maria. Lumea de azi este mult prea prinsă în a cinstii şi a ridica laude unor vedete care se impun prin sex-appeal şi prin diferite tehnici erotice. Sfânta Maria a fost o femeie care s-a impus prin curăție sufletească şi morală şi exemplul ei a rămas peste secole şi milenii prin credință şi prin virtuți. Ne-o putem închipui pe sfânta Maria ca fiind o femeie bună, de o frumusețe care nu se aseamănă marilor vedere erotice de pe micul şi marele ecran, cu cuviință., cu simplitate, cu credință şi cu multă evlavie. Sfânta Maria a luat încă din copilărie credința în Dumnezeu în mod serios. Sfânta Maria nu ne convinge prin dansuri erotice sau atracția pornografică a mai multor femei din zilele noastre ci ea ne convinge şi atrage prin credința şi evlavia de care a dat dovadă. Aceste lucruri au făcut-o să transcendentă limitele şi granițele acestei lumi.

Postul Adormirii Maicii Domnului este o aducere aminte că acum mai bine de 2000 de ani a existat în Nazaret în Palestina o persoană smerită şi extraordinară care s-a distins prin credință, evlavie, iubire de fiul ei şi toate virtuțile pe care ni le-am putea imagina. Cuvintele mele sunt slabe în a exprima sfințenia Maicii Domnului. Ea avea să fie cu adevărat cinstită de toate neamurile fiindcă cu adevărat a fost o sfântă. Curăția sfintei Maria este o trăsătură pe care trebuie cu toții să o cultivăm. Mai ales pentru fetele tinere din zilele noastre este bine ca ele să urmeze sfintei Maria mai mult decât marilor vedere erotice sau pornografice din zilele noastre. Viața sfintei Maria a fost o viață grea şi dificilă care după cum am văzut s-a manifestat cu a îşi vedea pe unicul ei fiu sau lumina ochilor ei răstignit pe cruce. Iubirea este un termen mare dar nimeni nu poate cunoaşte cu adevărat iubirea de mamă dacă nu este cu adevărat mamă. Sfânta Maria şi-a iubit fiul ei şi a această iubire curată şi dezinteresată avea să fie rănită de răutatea lumii din jur. Aşa se face că în răspuns Dumnezeu a lăsat ca trupul sfintei Maria să nu cunoască stricăciunea. Se cuvine să o lăudăm pe sfânta Maria şi în aceste zile să îi facem mai des pomenirea. Credem că din ceruri de acolo de unde este ea ne vede şi ne ştie problemele şi durerile. Sfânta Maria a cunoscut şi ea ca şi noi problemele şi durerile vieții. Curăția morală şi sufletească a sfintei Maria sunt lucruri care ni se par au fost o trăsătură de excepție a ei. În perioada care v-a urma Biserica Ortodoxă ne cere să o cinstim şi să nu o uităm pe sfânta Maria. Neputincioasele mele rânduri sunt o dovadă a acestui fapt. Se cuvine să o cinstim şi să o pomenim pe Sfânta Maria cu toată sinceritatea şi inima noastră.

---

[28] Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnului* (Editura Deisis: Sibiu, 1998).

CUM L-AM ÎNTÂLNIT PE PĂRINTELE IOAN IOVAN DE LA MĂNĂSTIREA RECEA DIN MUREŞ

Rândurile care vor urma sunt rânduri scrise despre o persoană care a trecut de câțiva ani în lumea drepților şi a sfinților. Este vorba despre părintele Ioan Iovan de la Mănăstirea Recea din județul Mureş din România.[29] Părintele Ioan Iovan nu a fost numai un mare călugăr ortodox ci şi un mare teolog creştin ortodox. În anul 1993 păşeam extreme de încrezător în Seminarul teologic liceal ortodox român Mitropolitul Simeon Ştefan [astăzi sfântul Simeon Ştefan] din Alba Iulia. Într-una dintre discuțiile cu colegii şi profesorii de acolo a venit la un moment dat vorba despre un părinte Ioan de la Mănăstirea Recea din Mureş care mi s-a spus că este un părinte extreme de înduhovnicit şi cu care ar trebui să mă întâlnesc. Mărturisesc că ideea la început nu m-a măgulit dar mai apoi nu am regretat că aveam să îl cunosc destul de bine pe părintele. După mai multe discuții am cedat şi am plecat undeva prin jurul anului 1995 la Mănăstirea Recea să mă întâlnesc cu Părintele Ioan Iovan.

Ceea ce aveam să întâlnesc a fost extrem de surprinzător pentru mine. Aveam să întâlnesc un bătrânel de vreo 60 de ani cărunt şi cu ochii extrem de ascuțiți şi vii care iradia bucurie şi lumină în jurul lui. Țin minte că părintele a fost extrem de încântat că m-am dus să vorbesc cu el. De fapt în ciuda a ceea ce credeam eu era extrem de abordabil şi uşor de intrat în discuții cu el. Ne-am întâlnit pentru prima dată în Biserica veche Mănăstirii Recea unde s-a uitat la mine prelung şi cred că mi-a zâmbit. Eu eram extrem de curios şi emoționat fiindcă ştiam că nu am de a face cu un călugăr obişnuit ci cu unul care asemenea părintelui Calciu Dumitreasa fusese închis de regimul ateu comunist de mai înainte de anul 1989. Adevărul este fără să mă laud că părintele Ioan Iovan m-a îndrăgit foarte mult lucru de care aveam să îmi dau seama ulterior fiindcă de fiecare dată când treceam pe la Recea insista să mă întorc să îl văd şi să ne vorbim din nou.

Părintele Ioan Iovan a fost un predicator şi un liturghisitor de excepție cum rar mi s-a dat să văd în viața mea. În timpul slujbelor simțeai că cu adevărat este în prezența lui Dumnezeu. Țin minte că a evitat să vorbească cu mine de suferințele şi durerile îndurate în puşcărie unde a fost închis pe drept în urma unui proces înscenat de regimul ateu comunist. Adevărul este că Părintele Ioan Iovan se înscrie pe linia marilor teologi ortodocşi români ai secolului al XX-lea care au suferit pe nedrept în temnițele unui regim despotic şi tiranic, dintre care am putea amintii pe Părintele Nicolae Steihardt, Părintele Calciu Dumitreasa, Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania, Părintele Dumitru Stăniloae şi alții ca să enumerăm numai pe câțiva.

Cu timpul între mine şi părintele Ioan Iovan s-a instaurat mai mult decât o relație oficială, devenind un prieten sau un frate al meu mai mare. A fost extrem de interesat ce cărți citesc de fiecare dată sugerându-mi ce şi pe cine să citesc uneori exprimându-şi indignarea că nu citesc pe cine şi ce trebuie. Țin minte că părintele era la curent cu toate noile apariții editoriale din plan religios. În trecut au fost de mai multe ori de discuții dintre mine şi părintele Ioan Iovan. Părintele simțea alinare când vorbea despre lucrurile şi problemele care îl frământau. Se ştie că părintele a fost un adept al împărtăşaniei frecvente şi în acest sens a fost un oponent al părintelui Cleopa Ilie de la mănăstirea Sihăstria. Trebuie să spunem că între părintele Ioan Iovan şi părintele Cleopa de la Sihăstria nu a existat nici un fel de ură ci mai mult decât orice o divergență de opinii. Evident, părintele a fost extrem de interesat să ştie ce părere am despre deasa împărtăşanie. A fost foarte bucuros când i-am spus că şi eu sunt pentru deasa împărtăşanie. În cei peste 15 ani de când l-am întâlnit pe părintele Ioan Iovan nu am auzit din partea lui nici un cuvânt de răutate şi malițiozitate referitor la adepții împărtăşaniei rare. Părintele Ioan Iovan îl iubea sincer şi dezinteresat pe Dumnezeu şi pe Domnul şi Mântuitorul Iisus Hristos. A fost un om cu viață sfântă care paradoxal a activat chiar sub ochii noştri.

În jurul părintelui Ioan Iovan cred că pot mărturisii toți cei care l-au cunoscut simțeai un lucru sau ceva deosebit întotdeauna. Era bucuros cu toți cei care îi călcau pragul chiliei. Ulterior după ce între mine şi părintele Ioan se v-a stabilii o legătură şi o relație mai strânsă avea să îmi spune că în timpul anilor de detenție i-a fost extrem de greu să slujească liturghia pe pieptul gol al unui om fiindcă nu avea masă de altar în închisoare. Părintele Ioan Iovan

[29] Părintele s-a născut pe date de 26 iunie 1922, Husasău de Criș, jud. Bihor.

prin urmare a fost închis pe nedrept timp de 9 ani, între 1955 şi 1964. Închisoarea i-a lăsat amintiri neplăcute şi dureroase şi mi-a spus că numai prin rugăciune şi asceză a avut tăria de a continua viaţa. Mănăstirea Recea pe care mai mulţi dintre noi am vizitat-o a fost renaşterea părintelui Ioan Iovan. Mai mulţi dintre noi am întâlnit acolo o persoană nelumească şi sfântă. A fost un om zâmbitor şi care iubea veselia. Dar în spatele zâmbetelor şi a veselei sale se putea citii amintirea celor 9 ani de temniţă nejustificată. Asemenea Domnului Iisus Hristos părintele Ioan Iovan şi-a purtat şi el crucea în această lume instabilă şi contorsionată. Exemplul lui nu l-am uitat.

Cei care trec pe la mănăstirea Recea pot încă simţii spiritul sau prezenţa duhovnicească a părintelui Ioan Iovan. Primea voios şi plin de bucurie pelerini veniţi din toată România şi uneori şi din străinătate. Se ruga împreună cu cei bolnavi, întărea pe cei deznădăjduiţi şi avea un cuvânt bun pentru cei care se confruntau cu necazurile vieţii. Foarte mulţi români şi-au găsit alinare şi pacea sufletească la mănăstirea Recea. Acest lucru nu l-am uitat şi îmi aduc aminte cu plăcere de el. Nu mi-am propus să scriu o biografie a părintele Ioan Iovan deşi cred că ar trebui scrisă una. Scriu doar crâmpeie din ceea ce îmi aduc aminte despre părintele Ioan Iovan. Faptul că părintele Ioan Iovan m-a plăcut şi m-a simpatizat nu este o noutate şi în ultima vremea spunea la toată lumea interesată acest lucru.

Părintele Ioan Iovan a fost şi un fin intelectual care era familiar cu teme de literatură universală dar nu cred că îl întrecea cineva în materie de aghiografie. Ştia toţi sfinţii ortodocşi şi toate moaştele lor. Ceea ce mai ţine minte este marea evlavie a părintelui Ioan Iovan la sfinţii ortodocşi. Părintele Ioan Iovan şi-a găsit fericirea la Mănăstirea Recea. A fost un om care a căutat fericirea şi deşi ea l-a ocolit uneori în viaţă cred a fost un om fericit.

Temele teologice centrale pe care le aborda părintele fie privat cu mine sau în public în predici erau în general legate de iubirea şi bunătatea lui Dumnezeu. Pentru ca să ajungă un bun predicator părintele a citit extrem de mult. În timpul anilor de temniţă îmi amintesc că îmi spunea că nu a fost lăsat să aibă acces la cărţi şi la bibliotecă şi acest lucru i-a făcut anii de temniţă şi mai grei. Dacă mai mulţi teologi ortodocşi români şi nu numai se îndoiesc dacă s-au nu să îl pună pe părintele Ioan Iovan în rândul marilor teologi ortodocşi ai secolului al XX-lea eu cred că îşi merită locul cu cinste şi demnitate. Nu ştiu care dintre noi am avea puterea să reîncepem totul de la 0 aşa cum a făcut-o părintele Ioan Iovan după 9 ani de temniţă.

În viaţa părintelui Ioan Iovan este foarte amuzant faptul că deşi el a fost călugăr şi un om retras a fost găsit extrem de periculos de autorităţile atee comuniste. În primă instanţă părintele Ioan Iovan a fost călugăr la mănăstirea Vladimireşti şi mai apoi la Plumbuita. Faptul că a fost un slujitor autentic a lui Dumnezeu a stârnit mânia unui regim care trebuie să recunoaştem nu era favorabil lui Dumnezeu şi credinţei în Dumnezeu. Am fost printre favoriţii sorţii care au avut şansa de a îl întâlnii pe părintele Ioan Iovan. Părintele Ioan Iovan nu avea nevoie de mine dar paradoxal nu m-a respins niciodată când am avut o problemă sau l-am căutat. De multe ori cred că a fost o pacoste pentru el fiindcă cred că l-am şi problematizat uneori.

Părintele Ioan Iovan nu mai este în această lume şi adevărul este că îi simt lipsa. După moartea sa am trecut pe la mănăstirea Recea şi aş fii aşteptat să îl văd dar nu mai era acolo. Aceste rândurile le scriu şi pe fondul de a îmi exprima o durere latentă pe care o resimt după moartea părintelui Ioan Iovan. Acum la 7 ani de l-a moartea parcă totul a fost un vis şi simt doar amintiri din trecut. Părintele Ioan Iovan a rămas în amintirea mea ca şi un exemplu şi ca şi un slujitor total al lui Dumnezeu. Mi-a fost rar dat să văd în viaţa mea un om care l-a slujit atât de dezinteresat şi de profund pe Dumnezeu. Viaţa părintelui Ioan Iovan s-a derulat în ritmul unei liturghii sau a unei slujbe continue. Uneori în timpul slujbelor aveai impresia că este plecat din această lume. Personal nu l-am uitat pe părintele Ioan Iovan şi amintirea lui mă v-a urma câte zile voi avea. Dechiderea, căldura, iubirea şi bucuria părintelui Ioan Iovan au fost lucruri pe care puţini dintre noi le avem. Nu am de gând să îi scriu „osanale” părintelui Ioan Iovan dar în adolescenţă el a avut un rol semnificativ în formarea mea ca şi teolog şi ca şi slujitor al lui Dumnezeu. Sunt mai mulţi alţi care şi ei au beneficiat de sprijinul şi cordialitatea părintelui. Din punct de vedere psihologic cred că părintele Ioan Iovan poate fii trecut la categoria personalităţilor totale. A avut o personalitate totală gata să ajute şi să sară în ajutorul semenilor şi a prietenilor. A fost genul de om care atunci când situaţia o cerea îşi dădea şi cămaşa de pe el celui în nevoie. După cum am spus, în această viaţă rar mi-a fost dat să întâlnesc oameni excepţionali şi totali ca şi

părintele Ioan Iovan. De mai multe ori am avut impresia că părintele Ioan Iovan îmi citea gândurile şi îmi răspundea la întrebări şi probleme care mă frământau fără să îl întreb.

Timpul a trecut dar paradoxal pe părintele Ioan Iovan nu l-am uitat. Cartea sa de suflet a fost Zbornicul şi în ea găsit foarte multă mângâiere după cum îmi spunea şi l-a fel în rugăciunea lui Iisus „Domne Iisuse Hristosase Fiul lui Dumnezeu miluieşte-mă pe mine păcătosul” pe care o rostea neîncetat. Cei care nu au avut şansa de a îl întâlnii sau cunoaşte pe părintele Ioan Iovan de la Mănăstirea Recea sper să îşi poată face o imagine prin aceste cuvinte slabe şi incoerente ale mele despre cine a fost părintele Ioan Iovan.

SFÂNTUL ILIE TEZVITEANUL ÎN ZILELE NOASTRE
Cuvântul la Sfântul Ilie Tezviteanul din anul 2013

Persoana despre care vom vorbii azi a trăit cu mulți ani în urmă. Ea a fost o persoană centrală a Vechiului Testament. Este vorba despre sfântul Ilie Tezviteanul. El a fost evreu care a trăit în Palestina antică. După cum îi spune numele a fost din localitatea Tesvi din Galaad. Cel mai probabil sfântul Ilie a trăit cu aproximativ 3000 de ani în urmă în jurul anului 850 înainte de Hristos.[30] Ceea ce este cel mai remarcabil dintre toate faptele legate de viața Sfântului Ilie este că el a fost ridicat de pe pământ cu trupul la cer şi astfel nu a cunoscut moartea trupească. Istoria cunoaşte câteva alte exemple de acest fel: Sfântul Enoh, Sfânta Maria şi nu în cele din urmă Domnul şi Mântuitorul Iisus Hristos.

Cele mai multe date despre sfântul Ilie Tesviteanul le avem din Biblie în Vechiul Testament la 3 Regi capitolele 17 până la 20. Ceea ce aflăm aici este că pe vremea Sfântului Ilie rege în Palestina era Ahab. Acesta a făcut imprudența de a se căsătorii cu o regină de religie şi credință păgână pe nume Isabela. Isabela făcea parte dintr-un cult religios idolatru care recunoştea ca Dumnezeu pe doi idoli Baal şi Astrate. Acesta a fost unul dintre motivele pentru care între sfântul Ilie şi regele Ahab se v-a isca un conflict. Este de remarcat că la naşterea Sfântului Ilie Tesviteanul tatăl său pe nume Sovac a văzut îngeri în jurul copilului învelindu-l în jurul unui fel de veşmânt de foc. La fel de bine tatăl sfântului Ilie a fost preot. Sfântul Ilie l-a mustrat prin urmare de mai multe ori pe Ahab pentru închinarea la idoli. Regele însă nu a ascultat. În cele din urmă sfântul Ilie prin marea sa credință avea să lege cerul cu rugăciunile sale şi mai bine de 3 ani şi jumătate nu mai avea să ploaie deloc în Palestina. Prin urmare pedeapsa lui Dumnezeu pentru idolatria regelui şi a poporului idolatru a fost seceta. Peisajul era devastator: se uscaseră pomii, iarba şi frunzele. Animalele mureau fiindcă nu mai avea apă de băut.

Trebuie să ştim că în antichitate idolatria a fost un păcat extrem de răspândit poate la fel cum este în zilele noastre fumatul. Lumea îşi făcea dumnezei de piatră şi de marmură şi se închina la ei. Acest păcat este foarte rar în zilele noastre însă nu a fost aşa în zilele sfântului Ilie. Dacă a fost o virtute prin care s-a remarcat sau s-a distins sfântul Ilie a fost fără de nici o îndoială dreapta credință sau lupta împotriva dumnezeilor falşi sau a idolatriei. Dumnezeu s-a milostivit de noi şi ne-a scăpat de acest mare întuneric care a fost idolatria. Dacă idolatria nu mai există în zilele noastre nu înseamnă că nu a existat şi în trecut.

Lucrurile deveneau şi mai tragice dacă un rege sau împărat cum a fost Ahab devenea idolatru fiindcă el impunea idolatria la tot poporul sau la toată populația. Evident, Ahab în loc să se pocăiască de idolatria sa a căutat să îl omoare pe sfântul Ilie. Acest lucru a făcut ca Sfântul Ilie să se retragă în pustie pentru a scăpa de mânia dezlănțuită a regelui idolatru. Aflat în pustie Sfântul Ilie avea să fie hrănit miraculos de un corb care îi aducea prin puterea lui Dumnezeu zilnic de mâncare. Aflat în surghiun sfântul Ilie avea să fie găzduit de o văduvă săracă din Sarepta Sinodului căreia îi v-a învia miraculos copilul. A făcut acest lucru suflând de trei ori asupra lui. Unii cred că acest copil a fost proorocul Iona care a predicat ninivitenilor pocăința fiind înghițit de o balenă.

Ulterior între Sfântul Ilie şi închinătorii la idoli v-a avea loc o dispută pe muntele Carmel unde prin rugăciunile Sfântului Ilie Dumnezeu a pogorât foc din cer care a ars jertfele aduse de sfânt şi a ucis pe preoții idolatri. Dumnezeu

[30] Pentru o lectură mai detaliată a vieții sfântului Ilie a se vedea Maica Eliane Poirot***, Sfântul Proroc Ilie în cultul bizantin*** **(Editura Desis: Sibiu, 2002).**

a adus apoi ploaie peste Palestina dar mânia regelui Ahab s-a stârnit din nou din cauza morţii preoţilor idolatri. Sfântul Ilie avea să stea mai multă vreme exilat pe muntele Horeb unde v-a vorbii cu îngerii lui Dumnezeu şi mai apoi chiar cu Dumnezeu însuşi. În acest timp crudul rege Ahab îşi v-a concentra atenţia asupra unui supus de al său pe nume Nabot pe care îl v-a ucide şi căruia îi v-a lua via. Regele Ahab avea să moară în război în timp ce regina Isabela v-a fii şi ea ucisă. Sfântul Ilie avea să se ridice la cer în regiunea râului Iordan sub ochii uimiţi a ucenicului său Elisei.

Acestea ar fii în mare principalele date, informaţii sau coordonate ale vieţii sfântului Ilie Tezviteanul. Ceea ce vedem cel mai mult în viaţa Sfântului Ilie a fost credinţa sa unică şi extraordinară. Sfântul Ilie a fost un om al credinţei şi prin credinţă a ajuns să fie făcători de minuni. Vom vorbii în rândurile care urmează mai multe despre credinţa sfântului Ilie Tezviteanul. Prin credinţă Sfântul Ilie a făcut să nu mai ploaie pe pământ trei ani jumate, a pogorât în mod miraculos foc din cer şi s-a înălţat cu trupul la cer. Acest lucruri sunt produsul unei credinţe uimitoare. Puţini oameni au avut în lume credinţa sfântului Ilie. Biserica Ortodoxă îl pomeneşte pe sfântul Ilie în fiecare an pe data de 20 iulie. Acest lucru poate a fost rânduit astfel şi din cauza climei care este extrem de aprinsă în acest timp al anului şi se ştie că sfântul Ilie a adus ploaie. Dar mai mult decât orice Sfântul Ilie ne aduce aminte de credinţa în Dumnezeu. Credinţa în Dumnezeu este lucru nevăzut şi prin urmare sunt mai mulţi care ar putea să ne spună că ea nu există. În lume însă mai există un element vital vieţii omului dar care şi el este nevăzut. Este vorba mai mult decât orice de aer. Aerul pe care îl respirăm este nevăzut.

Prin urmare, putem stabilii că aerul şi credinţa sunt nevăzute. După cum avem nevoie de aer la fel de bine avem nevoie şi de credinţă. Sfântul Ilie a fost un exemplu de credinţă care a rămas peste secole şi milenii. Puţini oameni au avut credinţa lui. La fel de bine vedem că Sfântul Ilie a fost şi un om smerit care nu s-a lăudat cu darurile şi calităţile sale extraordinare. Cine din zilele noastre care ar avea darul de a învia din morţi şi ar fii şi un om modest sau smerit? Credem că foarte puţini. Credinţa Sfântului Ilie trebuie să ne fie la toţi un exemplu. De fapt mulţi dintre noi nu credem în sfinţi şi nici în Dumnezeu. Suntem stăpânii vieţii şi a existenţei noastre şi nu avem nevoie nici de Dumnezeu şi nici de sfinţi. Sfinţii şi mai ales sfântul Ilie vin să ne arate cât de mică este credinţa noastră şi când de jos suntem din punct de vedere spiritual. În zilele noastre lumea se amăgeşte că este credincioasă şi evlavioasă. Se găsesc astfel tot felul truisme de origine psihologică, psihică sau psihiatrică care să ne măgulească că de fapt noi nu trăim numai într-o epocă avansată tehnic şi tehnologic ci şi în una care este net superioară antichităţii în probleme de credinţă.

Ceea ce putem vedea este că nu este aşa. Adevărul este că în zilele noastre credinţa este puţină şi slabă. Lumea de azi este o lume orientată henodist sau mai bine spus este o lume care are ca şi principiu vital de existenţă plăcerea mai mult decât credinţa în Dumnezeu. Ceea ce este mai trist este că semenii noştri contemporani nu ştiu că credinţa aduce o plăcere mult mai mare şi mai profundă decât plăcerea culinară, sexuală sau senzuală. Plăcerea credinţei aduce cu sine comuniunea cu Dumnezeu. Prin credinţă noi de fapt suntem în comuniune cu Dumnezeu care este autor şi creator al lumii şi al universului. Ce plăcere mai mare de atât poate vrea omul decât aceasta? Credinţa înseamnă că deşi nu Îl vedem pe Dumnezeu ştim că El există şi nu ne îndoim de Dumnezeu.

Opusul credinţei este necredinţa care duce în cele din urmă la ateism sau negarea absolută a existenţei lui Dumnezeu. Necredinţa este un păcat grav care duce la separaţia radicală de Dumnezeu. Deşi Dumnezeu nu poate fii văzut, El poate fii dedus şi El ne-a şi înzestrat cu o funcţie de deducere. Este vorba mai mult decât orice de credinţă. Zilele noastre sunt zilele în care sfinţii lui Dumnezeu sunt mai mult călcaţi în picioare şi terfeliţi decât cinstiţi. Proverbe populare de genul „până la Dumnezeu te mănâncă sfinţii" sunt extrem de cunoscute. Sfântul Ilie este un exemplu că sfinţenia este posibilă. Sfântul Ilie Tesviteanul este o chemare pe care Dumnezeu ne-o adresează tuturor de a venii la sfinţenie sau de a tinde la sfinţenie. Sfântul Ilie este o dovadă că sfinţenia este posibilă în lumea noastră în ciuda mai multor dificultăţi şi greutăţi. Este adevărat că chemarea noastră este foarte înaltă şi sunt extrem de puţini cei care au ajuns la înălţimile ei. După cum am spus, la vremea când scriem aceste rânduri Sfântul Ilie este un exemplu care de multă vreme a trecut. Exemplu vieţii sale este la fel de viu şi în zilele noastre. Cei care sunt dornici

sau curioşi să ştie ce înseamnă sfinţenia vor găsii întotdeauna un bun exemplu în viaţa sfântului Ilie. Mai mult decât atât vor găsii un exemplu autentic şi unic care este de urmat.

Sfântul Ilie a trăit într-o lume în care lumea era idolatră. Această lume însă are în zilele noastre alte forme de idolatrie mai subtile şi mai greu de surprins: plăcerea, minciuna, înşelăciunea, abuzul moral, sperjurul, delăsarea, platitudinea sau erotismul. Asemenea Sfântului Ilie suntem chemaţi să luptăm cu idolii subtili din zilele noastre. Vom reuşii în această încleştare? Cu ajutorul lui Dumnezeu credem că da. Dacă azi nu suntem acolo unde am dorii din punct de vedere spiritual este şi din cauza faptului că nu am rupt răul de la rădăcină. Credinţa este o armă puternică împotriva răului şi trebuie să o folosim. Răul îl putem vedea de mai multe ori defilând în zilele noastre: pe stradă, la servici, la televizor sau în ziarele de mare tiraj. Ne dezgustă să vedem răul în defilare prin lumea noastră şi ne este frică să luptăm împotriva lui. Sfântul Ilie ca şi sfânt creştin ortodox ne spune că prin perseverenţă şi credinţă putem ieşii învingători împotriva răului. De fapt în spre acest lucru am fost meniţi şi chemaţi să ajungem învingători asupra răului. Orice sfânt este o biruinţă majoră asupra răului. Sfinţenia ne spune că răul nu este etern şi că el v-a fii în cele din urmă eradicat. Zilele noastre sunt zile ambigue în care majoritatea se îndoieşte de credinţa în Dumnezeu. Aceasta probabil şi din cauza faptului că lumea noastră asemenea regelui Ahab este atrasă de alţi dumnezei străini decât cel adevărat. Data de 20 iulie ne aduce aminte de sfântul Ilie. Mai mult decât orice dacă Ilie a fost sfânt şi el poate mijlocii sau media pentru noi în faţa lui Dumnezeu. Acest lucru ne face să avem cinstire faţă de sfântul Ilie. 20 iulie este încă o zii care ne aduce minte că sfinţenia este posibilă în lumea noastră. Dacă păcatul, fărădelegea şi destrăbălarea fac de mai multe ori ravagii în lumea noastră de ce nu ar fii şi sfinţenia la fel de activă şi prezentă în lumea în care trăim? Pe data de 20 iulie ne vom aduce minte din nou de sfântul Ilie şi îi vom cinstii memoria şi viaţa. Sfântul Ilie este darul lui Dumnezeu faţă de noi oamenii. A fost om ca şi noi dar prin credinţă şi nevoinţă a ajuns la sfinţenie. Acest lucru nu trebuie să îl uităm şi să ne aducem minte de el. Cu cât vom avea mai mulţi sfinţi şi îi vom cinstii cu atât ne vom face o lume mai bună şi mai frumoasă. Acest lucru de fapt îl dorim cu toţii.

ÎNGERI ŞI ANGELOLOGIE ÎN BASM ŞI FOLCLOR

Lumea copilăriei este mai mult decât orice o lume a basmului şi a poveştilor fanstastice. Zmei, zâne, feţifrumoşi, ileneconsânze, sirene sau balauri sunt cu toate elemente ale basmului şi ale poveştilor pentru cei mici.[31] Aceste basme pe care le savuram ca şi copii mici par la vârsta noastră de acum desuete şi ridicole. Ei bine nu aşa a fost în copilărie. În rândurile care vor urma, voi arăta că foarte multe dintre elementele basmului sunt preluate din religie, mai precis din învăţăturile Bisericii şi a teologiei ortodoxe despre îngeri, sfinţi şi Dumnezeu. Din capul locului trebuie să spunem că o trăsătură la mai toate basmele româneşti, europene sau mondiale, este antagonia dintre bine şi răul sau lupta dintre bine şi rău care este întruchipată de Făt Frumos sau Prâslea cel Voinic cu zmeul sau balaurul cel rău.

Ei bine, această luptă dintre bine şi rău, este prezentă şi la sfinţii părinţi şi mai ales în teologia ascetică şi cea eshatologică. În mai multe basme româneşti sau europene Făt Frumos este cel mare are greaua misiune de a o salva pe Ileana Cosânzeana, prinţesa din poveşti de sub tirania sau captivitatea unui zmeu sau balaur. În drumul său eroic de mai multe ori Făt Frumos este ajutat de Zâna cea Bună care îşi oferă ocrotirea ei. Asemănarea este extrem de puternică cu doctrina ortodoxă a îngerului păzitor al omului care în drumul său spre Dumnezeu şi împărăţia cerurilor sau rai se confruntă cu atacurile diavolilor personalizaţi în diferite patimi şi păcate.

În special în basmul chinezesc întâlnim elementul dragonului, care este o fiinţă rea în general ce vrea să facă rău şi căruia eroul sau Făt Frumosul chinez îi opune rezistenţă fie pentru a îşi salva satul sau comitatul din care face parte.[32] Ei bine Sfinţii Părinţi ai Bisericii Ortodoxe şi ei cu toţii au vorbit despre lupta dintre bine şi rău, despre forţele întunericului şi ele ale luminii şi mai mult decât orice există o întreagă iconografie care ni-l prezintă pe Sfântul Gheorghe de exemplu prăznuit pe data de 23 aprilie în luptă cu un balaur care nu este nimeni altul decât diavolul.

[31] Petre Ispirescu, *Legendele şi basmele românilor* (Bucureşti: ediţia a II-a, 2013).
[32] Lucia Nasta, *Vechi povestiri chinezeşti* (Bucureşti, 1958).

Basmul care este aparent o creație naivă de inspirație folclorică este de cele mai multe ori inspirat din marile teme religiose şi teologice ale creştinismului şi ale ortodoxiei. O altă temă generică a basmului este lupta dintre împăratul cel bun şi împăratul cel rău, în care împăratul cel bun este susținut de puterile binelui, zâne, spiriduşi sau sânziene, în timp ce împăratul cel rău este susținut de puterile întunericului: zmei, monştrii invizibili sau balauri. Între împăratul cel bun şi împăratul cel rău se naşte de mai multe ori un război, de ce să nu spunem asemănător celui care s-a iscat în ceruri când diavolul a fost înfrânt şi izgonit dintre îngeri, care este multe ori se încheie cu o victorie la limită a împăratului celui bun.

Basmul românesc sau european a evidențiat de mai multe ori antagonia dintre îngerii lui Dumnezeu şi diavolii iadului. Acest lucru nu s-a făcut sistematic ca şi în cadrul unei prezentări sau teze academice ci metaforic sau simbolic. Făt Frumos în căutarea iubirii sale, de cele mai multe ori Ileana Cosânzeana este omul aflat în căutarea mântuirii sufletului şi a raiului. Basmul este de cele mai multe ori o povestire fantastică dar care se bazează pe fapte reale şi tangibile. De mai multe ori basmul este de inspirație folclorică. Se cunosc foarte multe basme care au avut ca sursă de inspirație folclorul european sau cel mondial. Cititorul ar putea să îmi reproşeze că am trecut de mult de vârsta basmelor, dar rândurile de față sunt menite să descopere cititorului valențele pedagogice ale basmului. Basmul a liniştit sute de mii de copii în dorința de a îşi sătura o imaginație creativă şi nesătulă de mai multe ori.

În psihologia copiilor, basmul este mai apoi înlocuit de alți eroi: Spiderman, Batman, Ironman, Robocop, Superman, Terminator şi mulții alții. Oricum în basm copilul de familiarizează cu antagonia dintre bine şi rău, Dumnezeu şi diavol sau lumină şi întuneric. În basm, este întotdeauna un element surpriză: zâna cea bună vine în ajutorul personajului pozitiv prin diferite puteri supranaturale cu care este înzestrată. Nu este de remarcat că Biblia sau Sfânta Scriptură ne vorbea că pe Muntele Carantaniei după ce Domnul Iisus Hristos a fost ispitit de diavol au venit îngerii să Îl mângâie sau de faptul că în Grădina Ghețimani mai înainte de patima Sa, Domnul Iisus Hristos a fost încurajat de îngeri mai înainte de a merge la răstignire? Toate acestea sunt elemente care alcătuiesc aşa zisul inconştient colectiv al basmului antic şi a celui contemporan.

Din cele mai vechi vremuri copii au simțit o atracție fatală față de basm şi povestirile fantastice. Ne aducem aminte cum toți ascultam ca şi copii în extaz basmele povestite de părinți şi bunici. Zâne înaripate veneau şi vesteau pericol sau primejdie lui Prâslea sau lui Făt Frumos asemenea cum îngerii au vestit fecioarei Maria şi dreptului Iosif că viața pruncului Iisus este în primejdie din partea regelui Irod şi au plecat astfel în Egipt. Mai multe analize profunde ale textelor basmelor ne vor descoperii personalități care se aseamănă cu îngerii lui Dumnezeu dintre care cei mai cunoscuți sau populari sunt Mihail, Rafaiil şi Gavriil. Evident, valoarea religioasă a basmului este una apocrifă din puncte de vedere teologic, dar sunt şi basme care au o valoare psihologică sau după cum deja am enunțat pedagogică.

Mai multe basme au ca şi inspirație teme ale eshatologiei creştine ortodoxe. Eroul basmului luptă pentru o lume mai bună sau chiar pentru mântuirea ei, asemenea Domnului Iisus Hristos. Dar basmele pot avea şi o temă de inspirație angelologică. Ele pot plasa povestirea într-o stare antecendetă creației omului şi a lumii cum foarte bine o fac basmele antice eline sau italiene. Motivația angelologică a basmului pleacă din nevoia copilului de a ştii mai multe despre îngeri şi Dumnezeu. Dumnezeu şi îngerii apar de mai multe ori sub forma unui panteon al zânelor şi al spiriduşilor. Acest panteon este prezidat sau condus de marea zână sau de spiriduşul cel mare. Ei bine, temele teologice şi angelologice ale basmelor pot varia de la popor la popor sau de la cultură la cultură.

Trebuie să spunem că caracterul basmului este unul euforic şi nu unul exclusiv teologic sau angelologic. De mai multe ori spiriduşii sau zânele cele bune [îngerii] sunt însoțiți de spiritele celor buni care pot fii personificări ale sfinților care deja sunt în rai. Basmul poate prezenta realitatea angelologică a raiului ca şi a unei împărății sau regat în care domnea binele şi lumina până când asupra lui s-a abătut zmeul sau balaurul cel rău şi care a dus la distrugerea păcii şi a liniştii din regat şi împărăție, fie că este împăratul roşu sau împăratul verde. Acest gen de basme de mai multe ori fac aluzie la starea primordială a raiului mai înainte de răzvrătirea diavolului şi a adepților săi.

Trebuie să spunem că basmul ne vorbeşte de mai multe ori paradigmatic şi nouă adulților. Din acest punct de vedere este indicat să ştim ce basme şi povestiri folclorice citim sau recităm copiilor noştri. Copii sunt extrem de

sensibili la ceea ce le inoculăm prin diferitele povestiri de seară. Unii sunt marcați pe viață de aceste povestiri şi pentru o bună partea din viața lor personajele basmelor vor devenii modelele pe care le vor urma.

Pe lângă funcția pedagogică, basmul mai are şi o funcție informațională. Basmul îl poate informa pe copil la un nivel primar despre Dumnezeu, îngeri, Maica Domnului şi sfinți. De mai multe ori basmul ne-o prezintă pe mama împăratului celui bun sau al lui Făt Frumos ori Prâslea cel Voinic ca fiind de față la toate evenimentele importante ale eroului, asemenea cum Fecioara Maria a fost şi ea prezentă la rândul ei în toate momentele cruciale ale vieții Domnului Iisus Hristos.

Asemenea angelologiei ortodoxe, basmul poate avea şi o funcție inițiatică sau mistagogică. El introduce copilul în lumea fantasticului care ulterior se v-a lărgii şi mai mult prin diferite alte creații de cinema sau cărți science fiction. Paradoxal lumea basmului în toată naivitatea sau credulitatea ei se intersectează cu marile adevăruri angelologice. Un spirituş îl poate însoții pe protagonistul principal al basmului în drumul sau în calea sa eroică. Basmele sunt astfel departe de a fii naive şi ele pot comunica mai multe adevăruri fundamentale de credință sau evlavie. Balaurul sau monstrul este o personificare a diavolului care este autor şi creator al răului, fie printr-o răpire, fie printr-o distrugere a unui regat împărății sau țări în care totul este frumos şi bun. În timp ce motivul zânei sau al spiriduşului celui bun este un motiv al binelui, balaurul sau zmeul este un motiv demonologic al diavolului care distruge şi uzurpă. De mai multe ori antiteza dintre balaur şi zâna cea bună exista mai înainte să apară Făt Frumos sau Prâslea cel Voinic. Aceasta se aseamănă foarte mult cu marile adevăruri ale teologiei şi angelologiei sau dogmaticii ortodoxe: răzvrătirea sau rebeliunea diavolului a avut loc mai înainte de creația universului şi a lumii. Basmul trebuie să fim realişti şi înțelegători este de mai multe ori o hrană sufletească pentru cei mici. Cu cât basmele noastre sunt mai autentice cu atât şi cei mici vor avea şansa să crească sănătos şi bine. Basmul de mai multe ori are acea încărcătură sau conotație angelologică, introducându-l pe cel mic într-o lume idilică pe care o v-a resimții toată viața. Basmele copilăriei deşi sunt atât de departe de ceea ce suntem în zilele noastre ca şi adulți au sintetizat de mai multe ori traiectoria vieților noastre. Acest lucru trebuie să îl ținem în minte şi să nu îl uităm şi la rândul nostru să le transmitem şi celor mici lumea feerică a basmelor cu care am crescut şi noi în trecut.

CULTUL EROULUI: EROI, SUPEREROI ŞI PSEUDOEROI

Din antichitate omul a fost atras de noțiunea de erou. Eroul însă este o problemă mai amplă şi mai profundă decât pare la prima vedere. În rândurile care vor urma, vom vedea că eroul nu este o noțiune atât de simplă sau uşoară. Dicționarul explicativ atribuie aproximativ mai multe sensuri termenului de erou: „persoană care se distinge prin vitejie și prin curaj excepțional în războaie, prin abnegație deosebită în alte împrejurări grele ori în muncă. 3. Ostaş căzut pe câmpul de luptă. 4. Personaj principal al unei opere literare. 5. Personaj principal al unei întâmplări; persoană care, într-o anumită împrejurare, atrage atenția asupra sa. **7.** (În mitologia greco-romană) Semizeu, persoană născută dintr-o zeitate și o ființă pământeană, înzestrată cu puteri supraomenești sau care a devenit celebră prin faptele sale deosebite."[33] Prin urmare din definiția dată termenului de erou în româneşte putem vedea cel puțin cinci sensuri alte termenului sau cuvântului erou. Deşi marea majoritate ştim că eroul este cel care ia parte la un război şi eventual îşi pierde viața, micul ecran şi cinematograful ne învață încă de mici copii cu alte genuri eroice. Ştim astfel de eroi ai comediei: Charlie Chaplin, Leslie Nielsen, Steve Martin, Bill Murray, Tom Hanks, Adam Sandler, Robin Williams, Jim Carrey, Rob Schneider, Owen Wilson, Jackie Chan şi mulți alții pe care nu îi pot enumera pe toți. Toți aceştia s-au remarcat ca şi eroi ai comediei fără să fie parte a unui război. Ei sunt vizionați şi apreciați de sute şi de milioane de telespectatori de pe toate meridianele pământului.

Cultul eroilor comediei nu este identic cu cultul eroilor de război care şi-au pierdut viața pe câmpul de luptă. Oricum ei sunt tot eroi şi mai toți se bucură de recunoaştere unanimă ca fiind mari eroi ai comediei. Tot cinematografia ne-a obişnuit cu un alt gen de eroi în special de la începutul secolul al XX-lea. Dintre cei mai cunoscuți actori ai genului SF [science fiction] amintim pe Harison Ford, Arnold Schwarzenegger, Bruce Willis,

[33] *Dicționarul explicativ al limbii române* (Bucureşti, 1993).

Keanu Reeves, Christopher Reeve, Patrick Stewart, Mark Hamil, Charleton Heston, Tom Cruise, Christian Bale, Peter Weller sau Tobey Maguire. Aceasta numai pentru a enumera numai pe câțiva dintre actorii care s-au distins ca şi eroi ai genului SF. Enumerarea ar putea continua dar mă opresc aici din cauza lipsei de spaţiu.[34]

Mai recent psihologii şi psihanaliştii au afirmat că există o nevoie de eroi în subconştientul omului contemporan. Această nevoie de eroi şi eroism a dus la ceea ce cunoaştem astăzi ca şi showbussiness sau industria spectacolelor. În această industrie a spectacolelor din nefericire ne confruntăm de mai multe ori cu surogate ale adevăraților eroi sau mai bine spus cu pseudoeroi. Ce este un pesudoerou? Este o întrebare care ar trebui să ne-o ridicăm mult mai des. Ştim astfel că eroi totali sau eroii maximi sunt cei care îşi dau sau jertfesc viaţa lor. Dintre aceştia se remarcă cel mai mult eroii de război. Istoria îl recunoaşte pe Alexandru Macedon ca un eroi de război deşi acesta a fost numai rănit în timpul campaniei militare împotriva Indiei. Tot istoria îl recunoaşte pe Leonidas al Spartei ca un erou de război care a murit în războiul împotriva Persiei antice. Ahile poate şi el fii considerat un erou în sensul că a murit în războiul împotriva Troiei.

Dacă este foarte sigur că eroul de război este cu adevărat un erou, în mare parte fiindcă el îşi dă viaţa pe câmpul de luptă pentru o cauză dreaptă, mai mulți mari eroi naționali sau politici nu au fost eroi. Imperiul roman avea să îl proclame pe Nerone ca şi eroul naţional al Italiei şi al imperiului italian. Atila Hunul avea să fie proclamat ca şi erou al maghiarilor. În Germania secolului al XX-lea, partidul nazist avea să îl proclame pe Adolf Hitler ca şi eroul al poporului german. Rusia de la jumătatea secolului al XX-lea avea să îl proclame pe Stalin ca şi cel mai mare erou al poporului rus. România de la sfârşitul secolului al XX-lea avea să îl proclame ca şi erou naţional pe Nicolae Ceauşescu. Enumerarea ar putea continua. Paradoxul este că mai toții marii dictatori şi tirani ai lumii s-au proclamat sau s-au intitulat pe sine ca şi eroi. Trebuie să spunem că noţiunea de erou este una pozitivă în sine şi că nu se poate vorbii în sens real de eroi ai răului. Noțiunea de erou se aproprie foarte mult de noțiunea de sfânt. Prin urmare, dictatorii sau tiranii nu se pot denumii ca fiind eroi. Mai toți marii dictatori şi tirani ai lumii au pozat în ipostaza eroului. Astfel putem vorbii de ei ca şi de pseudoeroi. Pseudoeroul este cel care nu are caracterul unui erou dar doreşte să iese în relief atunci când nu este cazul.

Deşi mai toți dintre noi am vrea să fim eroi, problema devine dificilă atunci când ajungem la capitolul asumării a ceea ce înseamnă un adevărat erou. După cum am văzut adevărații eroi mor sau îşi dau viața pe câmpul de luptă pentru binele sau eliberarea semenilor lor. Acest lucru nu îl putem face toți dintre noi şi din acest motiv istoria a ajuns la concluzia cultului eroului. Cultul eroului care este prezent în toate marile civilizații ale lumii aduce recuoaştere celui care şi-a dat viaţa pentru a îi elibera pe cei robiți sau oprimați sau pentru libertate. Istoria recunoaşte în special pe eroii primului şi celui de al doilea război mondial în care au murit nenumărați eroi. Mai mult decât orice la o privire generică, eroul este cel care luptă împotriva răului. Eroul este astfel asociat cu noțiunea binelui. Însă eroul este cu o treaptă mai jos ierarhic decât sfântul. Istoria a cunoscut sfinți care şi ei şi-au dat viaţa pentru Dumnezeu şi semeni. În acest sens ştim de cei 12 sfinți apostoli, de sfântul Pavel, sfântul Ştefan, de Sfântul Maxim Mărturisitorul, de sfântul Dimitrie, de Sfântul Gheorghe şi mulți alții.

Astfel pentru a putea face o distincție cât se poate clară între un erou şi un pesudoerou, trebuie să ştim că eroul se înrudeşte foarte mult cu martirul. Eroismul adevărat este o altă formă martiriului. Mai recent însă, lumea showbussiness-ului ne-a obişnuit cu un alt gen de erou. Este vorba mai mult decât orice de supererou. Ce este un supererou? Supererou este de cele mai multe un aspect al lumii comerciale. În cinema, un supererou poate fii un robot, un extraterestru sau un mutant. Un exemplu mai recent al supereroului mutant este Ironman [Omul de fier]. Eroi roboți mai recent s-au remarcat în special roboții din Transformers al lui Michael Bay.

În televiziune şi cinematografie robotul de mai multe ori este un supererou. Acest lucru a dus la ample afecțiuni asupra psihicului colectiv al ultimelor decenii în care omul nu se mai simte bine în pielea sa de om ci se vrea

---

34 **Peter Coogan**, ***Superhero: the secret origin of a genre*****, (**MonkeyBrain Books, 2006).

mai mult decât orice robot. Fascinaţia faţă de roboţi însă nu este identică cu fascinaţia pentru eroi. Supereroul robot este mai mult decât orice un pseudoerou. Robotul nu are noţiunea de jertfă sau de bine. El execută doar nişte comenzi care îi sunt plasate din exterior. La fel de bine orice erou este o existenţă personală. Adevăraţii eroi nu sunt comerciali. Aspectul comercial al showbussiness-ului din ultimii ai a dăunat mult noţiunii de erou.

Supereroul este de mai multe ori un superstar al muzicii pop care adună în jurul său milioane de fani şi susţinători. În sens real, superstarurile sunt pseudoeroi, fiind produsul unui anumit gen de ideologie propagandistică, filosofică, socială sau cultură sau în unele cazuri politică. Dintre superstarurile secolului al XX-lea amintim pe Marlyn Monroe, Michael Jackson, Madona, Elvis Presley, John Lenon şi mulţi alţii. În jurul mai multor superstaruri s-a creat un mit sau mai bine spus o mitologie a supereroului. Aceasta însă este în cele mai multe cazuri una artificială. Superstarul de mai multe ori se poziţionează pe sine ca şi un erou al unei anumite categorii de indivizi sau persoane. Această nevoie de superstaruri vine de mai multe ori din punct de vedere psihologic din nevoia de eroi şi eroism. Viaţa cotidiană fiind mult prea monotonă şi neinteresantă foarte mulţi tineri îşi găsesc alinare a nevoii de eroism în starurile şi superstarurile pop sau rock de pe micul ecran sau din sala de concerte.

Nevoia de superstaruri vine din punct de vedere psihologic din nevoia de eroi şi de eroism. Mai mulţi fani sunt dispuşi la acte de sacrificiu ultim pentru eroul sau idolul lor. Realitatea este că mai toate starurile pop sau rock care sunt modele ale generaţiei de azi, sunt reprobabile şi degustătoare etic sau moral. Foarte puţini dintre superstarurile pop sau rock al momentului actual ar fii dispuşi la acte de eroism adevărat. Ei însă se folosesc de diferite înşelăciuni media sau comerciale pentru a îşi atinge faima sau popularitatea mult râvnită. Trebuie să spunem că adevăratul erou este anonim. Aceasta fiindcă eroul nu face acte de bravură pentru a fii adulat şi ovaţionat. Starurile muzicii uşoare din zilele noastre sunt din acest punct de vedere pseudoeroi. Acest lucru a fost demonstrat prin eşecul mediatic al mai multor staruri pop sau rock care au fost găsite consumând droguri, având un comportament agresiv sau fiind adepţii unei vieţi sexuale uşoare şi promiscue. Ceea ce este tragic este că ei se doresc şi se prezintă pe sine ca şi adevăraţii eroi ai lumii noastre.

Eroul este o temă care a fascinat şi v-a continua să fascineze lumea şi pe omul contemporan. Trebuie să ştim însă cine sunt adevăraţii eroi şi cine sunt falşii eroi sau pseudoeroi. După cum am spus, nici un erou adevărat nu face acte de curaj sau vitejie pentru a fii adulat şi ovaţionat. Adevăratul erou este modest şi lipsit de orgoliu sau mândrie. Rândurile de faţă nu sunt o rezolvare a antitezei erou şi pseudoerou ci câteva consideraţii pertinente care pot da unele repere celor care îşi ridică sau îşi vor ridica problematica eroului.

CUVÂNT LA POSTUL MARE AL SFINTELOR PAŞTI 2013

Încă odată Postul Mare începe în acest an 2013. Timp de mai bine de 40 de zile vom renunţa din nou la anumite alimente: lapte şi derivaţi din lapte, carne şi ouă în special. Prin urmare, postul mare presupune mai mult decât orice abstinenţă. Dar evident nu este vorba numai de abstinenţă trupească ci şi de una sufletească. Perioada postului mare ne cere să medităm la Domnul Iisus Hristos, la viaţa şi la exemplul dat de El pe care ni L-a lăsat nouă să îl urmăm.[35] Postul Mare este o perioadă care trebuie să Îl facă pe Dumnezeu mai evident şi mai prezent în viaţa noastră. Trebuie să recunoaştem că secolul al XXI-lea de mai multe ori ne face impresia că suntem aproape de Dumnezeu şi că putem fii siguri de mântuirea noastră. De multe ori acest lucru este numai o aparenţă înşelătoare.

Sfinţii părinţi ne spun că postul este o modalitate de a ne apropia de Dumnezeu mai ales la cei care Îl iubesc pe Dumnezeu. Teoretic foarte mulţi declară că Îl iubesc pe Dumnezeu, dar foarte puţini sunt cei care fac fapte concrete prin care să demonstreze sau să dovedească că îl iubesc pe Dumnezeu. Astfel, de mai multe ori calea plăcerilor lumii: desfrâu, beţie, muzici depravate, petreceri şi destrăbălare îi afundă de mulţi pe calea pierzaniei. Calea pierzaniei sau calea întunericului îşi face simţită prezenţa în lumea noastră. Foarte multe persoane şi suflete sunt atrase de această cale a aparenţelor şi a înşelăciunii. Postul mare este o sărbătoare care a apărut istoric din cauza

[35] A devenit celebră în lumea ortodoxă cartea regretatului părinte Alexander Schmemann despre *Postul Mare* (Editura Univers Enciclopedic: Bucureşti, 1995).

Domnului Iisus Hristos. Sărbătorim postul mare mai mult decât orice din cauza faptului că a existat Domnul Iisus Hristos care a fost Mântuitorul nostru.

Mai mulţi consideră acest termen de Mântuitor ca fiind învechit şi idealist. Lumea nu are ne voie de nici un mântuitor. Sunt foarte mulţi care gândesc astfel. Cum s-a mai şi spun, Domnul Iisus Hristos nu este un mântuitor social, politic sau cultural ci este mai mult decât orice un Mântuitor religios sau eshatologic: Domnului Iisus Hristos i-a fost dată puterea de a ne scăpa de sub tirania iadului. Crezul antic al Bisericii este că cei care cred în Domnul Iisus Hristos se vor mântui şi nu vor merge în iad. Credinţa în puterea Domnului Iisus Hristos are puterea de a ne scăpa de robia iadului şi a răului.

Postul mare este o perioadă în care după cum am spus, suntem chemaţi să medităm mai mult la patimile şi învierea Domnului Iisus Hristos. Dumnezeu fiind esenţa vieţii noastre, se cuvine să ne aducem aminte de Dumnezeu şi de existenţa Lui. Acest lucru îl facem prin post, rugăciune şi fapte bune. Mai mulţi ne spun că toate aceste lucruri sunt zadarnice. Existenţa lui Dumnezeu ne face să contrazicem acest lucru. Dacă Dumnezeu nu ar exista ori am postii ori nu am postii ar fii tot acelaşi lucru. Faptul că există Dumnezeu înseamnă că noi trebuie să ne arătăm iubirea sau afecţiunea faţă de Dumnezeu. Cum ne arătăm această iubire? Mai mult decât orice prin post, spovedanie, împărtăşanie şi rugăciune. În această perioadă se cuvine să intensificăm rugăciunea şi toate aceste fapte bune ca şi o arătare a iubirii pe care o avem faţă de Dumnezeu. Domnul Iisus Hristos ne spunea după cum a înregistrat Sfântul Matei că atunci când postim să nu ne smolim feţe noastre ca să fim lăudaţi de cei din jur ci când postim să facem acest lucru în taină fiindcă Tatăl nostru cel din ceruri v-a vedea acest lucru şi ne v-a răsplătii. Acest lucru înseamnă că Dumnezeu îi iubeşte pe cei care postesc şi se nevoiesc. Istoria creştinismului a cunoscut mari postitori şi asceţi: Sfântul Atanasie Atonitul, Sfântul Antonie cel Mare, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Ioan Hrisostom, Sfântul Pimen, Sfântul Sisoe, Sfântul Arsenie cel Mare şi mulţi alţii.

Ascetismul este am putea spune moda creştină. Orice bun creştin este mai mult decât orice şi un bun ascet. Acest fel de ascetism este mai mult decât orice ceea ce am putea denumii ceea ce contribuie la personalitatea unui bun creştin. Creştinismul nu este numai religia iubirii ci mai mult decât orice este o religie a ascezei. În cei aproape 2000 de ani de istorie creştină au existat foarte mulţi asceţi. Unii teologi au vorbit chiar şi de o teologie ascetică. Asceza nu este o formă de encratism, adică de negaţie a lumii în care trăim ci mai mult decât orice asceza este o negaţiei a răului din lumea în care trăim. Vedem din nefericire că scara valorilor din lumea noastră este de mai multe ori confuză şi răsturnată. Calea înşelătoare a răului este mult mai preţuită şi mai acceptată decât calea binelui şi a iubirii. În lumea noastră există ură, războaie, mânie, patimi personale şi multe altele de acest fel. Avem şansa de a ne lupta sau de a ne aduce mica noastră contribuţie în lupta şi înfrângerea răului. Răul este un principiu himeric care se bazează pe disimulare, manipulare şi înşelăciune. Dar din nefericire răul este un principiu activ. El curmă vieţi nevinovate şi le aruncă în mormânt, ne creează boli incurabile ce din nou duc la suferinţă şi la deznădejde, răul creează teroare şi război în mod nejusfiticat şi suferinţă lipsită de limită. Răul a dus pe câmpurile de luptă din jurul lumii pe mulţi oameni nevinovaţi. Un mare rău al lumii noastre este că pe parcursul istoriei milioane de mame sau soţii îndurerare nu au mai ajuns să se bucure de soţii şi de copii lor din cauză că aceşti au fost duşi ca şi luptări în război unde au murit şi nu mai venit niciodată la casele şi la familie dor. Familiile care au avut astfel de cazuri ştiu foarte bine că nici un cuvânt de mâgâiere nu le-ar mai putea alina suferinţa sau durerea pierderii celui drag pe câmpul de luptă. Cimitirele eroilor sunt pline de astfel de cazuri.

Mai înainte de a scrie aceste rânduri am stat şi am meditat dacă mai are rost sau mai este necesar să mai scrie cineva despre post şi Dumnezeu? Oricât am scrie despre Dumnezeu nu v-a fii de ajuns. Teologii care Îl studiază sistematic pe Dumnezeu găsesc noi şi noi orizonturi şi perspective în taina fiinţării şi a existenţei lui Dumnezeu. Adevăraţii teologii au scris nu din imaginaţie ci mai mult decât orice din propria lor trăire sau cunoaştere a lui Dumnezeu. Deşi Dumnezeu a încheiat cu mult timp în urmă revelaţia sau descoperirea lui faţă de noi, teologii sunt cei care sunt chemaţi să actualizeze această revelaţie a lui Dumnezeu faţă de noi. Prin Domnul Iisus Hristos Dumnezeu ne spune că ne iubeşte pe noi pe toţi ca şi umanitate şi pe fiecare individual din momentul în care venim în

această lume. Aceasta însă cu condiția ca şi noi să Îl iubim pe Dumnezeu. Sfinții Părinți ne spun că iubirea lui Dumnezeu față de noi este infinit mai mare decât iubirea noastră față de Dumnezeu.

Sperăm că această perioadă de post pe care Biserica a rânduit-o în anul 2013 să fie o perioadă fericită şi binecuvântată. În aceste zile care vom urma, vom recapitula împreună cu apostolii Domnului Iisus Hristos drumul crucii, patimile Domnului, înfățişarea înaintea lui Caiafa şi a lui Pilat, biciuirile, pălmuirile, scuipările şi crucea pe care Domnul Iisus Hristos ne-a răbdat din multa Sa Iubire față de noi. Sfinții părinți ne spun că crucea a fost dovada cei mai zdrobitoare că deşi noi suntem de multe ori pe calea păcatului şi a fărădelegilor, Dumnezeu ne iubeşte. Iubirea lui Dumnezeu este abisală sau mai bine spus nemărginită față de cei buni şi drepți. Domnul Iisus Hristos a acceptat crucea din iubire față de noi. Crucea un instrument nebun de tortură avea să devină semnul iubirii plenare a lui Dumnezeu față de umanitate. În orice Biserică Ortodoxă de pe toată suprafața pământului vom vedea crucea. Acesta nu din dorința de a actualiza faptul sadic al crucificării unui om nevinovat ci pentru a ne reaminti iarăşi şi iarăşi că Dumnezeu ne iubeşte cu condiția că şi noi să Îl iubim şi să fim buni.

Postul este o chemare universală de a răspunde iubirii lui Dumnezeu pe care Biserica Ortodoxă o adresează tuturor oamenilor din toate locurile lumii şi din toate timpurile istorice. Postul este o modalitate de a purifica istoria şi a urca cu o treaptă mai sus umanitatea în drumul ei. Rândurile de față sunt mai mult decât orice o reamintire a ceea ce înseamnă postul. Postul nu este numai o simplă renunțare la unele alimente zilnice ci mai mult decât orice o formă de mortificare a păcatului şi a răului. Prin post renunțăm la noi înşine pentru a îi face loc lui Dumnezeu să locuiască în noi.

Evident, nu trebuie să postim peste puterile noastre. Fiecare dintre noi trebuie să îşi cunoască limitele şi capacitatea de a postii. Postim nu pentru a primii răsplată de la oameni ci în primul rând de la Dumnezeu. Postul este o aducere aminte sau o rememorare şi a istoriei sfinte mântuirii omului. Această istorie se leagă foarte mult de Golgota, locul în care Domnul Iisus Hristos a rostit ultimile cuvinte:

1. “Tată, iartă-i că nu ştiu ce fac!”
2. “Adevărat îți spun, azi, vei fi cu Mine în Rai”.
3. “Ioan, iată mama ta!” “Femeie, iată fiul tău!”
4. “Eli, Eli, lama sabahtani?” (Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?)
5. Mi-e sete!
6. “Tată, în mâinile Tale îmi încredințez duhul”.
7. “S-a sfârşit”.

Toate aceste cuvinte profunde pe care Domnul Iisus Hristos le-a spus mai înainte de plecarea Sa din această lume ar trebui să fie un prilej de meditație în această perioadă a Postului Mare. Postul mare este un timp pe care îl dedicăm exclusiv lui Dumnezeu. Acest lucru îl facem cu speranța ca Dumnezeu să primească rugăciunile, postul şi nevoința noastră.

TRIADOLOGIE ANGELOLOGICĂ ORTODOXĂ

Din zilele iudaismul şi mai apoi ale creştinismului şi a creştinismului ortodox s-a vorbit de faptul că Dumnezeu este unitate în pluralitate, acest lucru fiind expus în dogma ortodoxă ca şi Sfânta Treime. Teologia ortodoxă vorbeşte despre faptul că deşi Dumnezeu este unul El este o Treime de persoane: Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt. Această raportare trinitară a adus unele dificultăți în ceea ce priveşte Dumnezeu şi îngerii Săi. Astfel unii au optat pentru deificarea îngerilor şi astfel s-a ajuns la angelolatrie, adică la a îi considera pe îngerii lui Dumnezeu, una cu Dumnezeu.[36]

Prin urmare, teologic s-au găsit mai multe analize la relația lui Dumnezeu ca şi Treime cu îngerii Săi.[37] Paradoxul lui Dumnezeu este că Dumnezeu este concomitent unul şi trei. Acest lucru a fost şi mai este încă exploatat

[36] *Canonul* 35 al Sinodului de la Laodiceea.
[37] Jean Daniélou***, Les anges et leur mission d’après les Pères de l’Eglise*****,** Desclée, Paris, ed. a II-a, 1990.

în mai multe religii antice sau contemporane cum este hinduismul, care şi el vorbeşte de Dumnezeu ca şi o Treime de persoane dar mai mult decât orice ca şi o „caricatură” a lui Dumnezeu: Vişnu, Şiva şi Brahman. Faptul că Dumnezeu este un paradox sau o realitate de natură suparanturală a fost conceput din cele mai vechi vremuri. Astfel, modul de fiinţare a lui Dumnezeu este mai mult decât orice Treimic. Teologii ortodocşi au multe motive să creadă că acest model a fost comunicat şi îngerilor lui Dumnezeu. În acest sens putem vorbii de o angelologie triadologică, care se referă cel mai mult la raportarea lui Dumnezeu ca şi Treime de persoane la îngerii Săi.

Mai mulţi autori biblici ne vorbesc despre pluralitatea fiinţelor îngereşti. Dintre ei s-au remarcat cel mai mult proorocul Daniel şi Sfântul Ioan Teologul. Dar au mai fost şi alţii ca şi Sfântul Isaia sau Apostolul Pavel. Astfel, Biblia sau Sfânta Scriptură nu ne spune exact numărul îngerilor dar ne spune că el este destul de mare. Sfântul Dionisie Areopagitul contestat de mai mulţi autori, vorbeşte despre faptul că organizarea sau formarea îngerilor este în nouă ierarhii sau cete. Astfel, aspectul pluralităţii lumii angelice pleacă fără de nici o îndoială din caracterul pluripersonal al lui Dumnezeu. Paradoxul pluripersoanlităţii lui Dumnezeu este fără de nici o îndoială cauză a pluralităţii lumii îngereşti. Cu numele după cum mai mulţi ştiu se cunosc numai 3 fiinţe îngereşti: Mihail, Gavriil şi Rafail. Dar tot Biblia şi sfinţii părinţi vorbesc despre serafimi, heruvimi, arhangheli şi alte fiinţe îngereşti. Prin urmare, se poate vorbii despre o pluralitate în lumea sau universul îngeresc. Această pluralitate este ceea ce am putea denumii ca şi triadologia angelologică. Dacă Dumnezeu este monadologie şi triadologie în acelaşti timp, îngerii sau lumea îngerească am putea spune că sunt numai triadologie. Poate din acest motiv Biblia denumeşte concret numai pe trei dintre îngerii lui Dumnezeu.

Triadologia ca şi angelologie sunt tematici pnevmatice şi supranaturale. Rândurile de faţă se vor mai mult decât orice o analiză asupra implicaţiilor pnevmatice ale triadologiei în plan angelologic. Deşi mai mulţi au obiectat împotriva angelologiei, sub pretextul că este mai mult ocultă sau magică, angelologia este parte a dogmaticii ortodoxe. Teologia ortodoxă vorbeşte despre faptul că fiecare dintre cei botezaţi primeşte un înger la botez. Acest lucru este la fel de bine un alt motiv să vorbim de o angelologie triadologică. Această sinteză triadologică a lumii îngereşti cu cea umană ca şi reflecţie a Treimii lui Dumnezeu se manifestă cel mai bine în ceea ce teologia ortodoxă denumeşte ecclesiologie. Ecclesiologia este mai mult decât orice o sinteză a unirii dintre Dumnezeu şi umanitate la o scară plenară. Acest fapt duce şi la ample implicaţii angelologice. Aspectul cel mai pregnant este acela că îngerii lui Dumnezeu au fost desemnaţi pentru a fii păzitori sau apărători ai omului. Îngerul păzitor al omului însă acţionează în funcţie de opţiunile omului. Dacă omul este o fiinţă bună, îngerul v-a fii un bun păzitor al omului, dacă omul optează spre răutate, îngerul nu v-a mai păzii pe om şi se v-a îndepărta de la el. Acest lucru vine să infirme faptul că indiferent de faptele omului, îngerii păzitori sunt cu noi.

Triadologia este un aspect amplu şi mai greu de înţeles al dogmaticii. Dar dincolo de orice sunt foarte multe raportări de ordin triadologic şi pluripersonal al lui Dumnezeu. Pluralitatea lumii îngereşti este dincolo de orice ceea ce am putea denumii triadologia angelologică. Este adevărul ca noi când ne închinăm nu ne închinăm în numele îngerilor ci în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Acest paradox al pluralităţii şi singularităţii lui Dumnezeu este foarte bine reflectat în lumea îngerească. Lumea îngerească a fost antecedentă universului material cu toată complexitatea lui microscopică şi macroscopică. Ştim însă că Dumnezeu este autor şi proniator al universului, o realitate care şi ea este dincolo de puterile şi forţele omeneşti menită să ne spună ceva despre cine este cu adevărat Dumnezeu. Lecţia angelologică şi triadologică care o învăţăm din complexitatea universului este în primul rând atotputernicia lui Dumnezeu. Toate aceste miliarde de planete din univers au fost create de o putere sau o forţă care nu are nici un echivalent în lumea pământească. Prin urmare, din univers învăţăm despre Dumnezeu şi despre cine este Dumnezeu.

Teologia ortodoxă contrar mai multor opinii astronomice contemporane nu crede în faptul că universul este populat de alte fiinţe extraterestre ci mai mult decât orice, universul este plin de prezenţa lui Dumnezeu. Prezenţa lui Dumnezeu se poate manifesta în forme infinite fiindcă însuşi Dumnezeu este infinit. Acelaşi Dumnezeu care este prezent pe pământ este prezent şi în spaţiul cosmic sau în spaţiul intergalactic. Adresăm în acest sens şi un apel comunităţii ştiinţifice astronomice să oprească în a ne mai teroriza cu scenarii înfricoşătoare în care specii superioare

omului ar putea venii şi stăpânii sau coloniza pământul sau referitor la faptul că ființe extraterestre ne monitorizează şi conduc prin metode tehnice ultraavansate avansarea şi dezvoltarea umanității.

Dumnezeu s-a descoperit pe Sine pe parcursul timpului ca şi stăpân sau domn ale universului şi al pământului. Nu credem că interesul lui Dumnezeu ar fii fost să ne plaseze într-un univers ostil şi duşmănos omului. Mai multe teorii astronomice îl plasează pe om într-un univers ostil, populat cu ființe agresive şi violente care vor distrugerea şi ruinarea civilizației omeneşti. Mai mulți sfinți părinți ne spun că universul a fost creat pentru om. Aceasta nu înseamnă că omul este centrul universului ci Dumnezeu este centrul universului.

Astfel mai mulți au ajuns să asimileze îngerii lui Dumnezeu mai mult decât orice cu ființe extraterestre sau OZN. Mai mulți savanți înşelați de ateism cred că îngerii lui Dumnezeu sunt tocmai aceste OZN-uri care vin de pe alte planete şi care s-au implicat în avansarea civilizației umane. Biblia şi sfinții părinți ne spun că îngerii în esența lor sunt ființe imateriale, adică nu provin din universul nostru. Universul nostru fiind material îngerii nu au cum fii ființe din acest univers. Acest lucru ne facem că credem că dincolo de univers mai există o altă lume. Această lume nu este o lume extraterestră ci este o lume pnevmatică sau mai bine spus lumea angelologică. Devine astfel evident că angelologia nu are prea multe în comun cu presupusa existență a unor ființe extraterestre. Istoria sfântă a mântuirii omului a descoperit că aceste ființe îngereşti nu au mărturisit niciodată că sunt entități extraterestre. Primul înger care a fost văzut vreodată de om a fost de către protopărinții noştrii Adam şi Eva în rai atunci când din pricina neascultării ei au fost scoşi din rai. Alți îngeri s-au descoperit Sfântului Avraam din Vechiul Testament, Sfinților apostoli, Sfântului Pavel apostolul neamurilor, Sfântului Antonie cel Mare, Sfântului Ioan Hrisostom şi multor altora. Ceea ce teologia ortodoxă a remarcat este că de mai multe ori prezența îngerilor s-a făcut cunoscută anumitor persoane sfinte, în special asceți şi postitori care au ales să îl slujească pe Dumnezeu.

Evident, Dumnezeu putea să populeze universul cu îngerii Săi, dar nu a făcut-o. Acest univers cu toată imensitatea lui a fost lăsat omului pentru a îi aduce aminte permanent de taina existenței lui Dumnezeu. Cum Dumnezeu este o taină în realitatea Sa ființială şi universul este o taină mai mică în sensul că unui om, chiar dacă metodele tehnice s-ar dezvolta în aşa măsură să putem călătorii în tot universul, nu i-ar ajunge o viață întreagă să viziteze toate planetele din univers. Omului i-a fost dată planeta pământ ca şi casă a sa. Această planetă la fel ca şi tot universul a fost creată de Dumnezeu şi de nici o putere sau forță extraterestră.

Opiniile ştiințifice care susțin că nu Dumnezeu este autor al pământului şi a universului sunt eronate. Dar mai mulți mari savanți se folosesc de un joc pervers de distorsionare a adevărurilor religioase şi teologice. Astfel, începând cu teoriile darviniste, universul şi planeta noastră este un produs independent de existența lui Dumnezeu şi care nici nu are nevoie de Dumnezeu. Teologia ortodoxă ne spune că de Dumnezeu nu ne apropriem prin telescoape, navete spațiale, centre de studii astronomice şi alte asemenea ci prin rugăciune, post, fapte bune, asceză, participarea la slujbele Bisericii şi cele asemenea. În nici una dintre descoperirile sale față de om, Dumnezeu nu ne-a spus că avem şansa să intrăm în comuniune cu El dacă vom face navete spațiale şi vom merge pe o anumită planetă. De mai multe ori însă Dumnezeu ne-a spus că El este prezent în mod nevăzut cu noi chiar aici pe pământ. Acest lucru îl avertiza Domnul Iisus Hristos când le-a spus apostolilor: „„iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfâr*şitul veacului“ (Matei 28, 20).*

SFÂNTUL SOFRONIE POPOVICI DE LA AFTEIA ŞI MESAJUL SĂU PENTRU VREMURILE ŞI TIMPURILE NOASTRE

Noțiunea de sfânt şi sfințenie se leagă cel mai mult de anumite persoane sau locuri care au dus o viață plăcută lui Dumnezeu şi care astfel au devenit lucrători ai virtuților şi ai faptelor bune. Sfântul este astfel „puritatea şi perfecțiunea supremă”[38] sau mai bine spus sfinții sunt dincolo de orice aleşii lui Dumnezeu. O astfel de persoană a fost sfântul Sofronie Popovici de la Mănăstirea Afteia de lângă oraşul Cugir din județul Alba. Cugirul este un oraş vechi cu o lungă istorie dar care în ultimii ani a trecut prin mai multe probleme şi greutăți, fiindu-i acordat după anul

[38] După dicționarul explicativ al limbii române. În Acest sens, a se vedea şi Radu Teodorescu, *Aghiografie creştin ortodoxă* (Cugir, 2011).

1989 titlul de oraş martir. Poate din acest motiv a fost voia lui Dumnezeu ca în Cugir sau mai bine spus în preajma Cugirului să fie şi un sfânt. Acesta este sfântul despre care voi vorbii în rândurile care vor urma.

Sfântul Sofronie Popovici s-a născut acum mai bine de 200 de ani cel mai probabil după anul 1700 în localitatea Sălişte din Alba. Numele de naştere a fost de Stan dar apoi a primit un alt nume când a luat voturile monahale, mai bine spus numele de Sofronie. Atât numele de Sofronie cât şi numele de Popovici sunt la origine eline sau greceşti, Sofornie Σοφρονιος în limba greacă însemnând savant, erudit, înțelept în timp ce numele de Popovici deşi este într-o formă slavizată provine din numele elin πολης care înseamnă oraş, adunare, aşezământ omenesc. Sfântul Sofronie nu a fost un sfânt care s-a distins ca şi alți sfinții prin minuni sau miracole ci prin calitatea de a răbda. Mai toată viața a fost prigonit şi persecutat pentru credința sa ortodoxă de la care nu a făcut nici un rabat. Se ştiu astfel pentru cei care vor studia mai cu amănuntul istoria că din cauza credinței sale în Dumnezeu a fost întemnițat pe nedrept de mai multe ori.

Viața Sfântului Sofronie Popovici se leagă foarte mult de istoria Imperiului habsburgic sau austriac. Evident imperiul habsburgic cu capitala la Viena nu mai există astăzi şi este pentru timpurile noastre doar un capitol din istoria Europei şi a lumii. În timpul acestui imperiu, Ardealul a fost încorporat imperiului habsburgic. Acest imperiu a avut ca şi credință oficială credința catolică. Locuitorii din Ardeal au fost însă majoritari ortodocşi. Aşa s-a iscat acest conflict dintre autoritățile austriece şi cele ardeleneşti. În acest conflict sfântul Sofronie avea să joace un rol fundamental. Crescut în credința ortodoxă sfântul Sofronie nu a voit să renuțe la ortodoxie şi să treacă ca catolicism. Acesta a fost motivul pentru care sfântul a fost persecutat, prigonit şi închis de mai multe ori în temniță cum am spus pe nedrept.

Cel mai probabil sfântul Sofronie a fost căsătorit, fiind preot în județul Alba de azi. A devenit călugăr după ce a rămas văduv, prin urmare după ce a murit soția sa. A fost călugărit la mănăstirea Cozia din Valahia după care a revenit la Mănăstirea Afteia de azi. Sfântul Sofronie s-a distins ca şi un foarte bun orator sau predicator, având un stil şi o manieră de exprimare clară şi convingătoare. Istoria spune că mulțimile îl ascultau el devenind un fenomen în întreg Ardealul. Dorința lui cea mai arzătoare a fost ca Ardealul să rămână ortodox şi să nu devină catolic. A călătorit prin tot Ardealul dar şi prin Valahia unde a luat atitudine împotriva turcilor otomani care la vremea sa încă mai stăpâneau Bucureştiul. Probabil că nu ar fii greşit dacă l-am considera pe Sfântul Sofronie un precursor al sfârşitului turcocrației sau stăpânei imperiului otoman.

Deşi mai mulți istorici şi teologi ortodocşi susțin că sfântul Sofronie a avut o poziție confuză referitor la împărăția de la Viena, sfântul Sofronie a fost supus Vienei până în momentul în care s-a pus problema ca să îşi schimbe credința. Dacă este o virtute pentru care Sfântul Sofronie Popovici îşi merită numele de sfânt este faptul că a menținut intactă credința sa ortodoxă. Deşi nu a fost un făcător de minuni ca şi Sfântul Gheorghe sau Sfântul Antonie cel Mare ori Sfântul Cosma sau Dumitru, Sfântul Sofronie poate fii considerat sfânt fiindcă a suferit pentru credință şi ortodoxie. Sfântul Sofronie nu a fost numai prigonit ci şi hărțuit fiind izgonit din mănăstirea în care a ales să vieţuiască în linişte şi pace. Anul 1759 avea să îl găsească pe Sfântul Sofronie în închisoare pentru motive mincinoase, sub pretextul că nu este supus imperiului de la Viena. Sfântul Sofronie urma să fie eliberat de aproximativ 500 de credincioşi ortodocşi.

Sfântul Sofronie s-a remarcat ca şi un foarte bun organizator fiind foarte corect în relațiile cu semenii. La fel de bine a fost şi un foarte bun conducător în probleme religioase şi bisericeşti. Cel mai bine îl vom putea înțelege şi aprecia pe Sfântul Sofronie în contextul vremurilor şi a timpurilor sale. În vremurile sale, problema schimbării de religie sau trecerea la catolicism a fost una fundamentală. Imperiul care stăpânea îşi lua de multe ori dreptul de a impune credința sau religia la care adera împăratul sau împărăteasa. Istoria cunoaşte că între Sfântul Sofronie şi împărăteasa Maria Tereza de la Viena au existat mai multe schimburi de scrisori. Nu ştim exact dacă sfântul Sofronie s-a văzut sau a vizitat-o personal pe împărăteasa Maria Tereza, oricum se pare că relația a fost tensionată.

În schimb, relația cea mai tensionată a existat între Sfântul Sofronie şi generalul Adolf Bukow care a avut în plan distrugerea tuturor bisericilor şi a mănăstirilor din Ardeal. În urma faptului că Sfântul Sofronie s-a opus planurilor generalului Bukow, Sfântul Sofronie avea să fie întemnițat din nou. Ultimele informații care le avem

despre sfântul Sofronie Popovici ne vin din jurul anului 1774 sau 1775 şi este probabil că în acest an a şi murit sfânt Sofronie. Oricum, a murit departe de satul şi fosta sa mănăstire Afteia de reşedinţă în Valahia. La prima vedere nu este nimic spectacular în viaţa sfântului Sofronie dar vom vedea că dacă el a fost trecut în rândul sfinţilor a fost pe bună dreptate. Hotărârea de canonizare a sfântului Sofronie s-a făcut în anul 1950, dar ceremonia de canonizare avea să fie făcută numai în anul 1955 la Alba Iulia. Data de prăznuire anuală a sfântului Sofronie Popovici a fost desemnată ca şi 21 octombrie în fiecare an.

Pentru cei dintre noi care trecem în grabă sau în pelerinaj la Mănăstirea Afteia din judeţul Alba ne aducem aminte că aici a trăit sfântul Sofronie acum mai bine de 200 de ani. Sfântul Sofronie a fost un om al rugăciunii şi al slujbelor şi din acest motiv mănăstirea Afteia a fost locul cel mai propice pentru acest lucru. Cei care cu adevărat Îl iubesc pe Dumnezeu nu se mai simt atraşi de plăcerile şi atracţiile lumii. Aceasta nu fiindcă ei dispreţuiesc lumea care este creaţie a lui Dumnezeu, ci mai mult decât orice ei vor singurătate pentru a se dedica rugăciunii şi relaţiei cu Dumnezeu.

Dacă există Dumnezeu, există fără nici o îndoială există şi sfinţi care sunt aleşii şi plăcuţii Săi. Avem în acest sens încredinţarea că acolo sus dincolo de stele, planete şi galaxii, în ceruri unde locuieşte Dumnezeu din eternitate este şi sfântul Sofronie Popovici care mijloceşte pentru noi, pentru binele şi mântuirea noastră. Deşi a suferit mult pe nedrept, sfântul Sofronie a purtat durerile şi suferinţa fără să facă prea mult caz. A fost şi un mare filantrop ajutându-şi semenii şi rugându-se pentru ei şi mântuirea lor. Sentimentul că este posibil să mai avem un mijlocitor în plus în faţa lui Dumnezeu este unul bun şi pozitiv. Vremurile noastre sunt vremuri în care foarte puţini îşi mai ridică problema de a fii sfinţi. De ce să nu spunem că pentru mulţi dintre noi faptul de a fii sfinţi sau a tânjii la sfinţenie este asemenea unui scenariu de film SF [Science Fiction].

Sfântul Sofronie Popovici nu a fost un personaj science fiction ci unul adevărat. A fost prigonit, închis şi hărţuit pentru nedrept, dar mai ales fiindcă a ales o viaţă de rugăciune şi credinţă. Acest lucru a deranjat în epocă mentalităţile care nu simpatizau ceea ce făcea el. În vremurile noastre, foarte mulţi uită că acum 200 sau 300 de ani a existat un monah sfânt pe nume Sofronie Popovici care şi-a dedicat viaţa şi existenţa sa în întregime lui Dumnezeu. Nu ne-au rămas de la el nici scrieri şi nici cărţi fiindcă ştim că nu a fost un mare savant. Posibilităţile de educaţie şi erudiţie din vremurile sale erau mici mai ales unuia care provedea dintr-o familie de rang mai modest. Sfântul Sofronie nu s-a născut în nici una dintre marile metropole europene sau ale lumii, ci într-un umil sat ardelenesc dar a fost mai plăcut în faţa lui Dumnezeu decât toţi marii savanţi şi erudiţi ai vremurilor. Sfântul Sofronie a iubit dezinteresat semenii săi în care a văzut după dogma ortodoxă creaţia lui Dumnezeu. El a ajutat la dezrobirea ardelenilor şi eliberarea lor. Plată în această lume nu a luat şi acest lucru ne facem să credem că cu adevărat a fost sfânt. A renunţat la mănăstirea sa pentru a îşi ajuta semenii. La fel de bine i-a iubit pe ardeleni şi nu s-a ascuns niciodată să mărturisească acest lucru. Viaţa Sfântului Sofronie Popovici vine să ne spună că pronia, sau mai bine spus purtarea de grijă a lui Dumnezeu este încă activă în lumea noastră. Aşa se face că un umil băiat dintr-un stat ardelenesc a ajuns sfânt şi ales al lui Dumnezeu.

În secolul al XXI-lea se ştiu puţine despre Sfântul Sofronie. Aceasta nu fiindcă nu s-ar putea dar zilele şi vremurile noastre se dovedesc a fii ignorante în ceea priveşte trecutul şi ceea ce am putea învăţa din el. Smerit şi modest cum a venit în această lume, Sfântul Sofronie Popovici aşa a trecut din această lume, lăsându-ne nouă mărturia vieţii sale. Care a fost această mărturie? Iubirea faţă de Dumnezeu, rugăciunea, postul, faptele bune, dorinţa de a apăra credinţa adevărată în Dumnezeu, ajutorarea semenilor şi toate cele asemenea. Dincolo de toate intrigile şi idiosicrasiile mănăstirea Afteia din judeţul Alba a dat lumii un sfânt. Acest sfânt am încercat cu umilele mele puteri intelectuale şi cerebrale să îl expun în rândurile de mai sus. Cititorul poate judeca după sine dacă am reuşit sau nu acest lucru.

CUVINTE DESPRE SEDUCŢIE ŞI SEDUCERE

Tema seducției şi a seducerii este un antică şi arhaică. Dar mai mult decât orice tema seducției este una confuză fiindcă seducția este un lucru negativ şi rău. Seducția este un lucru rău fiindcă se bazează pe ademenire şi înşelăciune. Oricum există mai multe genuri sau mai multe feluri de seducție: seducție sentimentală, seducție emoțională, seducție afectivă, seducție estetică, seducție păcătoasă, seducție sexuală, seducție erotică, seducție intelectuală şi enumerarea ar putea continua. În rândurile care vor urma voi scrie mai mult despre seducția ca şi păcat. În special în relațiile dintre bărbați şi femei se poate vedea mai mult decât orice arta de a seduce. Femeile seduc bărbați şi bărbații seduc femei, este un proces extrem de des întâlnit dar de ce să nu spunem ieftin şi de prost gust.

Cum am spus, viziunea morală a temei şi a problematicii seducției este una negativă. Răul şi păcatul nu se bazează niciodată pe argumente şi pe convingere ci pe seducție şi înşelăciune. Sfinții părinți ne spun că diavolul este marele maestru al seducției. Seducția demonicului se bazează pe principiul manipulării şi al disimulării astfel în cât răul devine bine şi binele rău.[39] Dar în cele din urmă de ce să nu recunoaştem că trăim sau mai bine spus suntem obişnuiți să trăim într-o lume a seducției în care principiul seducției funcționează din plin. Clipuri publicitare, panouri de advertising, emisiuni radiofonice sau de televiziune de mai multe ori ne fac impresia seducției. Ceea ce este cel mai important să ştim este că după cum am spus principiul seducției este unul negativ care se bazează pe înşelăciune şi pe minciună.

Evident cu toții am fost la un anumit moment seduşi de puterea malefică a răului. Aceasta fiindcă după cum am spus răul şi diavolescul ni se prezintă întotdeauna ca şi un bine. Despre acest lucru ne avertiza în antichitate chiar Sfântul Apostol Pavel „şi nu este de mirare, căci chiar Satana se preface într-un înger de lumină.” 2 Corinteni 11:14. Prin urmare, seducția se înrudeşte cel mai mult cu viclenia şi înşelăciunea. A seduce înseamnă a înşela pe cineva. Sunt foarte mulți din vremurile noastre care nu au aceiaşi părere. Seducția, în special cea de natură sexuală este o monedă curentă a zilelor de azi. Nu este ciudat că mai toate principiile noastre industriale şi economice fucționează după principiul seducției? Seducția este ceea ce ne face să avem sentimente față de cineva care în mod obişnuit şi normal nu ar fii trebuit să avem.

Sfinții părinți ne spun că păcatul este fără doar şi poate seductiv. Păcatul este prin excelență seductiv şi se bazează în totalitate pe seducție şi manipulare. Aceasta fiindcă mai mult decât orice, păcatul nu ar avea nici o şansă în fața omului care a fost creat prin excelență bun şi în starea de bine. Prin urmare, trebuie să ştim că răul şi păcatul se bazează întotdeauna pe tehnica seducției şi a seducerii. Istoria cunoaşte foarte multe acte de seducție. În special tiranii şi dictatorii sunt maeştrii în arta seducției. Seducția în cazul tiranilor şi a dictatorilor se face cel mai mult prin promisiuni care nu se vor împlinii niciodată. Roma antică promitea în antichitate supuşilor un nivel de viață şi un trai decent ceea ce se realiza foarte rar. Acest lucru a dus în cele din urmă la dezmembrarea imperiului sub împăratul Constantin cel Mare. Partidul nazist a promis Germaniei de la jumătatea secolului al XX-lea rezolvarea tuturor problemelor economice şi financiare, un pretext pentru a prelua puterea statală şi a declanşa cel de al doilea război mondial. În Statele Unite ale Americii, Richard Nixon a fost cel care a ajuns la conducerea Americii prin mită, înşelăciune şi seducție. Nixon avea să fie descoperit în ceea ce istoria avea să denumească „scandalul Watergate” în care în urma unor înregistrări telefonice s-a demonstrat că Nixon îşi sabota adversarii. În urma acestui scandal Nixon avea să demisioneze. Dar probabil cel mai celebru caz de seducție şi înşelăciunea a fost procesul intentat Domnului Iisus Hristos. Găsit vinovat de blasfemie, adică de luarea în batjocură a numelui lui Dumnezeu, Domnul Iisus Hristos avea să fie predat autorităților seculare romane sub conducerea lui Ponțiu Pilat cu acuzația că s-a făcut pe sine regele iudeilor. Evident cei cu simț istoric pot vedea foarte bine diferența de acuzații: blasfemia este o vină religioasă, în timp ce uzurparea de putere este una statală. În urma acestor maşinații ale seducției şi înşelăciunii Domnul Iisus

---

39 Robert Greene, *Concise Art of Seduction,* (Concise books, 2003).

Hristos avea să fie executat prin crucificare pe Golgota. Am putea continua şi cu alte exemple, dar limitarea spaţiului mă face să mă opresc numai la aceste exemple.

Calea păcatului este una seductivă sau mai mult decât orice aparentă. În păcat şi rău se ascunde golul ontologic al existenţei şi a vieţii. Adepţii răului se folosesc de seducţie pentru a câştiga teren. Seducţia este o altă formă a manipulării şi a jocului umbrelor. Seducţia este cea care ne face să luăm umbra drept adevăr în loc de obiectul şi persoana care creează umbra. Cei care sunt prinşi în cursa seducţiei, în special a păcatelor trebuie înţeleşi şi acceptaţi şi nu dispreţuiţi şi condamnaţi. Aceasta fiindcă cei care au căzut victime ale seducţiei sunt mai mult decât orice victime. Seducţia este forma mascată a păcatului care ne îndeamnă la calea răului prezentându-o ca şi pe ceva bun. Astfel suntem seduşi de desfrânare, de iubirea nelimitată de bani şi averi, de alcool, de droguri, de putere sau propriul nostru ego. Istoria a demonstrat că marii dictatori şi tirani au fost întotdeauna seduşi de mândria propriului ego. Acest lucru se manifestă prin poziţionarea chipului lor în toate locurile publice şi la toate emisiunile de televiziune sau radiofonice care duce la ceea ce specialiştii au denumit la îndobitocirea maselor şi a populaţiei.

Seducţia se înrudeşte foarte mult cu ispita. Ispita ca şi seducţia începe extrem de subtil asemenea alternativei de a „cunoaşte binele şi răul şi a devenii Dumnezeu.” În viaţa de zii cu zii, din nefericire suntem extrem de seduşi. Lumea din jur este din nefericire un spectacol sau un teatru al seducţiei şi al seducerii. Acest lucru se dovedeşte cel mai mult prin răsturnări spectaculoase de situaţie statală sau politică, lupte acerbe şi nesfârşite pentru putere şi dominaţie. A domina pe celălalt este în secolul al XXI-lea o adevărată religie. Foarte mulţi dintre cei slabi cad pradă seducţiei răului. Cunoaştem astfel vechi prieteni care mai demult erau pe calea binelui şi a bisericii şi mai apoi putem vedea că au fost seduşi le rău şi de calea pierzaniei.

Seducţia se bazează pe iluzie, mai bine spus pe ideea de a îi inocula celui slab ideea că iluzia este adevărata realitate. Ceea ce este cel mai tragic este că foarte mulţi dintre noi trăim într-o lume a iluziilor. Avem iluzia că mâine v-a fii mai bine, că vom fii mai buni şi mai drepţi şi vom face o lume mai bună. Ceea ce putem vedea este că nu se întâmplă nimic. De multe ori, ieri este cum a fost azi, şi mâine a fost cum a fost ieri. Toate aceste realităţi pleacă de la faptul că răul reuşeşte de multe ori să ne stăpânească sau să ne contamineze. Un astfel de sentiment au avut mulţi dintre noi în anul 2001 când au existat actele de terorism kamikaze din New York. Anul 1989, anul în care s-a prăbuşit zidul Berlinului a fost la fel de bine un alt timp în care sentimentele au fost confuze şi eronate.

Dorim rândurile de faţă să fie utile care sunt slabi în faţa seducţiei. În special femeile sunt mult mai uşor victime ale seducţiei. Astfel, am dorii să spunem că fenomenul don juanilor nu este unul pozitiv. Foarte mulţi bărbaţi din zilele noastre îşi dovedesc masculinitatea nu prin creaţii de ordin literar, filosofic, intelectual sau antropologic ci prin dominarea sau starea de posesiune a sexului slab. Seducţia este o caracteristică a celui şmecher sau mai mult decât orice a şmecheriei. Seducţia duce la sabotaj, insultă, batjocură şi tot ceea ce este imprevizibil. Adepţii seducţiei sunt persoane imprevizibile şi care ne fac să ne simţim pe nispuri mişcătoare. Cei serioşi, buni şi credincioşi nu folosesc seducţia. Dumnezeu nu seduce sau nu ne seduce niciodată ci mai mult decât orice Dumnezeu ne convinge. Diavolul însă ne seduce şi acest lucru l-a făcut din primele zile ale lumii şi omenirii. Principiul binelui este un principiu al convingerii în timp ce principiul răului este unul al seducţiei. Niciodată nu suntem convinşi spre a păcătui cu fapta sau cu gândul ci mai mult decât orice suntem seduşi spre a păcătui.

Seducţia este momeala răului. Momiţi de rău, diavolul ne câştigă la împărăţia sa din infern. De fapt secuţia ne oferă infernul sub chipul unei măşti. Seducţia maschează răul şi din nefericire sunt atât de mulţi cei care o practică. Cei care seduc sunt foarte familiari cu tehnica de manipulare a răului. S-au scris foarte puţine rânduri despre relaţia dintre seducţie şi manipulare. Manipularea se bazează pe tehnica disimulării şi a înşelăciuni însă într-o proporţie mai mică decât seducţia. Avertizăm pe această cale pe cei care practică seducţia că nu fac decât să calce pe „calea pierzaniei” despre care ne vorbea Domnul Iisus Hristos în Noul Testament. În vremurile noastre secuţia de natură sexuală a primit proporţii exorbitante. Aceasta în aşa măsură în care totul pare normal şi firesc. În special cei care folosesc seducţia de natură sexuală sunt slujitori ai răului fiindcă îi pervertesc pe cei nevinovaţi şi vulnerabili. Biblia şi sfinţii părinţi ne spun că cei care practică aceste lucruri vor fii aspru pedepsiţi de Dumnezeu.

Faptul că unii cred că păcatul şi cei care sunt adepţii lui nu este pedepsit de Dumnezeu este o minciună. Istoria ştie de două mari localităţi ale lumii antice care din voia lui Dumnezeu au fost pur şi simplu şterse de pe faţa pământului: Sodoma şi Gomora fiindcă în aceste localilăţi oamenii ajunseseră să practice cele mai abominabile perversiuni. Tot scriptura ne vorbeşte că de faptul că diavolul a fost pedepsit cu trimiterea în iad pentru neascultarea şi rebeliunea lui în faţa lui Dumnezeu. Irod a fost pedepsit de Dumnezeu cu moarte năprasnică fiindcă i-a persecutat pe sfinţii apostoli şi pe creştini. Împăratul roman Nerone care s-a remarcat prin acte de o cruzime ieşită din comun a fost pedepsit şi el de Dumnezeu. Istoria ne spune, că la un moment dat după ce Nerone a practicat foarte multe crime odioase, în special crucificări, în timpul unei furtuni năprasnice au început să îl apune remuşcările pentru faptele sale de o cruzime ieşită din comun. Aşa se face că şi-a luat singur viaţa.

ATUNCI CÂND NU V-A MAI FII SUFERINŢĂ, DURERI ŞI NECAZURI

A avea capacitatea de cuprindere şi înţelegere profundă a lumii în care trăim este o calitate a puţinor oameni. Mare parte dintre noi cei vii avem o înţelegere sau accepţie deformată sau parţială ori subiectivă a lumii în care trăim care se rezumă fie la profesia pe care o avem sau fie la interesele de natură persoană sau individuală. Ceea ce puţini oameni ştiu sau mai bine spus vor să ştie este că lumea în stadiul în care o ştim astăzi nu a fost intenţionată să fie aşa de către Dumnezeu. Referatele biblice şi sfinţii părinţi ne spun că iniţial Dumnezeu nu a voit să existe răul în lume cu toate formele lui: moarte, suferinţă fizică şi sufletească, boli, necazuri, teroare, dureri, neîmpliniri, nerealizări sau traume.[40]

Realitatea este că în lumea noastră există o putere distructivă care curmă vieţi, creează tensiuni maxime, ne face să ne învrăjbim unii cu alţii sau mai mult chiar să ne urâm de moarte unii pe alţii şi alte asemenea. Această realitate a răului a fost denumită de sfinţii părinţi ca şi diavolul care a fost un înger inţial şi care s-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu. Răul din lume prin urmare nu are o cauză naturală ci una care vine din altă lume sau mai bine spus din lumea duhovnicească. Sfinţii părinţi ne spun că a mai existat o lume antecedentă cu a noastră. În această lume la un moment dat s-a produs o mare fisură sau mai bine spus o mare rebeliune. Ea a dus la apariţia sau fondarea răului. Răul prin urmare a fost atencedent lumii noastre. Acest lucru a fost experimentat de protopărinţii noştrii Adam şi Eva în Eden, atunci când diavolul i-a îndemnat la cunoaşterea bineului şi a răului spre a fii asemenea lui Dumnezeu. Primele victime ale răului au fost din nefericire chiar primii bieţi oameni creaţi de Dumnezeu.

De ce a îngăduit Dumnezeu răul? Este una dintre cele mai vechi întrebări pe care orice om sănătos sau de bună credinţă şi-o ridică. Vedem că răul sub forma sa letală, moarea face ravagii în lumea noastră: zeci şi sute de cimitire sunt pline de morminte în care îşi duc somnul cel de veci foşti prieteni, colegi, cunoscuţi sau amici de ai noştrii. Cât de dureros este să ştim că nu îi vom mai vedea niciodată ci ei vor rămâne îngropaţi în memoria noastră şi tot ceea ce ne-a rămas au fost amintirile că atunci cândva am fost prieteni sau cunoscuţi cu acela care acum zace în mormânt. Personal de fiecare dată când am trecut pe lângă mormântul unui fost prieten sau cunoscut, la fel ca şi alte sute de mii ca şi mine am simţit că mă înăduşesc şi viaţa nu mai are sens.

Răul în esenţa lui profundă este incomprehensibil omului. Aceasta fiindcă cum am spus, răul nu are o cauză firească sau care ţine de lumea noastră. În ciuda acestor realităţi crude şi brutale, Biserica Ortodoxă şi Sfinţii Părinţi ne spun să nu ne pierdem separanţa sau nădejdea. Aceasta fiindcă oricât de greu şi de insuportabil este răul, Dumnezeu este de partea noastră. Acest fapt ni L-a transmis chiar Dumnezeu când ne-a spus că „El nu vrea moartea păcătosului ci să se întoarcă şi să fie viu." (Ez 18, 23). Acest fapt ne dă mare speranţă. În ce constă această speranţă? Că v-a venii o vreme, deşi nu ştim când exact, când nu v-a mai fii moarte, suferinţă, boli, dureri şi necazuri. Realitatea este că nu există om în această lume care să nu se fii confruntat cu răul. Unii sunt bolnavi cu boli grave, alţii sunt în sărăcie şi în nevoi, alţii au văzut eşecul membrilor familiei, alţii au văzut ororile războiului, alţii au suferit din pricina terorii şi a fricii iraţionale. Paradoxal, răul în loc să ne unească şi să ne aducă pe toţi la aceiaşi line

[40] A se vedea Sfântul Ioan Hrisostom. *Omilii la Facere,* (PSB: Bucureşti, 1987) În Patrologia greacă [PG] este vorba de volumul 54.

reuşeşte de multe ori să zdruncine comuniunea noastră ca şi fiinţe umane şi ca şi creaturi ale lui Dumnezeu. Aceste lucruri cum am spus nu sunt fireşti, ele sunt asemenea unui hoţ care în lăcomia lui i-a pradă toate bunurile unui om nevinovat.

După cum am spus, nu este om pe suprafaţă pământului care să nu fii fost subiect al unei anumite forme a răului. Singurul lucru care îl avem de făcut în aceste momente este să nu ne pierdem speranţa sau nădejdea. Dar în acelaşi timp trebuie să avem de grijă să nu îi cerem lui Dumnezeu lucruri imposibile şi nefolositoare. Dreptul ne a spera este un drept pe care nu ni-l poarte lua nimeni. La fel de bine, sfinţii părinţi ne spun că în faţa lui Dumnezeu este un lucru frumos şi plăcut de a sprijinii şi îmbărbăta pe cel fără speranţă şi fără de nădejde. Aceasta fiindcă în anumite momente din viaţa noastră şi noi avem nevoie de a fii sprijiniţi şi îmbărbătaţi. Sentimentul de a trăii fără sprenaţă sau nădejde este unul demonic. Aceasta fiindcă după cum ne spun sfinţii părinţi în iad unde locuiesc demonii nu mai există nici o speranţă. Unul dintre cele mai obişnuite sentimente care le au cei din iad este lipsa de speranţă, mai bine spus lipsa sentimentului că odată şi o dată v-a fii mai bine şi totul se v-a schimba în frumos şi fericire.

Oricât de grotesc este răul în lumea noastră: teroare, moarte, dureri, boli, suferinţă, nefericire, tristeţe, speranţa în Dumnezeu nu ne-o poate lua nimeni. Poate că de multe ori Dumnezeu ne lasă să fim încercaţi de rău pentru a ne aduce aminte de El şi de existenţa Sa. De ce să nu recunoaştem că mulţi dintre noi trăim ca şi cum Dumnezeu nu ar exista. Paradoxal răul ne aduce aminte de multe ori de Dumnezeu. Aceasta fiindcă Dumnezeu este singurul care are puterea deplină asupra răului. Nu întâmplător una dintre principalele rugăciuni din cultul ortodox de la sfânta liturghie se numeşte rugăciunea anamnezei. În această rugăciune nu facem mai mult decât orice decât se ne amintim de Dumnezeu şi de toate marile momente ale relaţiei noastre cu El şi a istoriei trecute ce am avut-o în această relaţie.

Din nefericire lumea în care trăim este o lume care a uitat să mai spere. Ne complăcem în fluiditatea unor evenimente şi situaţii care de cele mai multe ori nu le înţelegem fără să recurgem la posibilitatea de a ne ridica întrebări profunde şi autentice. După cum am arătat în aceste rânduri, chiar dacă răul face ravagii şi mari distrugeri şansa de a spera este ceea ce nu se poate lua de la noi. La fel de bine, trebuie să ne aducem aminte că peste această lume există o forţă sau o putere care ne depăşeşte şi care nu se poate definii deplin. Aceste rânduri nu pretind că vor să rezolve sau nu pretind că pot rezolva dureroasa problemă a răului şi a suferinţei. El se vor rânduri adresate celor care se confruntă cu răul şi suferinţa. Cu bunătate şi cu încredere şi mai ales cu răbdare răul poate fii învins şi noi putem să ne continuăm drumul vieţilor noastre.

Singularizarea în faţa răului este am putea spune a face jocul răului. Aceasta fiindcă deşi poate nu putem avea o victorie sau o biruinţă deplină asupra răului, starea de a ne deschide sincer unul în faţa celuilalt poate să aducă un strop de mângâiere şi de speranţă pentru cei care nu mai au nici o speranţă şi nici o nădejde. Durerea şi suferinţa celor deznădăjduiţi poate de multe ori să fie împuţinată prin dialog, compasiune şi sinceritate. La de protopărinţii noştrii Adam şi Eva cu toţii suntem victime ale răului într-un interval temporar mai lung sau mai scurt. Sunt plăcuţi în faţa lui Dumnezeu cei care le aduc semenilor lor în momente dificile şi dureroase mângâiere şi speranţă. Sfântul Siluan Athonitul care a murit la Muntele Athos în anul 1938, a trăit şi el acest sentiment cumplit al lipsei de speranţe. Sfântul Siluan a fost un om simplu şi fără multă carte. Idealist şi visător el s-a avântat pe înălţimile sublime ale iubirii de Dumnezeu în viaţa monahală. Căzut în abisurile răului, el avea să audă din partea Domnului Iisus Hristos cel înviat, asemenea ca şi oarecând sfântului Antonie cel Mare cuvintele să nu deznădăjduiască. Este impresionat pentru cei care au citit cuvintele sfântului Siluan Atonitul câtă mângâiere i-au dat aceste cuvinte care au venit chiar din partea lui Dumnezeu. Sfântul Siluan Atonitul, un om simplu şi needucat avea să converseze cu Dumnezeu şi în scut timp avea să devină un sfânt al Bisericii. După cum am spus, sfântul Silan s-a confruntat cu deznădejdea. Frica de a merge în iad l-a urmat toată viaţa. Ei bine, chiar Dumnezeu a vorbit sfântului Siluan şi prin el nouă tuturor.

Aceste rânduri sunt scrise din dorinţa de a le spune semenilor că nu trebuie să ne pierdem speranţa niciodată, indiferent cât de greu şi dificil sunt împrejuările vieţilor noastre, Dumnezeu este acolo sus şi veghează asupra noastră. Unii dintre noi nici nu mai ştim cum este o lume fără rău, suferinţă şi moarte. Ei bine sfinţii părinţi ne spun că nu aceasta a fost iniţial proiectul lui Dumnezeu faţă de lume şi faţă de om. Dumnezeu ne-a vrut frumoşi, tineri şi veşnici.

Înşelat omul a optat spre rău şi calea sa. Consecințele răului pot fii remediate prin rugăciune, asceză, post, fapte bune, iubirea semenilor şi toate virtuțile la care ne putem gândii.

Cea mai mare speranță a noastră este că Dumnezeu v-a întoarce tot răul spre bine şi atunci nu v-a mai fii moarte suferință şi durere. Aceste lucruri fac parte din ceea ce teologia ortodoxă denumeşte ca şi eshatologie. Sfinţii părinți ne spun că biruința finală şi definitivă a răului v-a instaura un nou timp în istoria lumii. Acest timp este timpul estahologic. În timpul eshatologic sau timpul eonic omul nu v-a mai cunoaşte durerea, suferința şi necazul. Timpul eshatologic este un timp ce nu poate fii cuprins în cuvinte omeneşti. Este un timp în care v-a fii numai fericire, bucurie, împlinire, lumină, bunătate şi cele asemenea fără de sfârşit. Acest timp eshatologic este timpul raiului şi el nu poate fii descris în cuvinte. Lumea de aici ne face imposibil să credem de multe ori că poate exista o realitate de acest fel. Teologia ortodoxă ne spune că Dumnezeu este atotputernic şi toate sunt cu putință la Dumnezeu. Aceste lucruri ne fac să credem că v-a venii o vreme când „nu v-a mai fii suferință, dureri şi necazuri....”

CUVINTE DESPRE FALSA OPINIE CĂ RĂUL ŞI RĂUTATEA VOR IEŞII BIRUITOARE ASUPRA BINEULUI ŞI VIRTUȚII

Mai toată lumea ştie că binele şi răul sunt două noțiuni antagonice. Binele este ceea ce este pozitiv şi răul este ceea ce este negativ. Astfel, mai multe creații literate, artistice cinematografice ne pun în față disputa sau conflictul dintre bine şi rău. În timp ce binele este constructiv, răul este distructiv; în timp ce binele este frumosul, răul este urâtul; în timp ce binele este adevărul, răul este minciuna şi am putea continua cu alte enumerări de acest fel. La o scară foarte generică, umanitatea se împarte în două categorii: oameni care au ales să slujească binelui şi oameni care au ales să slujească răului. Atât binele şi răul sunt multiforme.[41]

Deşi răul este o forță care poate crea războaie, crime odioase, teroare şi suferință, ceea ce ne face să credem că răul nu v-a ieşii învingător este că răul se prezintă întotdeauna ca şi un bine sau mai bine spus se foloseşte de înşelăciune pentru a domina. Prin urmare, din începuturi răul este înşelător. Răul şi şarlatania au fost vechi prieteni din cele mai trecute vremuri. Deşi mulți zic că tema opoziției sau a antagoniei dintre bine şi rău nu mai este actuală în vremurile noastre, eu nu sunt de aceiaşi părere. Foarte mulți dintre oamenii buni din vremurile noastre nu sunt apreciați şi considerați la adevărata lor valoare, în timp ce cei răi şi mincinoşi se bucură de toată atenția şi aprecierea. Răul se bazează pe principiul suferinței celui nevinovat şi bun sau mai bine spus pe principiul înşelăciunii, manipulării şi al decepției. Deşi răul este un principiu activ şi conştient, nici un răufăcător nu recunoaşte că este un slujitor al răului. Pretexte de a te scuza că faci răul sunt sute de milioane. Dar toți cei care fac răul sub diferitele lui forme hidoase ştiu foarte bine acest lucru. În mare, răul funcționează pe principiul războiului, în timp ce binele funcționează pe principiul păcii şi al dialogului.

În secolul al XX-lea reputatul teolog ortodox rus Georges Florovsky, vorbea şi el despre distructiva şi înşelătoare putere a răului. Răul distruge vieți omeneşti, creează vrajbă şi ceartă, creează lagăre de concentare, răul înşeală şi minte, răul suceşte ierarhia normală a valorilor şi face ca cei buni să se simtă singuri şi abandonați. După cum am spus, esența răului este distructivă. La fel de bine răul respinge principiul comunității şi al comunicării. Textele biblice sunt foarte clare în ceea ce priveşte atitudinea lui Dumnezeu față de bine şi rău. În timp ce binele v-a fii răsplătit şi apreciat, răul v-a fii pedepsit şi condamnat. Deşi aceste lucruri sunt simple şi mai toate lumea le ştie, foarte puțini sunt cei care le aplică. Astfel, Sfântul Evaghelist Matei la capitolul 20, ne spunea în evanghelia sa acum 2000 de ani, că cei buni vor merge în rai cu Dumnezeu şi îngerii, în timp ce cei răi vor merge în iad cu diavolii. Acest principiu nu s-a schimbat deloc începând de la Domnul Iisus Hristos. Astfel, pentru mulți între bine şi rău nu există nici o diferență esențială ci numai una de fond.

Istoria lumii şi a umanității însă ne arată foarte bine că cele două principii ale binelui şi al răului, atât de simple în aparență dar atât de complexe în consecințe este aceiaşi de la începuturile omului şi a umanității. În timp ce

[41] În antichitate Cicero a fost printre primii autori care au scris o carte dedicată în întregime acestui subiect, *Despre supremul bine şi despre supremul rău* (Bucureşti, 1984).

unii au fost oameni răi, cum ar fii Mao Ze Dong, Josef Stalin, Adolf Hitler, Benito Musolini, Osama bin Laden şi mulţi alţii, alţii au fost oameni buni cum ar fii sfinţii apostoli, Fecioara Maria, Moise, Nicolae, Gheorghe, călugării şi preoţii. Istoric putem vedea mare diferenţă dintre cei răi şi cei buni. Cei răi au dus teroare şi suferinţă în jurul lor, în timp ce cei buni au adus pace şi linişte.

Evident, la un anumit nivel orice persoană se consideră bună, dar şi binele are mai multe grade sau nivele. Binele poate fii ca şi răul total sau parţial. În mare, binele total îl fac sfinţii în timp ce răul total îl fac în special criminalii. În acestă lume slujitorii răului au şanse de a se pocăi şi a se întoarce la Dumnezeu. Această realitate Dumnezeu ne-a făcut-o cunoscută prin cuvintele din Tatăl nostru: şi ne iartă păcatele noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştiri. Prin urmare, în lumea aceasta există posibilitate de întoarcere de la calea ispititoare a răului. Răul în sine nu poate fii definit, fiind un minus al existenţei dar se pot vedea consecinţele sale. Care sunt consecinţele răului sau manifestările lui: teroarea, suferinţa, chinul, omorul, violenţa, mânia, lăcomia, tristeţea sau mâhnirea, perversiunea şi cele asemenea. Răul este o carie a binelui fiindcă întotdeauna răul se bazează pe substanţa binelui. Criminalul i-a viaţa care nu este a lui, hoţul fură din ceea ce nu este a lui, teroristul creează teroare altora dar nu sieşi, violentul creează răni altora dar niciodată lui şi am putea continua şi cu alte exemple.

Lumea de azi, foarte greu mai face diferenţa dintre bine şi rău. Foarte rar de fapt omul secolului al XX-lea îşi pune serios problema binelui şi a răului. Ceea ce este cel mai tragic este că de cele mai multe ori răul ni se prezintă ca şi bine sau eventual ca şi un lucru mult mai elevat decât binele însuşi. Foarte mulţi ajung să se plictisească cu noţiunea de bine din faptul că nu îşi ridică problema binelui cu foarte multă seriozitate. Răul este distructiv şi cei care îl practică nu au nici o scuză. Bunătatea lui Dumnezeu însă le oferă o doua şansă în această lume, aceea de a se pocăi de rău. Din nefericire foarte mulţi nu o fac. Unii sunt atât de orbiţi de întunericul răului încă vor rămâne etern în slujba lui. Binele şi răul sunt cea mai mare contradicţie care există în toată istoria. Toate istoria lumii poate fii redusă la această luptă dintre bine şi răul. Ceea ce trebuie să ştim este că putem fii victime ale răului, dar niciodată nu vom fii victime ale binelui. Faptul că în lume au existat sfinţi, ne spune că generic binele a ieşit învingător şi poate potenţial ieşii învingător. Sfinţii sunt o culme a binelui, la fel cum în muzică au existat Mozart, Bethoween, Bach, George Enescu sau Handel.

Prin urmare, deşi toţi cunoaştem foarte bine noţiunile de bine şi de rău, suntem forte puţini cei care le luăm în serios şi voim să le aprofundăm. În general oamenii binelui nu au prea multe în comun cu oamenii răului, dar în lumea noastră de foarte multe ori cei buni şi cei răi se întâlnesc. Acest lucru este cauza a mai multor confuzii şi neînţelegeri. După cum ne spun referatele biblice şi sfinţii părinţi Dumnezeu îngăduie ca în această lume binele să fie prezent concomitent cu răul pentru ca binele să se poate demonstra şi întării. Prin urmare, răul este prezent şi îngăduit de Dumnezeu pedagogic. Ceea ce este cel mai grav este că la oara actuală există foarte mulţi care ne prezintă filosofii distorsionate ale binelui şi a răului. Unii sunt astfel că lumea este dualistă şi că binele şi răul vom exista în veşnicie.

Sfinţii părinţi ne spun că răul nu v-a mai exista în veacul ce v-a să fie. Cei care în această viaţă şi lume au ales calea răului vor fii pedepsiţi şi condamnaţi de Dumnezeu. Foarte mulţi dintre cei răi însă uită de aceste lucruri şi cred că răul este biruitor în lumea noastră. Este adevărat că Dumnezeu a îngăduit răul în această lume pentru ca cei drepţi să se întărească în calea dreptăţii şi a virtuţii. Prin urmare, ştim că răul şi binele nu sunt proprii exclusiv acestei lumi. Răul este în esenţa s-a demonic sau diavolesc. Forma răutăţii finale are o cauză metafizică ce nu poate fii pricepută în întregime de om. Faptul că răul nu are o cauză exclusiv umană o dovedeşte cel mai bun brutalitatea şi violenţa sa. Răul este de cele mai multe ori asociat cu incapacitatea oamenilor de a face bine. Trebuie să arătăm că răul nu este în nici un caz creativ ci mai mult decât orice distructiv.

Vremurile în care trăim sunt din acest punct de vedere mai mult decât orice ceea ce am putea definii confuze. Avansarea ştiinţelor şi a cunoaşterii a dat din acest punct de vedere o uşoară confuzie asupra răului şi binelui. Dar indiferent câte măşti poartă răul el v-a fii în cele din urmă depistat şi eradicat. Zilele noastre trebuie să revină la vechia concluzie că răul şi binele sunt încă antagonie şi că trebuie să ridicăm serios existenţa şi interacţiunea lor. La fel de bine este cazul să definim de partea cui suntem a binelui sau a răului? O lume a răului este propriu zis o lume a distrugerii şi a neînţelegerii continue. Răul v-a continua să existe atâta vreme când omenii se vor pune în slujba sa.

Realitatea răului poate fii redusă la tăcere prin lumea spirituală sau mai bine spus prin viața duhovnicească care nu este nimic altceva decât o pregustare a zilelor în care răul nu v-a mai fii. Acele zile sunt zilele în care nu v-a mai exista rău. Răul este astfel un minus în existență. Sfinții părinți ne spun că nu este bine să complicăm lucrurile. Răul v-a fii rău exact cum a fost de la începuturile lumii şi binele v-a fii tot bine.

Vremurile noastre sunt sperăm vremuri ale binelui. Binele însă poate fii săvârşit numai în deplină libertate. Acolo unde nu este libertate, nu putem ştii care este diferența dintre bine şi rău. Binele ca şi răul nu sunt doi vectori ai aceluiaşi motor ci sunt mai mult decât orice o antagonia cu un deznodământ. În plan moral, răul nu se manifestă ca ci suferință fizică ci mai mult sub forma păcatului. Răul moral este mai mult decât orice păcatul în cele mai hidoase forme ale sale.

CUVINTE DESPRE COMEDIE

Deşi nu sunt un comic sau comediant, ca şi mulți alți semeni de ai mei am mare prețuire şi apreciere pentru comedie. Termenul de comedie este un termen care provine din limba elenă antică κομοδια şi se înrudeşte foarte mult cu termenul de comod. Astfel într-o primă accepție a termenului comedia este ceva care ne face comozi, cum ar fii un fotoliu confortabil, o sofa sau un pat moale şamd. Dar acesta după cum putem vedea nu este singurul sens al comediei. Comedia este şi ceea ce ne face să râdem sau ceea ce ne amuză şi ne bine dispune. Paradoxul comediei este că comedia după ce ajunge în apogeu nu mai produce numai râs şi bună dispoziție ci şi lacrimi. Astfel auzim expresia „am râs cu lacrimi” ceea ce este un paradox. Comedia este formată dintr-un tot de mai multe elemente: comoditate, râs şi bună dispoziție.

Din ele mai vechi vremuri lumea a iubit comedianții deşi ei nu s-au bucurat de cele mai multe ori de o apreciere deplină. În rândurile de față nu îmi propun să scriu o istorie a comediei fiindcă acest lucru a fost scris de mulți mai înainte de bine şi mult mai versați în mânuirea penelului. Comedia însă ne atrage, ne seduce şi ne afectează la un anumit nivel. Câți dintre noi nu am râs cu lacrimi uneori văzându-l pe Charlie Chapin, Antony Quinn, Norman Wisdom, Steve Martin, Jim Carrey, Ashton Kutcher, Rob Schneider, Mike Myers, Benny Hill, Will Smith, Rowan Atkinson, Jerard Depardieu, Amza Pelea, Gerald Seinfeld, Pierre Richard sau Antonia Vardalos ca să enumerăm numai pe câțiva [doamnele comediante îmi vor ierta impertinența de a nu le enumera în rândurile de față]?.[42]

În mod real orice om sănătos la minte iubeşte comedia şi dispreţuieşte tragedia. Tragedia este astfel după cum ştie mai toate lumea opusul comediei. În timp ce comedia ne face să râdem, tragedia ne face să plângem. Este din acest punct de vedere ciudat cum omul poate pendula de multe ori atât de uşor între comedie şi tragedie. Există astfel mai multe feluri sau genuri de comedie. Există comedie de situație, comedie comercială, comedie ieftină comedie subtilă, comedie rafinată, comedie care se inspiră din evenimentele zilnice, comedie ca şi parodie sau comedie de familie.

Mai toate epocile din istoria lumii au avut comedia şi comedianții ei. În antichitate lumea savura un anumit gen de comedie care în zilele noastre pare sec şi demodat, în evul mediu a fost un alt gen de comedie şi în vremurile contemporane lumea savurează un alt gen de comedie. Însă nu toate genurile de comedie ne provoacă râsul. Există astfel comedii macabre şi morbide. La fel de bine ceea ce s-a remarcat este că în timp ce pe unii îi amuză în anumit gen de comedie pe alții din contră îi indispune. Secolul al XX-lea a adus cu sine un alt gen de comedie. Este vorba de comedia cinematică sau comedia radiofonică. Emisiuni de comedie de la TV fie că sunt seriale, showuri sau talk-show-uri, toate ne fac să râdem mai mult sau mai puțin. În acest sens, mai mulți actori de comedie ajung să fie nemuritori pentru contribuția lor la avansarea comediei.

Actorii de comedie autentici ne aduc râsul şi zâmbetele pe bune. Trebuie să ştim că nu toți oamenii au acest mare dar. S-a vorbit astfel şi de o terapie prin râs, în sensul în care râsul ne face mai buni şi ne deschide perspectivele şi orizonturile spre o lume şi o viață mai bună. Dar la fel de bine comedia are şi riscurile ei. În evul mediu se ştie că la mai toatele curțile regale sau imperiale marii regi şi împărați aveau angajați bufoni care să le descrețească frunțile.

[42] A se vede Teodor Bakonsky, *Râsul patriarhilor,* (Bucureşti, 2008 ediția a doua).

Pentru mulți bufoni acest gen de comedie era şi o umilire fiindcă funcția lor era doar aceea ce de îl delecta pe rege, împărat sau curtea şi alaiul lor.

Actorii sau scriitorii de comedie sunt oameni care după cum am spus sunt înzestrați cu un dar pe care nu orice om îl are. Este o binecuvântare şi o faptă bună a îi face pe semenii noştii să râdă şi să fie bine dispuşi aceasta numai în situația în care suntem deplini siguri şi încredințați de acest lucru. Comedia poate fii şi degenerescentă sau degradantă. În acest sens unii susțin comedia pornografică sau erotică ori comedia cu tentă sexuală. Orice om se regăseşte într-un anumit gen de comedie. Aceasta fie că vorbim de comedii istorice, comedii contemporane, comedii de club, comedii dintre prieteni sau comedii SF. În zilele noastre însă asistăm la un fel de intersecție a genului comic cu mult alte genuri TV sau cinematografice. Astfel sunt mai multe comedii SF; comedii de acțiune, comedii urbane sau comedii lirice ori de dragoste. Un om civilizat însă îi v-a aprecia pe actorii de comedie pentru eforturile şi încercările lor de a ne aduce râsul şi zâmbetul pe buze. Din acest punct de vedere comedianții indiferent de țară sau de regiunea geografică au o misiune şi o sarcină grea. Ei sunt cei care trebuie să ne facă să râdem şi să ne aducă bune dispoziție fie la TV, al Radio sau la Cinema. În acest sens, nu trebuie să îi considerăm pe comedianți măscărici şi să îi tratăm ca pe nişte gunoaie. Comediații trebuie încurajați şi susținuți atunci când situația ne-o cere. Prin susținerea şi aprecierea noastră şi noi devenim comedianți şi părtaşi a comediei. Ar fii frumos ca viața noastră să fie o comedie continuă în care să fim veseli şi totdeauna bine dispuşi.

Comedia aduce cu sine mai multe binefaceri omului. În primul rând, îi creează omului o viziune optimistă asupra lumii, a vieții şi a lui Dumnezeu. În al doilea rând ea este o terapie psihologică şi sufletească în anumite situații. Mai mulți medici psihologi ne-au recomandat terapia prin râs. După cum am spus, comedia nu trebuie să fie sadică sau masochistă aceasta făcându-se să ne bucurăm de suferința şi durerea altora. Comediații au ironizat probabil de mai multe ori situații sau persoane ridicole din lume şi din viață dar acest lucru nu trebuie să devină singura modalitate de expresie a comediei. Comedia trebuie să aducă cu sine un mesaj pozitiv şi optimist. Ea trebuie să ne facă să respirăm şi să ne simțim în largul nostru. Comedia aduce cu sine în plan abisal împăcarea şi acceptarea eului nostru profund, a cine suntem şi a ceea ce voim cu adevărat.

Cei care nu au gust pentru comedie trebuie să învețe să îl cultive. O lume de morocănoşi şi de îmbufnați este o lume sortită eşecului. Cultivarea gustului de comedie poate să ducă la transformarea vieților noastre în comedii vii şi frumoase. Nu cred că cineva ar voi să se gândească la viața sa ca şi la o tragedie. La fel de bine, comedia nu este identică la toate vârstele. Copii iubesc un anumit gen de comedie care cel mai mult se manifestă în benzile şi desenele animate, în timp ce adulții se delectează cu cărți, filme, teatre sau emisiuni radiofonice de comedie. Evident, comedia nu trebuie să fie vulgară şi aluzivă sexual. Comedia sexuală este din nefericire foarte des cultivată în zilele noastre. Datoria noastră este să protejăm ceea ce este frumos, util şi bun. Dacă vom sta şi vom analiza vom vedea că în viața noastră este mai uşor să primim comedie decât să oferim comedie. Faptul că credem că avem un bun simț al comediei nu înseamnă că îl şi avem. Acest lucru poate fii dovedit dacă stăm în contact cu mai mulți mari comedianți care cunosc toate resorturile comediei adevărate. Trebuie să ştim astfel că există o comedie adevărată care respectă anumite reguli psihologice şi sociale şi există comedie falsă care doar mimează umorul şi buna dispoziție.

Termenul de comedie este un termen complex şi extrem de disputat în zilele noastre. Este bine să ne creăm un gust pentru comedia adevărată. Comedia adevărată este creată sau făurită cu multă muncă şi exercițiu. Dacă ne întrebăm dacă se merită acest efort sau nu eu sunt de părere că cu adevărat efortul se merită şi este bine să ne concentrăm asupra lui.

STELELE CA ŞI MISTER AL LUI DUMNEZEU

Bolta cerească este fără de nici o îndoială unul dintre cele mai mari mistere ale creației sau a universului. Din antichitate omul a simțit un fel de atracție dar şi de frică față de stele care le vede pe bolta universului. Ne putem gândii cum milioane de oameni mai înainte de noi din antichitate şi din evul mediu au rămas uimiți privind la puzderia de stele şi de constelații pe care le vedem noaptea când nu sunt nori. Aceste sentimente profunde ale omului

i-au inspirat pe unii la creații poetice, cum ar fii Mihai Eminovici, sau la creații cinematografice cum ar fii Star Trek. Trebuie să recunoaştem că imaginea universului cu puzderia lui de planete ne face să ne imaginăm cele mai diferite sau mai contradictorii scenarii posibile.

Cerul şi universul sunt pentru noi în primul rând un produs liber al voinței lui Dumnezeu. Deşi teoriile astronomiei contemporane ne plasează într-un univers în care „fiorul cosmic" al universului nu ne duce în nici un caz spre Dumnezeu, trebuie să fim conştienți că tot ceea ce există în univers cu puzderia de planete, constelații, galaxii, comete, asteroizi sau meteoriți sunt fără de nici o îndoială creația lui Dumnezeu. Unii l-au denumit pe Dumnezeu o energie, o forță sau o putere supracosmică care ține la un loc tot universul. Astfel putem vedea miliarde de planete pe bolta universului. Toate aceste planete au o destinație care a fost stabilită de Dumnezeu mai înainte de facerea universului.[43] Fără de nici o îndoială stelele sunt o taină a creației lui Dumnezeu. Dumnezeu este Cel care le susține şi le-a dat de la începuturi o mişcare de rotație pe orbită. Stelele urmăresc un program stabilit de Dumnezeu mai înainte de facerea universului. Marii savanți şi astronomi se contrazic cu privire la ceea ce a fost mai înainte de univers. Fără nici o îndoială Dumnezeu a fost creator al universului. Ar fii de neconceput să afirmăm că universul şi stelele nu au o cauză fie ea şi supranaturală.

Universul cu toatele stelele sau planetele lui este mai mult decât orice o reamintire zilnică a existenței şi a supremației lui Dumnezeu. Mai mulți semeni de ai noştii ignoră acest mare adevăr ştiințific, religios şi teologic. Faptul că există univers şi toate stelele sale este o dovadă a existenței şi a atotputerniciei lui Dumnezeu. Marii astronomi nu fac decât să constate acest lucru. În univers există o perfecțiune şi o ordine care a fost stabilită de Dumnezeu dintru începuturi. Prin urmare universul nu este o existență autonomă ci este mai mult decât orice un produs al voinței eterne a lui Dumnezeu. Granițele sau limitele universului sunt subiectul a mai multor speculații mai plauzibile sau nu care ne plasează într-un univers ce nu are nici o cauză şi care vine de niciunde şi merge în nici o direcție adică niciunde.

Evident, psihologii au remarcat că din copilărie omul simte o fascinație cu imensitatea universului şi a stelelor sale. Această sete se tempereazǎ mai apoi prin lectura a mai multor cărți, articole, studii sau eseuri astronomice. La fel de bine documentarele TV îi potolesc „setea omului de univers." Concepțiile noastre despre stele nu sunt întotdeauna dublate de sentimentalism şi sentimente dintre cele mai contradictorii. Totuşi, unul dintre cele mai frecvente sentimente este de copleşire. Nu cred că a existat un om pe suprafața pământului să nu se simtă copleşit de imensitatea universului şi a spațiului, cu miliardele lui de constalații, planete şi galaxii.

Aceste lucruri nu trebuie să ne facă să ne simțim minusculi şi nesemnificativi ci să ne ducă cu mintea şi gândul la Cel care le-a creat şi le-a orânduit care este Dumnezeu. Pentru cei care nu văd în univers un produs al existenței şi al voii lui Dumnezeu acesta nu face nimic mai mult decât să ne terorizeze. Omul fără de Dumnezeu se simte terorizat de imensitatea universului fiindcă el nu îi mai recunoaşte originea şi făcătorul. Universul devine inteligibil atunci când îi atribuim Creatorul lor. Fără un creator planetele şi galaxiile nu sunt decât un mecanism stricat ce nu are nici un fel de logică şi consistență în sine. Am putea spune că planetele sau stelele sunt însuflețite de Creatorul lor, adică de Dumnezeu. Acest lucru este o lovitură puternică dată în defavoarea astrologiei şi a astrologilor care cred că nu Dumnezeu dirijează sau conduce viața şi menirea omului ci mai mult decât orice stele şi cursul lor pe orbită.

Teologia ortodoxă este în acest sens în profund dezacord cu concepțiile zodiacale care îl plasează pe om sub sfera de influență a mişcărilor planetare, galactice sau a constelațiilor. După cum omul este o făptură creată de Dumnezeu, tot aşa şi universul este o creație a lui Dumnezeu dar de un alt grad sau nivel. Frumusețea şi măreția universului trebuie să ne spună un lucru cât se poate de sigur. În primul rând nu suntem singuri în Dumnezeu fiindcă Dumnezeu este cu noi. În al doilea rând stelele şi universul ne vorbesc de atotputernicia lui Dumnezeu care este mai mult decât orice creator şi proniator al universului.

---

43 Arthur Koestler, *Lunaticii : Evoluția concepției despre Univers de la Pitagora la Newton*, (Editura Humanitas: Bucureşti, 1996).

Energiile şi forţele dizlocate de Dumnezeu în univers şi în mişcările stelare sunt imense şi incomprehensibile minţii omeneşti. Trebuie să avem certitudinea că nimic din univers nu a fost făcut la întâmplare de Dumnezeu şi că totul a fost rânduit de Dumnezeu pentru un scop extrem de precis şi bine determinat. Cele 9 planete ale sistemului solar îşi urmează un curs care nu avea cum să fie produs al hazardului. Faptul că sunt 9 planete în sistemul solar este fără doar şi poate voia lui Dumnezeu. Calea Lactee care este după astronomie galaxia noastră este şi ea o existenţă a voii lui Dumnezeu. Voia lui Dumnezeu este am putea spune ceea ce a adus în fiinţă tot ceea ce există. Existenţa lui Dumnezeu nu este identică cu a cosmosului.

Este cât se poate de probabil că Dumnezeu a voit să ne dea un indiciu referitor la cine este. Prin urmare, deşi Dumnezeu este nevăzut ochilor noştri trupeşti El poate fii dedus prin studierea universului şi a stelelor. Astfel Dumnezeu ne-a făcut cunoscută persoana şi existenţa Sa cât se poate de mult. Stelele sunt produs al voii lui Dumnezeu, acelaşi Dumnezeu care a creat omul, vieţuitoarele şi vegetaţia a creat stelele, constelaţiile şi galaxiile.

Astronomia contemporană ne plasează într-un univers haotic în care forţele stelare şi galactice există într-un univers ce nu are nici o cauză în Dumnezeu. Un astfel de univers este fără nici o îndoială un univers ateu. Este vremea să ne gândim din ce în ce mai mult la Dumnezeu care a creat universul şi să Îl vedem pe Dumnezeu ca şi Cel care îl proniază după rânduieli pe care numai El le ştie. În acest sens, raportat la Dumnezeu, universul v-a fii pentru noi întotdeauna un mister care ne v-a fascina şi în ale cărui taine ne vom cufunda.

Dumnezeu nu este numai creator al universului şi al stelelor ci este şi proniator a lor. Prin aceasta înţelegem că Dumnezeu de dincolo de univers asistă şi susţine creaţia Sa. Parte din această creaţie suntem şi noi oamenii fiinţe create de Dumnezeu cu libertate şi posibilitate de alegere. Avem posibilitatea de a alege în a crede că universul a fost creat de Dumnezeu sau a refuza acest mare adevăr. Consecinţele refuzului crezului în faptul că Dumnezeu este creator al universului ne duc pe o line şi o orientare ciudată şi neobişnuită. Această orientare duce în cele din urmă la ateism. Stelele şi universul nu trebuie să ne sperie. Ele au aceiaşi sursă de creaţie ca şi a noastră a fiinţelor umane. Din acest motiv avem raţiuni să credem că universul cu toată complexitatea lui este casa noastră.

Mai mulţi dintre noi au un gust amar când văd puzderia de stele şi de galaxii de pe cer. Pentru noi cei care credem în Dumnezeu aceasta este încă o dovadă în plus a puterii şi a tăriei lui Dumnezeu. Dar după cum ne spun sfinţii nu trebuie să Îl ispitim pe Dumnezeu referitor la care este scopul şi ce intenţionează El cu vastitatea acestui univers. Putem vedea însă precizia şi exactitatea cu care Dumnezeu a rânduit toate stelele şi planetele pe orbite lor. Nu putem decât să fim uimiţi de aceste lucruri. Mulţi dintre noi am uitat de aceste fapte măreţe a lui Dumnezeu. Cum a putut fii posibil ca Dumnezeu să creeze toată această puzderie de galaxii şi de planete? Toate acestea sunt taine a lui Dumnezeu.

Universul şi stelele lui însă au o valenţă dublă: una ştiinţifică şi alta religioasă. Ştiinţific astronomia ne prezintă mai multe imposibilităţi în a explora universul. Religios universul ne spune că există Dumnezeu care este proniator al său. Un univers fără Dumnezeu este probabil cea mai mare catastrofă care ar exista. Din nefericire foarte mulţi savanţi şi astronomi se îndreaptă în spre această direcţie. Am vrea să avertizăm comunitatea ştiinţifică a astronomilor că mai înainte de a se avânta în studiul ştiinţific al universului şi al stelelor trebuie să fie convinşi de existenţa lui Dumnezeu şi de faptul că Dumnezeu este autor al universului. Din acest univers vom ajunge să cunoaştem doar cât v-a îngădui şi v-a considera Dumnezeu că trebuie să o facem. În acest sens, nimeni nu Îl poate condiţiona pe Dumnezeu cu privire la stele şi la univers. Oricât de ciudat ar părea urechilor noastre saturate de radiofonie şi muzică contemporană universul este creaţia unui Dumnezeu care este suveran peste tot şi toate.

GÂNDURI LA ÎNCEPUT DE AN 2013

Vrem sau nu vrem anul 2012 se aproprie de final. În asemenea momente se fac mai multe bilanţuri şi se analizează mai mult raportarea omului la timpul care a trecut şi la perspectivele care le oferă viitorul. Aşa că în lumea laică se fac socoteli de natură finaciară, socială, istorică, menagerială, comercială, filatropică sau organizatorială.

Considerăm că o retrospectivă a anului 2012 este binevenită în contextul istoric în care suntem. Istoric anul 2012 face parte din epoca modernă sau cea contemporană. Această epocă este o epocă a explorărilor spațiale din univers şi a ştiințelor prin excelență.

Anul 2012 nu a fost un an zbuciumat în ansamblul său dar am putut resimții mai multe crize sau neajunsuri pe plan internațional care s-au manifestat în lupte de interes economic sau supremație financiară. Vechile concepții globaliste încă mai afectează mentalitățile contemporane. Sunt unii care încă mai visează cu ochii deschişi la utopia unui singur guvern mondial sau alții visează la regimuri neonaziste sau neocomuniste. Totuşi, anul 2012 a fost un an frumos. Nu a fost un an spectacular cum a fost 1969 când primii oameni au păşit pe lună dar 2012 a avut reuşitele şi nereuşitele sale.

Ceea ce este important din punct de vedere moral şi etic este dacă în 2012 am fost mai buni, mai iubitori şi mai drepți decât în restul anilor? Fie că este vorba de Statele Unite ale Americii, de Europa, Australia sau Africa, suntem datori să fim mai buni cu fiecare an care trece. În acest sens, timpul trece cu folos. Un an care a trecut nu mai revine niciodată în istoria lumii şi a omului. Astfel fiecare an este am putea spune unic şi special în felul lui aceasta mai ales fiindcă noi ne ducem viața şi existența sub timp şi auspiciile sale.

Timpul este o problemă complexă. Din câte ştim timpul se cuprinde în sens inițial din prezent trecut şi viitor. În sens temporal viața noastră umană pendulează permanent între prezent, trecut şi viitor. Orice moment prezent v-a fii un moment trecut şi orice moment prezent v-a fii un moment viitor. Din acest punct de vedere timpul este un paradox. Timpul însă nu mai are aceleaşi valențe umane când îl raportăm la Dumnezeu. Vechiul Testament ne spune cât se poate de evident acest fapt: „Că o mie de ani înaintea ochilor Tăi sunt ca ziua de ieri, care a trecut şi ca straja nopții.” (Psalm 89,4).

Timpul curge pozitiv pentru cei buni şi virtuoşi şi distructiv pentru cei răi şi nelegiuiți. Prin urmare timpul este din acest punct de vedere o noțiune relativă sau improbabilă. În timp ce unii îşi câştigă mântuirea în timp, alții îşi pierd mântuirea tot în timp. În mod real, timpul trebuie să fie o metodă de a ne apropia de Dumnezeu şi de existența sau viața Sa. Timpurile în care trăim sunt după unii profetice în timp ce după alții sunt apocaliptice. Ceea ce este cel mai important este să ştim că Dumnezeu ne-a creat ca şi ființe libere cu posibilitatea de a alege între bine şi rău. Tot Dumnezeu ne-a spus prin glasul sfinților şi a proorocilor că deşi suntem liberi să alegem, cei buni vor fii răsplătiți în timp ce cei răi vor fii pedepsiți.

Putem resimții în timpurile noastre vechea tensiune sau vechiul conflict dintre bine şi rău. În timp ce unii ne oferă calea atractivă dar distructivă a răului (terorism, perversiune, fărădelege sau viclenie) alții ne oferă calea constructivă şi creatoare a binelui (sfințenie, pace, înțelegere şi dragoste). Valența existenței omului este am putea spune dualistă: omul este o balanță morală între doi vectori de greutate: a binelui şi a răului. Dumnezeu însuşi ne-a înştiințat sau asigurat că deşi răul face ravagii în lumea noastră prin boli, suferințe, necazuri, războaie, duşmănie şi cele alte asemenea binele v-a fii învingător în cele din urmă. Inspirat de Dumnezeu sfântul Ioan Teologul ne spunea cu mulți ani în urmă: *„El va şterge orice lacrimă din ochii lor. Şi moartea nu va mai fi. Nu va mai fi nici tânguire, nici țipăt, nici durere, pentru că lucrurile dintâi au trecut.”* (Apocalipsa 21, 4).

Creştinii şi ortodocşi din anul 2012 nu au uitat aceste cuvinte care ne aduc mângâiere în suflete. Sfântul Ioan Teologul ne-a asigurat mai înainte de trecerea sa din această lume că v-a venii o vreme când toate relele acestei lumi nu vor mai exista. Dacă un sfânt a făcut acest lucru se cuvine să dăm crezare cuvintelor sale. Lumea de azi a făcut mari avansări în materie de tehnologie şi de ştiință, dar din nefericire suntem într-o criză a sfinților. Pe cum veacurile trec şi se succed unul după altul parcă simțim din ce în ce mai puțin acea mângâiere a sfinților şi a privirii lor protective. În vremurile noastre sfinții ne privesc doar de pe pereții afumați de lumânări şi înnegriți de vreme ale Bisericilor. De ce să nu recunoaştem că pentru anii în care trăim sfinții sunt doar simplă mitologie?

Sfinții nu sunt mituri ci ei sunt realități. Sfinții sunt încununarea supremă a umanului.[44] Datoria noastră este să folosim timpul pentru a ajunge mai aproape de Dumnezeu chiar în această lume aşa cum este ea fiindcă ştim că Dumnezeu iubeşte această lume, pentru care şi-a dat pe Fiul Său Domnul Iisus Hristos. Timpul pe care îl petrecem în

[44] Nichifor Crainic, *Sfințenia împlinirea umanului* (Editura Trinitas: Iaşi, 1993 ediția a doua).

căutarea lui Dumnezeu este cel mai preţios şi mai valoros timp. Acesta este timpul în care socratic ajungem să ne cunoaştem pe noi înşine şi mai ales să ne definim.

Dumnezeu vrea ca noi să Îl căutăm mai mult decât orice. Căutarea lui Dumnezeu începe în anii copilăriri şi poate nu se v-a încheia niciodată. Cele mai mari satisfacţii şi împliniri le avem atunci când suntem cu Dumnezeu. Viaţa noastră îşi află adevăratul sens şi adevărata menire. Viaţa fără de Dumnezeu este o viaţă a pierzaniei şi a distrugerii. Deşi pentru unii anul 2012 a fost un an greu şi dificil poate pierzându-şi speranţa sau nădejdea de la ce le mai poate oferii această viaţă atât de crudă sau sălbatică uneori, nu trebuie să deznădăjduim în momente critice şi dificile. Se cuvine să avem cât mai mult mintea în spre Dumnezeu şi existenţa Sa. Deşi unii îşi astupă urechile şi ochii la auzirea sau vederea chemării lui Dumnezeu, cu toţii suntem chemaţi la mântuire şi la viaţa cu Dumnezeu.

Anul 2013 este un an care nu credem că v-a fii foarte separat sau diferit de anul 2012. Moral anul 2013 trebuie să fie un an în care binele v-a mai avea încă o victorie în plus în faţa răului şi a perversului. Anii sunt din acest punct de vedere o încleştare a binelui cu răul, a perversiunii cu curăţia, a dreptăţii cu nedreptatea, a frumosului cu urâtul, a valorii cu non-valoarea şi a culturii cu incultura.

Binele şi răul tind să se oprime unul pe altul. Încleştarea are loc în timp. Este la latitudinea noastră de ce parte suntem în această nouă încleştare temporală ce ne-o v-a deschide anul 2013. Vom fii tot cum am fost până acum, imuni la mesajul binelui şi al frumosului sau ne vom concentra eforturile în spre o nouă lume şi o nouă dimensiune spirituală sau pnevmatică?

Religios fiecare an care vine din ramificaţiile istoriei trebuie să fi un an mai bun în care am avansat şi mai mult în cunoaşterea lui Dumnezeu şi a existenţei Sale. Poate rândurile mele vor părea mult prea absolutiste cititorului avizat, dar vrem nu vrem trebuie să ne raportăm la Dumnezeu care este sensul şi menirea vieţii noastre. Viaţa noastră este fără doar şi poate un tren cu o lungă călătorie care are ca destinaţie gara ultimă Dumnezeu. Odată ce am ajuns acolo călătoria noastră a lua sfârşit şi am ajuns la destinaţia la care trebuia.

Anul 2013 v-a fii un nou capitol în manualele de istorie. Se cuvine să creăm o istorie plăcută lui Dumnezeu şi care să fie în conformitate cu aşteptările Sale. O istorie lipsită de Dumnezeu este ca şi o mamă care îşi abandonează copilul într-un orfelinat pentru totdeauna. Libertatea istorică cu care ne-a înzestrat Dumnezeu s-a dovedit din cele mai vechi vremuri periculoasă şi riscantă. Secolele trecute au fost martore la mai multe tiranii, dictaturi, acte de terorism sau regimuri totalitare.

Istoria cum o vrea Dumnezeu în sens real este o istorie a binelui şi a frumosului. În această istorie a binelui înfloreşte valoarea şi calitatea morală sau spirituală. Nu trebuie să uităm că cei mai productivi ani din istoria lumii au fost anii care ne-au dat sfinţi. Sfinţii sunt aleşii şi plăcuţii lui Dumnezeu, fie că au fost împăraţi, soldaţi, generali, oameni simplii, monahi sau pescari ei sunt supremul umanului. Sfinţii sunt ornamentele de aur ale istoriei şi cele mai de preţ mărgăritare ale ei. Lumea se va mântui prin sfinţi şi existenţa lor şi nu prin ştiinţă şi cultură.

La început de an 2013 din nou se cuvine să înălţăm gândurile noastre spre Dumnezeu şi să căutăm încă odată pronia sau conducerea Sa în vremea ce ne este pusă înainte. O lume exclusiv dominată de principii şi interese economice, industriale sau comerciale nu este o realizare a menirii ei. Lumea se v-a împlinii prin chemarea ei religioasă: acea de a Îl slujii pe Dumnezeu şi a Îi sta alături. Sperăm ca anul 2013 să fie un an mai bun şi mai frumos. Anul 2013 nu v-a fii numai un an astronomic în care pământul v-a avea o anumită conjunctură planetară, ci v-a fii şi un an „uman” în care vom fii interesaţi de a duce o viaţă mai bună şi de a fii mai fericiţi.

ABANDONUL ÎN PRONIA ŞI VOIA LUI DUZMNEZEU

Anii trec unul după altul şi parcă odată cu trecerea lor ne simţim tot mai bătrâni şi mai slăbiţi. În ciuda temporalităţii şi a caracterului tranzitoriu al existenţei şi al vieţii omului, Biserica ne-a spus din cele mai vechi

vremuri să nu ne pierdem speranța şi nădejdea. După cuvintele Sfântului Siluan Atonitul,[45] o caracteristică a vremurilor contemporane şi moderne este starea de deznădejde şi nu numai starea de relativism şi incertitudine [Albert Einstein]. Încă odată în acest an ne aflăm la începutul postului crăciunului perioadă rânduită de Biserica Creştin Ortodoxă pentru post şi asceză. Mai mulți din zilele noastre găsesc aceste rânduieli ale Bisericii demodate şi lipsite de actualitate în fața torentului de senzaționalism şi de senzualitate a lumii din jur.

Adevărul este că vrem nu vrem suntem saturați de multe ori până la refuz de spectacolul senzual, de alcool, de lăcomia sau eroticul al lumii din jur, care este unul cât se poate de ieftin. Goana după plăceri şi după senzații erotice sau luxul exacerbat nu face decât să îl afunde pe om în mlaştina patimilor. Mai multe familii s-au destrămat şi s-au dezmembrat din cauza fugii iraționale după plăcerea desfrâului şi a adulterului. Păcatul după cum ne spun sfinții părinți este la început seducător şi atractiv, dar în spatele lui vom descoperii la final murdăria şi degradarea umană. Atunci în inima omului se naşte un mare conflict sau o mare luptă. Este ceea ce psihologia şi psihanaliza modernă denumeşte confruntarea cu propriul ego sau cu propriul sine. Pe bună dreptate Domnul Iisus Hristos ne spunea că „ dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările, hoțiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înşelăciunea, neruşinarea, ochiul pizmaş, hula, trufia, uşurătatea.” (Marcu 7, 21-22).

În această perioadă de iarnă în care unii resimt asprimea gerului şi imediat a viscolului, Biserica a rânduit 40 de zile de post începând cu data de 15 noiembrie şi terminând cu data de 25 decembrie. Evident, nu toți pot postii toată perioada aceasta având în vedere că mulți sunt în spitale, alții sunt bolnavi, alții sunt în azile şi alții sunt cu serviciu. Dar trebuie să ştim că dacă postim, ne nevoim sau facem asceză pentru Dumnezeu şi mântuirea noastră o facem. Faptul că nu există om fără de păcat a fost afirmat în special de Sfântul Ioan Teologul care spunea că „dacă spunem că păcat nu avem ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi.” (1 Ioan 1, 8).

Pentru a putea birui în lupta cu păcatul şi patimile trebuie în primul rând să recunoaştem acest lucru. Aceasta fiindcă odată ce păcatul s-a stabilit în noi el devine o a doua natură. Odată stabilit în noi păcatul ne orbeşte de a mai vedea virtutea şi faptele bune. Bețivul vede numai băutura, desfrânatul vede numai satisfacerea poftelor, hoțul vede numai prilejuri pentru a fura, lacomul vede numai momente pentru a se sătura de mâncare sau a mânca cât mai mult, iubitorul de bani vede numai prilejuri pentru a aduna cât mai multe bogății, orogliosul vede numai prilejuri pentru a fii slăvit şi lăudat.

Fără doar şi poate patimile şi păcatele ne războiesc. Sfinții părinți ne spun că ele sunt „momeli” ale diavolului care prin seducția lor vrea să atragă sufletele noastre în iad. Atracția păcatului este nenaturală pentru om. Ea vine de la o sursă supranaturală. Este vorba de ceea ce sfinții părinți spuneau de diavol. Conştient de faptul că omul este creația sau făptura lui Dumnezeu, prin intermediul păcatelor şi al patimilor diavolul vrea să ne tragă sau mai bine „să deraieze” drumul nostru spre Dumnezeu şi să ne atragă să ne ducă de partea sa. Sfinții părinți ne spun că diavolul operează prin seducție ştiind că nu are nici o şansă în fața omului din cauza răutății şi a hidoşeniei sale.

Prin urmare, diavolul nu se prezintă ochilor noştri într-o formă vizibilă ci prin diverse patimi şi păcate care ne atrag spre calea lui. Lupta dintre bine şi rău este una strânsă în lumea noastră. Ea a început mai înainte de creația lumii, a omului şi a universului atunci când în ceruri o partea din îngerii lui Dumnezeu s-au răzvrătit împotriva creatorului lor. Lipsiți de prezența lui Dumnezeu diavolii au fondat ceea ce religia şi ortodoxia denumeşte iadul sau infernul. În acest infern ei vor să atragă toată umanitatea. Bunătatea lui Dumnezeu a fost mult prea mare față de om şi lume care este creația Sa şi Dumnezeu ne-a promis un mântuitor. Dumnezeu nu numai că ne-a promis un mântuitor în vechime dar s-a şi ținut de acest cuvânt.

Acest Mântuitor avea să se nască la anul 1 în era noastră [după Hristos] în localitatea Betleem din Palestina de azi. Istoria naşterii Domnului Iisus Hristos este arhicunoscută şi nu o voi mai repeta în rândurile da față. Naşterea Domnului Iisus Hristos avea să fie cunoscută în termeni populari ca şi Crăciun [în limba engleză Christmas, în limba franceză Noel, în limba elenă Ηριστουγεννα]. Smerit şi discret mântuitorul Iisus Hristos se v-a naşte în Betleem pentru ca chiar în cuvintele Sale „să şteargă păcatele lumii.” Ce înțelegem la nivel profund prin faptul că Mântuitorul

---

[45] Sfântul Siluan Atonitul, *Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei* (Deisis: Sibiu, 1991).

[sau Mesia în limba ebraică] a venit să „ridice păcatele lumii”? Ceea ce este cel mai important în toată viața şi activitatea Domnului Iisus Hristos este că El are puterea de a ne elibera de iad.

Iadul după cum am spus a fost fondat de diavoli care s-au răzvrătit împotriva lui Dumnezeu. Seduşi de răutatea şi perversitatea lor, diavolii au căutat de la începuturile umanității să atragă cu sine lumea şi pe om în iad. Începând cu protopărinții noştri Adm şi Eva toți strămoşii noştrii au fost duşi de diavoli în iad. Domnul Iisus Hristos însă a schimbat cursul istoriei acesteia. Prin puterea Sa el a zdrobit iadul şi tăria lui. În acest sens, Domnul Iisus Hristos ne-a eliberat de diavol şi de iad. Pentru ca să fim cu adevărat liberi din iad trebuie însă să Îl acceptăm pe Domnul Iisus Hristos ca şi mântuitor al nostru.

Cum am spus, Domnul Iisus Hristos nu este un mântuitor politic, artistic sau social ci El este un mântuitor care are puterea de a ne elibera de iad. Pentru a restaura natura umană coruptă şi pervertită, Domnul Iisus Hristos a asumat natura umană. În acest sens, El s-a făcut om şi s-a născut pentru mântuirea noastră. Sfinții părinți ne spun că tot ceea ce a făcut Domnul Iisus Hristos a fost pentru mântuirea şi binele omului.

Naşterea Domnului Iisus Hristos nu a fost numai un fapt istoric ci şi unul de natură cosmică. Acest lucru a fost arătat în cuprinsul paginilor Noului Testament de steaua care li s-a arătat înțelepților sau filosofilor care au prevestit naşterea Domnului şi Mântuitorului Iisus Hristos. Această stea după cum ne spune Noul Testament le-a arătat drumul înțelepților până deasupra localității Betleem. Semnificația acestui lucru este că Domnul Iisus Hristos nu este numai o realitate istorică ci şi una cosmică.

După cum vedem, crăciunul nu este numai o sărbătoare în care cei mici primesc daruri ci este o sărbătoare amplă şi profundă. Din această cauză şi pentru aceste motive Biserica a rânduit o perioadă pregătitoare care după cum am spus durează 40 de zile. În această perioadă suntem îndemnați să gândim mai mult la Dumnezeu, să postim, să încercăm să fim mai buni, să renunțăm la ceartă, la scandal şi la patimi, să fim mai iertători şi mai toleranți. Cu toții ştim din anii trecuți bucuria mai mare sau mai mică a crăciunului. De crăciun împodobim bradul, ascultăm colinde şi unii dintre noi vom asista şi la serviciile religioase care se oficiază în Bisericile Ortodoxe din toată lumea.

Bucuria crăciunului este o bucurie copleşitoare. Prin ea nu facem decât să ne abandonăm pe noi înşine lui Dumnezeu şi existenței Sale. Aceasta fiindcă în Crăciun însuşi Domnul Iisus Hristos a venit la noi creația lui pierdută şi nemântuită. Vestea bună crăciunului este că avem şanse de mântuire într-o lume care pare atât de străină de Dumnezeu şi existența Sa. Cu toții avem amintiri mai frumoase sau mai urâte din trecut referitor la crăciun. Acest an 2012 este încă un an care ne oferă ocazia de a sărbătorii alături de cei dragi naşterea Domnului şi Mântuitorului Iisus Hristos. Adunați în jurul bradului de crăciun vom asculta din nou colinde, vom vorbii cuvinte dulci cu cei dragi ai noştrii şi vom trăi bucuria acea unică şi sublimă a naşterii celui care a fost Domnul Iisus Hristos.

Crăciunul ne aduce aminte însă de cei săraci, nedreptățişi, oprimați, batjocoriți pe nedrept şi de cei suferinzi, asemenea fecioarei Maria care nu a primit găzduire într-o casă ci într-un staulul de boi pentru a Îl naşte pe Mântuitorul Iisus Hristos. Acestora le sunt dedicate şi cuvintele mele în primul rând. În Crăciun Domnul Iisus Hristos s-a arătat solidar cu cei suferinzi, cu cei care ştiu ce este durerea, nedreptatea sau necazul. Dar vestea cea mai mare care ne-o aduce Crăciunul este că de crăciun a început lucrarea de mântuire a omului. Omul deşi pierdut în mlaştina şi murdăria păcatelor a fost mântuit de Dumnezeu cu condiția ca el să accepte această mântuire. În fiecare an de Crăciun ne vom aduce aminte de Domnul Iisus Hristos care „S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-se asemenea oamenilor, şi la înfățişare aflându-se ca un om. S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, şi încă moarte pe cruce. Pentru aceea, si Dumnezeu L-a preaînălțat şi I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti si al celor pământeşti şi al celor de dedesubt. Şi să mărturisească toata limba ca Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatal.” (Filipeni 2, 5-11).

ASCETUL CA EROU ŞI ASCETISMUL CA EROISM

În rândurile care vor urma vom încerca să facem o legătură sau mai bine spus un „pod” între asceți şi eroi. Aceste două noțiuni sunt foarte similare dar în acelaşi timp diferite sau mai bine spus discrepante. Ascetul este o noțiune foarte amplă şi mai mult decât orice una care trebuie să ne aducă aminte de nevoință, de post, de rugăciune, de fapte bune sau de virtuți. Ascetul este mai mult decât un erou. Aceasta fiindcă eroul se oferă pe sine o singură dată în timp ce ascetul adevărat trece printr-un proces îndelungat de mortificare. Ascetul se mortifică pe sine la fel cum unii dintre eroi îşi dau viața pentru anumite idealuri. Ascetul se mortifică pe sine dar aceasta mai mult decât orice fiindcă el vrea să omoare în sine patimile care îl duc spre pierzanie: lăcomia pântecelui, iubirea de arginți [bani], desfrânarea, mândria, tristețea sau lenea [deprimarea] şi invidia. Lupta ascetului este din acest punct de vedere similară cu cea a eroului. Eroul luptă pentru patrie, neamul sau țara sa. Ascetul luptă pentru mântuirea sa.[46]

Ascetul şi eroul sunt două figuri cât se poate de superioare care mai mult decât orice au în comun realitatea de a se lupta pentru o cauză superioară şi mai mult decât orice pentru ceea ce am putea denumii binele şi adevărul. Calea ascetului este o cale negativă şi mai mult decât orice ceea ce am putea denumii o cale cât se poate de spinoasă. Drumul care duce la mântuire este am putea spune îngust şi anevoios în timp ce cel care duce la pierzanie este larg şi deschis. Ascetul este mai mult decât orice o legendă sau uneori chiar o mitologie. Mai mulți mari sfinți ai trecutului au fost mari asceți şi au trecut prin mari perioade de asceză şi de curăție de patimi. Ascetul este am putea spune apofaticul teologiei ortodoxe. El este omul care are capacitatea de a se ridica la nivelul iubirii de Dumnezeu. Odată ce omul a ajuns la iubirea de Dumnezeu el se ridică la o viziune superioară a lumii şi vede în lume o metodă de a îi răspunde lui Dumnezeu care a şi creat-o.

Ascetul este cel care vede lumea care şi o metodă transparentă de a Îl cunoaşte pe Dumnezeu şi de a se apropia de Dumnezeu. Drumul spre Dumnezeu este mai mult decât orice ceea ce am putea denumii un urcuş ascetic. Ascetul adevărat este mai mult decât orice ceea ce am putea denumii un exemplu de austeritate. Dar asceți nu sunt numai pustnicii şi cei care s-au retras din lume ci sunt mai mult decât orice cei care îl iubesc cu adevărat pe Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu ne face ca fiecare dintre noi să fim într-o măsură mai mare sau mai mică asceți sau ascetici. Viețile sfințiilor cunosc exemple extreme de ascetism. Ascetul renunță la lume şi la distracțiile ei nu fiindcă o urăşte ci fiindcă el ştie că lumea a dezertat de la a mai urma pe Dumnezeu. Lumea noastră a fost creată de Dumnezeu şi acest lucru îl ştie orice ascet adevărat, dar această lume a uitat sau mai bine spus a voit să uite de unde a plecat. Aşa se explică că în vremurile noastre ne confruntăm cu mai multe filosofii autonomiste care scot pe Dumnezeu din centrul lumii şi al creației.

Ascetul adevărat nu mortifică trupul ci patimile lui pe care le-am enumerat mai sus. Patimile noastre pleacă în special din iubirea de sine şi din lăcomia pântecelui. Nevoia de hrană de mai multe ori devine o combustie a patimilor. Hrana noastre trebuie să fie ascetică, adică nu trebuie să ne complăcem în lăcomie. Iubirea de plăceri este am putea spune ceea ce ne depărtează de lumea pnevmatică. Pas cu pas noi trebuie să ne ducem spre Dumnezeu. Drumul spre Dumnezeu este un drum ascetic şi nu unul hedonist. Aceasta fiindcă Dumnezeu nu este numai raționalitate ci este mai mult decât orice supraraționalitate.

Ascetul este un supraerou sau mai mult decât orice unul dintre eroii pnevmatologiei şi ai spiritualității. Caracterul ascetic al ortodoxiei şi al teologiei ortodoxe. Viața ascezei este recomandată oricărui teolog ortodox. Ascetul este un erou al religiei şi al pnevmatologiei. El renunță la efemerul şi perisabilul din jurul său pentru a se înrădăcina în Dumnezeu şi în realitatea existenței Sale. Ortodoxia este o şcoală a ascezei şi a ascetismului. Credința şi ortodoxia nu ne cere să ne mortificăm trupul prin mutilare sau alte metode similare ci să dăm trupului doar cât este nevoie şi necesar pentru a supraviețui şi a exista. Ne gândim mai mult decât orice la ceea ce am putea denumii iubirea de frumos sau filocalie care şi ea este o trăsătură a ascetismului.

Dacă ascetul şi eroul sunt două persofinicări ale unor concepte, ascetismul şi eroismul sunt cele două concepte în sine înseşi. Ascetismul şi eroismul sunt două trăsături care de mai multe ori se compensează pe sine. Compensația pe care o avem între ascetism şi eroism este una cât se poate de strânsă. Limitele dintre ascetism şi eroism sunt cât se poate de apropiate de şi cât se poate de mult capabile de a se intersecta una între alta. Drumului ascetului este un

[46] Tito Coliander, *Calea asceților* (Bucureşti, 2002).

drum anevoios cu multe căderi, răsturnări neaşteptate de situaţie, ispite şi momente limită. Orice ascet simte aceste lucruri. Cu cât ascetul se aproprie de desăvârşire cu atât mai mult el resimte ceea ce am putea denumii greutatea înaintării spre Dumnezeu.

Sublimitatea ascetismului constă în capacitatea lui de transfigurare sau mai mult decât orice în eroismul său. Ascetul este am putea spune eroul prin excelenţă. Eroismul său constă în iubirea lui pentru Dumnezeu. Ascetul este cel care se avântă în abisurile iubirii de Dumnezeu. El pleacă de pe pământ şi se opreşte la vederea lui Dumnezeu. Eroismul şi ascetismul sunt mai mult decât orice ceea ce am putea denumii două dimensiuni similare dar nu identice: în timp ce ascetismul este mai mult decât orice mortificarea patimilor trupului şi eradicarea răutăţii din suflet. Drumului ascetului este unul dificil şi plin de greutăţi. Figura ascetului o întâlnim în mai multe mari religii ale lumii la fel cum figura eroului se întâlneşte în mai multe ţări ale lumii. Eroul şi ascetul au anumite puncte de convergenţă dar trebuie să spunem că chemarea ascetului este mai înaltă decât cea a eroului. Aceste forme de eroism se cunosc în special în război. Foarte multe dintre războaiele lumii au secerat din nefericire foarte multe vieţii omeneşti. Dar trebuie să ştim că şi asceţii sunt într-o stare de război. Lupta sau războiul lor nevăzut după Sfântul Nicodim Aghioritul este mai mult decât orice unul de ordin spiritual. Sfântul Pavel ne spunea în vechime că lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângerului ci împotriva diavolului şi a puterilor întunericului.

Ascetul găseşte sensul vieţii în asceza sa în timp ce eroul găseşte sensul vieţii în eroismul său. Ambii sunt oameni de excepţie dar drumului lor sunt separate sau mai mult decât orice diferite. În timp ce ascetul îşi propune pe termen lungă să ajungă la Dumnezeu, eroul nu vrea neapărat acest lucru. Au existat din acest punct de vedere mai mulţi eroi atei care nu au ajuns la nici un fel de credinţă în Dumnezeu. Vastitatea eroilor este mare atunci când o abordăm în special în marile religii ale lumii. Yoghinii sunt asceţii hinduşi, sufii sunt asceţii islamici, monahii sunt asceţii ortodocşi şi taoistul este ascetul în daoismul chinez.

Noţiunea de ascet şi ascetism este întâlnită la mai toate marile religii ale lumii. Dar această noţiune este din nefericire pervertită şi deformată. Aceasta fiindcă după cum am spus mai multe mari religii sunt false şi departe de adevăr. Falsitatea religiilor este dincolo de orice ceea ce am putea denumii absenţa unui program bine stabilit al ascezei şi al ascetismului. Plecând de la o lume a afirmaţiilor ascetul v-a ajunge într-o lume a negaţilor. Ascetul este simbol al apofatismului din teologia ortodoxă.

Ascetismul este am putea spune apofatic şi dincolo de orice ceea ce am putea denumii calea negativă a teologiei. Eroul şi ascetul se întâlnesc în această lume pentru a se privii unul pe altul dar mai apoi ei vor merge pe drumul lor propriu. Eroul şi ascetul nu sunt opuşi unul altul dar ei nu se vor întâlnii în această lume ci eventual în cea care v-a fie. Mari asceţi ai lumii au fost mulţi. Cel mai mare exemplu de asceză a fost lăsat de Domnul Iisus Hristos care a postit, s-a rugat, s-a nevoit, s-a retras în pustie din tumultul zilnic şi mai mult decât orice s-a smerit pe sine ascultător făcându-se până a moarte şi încă moarte pe cruce. Alţi mari asceţi ai lumii au fost Sfântul Antonie cel Mare, Marcu Ascetul, Nicodim Aghioritul, Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz, Isaac Sirul, Siluan Atonitul şi mulţi alţii. Dintre părinţi ascetici din ultimii ani putem amintii pe Părintele Sofornie Saharov, Arsenie Boca, Ilie Cleopa, Paisie Eznepidis, Părintele Porfirie, Teoclit Dionisitual, Dionisie Ignat sau Petroniu Tănase. Mărturiile marilor asceţi au rămas implementate în profunzimea lumii în care trăim. Rândurile de faţă sunt doar simple aspecte meditative a relaţiei dintre erou şi ascet sau eroism şi ascetism.

PĂCATUL: CEL CARE SE IARTĂ ŞI CEL CE NU SE IARTĂ

Fiinţa umană este o fiinţă supusă greşelii. Astfel, latinii antici spuneau erare humanum est sed perseverare diabolicum, a greşii este omeneşte, dar a persevera în greşală este diavoleşte. În rândurile care urmează îmi propun să aduc în atenţia cititorului problema păcatului şi a implicaţiilor sale. Aceasta fiindcă păcatul este cea mai mare dramă şi tragedie morală a omului. Termenul elen pentru păcat este αμαρτια[47] şi înseamnă o încălcare voluntară a voii sau a

[47] Teologia ortodoxă a denumit amartologie secţiunea care se ocupă cu studiul păcatului.

poruncilor lui Dumnezeu. Trebuie să ştim că păcatul este întotdeauna voluntar, fiindcă dacă păcatul nu este făcut voluntar el nu este păcat. În acest sens, este greşit a spune că o femeie care a fost violată şi a rămas însărcinată a păcătuit şi este vinovată de păcatul desfrânării. Aceasta fiindcă ea nu şi-a dat acordul în spre săvârşirea acestui păcat. Din acest motiv ortodoxia consideră că femeile care au fost supuse violului sunt nevinovate de păcatul desfrânării.

Prin urmare, departe de a mă considera un om fără de păcat voi adresa cititorului avizat câteva gânduri despre această tematică. Teologia biblică ortodoxă în special consideră că păcatul a fost cauza morții din lume. La fel de bine păcatul este şi cauză a mai multe rele şi am punea spune că este un fel de cutie a Pandorei. Dar vedem că nu toate păcatele sunt la fel. Există păcate uşoare, cum ar fii minciuna, neseriozitatea, vorbirea vulgară, lenea sau nemulțumirea continuă în fața lui Dumnezeu şi există păcate grele cum ar fii blasfemia, omorul, hula împotriva lui Dumnezeu, homosexualitatea, sinuciderea şi altele asemenea.

După teologia ortodoxă nu există om fără de păcat. Sfântul Apostol Pavel s-a denumit pe sine „primul dintre păcătoşi." Cu toții păcătuim şi cu toții simțim dorința de a „restabili" relația bună pe care am avut-o cu Dumnezeu mai înainte de a păcătui. Ce este de făcut în această situație dificilă şi jenantă? Ortodoxia consideră că dacă omul nu a făcut păcate grele el poate fii iertat. Această iertare se conferă penitentului în taina spovedaniei. Mai toată lumea ştie de spovedanie. Spovedania este mai mult o mărturisire privată a nevoii de ajutor din partea Bisericii în drumul spre îndreptare. Ştim că la spovedanie mergem să ne mărturisim păcatele. La fel de bine la spovedanie primim iertare de păcate. Conştientă de neputința omului de a nu păcătui [cu gândul, cu fapta sau cu vorba], Biserica a rânduit anumite canoane sau epitimii care să ducă la îndreptarea morală a omului.

Astfel în funcție de gravitatea păcatelor sunt rânduite anumite perioade de post, rugăciune, metanii, pelerinaje sau cele asemenea pentru ca penitentul să se poată îndrepta. Dar ceea ce este cel mai greu de realizat este lupta cu patimile. Patimile sunt păcatele pe care le facem recurent. Dintre cele mai cunoscute patimi vom amintii: beția, desfrâul, masturbația [s-au erotismul individual], fumatul sau lăcomia. Evident sunt mult mai multe patimi care nu distrug numai sănătatea morală a omului ci şi pe cea fizică.

Sfinții părinți ne spun că agenți ai păcatelor şi ai patimilor sunt diavolii care vor să ne tragă în iad. În acest sens, am putea spune că „păcatul sau patima" este o momeală a iadului şi a diavolului. Dar toți sfinții părinți ne spun că omul are de la Dumnezeu libertatea de a consințiii cu patimile, păcatul şi diavolii. Formele prin care diavolii ni se arată sunt patimile şi păcatele. Deşi mai toate patimile încep prin senzații plăcute în spatele lor se ascunde de cele mai multe ori diavolul. Patimile sunt un fel de cursă a diavolului. Momiți de plăcerea încă a unui pahar în plus de alcool, a unei țigări în plus sau a încă unei antigeri cu persoana iubită, ne găsim de mai multe ori sclavi ai păcatelor şi ai patimilor.

Ceea ce sfinții părinți ne spun este că atunci când suntem căzuți în hăul păcatelor şi a patimilor este bine să nu ne pierdem speranța sau să nu deznădăjduim. Aceasta fiindcă după cum am spus, cu toții suntem supuşi păcatelor. La fel de bine când vedem pe semenii noştiri că păcătuiesc dacă simțim nevoia de a îi judeca este mult mai indicat să spunem o rugăciune în taină pentru ei şi pentru îndreptarea lor. Sfinții părinți ne spun că diavolul este autor al păcatului şi prin păcat el vrea stăpânie aspra omului.

De la primii oameni Adam şi Eva, omul se luptă cu păcatul şi patimile. Prin urmare, atunci când păcătuim trebuie să ne aducem aminte de acest mare lanț uman care a început cu zorile umanității. Păcatul i-a scos afară din paradis pe primii oameni şi tot păcatul a aruncat în hăurile tenebroase ale iadului mai mulți semeni de ai noştrii. Evident, ortodoxia ne spune că Dumnezeu nu iartă uşor păcatele, dar cu stăruință păcatele pot fii iertare şi mai mulți sfinți ne-au arătat că Dumnezeu a fost dispus să ierte păcatele oamenilor. Domnul Iisus Hristos însuşi a iertat păcatele desfrânatei Maria Magdalena. La fel de bine iertată a fost şi Maria Egipteanca pentru toate desfrânările ei. Dar cum am spus niciodată Dumnezeu nu a iertat păcatele cuiva fără o faptă care să ateste acest lucru. Fie că acea persoană s-a căit cu lacrimi, a plâns, a postit, s-a rugat sau a făcut alte nevoințe, păcatul odată săvârşit intră în ceea ce am putea denumii „capacitatea de sancțiune a lui Dumnezeu."

Faptul că Dumnezeu ne lasă capacitatea de a păcătui nu este din dezinteres față de noi fii şi fiicele Sale, ci din multa Sa iubire ce o are față de noi. Din iubire, Dumnezeu ne-a lăsat libertatea de a alege între bine şi rău, între păcat

şi virtute şi între dreptate şi nedreptate. Această libertate subînţelege că noi Îl vom alege pe Dumnezeu şi binele şi vom respinge pe diavol şi răul.

Psihologia păcatului este una contagioasă. Păcatul este un fel de virus HIV sau SIDA care se extinde extrem de rapid şi repede. La fel de bine consecinţele sale sunt mortale în plan moral. Am putea vorbii şi de o industrie malefică a păcatului. Această industrie este mai mult decât orice ceea ce am putea denumii lăcomia pântecelui, sexualitatea sau iubirea de arginţi [bani].

Păcatul şi patima sunt eronate fiindcă îl închid pe om într-un univers opac fără să îi mai lase nici un orizont spiritual sau moral. Beţivul ajunge să vadă numai paharul şi sticla [neglijându-şi familia, prietenii sau rudele], iubitorul de avuţii ajunge să vadă numai profitul şi interesul finaciar sau lacomul ajunge să vadă numai plăcerea de a mânca cele mai condimentate sau delicioase mâncături de pe suprafaţa pământului.

Din acele mai vechi vremuri s-a spus că păcatul este o „înrobire morală" a omului. În păcat omul este robit materiei şi senzaţiilor. Păcatul este o lume a iluziilor. Această lume a iluziilor se bazează pe stimulii plăcerii care sunt absolutizaţi. Esenţa păcatului este una hedonistă şi este departe de a fii spirituală.

Spiritual sau duhovniceşte păcatul este o regresie spre iad. Modalitatea prin care păcatul se prezintă în faţa omului este ispita. Deşi mai mulţi găsesc termenul de ispită uzat şi ieşit din folosinţa obişnuită, diavolul ne ispiteşte din primele zile ale umanităţii. Ştim astfel de ispite sexuale, ispite morale, ispite gastronomice sau ispite ale orgoliului şi a mândriei, diavolul ne aduce de cele mai multe ori în faţă o realitate desfigurată sau trunchiată a lumii şi a lui Dumnezeu.

PĂRINTELE ARHMANDRIT JEROME [LESLIE] NEWVILLE
O PERSOANĂ DIN FORMAREA MEA TRECUTĂ

Rândurile care vor urma sunt mai mult decât orice o mărturie spirituală şi una duhovnicească decât una istorică. În urmă cu mai bine de 15 ani am avut ocazia să cunosc probabil una dintre cele mai mari personalităţi ortodoxe ale secolului al XX-lea. Acesta a fost modestul părinte Jerome Leslie Newville. Proaspăt admis la Institutul de Teologie Ortodoxă Sfântul Tihon din South Canaan Pennsylvania, în vara anului 1999, în curând aveam să devin ucenicul părintelui arhimandrit Newville.

Temperament blând şi meditativ de origine irlandeză, părintele Newville a fost acum mai bine de 15 ani un deschizător de drumului în formarea mea intelectuală şi spirituală. Născut în Wisconsin în 1930, viaţa părintelui Newville a fost un permanent periplu cu marile problematici ale secolului al XX-lea de care s-a simţit profund legat după cum chiar el îmi mărturisea. Crize economice, viaţa americană centrată pe câştig şi profit financiar maxim, criza globalizării, trepidaţii guvernamentale şi multele altele au fost subiecte pe care le-am dezbătut cu arhimadritul Newville timp de mai bine de 3 ani. Acum că în urmă cu 2 ani Părintele Newville a părăsit această lume, sunt dator să dau mărturie despre cine a fost părintele Newville.

Probabil că în ultima parte a vieţii sale am fost una dintre cele mai apropiate persoane din viaţa sa. La fel de bine ne-a legat şi o corespondenţă bogată. Confruntat cu o sănătate şubredă, arhimadritul Newville a fost un luptător pentru viaţă şi pentru ortodoxie pe care a deprins-o cu mari greutăţi fiind născut într-o familie cu o lungă tradiţie protestantă. Din tinereţile lui a căutat adevărul. Acest adevăr după cum îmi mărturisea l-a găsit foarte mult în ortodoxie pe care ulterior a ales să o slujească ca şi preot şi mai apoi ca şi monah.

Viaţa părintelui Newville este greu de cuprins în câteva cuvinte. A fost cetăţean al Statelor Unite ale Americii, a Canadei, a Greciei şi a României. Dar dacă noi nu vom vorbii pietrele o vor face. În tinereţe a fost preocupat de probleme de muzeografie după care a învăţat limbile elenă şi română. Auzind despre celebritatea părintelui profesor Dumitru Stăniloae, părintele Newville avea să părăsească America pentru a devenii student al părintelui Stăniloae în Bucureşti. Cu această ocazie la acea vreme tânărul Newville devenea absolvent al Institutului de Teologie Ortodoxă din Bucureşti [astăzi Patriarhul Iustianian Marina]. Aici după cum îmi mărturisea sănătatea din nou i-a făcut mai multe probleme. Din Bucureşti a continuat studiile la şcoala de teologie ortodoxă din Atena. După acest periplu est

european tânărul Newville a plecat înapoi în spre America, mulțumit că a ajuns la originile ortodoxiei după care tânjea foarte mult.

O prietenie strânsă l-a legat pe părintele Newville cu fostul arhiepiscop al Clujului, Bartolomeu Anania, o prietenie care urma să dureze până la moarte. Părintele Newville a fost apropiat însă de mai mulți înalți prelați nordamericani cu ar fii Teodosie Lazor, Herman Swaiko, Nathaniel Popp, Michael Dahulich şi mulți alții.

Părintele Newville a fost autor a mai multor studii ortodoxe dintre care unele încă aşteaptă lumina tiparului. În 1962 părintele Newville avea să se întâlească cu arhiepiscopul Victorin Ursache de care la fel de bine îl v-a lega o profundă prietenie. Alături de arhiepiscopul Victorin părintele Newville avea să dezvolte o strânsă legătură cu fostul patriarh român din acele vremuri [anii 1960] Iustinian.

Amintirile care mă leagă de părintele Newville țin şi de atacurile teroriste din anul 2001 la care am fost împreună martori. Traumatizat de evenimentele grave la care eram martor nu pot uita cuvintele părintelui Newville de mângâiere cum că au existat lucruri şi mai grave cum ar fii distrugerea aproape integrală a Rotterdamului din timpul celui de al doilea război mondial.

Este adevărat că imaginile care le am despre părintele Newville parcă se şterg din memorie. Părintele Newville, în ciuda mai multor contestații a fost un om care a ştiu să aprecieze frumusețea ortodoxiei care şi dreaptă credință. În acest sens considera popoarele est europene privilegiate. Aici la noi îmi spunea au predicat sfinții apostoli şi urmaşii lor. Părintele Newville a fost un om al credinței.

La fel de bine părintele Newville a fost un om care a prețuit seriozitatea. Convins de adevărul dogmatic al ortodoxiei a fost un om care suferit mult cu privire la reginele atee de sorginte comunistă ce s-au instalat la mijlocul secolului al XX-lea în Europa de est. Ateismul credea el nu poate aduce nimic bun.

În cei trei ai care i-ai petrecut cu arhimandritul Newville am avut ocazia în a fii asistent pe catedra de Vechiul Testament al Institutului Sfântul Tihon. Împreună am contribuit la o mai bună receptare a teologiei ortodoxe biblice în cultura americană. În acest sens, am avut împreună cu arhimadritul Newville studenți din Coreea. Adevărul este că am avut anumite neînțelegeri cu părintele Newville în ceea ce priveşte raporturile ortodoxe cu orientul îndepărtată dar în cele din urmă am găsit o cale de înțelegere.

Doritor de a răspândii cuvântul ortodoxiei cât departe şi la cât mai mulți de mai multe ori a trebuit să intervin personal în activitățile părintelui Newville. Părintele Newville a avut numeroşi fii spirituali nu numai din Statele Unite dar şi din România, Grecia, Serbia sau Cipru. Pe unii dintre ei am avut şansa de a îi cunoaşte personal. Temperament iubitor am găsit în arhimandritul Newville o persoană ce nu a cunoscut dorința de a discrimina.

Aşa s-a făcut că în anul 2002 aveam să părăsesc Statele Unitele ale Americii odată cu absolvirea Institutului. Despărțirea de arhimadritul Newville îmi amintesc a fost una dintre cele mai dureroase. A insistat să nu mă mai întorc în România, dar mai apoi mi-a spus că există şansa de a mă reîntoarce şi că momentul prin care trec este unul foarte dificil, asemenea celor prin care şi el a trecut pe parcursul anilor.

De mai bine de 10 ani părintele Newville a rămas ascuns undeva în subconştientul meu profund. Acest rânduri sunt o mărturie a mea față de cei din jur a unei prietenii şi a unei filiații duhovniceşti ce a survenit nu numai într-un moment dificil din viața mea dar şi a Americii. Împreună cu părintele Newville am luptat şi am rezistat tragicelor evenimentele din 2001. acest lucru ar fii destul de menționat pentru a ne putea da seama cine a fost părintele Newville.

Ceea ce pot face acum că părintele Newville nu mai este în această lume, este să mă rog pentru sufletul lui şi pot spune că acest lucru l-am făcut în ultimii doi ani. Dar au rămas amintiri şi lucruri din trecut peste care nu pot trece ca şi cum nu ar fii avut loc. La fel de bine părintele Newville a fost preocupat de personalitatea sfântului Siluan Athonitul despre care am avut nenumărate dialoguri şi conversații.

Părintele Newville este un părinte care deşi a fost constatați de mai mulți rămâne o mărturie a ortodoxiei secolului al XX-lea nu numai pentru americani ci şi pentru toți ortodocşii în mare. Părintele Newville considera că omul trebuie înțeles şi ajutat. Pierdut în tumultul marilor evenimente de pe arenele politice şi sociale, omul contemporan este un om care îl caută pe Dumnezeu. În toată viața sa, părintele Newville l-a căutat pe Dumnezeu.

Bucuria vieții sale a fost Dumnezeu. Pe acest Dumnezeu avea să îl găsească în lungile sale călătorii şi în studiile sale la care am fost şi eu păraş.

Părintele Newville a fost un om care a adus mărturie vie prin viața şi scrierile sale referitor la care este calea pe care trebuie să o urmăm în drumul nostru spre Dumnezeu. Odată ce a găsit acest Dumnezeu el l-a împărățit şi celor din jur. Închis între pereții mănăstirii sale din South Canaan, el a căutat să ceară mila şi îndurarea lui Dumnezeu față de lume şi față de toți cei care i-au călcat pragul. Printre ei am fost şi eu, la o vârstă mult mai fragedă decât cea de acum. Pot depune mărturie pentru timp şi istorie că întotdeauna am găsit un cuvânt mângâietor şi înțelegere.

Anul 2002 a fost ultimul an în care l-am văzut pe părintele Newville. Mai înainte de a pleca din SUA îmi spunea că el este convins că micile țări cum este România sunt mult mai frumoase şi mai fericite decât marile țari cum este SUA. La acea oră îmi spunea că o să ne revedem. Împrejurările au făcut să nu ne mai revedem niciodată. La 8 ani după ce părăseam America, răpus de ani şi de boli, Părintele Newville părăsea această lume. Printre ultimele mesaje care le-am primit din partea sa a fost că nu a regretat nici un moment că am avut şansa şi ocazia să ne cunoaştem şi că am fost unul dintre cei mai buni studenți şi ucenici care i-a avut în viața sa. La fel de bine mi-a mărturisit în cuvintele sale că faptul de a ne fii cunoscut „a făcut o diferență”

ORTODOXIA: STABILITATE MOBILĂ ŞI MOBILITATE STABILĂ

Dogma ortodoxă a fost stabilită ca fiind unică şi nerepetabilă la ultimul Sinod Ecumenic din anul 787 din Niceea [actuala localitate Iznik din Turcia de azi]. Sinodul şapte ecumenic a avut loc între 24 septembrie şi 13 octombrie 787. Evident de la acest eveniment s-au scurs mulți ani, mai exact 1225 de ani. După atât de mulți ani este cât se poate de firesc să ne întrebăm dacă Sinoadele Ecumenice mai sunt actuale în vremurile noastre de început de mileniu şi secol al XXI-lea?[48] Astfel, avea să aibă loc la anul 1054 marea schismă.

Perioada istorică cuprinsă între anul 33 de la Hristos şi anul 787 când a avut loc ultimul sinod ecumenic avea să devină cunoscută istoric ca şi perioada formării ortodoxiei. Prin urmare vorbim de o perioadă ce a durat istoric mai bine de 750 de ani. Ortodoxia avea să devină în aceşti 750 de ani adevărul de credință şi de mărturisire a celor care vor să se mântuiască şi a celor care sunt în drum spre mântuire. Faptul că s-au scurs atât de mulți ani de la aceste evenimente al trecutului poate părea pentru mulți descurajator. Trebuie să ştim că părinții de la sinoadele ecumenice nu s-au întâlnit pentru a dezbate probleme legate de economie, politică, arte şi sau probleme sociale ci scopul lor a fost de a căuta să definitiveze cum se poate omul mântui şi ce trebuie să facă el pentru a se mântui.

Sinteză a dogmelor sinoadelor ecumenice, a fost elaborat simbolul de credință sau crezul cum este cunoscut în zilele noastre. Acest crez este mai mult decât orice un rezumat la Noului Testament şi o trecere în revistă a principalelor evenimente din viața pământească a Domnului Iisus Hristos. S-a spus de mai mulți că de fapt dogmele sinoadelor ecumenice nu mai au nici o actualitate pentru zilele noastre ele fiind tipice lumii imperiului bizantin. De fapt Biserica Ortodoxă este considerată de mai mulți o Biserică desuetă după căderea Constantinopolului. Suspectată de cezaropapism şi de complicitate cu puterea politică bizantină auzim de mai multe ori că ortodoxia este o epocă apusă din istoria umanității care a început cu Constantin cel Mare şi s-a încheiat cu asediul Constantinopolului.

Aceleaşi plângeri le-am auzit şi în cazul existenței Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos care din câte ştim s-a născut în Betleem Palestina. Destul de contorsionat pentru aşteptările zilelor noastre, Hristos nu s-a născut nici la Londra, nici la New York, nici în Seul şi nici în Sydney. Aceasta nu fiindcă marile metropole nu ar fii bune pentru naştere, ci fiindcă „planurile lui Dumnezeu” erau de o cu totul altă natură decât planurile oamenilor. Prin urmare, cum este eronat să spunem că viața Domnului Iisus Hristos se leagă exclusiv de istoria imperiului roman, este eronat să afirmăm că ortodoxia se leagă exclusiv de Imperiul bizantin. Ortodoxia este un adevăr universal care este o îngemănare dintre filosofie şi religie. Ea nu este numai o dogmă sau învățătură religioasă ci şi una filosofică.

[48] Biserica Catolică şi cea protestantă [şi ulterior cele neoprotestante] aveau să respingă autenticitatea celor şapte sinoade ecumenice.

Sinteză a filosofiei şi a religiei, avea să se nască ceea ce cu toții cunoaştem azi ca şi Biserica Creştin Ortodoxă. Având un trecut şi o istorie lungă şi amplă, ortodoxia şi-a propus din cele mai vechi vremuri mântuirea omului sau restaurarea lui în Dumnezeu.[49] Ortodoxia este însă dinamică. Anul 1453 a însemnat pentru ortodoxie o mare lovitură fiindcă atunci avea să înceapă una dintre cele mai mari confruntări cu islamul sau mahomedanismul. Mahomedanismul s-a prezentat pe sine ca şi o alternativă a creştinismului.[50] După cum am arătat, plecând de la neajunsurile de ordin politic din imperiul bizantin, Mahomed a voit o schimbare nu numai politică ci şi una religioasă. Alternativa propusă de el a fost renunțarea definitivă la creştinism şi trecerea la islam.

Timp de mai bine de 400 de ani ortodoxia s-a aflat într-o perpetuă dispută cu islamul. Această perioadă a coincis istoric cu anii 1453 şi anul 1877 anul în care căzut imperiul otoman. Ceea ce a fost cel mai tragic a fost mai mult decât orice faptul că puterea politică a voit să schimbe şi crezurile religioase ale vremurilor. Oricum, nu putem şterge din istorie anii în care au avut loc sinoadele ecumenice. Chiar dacă mai multe dintre deciziile şi hotărârile sinoadelor ecumenice nu mai sunt actuale azi, spiritul acestor sinoade este încă actual. Ca să ne mântuim trebuie să credem în Domnul Iisus Hristos, să ne botezăm, să fim ortodocşi şi toate cele asemenea. În acest sens, umanitatea ne-a propus mai multe alternative referitoare la acest lucru. În China ni s-a propus crezul în filosofia religioasă a lui Confucius, despre Tao, yin şi yang, în India ni s-a propus religia lui Buddha sau în Persia ni s-a propus crezul în Zoroaster.[51]

Prin urmare, ortodoxia nu este o monadă închisă. Adevăr mântuitor, ortodoxia se preocupă de soarta omului şi de ceea ce are omul nevoie pentru a se mântui. Ortodoxia nu se interesează însă de nevoile şi aspirațiile de natură financiară, bancară sau economică a omului. Aceasta din motive foarte bine întemeiate. Scopul ortodoxiei a fost încă de la început mântuirea omului. Dumnezeu Tatăl a binevoit ca această mântuire să îi fie conferită omului în şi prin Domnul Iisus Hristos. Ortodoxia a mărturisit două firi în Domnul Iisus Hristos: una omenească şi alta dumnezeiască. Dacă vrem să ştim mai multe despre Domnul Iisus Hristos ca şi om şi personalitate istorică, paginile Noului Testament ne sunt de mare folos. Dacă vrem să ştim mai multe despre Domnul Iisus Hristos ca şi Fiul lui Dumnezeu Logosul avem mărturii din viețile sfinților şi din scrierile sfinților părinți. La fel de bine Sinoadele Ecumenice ne sunt şi ele o bogată resursă din care ne putem informa.

Acuzațiile că ortodoxia este un obscurantism închis incapabil de a face față vremurilor în care trăim este o falsitate. Aceasta fiindcă ortodoxia este deschis la dialog. Dialogul ortodox se poartă însă în anumite condiții. Ca şi confesiune creştină, ortodoxia a fost prima dintre cele care au existat, din ea desprinzându-se romano catolicismul şi mai apoi protestantismul. Paradoxul ortodoxiei constă în faptul că deşi dogmele ortodoxe s-au definitvat, ortodoxia este într-o adaptare a concepțiilor la mentalitatea secolului al XXI-lea.

Pentru secolul al XXI-lea Domnul Iisus Hristos este de multe ori o „figură ştearsă" a istoriei care nu mai are prea multe de spus vremurilor şi timpurilor în care trăim? Nu este aşa din cauza faptului că omul de azi este un om iubitor de senzații tari şi de plăceri trupeşti? Poate că modalitatea ştearsă în care Îl percepem în vremurile noastre pe Fiul lui Dumnezeu întrupat este raportarea noastră la Dumnezeu.

Trebuie să ştim că la ora actuală noi suntem cei care avem nevoie de mântuire şi prin urmare noi suntem chemați să Îl căutăm pe Domnul Iisus Hristos. Acest Hristos care a fost născut în ieslea din Betleem, care a fugit cu părinții lui în Egipt pentru a se ascunde de prigoana lui Irod cel Mare, care a intrat triumfal pe asin în Ierusalim [Tel Avivul de azi] şi care a cinat cu ucenicii săi în foişor nu aduce nimic spectacular azi la fel cum nu a adus nici în vremea sa.

Paradoxul ortodoxiei v-a continua să ne uimească fiindcă chiar Fiul lui Dumnezeu întrupat ne-a uimit. Arhaică în istoria ei, ortodoxia este în stare de dialog şi de înțelegere cu vremurile de secol al XXI-lea. Stabilă în dogmatica ei, ortodoxia este într-o continuă adaptare la terminologia şi pretențiile vremurilor de azi. În acest sens, am definit ortodoxia ca şi stabilitate mobilă şi mobilitate stabilă. Acest paradox este trăit de toți creştinii ortodocşi. Cei

[49] Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos şi restaurarea omului* (Sibiu 1943).
[50] Mahomed s-a născut în anul 571 şi a murit în anul 632.
[51] Dinamica crezurilor religioase este din nefericire de mai multe ori decadentă şi fragmentată.

mai serioşi care cunosc istoria Bisericii vor putea vedea că ortodoxia operează cu multe paradoxuri. Înseşi firea ortodoxiei este un paradox. El înseamnă starea de „echilibru dintre rău şi bine” sau mai mult decât orice evitarea extremelor. Dacă culmea răului este demonismul [ce mai primit istoric mai multe denumiri: nihilism, negativism, deconstructivism etc] culmea binelui este mai mult decât orice sfinţenia.

Tentaţi de a ajunge instantaneu pe înălţimile sfinţeniei, putem foarte uşor cădea capcană răului. Stabilă, ortodoxia este deschisă vremurilor şi lumii din jur. Aceasta însă cu conştiinţa ca lumea din jur să fie conştientă de vechimea şi istoria ortodoxiei. Istoric ortodoxia a trecut prin perioada de începuturi sau întemeiere care a fost făcută de Domnul Iisus Hristos, apoi au urmat perioada predicii apostolilor, părinţilor apostolici, a sinoadelor ecumenice, a spiritualităţii părinţilor bizantini, a vremurilor de confruntare cu ameninţarea islamică, a începutului modernităţii şi în vremurilor noastre este într-o proces de adaptare la împrejurările secolului al XXI-lea.

TEODICEE PENTRU SECOLUL AL XXI-LEA

De mai bine de 11 ani ne aflăm în secolul al XXI-lea. Acest secol nu numai că este un nou capitol în istoria umanităţii şi a omului în mare, dar este şi un secol care aduce cu sine noi aşteptări în plan economic, cultural sau social. Cu toţii ştim ceea ce a fost secolul precedent, mai bine spus secolul al XX-lea. Mai mulţi istorici ne spun că încă nu s-a definitivat dacă secolul al XX-lea a fost un secol bun sau unul rău. Oricum, deşi în secolul XX-lea omul a ieşit în spaţiul cosmic şi a aselenizat pe lună, tot acest om a creat două războaie mondiale. Cel mai probabil secolul al XX-lea pentru care s-a scurs multă cerneală a fost un secol tulbure şi unul zbuciumat.

În secolul al XX-lea a rămas o mare problemă deschisă. Este vorba mai mult decât orice de problema teodiceii.[52] Prin urmare ce este teodiceea? Teodiceea este o parte a teologiei şi a teologiei ortodoxe care abordează apărarea lui Dumnezeu în ceea ce priveşte învinuirile de răutate, suferinţă şi moarte. Prin urmare, scopul teodiceei este de a arăta că nu Dumnezeu este autor al răului şi al morţii. Acest lucru ar putea fii o tautologie religioasă. Creator al universului şi al omului, Dumnezeu este prin Sine bun şi autor al binelui. Tot ceea ce a creat Dumnezeu a fost bun. Problema apare atunci când ne întrebăm: dacă Dumnezeu este autor al binelui de ce există răutate, moarte şi suferinţă?[53]

Este destul de greu să vorbim de Dumnezeu ca fiind bun şi bunătate din moment ce vedem că semeni de ai noştii suferă şi mor. În acest sens, trebuie să ştim că deşi Dumnezeu a creat o lume şi un univers bun, lumea şi universul nu sunt perfecte şi absolute. În lume şi în univers există un minus sau mai bine spus o posibilitate de micire. Astfel, lumea poate alege să urmeze cursul stabilit ei de Dumnezeu sau se poate întoarce în nimicul din care a venit. Dumnezeu fiind absolut şi desăvârşit, lumea şi universul sunt doar o imitaţie a existenţei lui Dumnezeu. În acest sens, lumea şi universul au o şansă în a se realiza pe sine în comuniune cu Dumnezeu. Lipsa de comuniune cu Dumnezeu duce la apariţia răului şi a suferinţei. Asemenea unui prunc care plânge şi se tânguie când este departe de braţele mamei şi a tatălui său şi lumea suferă şi devine rea când este departe de Dumnezeu.

În acest sens, secolul al XXI-lea are nevoie să îşi concentreze eforturile în spre a menţine tradiţia studiului teodiceei. O teodicee pentru secolul al XXI-lea nu s-a elaborat încă definitiv şi în acest sens am putea avea mai multe surprize neplăcute referitor la ceea ce poate avea loc în anii care vor urma. Trebuie să recunoaştem că omul secolului al XXI-ea în ansamblu este un om dezinteresat de ritualurile religioase care vin dintr-o perioadă arhaică a lumii. Liturghia bizantină a sfântului Ioan Hristostom care este centrală la ora actuală întregului cult ortodox este de multe ori „ca şi nuca în perete” pentru stadiul anilor secolului al XXI-lea.

În acest sens, în Bisericile noastre se poate simţii mai mult decât orice o stare de tensiune asemenea celei din preajma reformelor protestante. Dacă putem fii siguri de ceva în zilele noastre este că răul operează cu aceiaşi putere

[52] Conceptul de teodicee este un concept antic dar a fost pentru prima dată formulat de filosoful german Gottfried Leibnitz şi defineşte raportarea omului la problema răului şi a morţii. Leibnitz a scris o carte în acest sens care se cheamă Teodiceea (Germania 1710). Pentru studiul prezent am folosit traducerea din 1997, Polirom, Iaşi.

[53] Un studiu temeinic referitor la problema suferinţei a fost scris de teologul ortodox francez Jean Claude Larchet, *Teologia bolii,* (Sibiu, 1997).

cu care a operat şi în celelalte secole ale istoriei. O mărturie care ar trebui să ridice multora mari semne de întrebare au fost atentatele teroriste de la Centrul Comercial Mondial din 2001. Acest eveniment nefericit a demonstrat la fel ca şi războaiele secolului al XX-lea că răul şi suferinţa este încă din nefericire o problemă actuală.

Suntem departe de a trăi într-o lume fericită şi acest lucru ne priveşte pe toți fiindcă toți cei care am fost lăsați de Dumnezeu cu viață în această lume avem datoria de a face o lume fericită şi bună. Nu credem că Dumnezeu a creat lumea pentru distrugere şi suferință. Omul secolului al XXI-lea din nefericire este un om care foloseşte ca şi modalitate de subzistență fuga de real şi de realitate. La fel de bine, pentru a îşi asigura necesarul de subzistență, el devine imun la marile problematici ale istoriei. Cât de ciudat pare azi Evul Mediu cu feudele, nobilii şi boerimea lui, comparativ cu tendința după maşinile de mare viteză, telefoanele celulare şi antenele parabolice care le vedem la tot locul din zilele noastre? Se fie tehnica avansată singura care ne diferențiază de cei de mai înainte de noi?

Teodiceea este o necesitate a vremurilor în care trăim. Fiindcă suntem departe de o lume feirictă, se cuvine să ne aducem aminte că numai Dumnezeu şi puterea Sa poate oferii un răspuns mulțumitor răului şi suferinței din lume. Acest lucru îl putem constata doar privind ştirile de la radio, televiziune sau internet. Mai mulți semeni de ai noştri trăiesc ca şi când noțiunea de Dumnezeu nu ar exista. Țelul mai multor semeni de ai noştri din secolul al XXI-lea nu este de a devenii bogați în cunoaşterea şi experimentarea lui Dumnezeu, ci de aduna cât mai multe averi şi cât mai multe plăceri trupeşti. Fie că este vorba de alcool, droguri, tutun, sau stupefiante, omul secolului al XXI-lea dovedeşte că este departe de a îşi fii învățat lecția de istorie.

Teodiceea ortodoxă ne spune că lumea în care trăim este departe de a fii liberă, ea fiind subiectul acelei antice dispute dintre principiile binelui şi ale răului. Deşi camuflat, acest lucru poate fii văzut în vremurile noastre la fel ca şi în antichitate. Epocă a laserului şi a proiecțiilor digitale, secolul al XXI-lea nu este încă un secol care să fii triumfat asupra răului şi a suferinței. Răul şi suferința sunt duşmanii noştri centrali şi tradiționali. Faptul că în lumea în care trăim există cultivatori ai răului nu este deloc o minciună. De ce sunt atâți de mulți toxicomani, traficați de droguri, abuzatori sexuali, recidivişti şi oameni certați cu binele şi cu legea? Aceste lucruri au fost prezente şi înainte de noi. Prin urmare, în secolul al XXI-lea nu ne putem lăuda că am scăpat definitiv de problema răului şi a suferinței.

Mulți oameni suferă nu numai trupeşte pe paturile saloanelor de spiral, dar suferă şi moral sau sufleteşte. După cum am arătat, teodiceea ne spune că în lume încă există acea antică dispută dintre bine şi rău care v-a exista până la sfârşitul lumii. Răul din zilele noastre este mult mai subtil şi mai rafinat decât cel din zilele vechimii. În zilele noastre există o stare de „ranchiună ascunsă" sau mai bine spus de ură generică față de lume şi univers care se manifestă cel mai bine în egoismul şi individualismul persoanei. Îmi pasă numai de fericirea şi de binele meu, în timp ce de cel al semenilor nu mă interesez.

Marile corporații economice nu angajează muncitori din dorința de a respecta demnitatea umană ci din dorința de a trage beneficii şi profituri maxime. Sclavagia industrială este din nefericire mai aspră decât sclavagia antică. Deşi avem impresia că sclavagia este un capitol încheiat la istoriei, adevărul este departe de a fii aşa. În secolul al XXI-lea există ceea ce am putea denumii sclavia tehnică sau tehnologică, în care o supraputere economică o înrobeşte pe una mai puțin dezvolată. Câte state bine intenționate nu s-a dezmembrat în ultimii ani din cauza unor economii fragile?

Rândurile de față nu sunt critice. Ele sunt doar o reamitire că suntem departe de a fii capabili să ne concentrăm eforturile în spre a elimina şi a birui definitiv răul. Dacă în lume avem o problemă la ora actuală este cu siguranță răul şi suferința. O lume în care există rău şi suferință nu poate fii o lume fericită. Faptul că Dumnezeu îngăduie răul şi suferința în lumea în care trăim nu înseamnă că Îl şi aprobă. Sfinții Părinți ne spun că Dumnezeu are putere asupra răului şi a suferinței şi mai toți au profețit că în lumea şi în veacul ce v-a să fie nu v-a mai exista rău, moarte şi suferință.[54]

Datoria noastră este de a vrea binele şi fericirea secolului al XXI-lea. Vorbind la scară mare acest lucru v-a necesita concentrarea tuturor eforturilor noastre. Vom putea fii cu conştiința împăcată numai în momentul în care am făcut tot ceea ce se putea să anihilăm răul şi suferința. Orice om al secolului al XXI-lea ar trebui să aibă aceste

[54] Davis, Stephen T. (2001). *Encountering evil: live options in theodicy*. Westminster John Knox Press.

principii. Ele sunt cele care definesc stadiul umanității în zilele noastre. Nu suntem definiți de gradul de tehnologie pe care îl dezvoltăm ci mai mult de gradul de moralitate şi credință la care am ajuns.

Cu când răul şi suferința vor fii mai puțin prezente în secolul al XXI-lea cu atât acest secol îşi atrage cu sine calitatea unui secol reuşit. Țelul nostru nu este de crea tiranii, dictaturi şi regimuri totalitare ci mai mult de a lupta împotriva răului, a suferinței şi a morții. Pe lângă menirea istorică pe care o are orice secol al umanității, mai există şi o menire pnevmatologică sau duhovnicească. Această menire ne cere capacitatea de a elabora o teodicee pe gradul aşteptărilor omului secolului al XXI-lea. Este sigur că acest om în sinceritatea lui nu vrea o lume a răului şi a suferinței. Deşi o lume fără rău şi suferință este greu de imaginat, ele fiind o monedă curentă a vremurilor noastre, trebuie să fie şi oameni care să se ridice la o viziune superioară a lumii în care trăim. Această viziune ne spune că duşmanul nostru antic încă din primele zilele ale umanității a fost răul şi suferința. Acestei viziuni îi subscrie iubite cititorule şi autorul prezentelor rânduri.

DESPRE NOROC ŞI STERENDIPITATE

Tema norocului este o temă actuală dar în nici un caz în lumea religiei şi a teologiei. Norocul este o noțiune extrem de populară şi familiară mai tuturor. Astfel, mai înainte de a scrie despre noroc de cuvine să lămurim definiția. În limba română, noroc înseamnă „soartă, ursită sau destin favoabil.”[55] Dar tot norocul înseamnă şi fericire, succes sau reuşită. Ceea ce puțini dintre noi ştim, este că termenul de noroc provine în mare din religiile păgâne ale antichității. Astfel, la popoarele semitice cum ar fii cele ale fenicienilor, ale evreilor şi a altora, Moloc era un dumnezeu care, atenție cititorule „cerea să i se aducă din partea părinților sacrificul sau jertfa copiilor.” Prin urmare din Moloc, în limba română avem termenul de noroc. Acestui dumnezeu păgân, după cum am spus, i se aduceau în antichitate jertfe şi sacrificii umane.

Oricum, deşi proveniența acestui termen este destul de chestionabilă, trebuie să vedem cuvintele ca fiind pur şi simplu „convenționale.” Se cuvine însă să ştim de proveniența termenilor ca să nu fim înşelați. A avea noroc în limba română este mai mult decât orice ceea ce am putea denumii a fii de succes, a reuşii, a ieşi izbăviotor dintr-o situație dificilă sau încurcată. Trebuie să spunem, că Biserica şi ortodoxia nu susțin „teoria norocului.” Mai ales în viețile oamenilor. În acest sens, auzim de mai multe ori expresii cum ar fii „am avut noroc şi am luat examenul.” Am avut noroc şi am luat carnetul de maşină. Am avut noroc şi am primit un serviciu bun. Norocul este în termenii lui Albert Einstein o „noțiune nu relativă ci relativistă.” A merge pe noroc este procedura celor superficiali şi lipsiți de educație sau mai mult decât orice a celor care nu au nici un Dumnezeu. Astfel, la fel ca şi în cultele religioase antice ale lui Moloc, sunt unii care îşi închină viața norocului.

Ştim astfel de jocuri de noroc, situații care se bazează pe noroc sau oamenii care merg pe noroc. Cei care merg pe noroc, în româneşte li se mai spune şi că „merg a plesneală.” Astfel, de multe ori auzim în zilele noastre că „am mers fără bilet de tren sau autobuz şi nu m-a prins nimeni. Am avut noroc.” Dar auzim şi expresii cum ar fii, am mers la magazin şi am găsit produsele cele mai bune. Am avut noroc. Norocul, îl găsim şi în viața sentimentală a semenilor noştii. Expresii de genul „am agățat o fată sau un băiat frumos. Ei am avut noroc,” sunt expresii care definesc viziunea despre lume a mai multor semeni de ai noştri.

Prin urmare, trebuie să ştim că există o industrie a norocului. Această industrie a devenit în ultimii ani din ce în ce mai „performantă.” Locuri cum ar fii Las Vegas, Monte Casino sau Coasta de Azur sunt celebre pentru „cultul norocului.” În definitiv chiar viața omului este o problemă sau o chestiune de noroc. Biserica nu este de acord cu jocurile de noroc. Aceste jocuri cum ar fii ruleta, pariurile sportive, loz în plic [mai ales întrecerile de cai], bingo, poker şi multe altele fac ravagii în lumea noastră financiară. Sume colosale sunt pierdute la un joc antrenant de poker. Se cunosc astfel mai multe altercații violente de la jocurile de noroc.

Psihologia jocurilor de noroc este una inferioară. Este mai mult decât orice o psihologie a hazardului. A visa că intrii într-un cazino de noapte [este ciudat că mai toate cazinourile au program de noapte] şi vei ieşii de acolo

[55] A se vedea Dicționarul explicativ al limbii române.

putred de bogat este o amăgire cu care mulți își hrănesc cele mai profunde iluzii și imaginații deșarte. Aceasta mai ales fiindcă adepții jocurile de noroc care de multe ori împânzesc orașele noastre au un scop bine stabilit de mai înainte. Ei nu vor să de-a bani altora ci mai mult vor să îi i-a.

Jocurile de noroc, sunt astfel un adevărat drog. Odată ce ai intrat în „vraja sau şarmul lor," cu greu mai poți ieşii. Aşa se face că la marile cazinouri foarte mulți captivați de „ritmul ruletei sau al mesei de poker" şi-au curmat viața. Să fie viața doar prețul unui joc de poker sau o învârtire de ruletă? Prin urmare, mai toți cei care au cazinouri, săli bingo, săli biliard pe bani sau case de pariuri, recurg la metode imorale pentru a se îmbogățiii.

Ce am putea face în fața acestei avalanşe euforice care cuprinde oraşele noastre? Acestei euforii a jocurilor de noroc trebuie să îi opunem munca şi venitul cinstit şi onest. A te îmbogățiii din jocuri de poker, bingo sau ruletă este un semn al omului josnic şi necinstit. Munca cinstită este susținută de mai toți sfinții ortodoxiei. Sfântul Pavel ne spunea acum mai bine de 2000 de ani că „cine nu munceşte nici să nu mănânce." Ca şi oameni avem datoria de a muncii, de a găsii un loc minim de muncă din care să ne câştigăm „pâinea cea de toate zilele." Ori ne întrebăm dacă nu cumva cei care trăiesc din jocurile de noroc nu fură?

Evident, jocurile de noroc sunt un „fur mai manierat." Fie că ai pariat pe un cal, să ne aducem aminte de celebra producție Cacealmaua cu celebrii Robert Redford şi Paul Newman, în care tema era „psihologia jocurilor de noroc," ai merg la un joc pe bani de lupte idea este de a lua sume de bani. Evident, adepții jocurilor de noroc, privesc viața care o mare înscenare care trebuie fentată. Pentru ei, viața este un fel de „goană dintre şoarece şi pisică." Biserica ne spune şi la fel şi sfinții părinți că viața nu este un joc de noroc. Viața noastră este un dar de la Dumnezeu. Acest dar de la Dumnezeu pe care noi îl denumim viață, nu se vinde, asemenea cum fac mulți la jocurile de noroc.

O istorie a jocurilor de noroc ne arată că nu trebuie să ne bazăm pe superficialitate. Ştiința cunoaşte şi ea un termen sinonimic cu norocul. Este vorba de sterendipitate. Ce este sterendipitate? Sterendipitatea este „descoperirea ştiințifică din întâmplare." Astfel, sterendipitatea este norocul ştiințific. Acest noroc a apărut la mai multe mari centre de studiu sau laboratoare ştiințifice unde întâmplător căutând să se descopere ceva s-a descoperit altceva.

Oricum, se cuvine să nu ne împropriem psihologia norocului. După cum am spus, psihologia norocului se bazează pe întâmplare şi pe hazard. Dacă am noroc, o să reuşesc la liceu, la facultate sau la locul de muncă. Mai ales trebuie să ştim că în special relația cu Dumnezeu nu se bazează pe noroc. Cei care cred că pot avea o relație cu Dumnezeu bazați pe noroc se înşeală amarnic. A avea o relație cu Dumnezeu înseamnă în primul rând a crede în Dumnezeu, prin urmare, trebuie să ştim că Dumnezeu şi teologia nu se bazează pe noroc.

Acestea sunt numai câteva mici gânduri referitoare la o temă nefastă care a distrus vieți şi familii. Odată prins în mreaja jocurilor de poker s-au de ruletă cu greu mai te poți despărții. Dar există arme de a lupta împotriva jocurilor de noroc. Aceste arme sunt rugăciunea stăruitoare, postul, priveghere, ascetismul şi cele asemenea. Cei care au patima jocurilor de noroc trebuie să ştie în primul rând că „viața omului nu este un joc de noroc." Viața omului este o instituție serioasă fiind chiar sub protecția şi supravegherea lui Dumnezeu. Credem că o viață închinată jocurilor de noroc cum putem vedea mai multe în zilele noastre este dincolo de orice o viață care nu este plăcută lui Dumnezeu. Câştigul murdar, făcut din dorința de îmbogățire este un lucru neplăcut în fața lui Dumnezeu. Se cuvine astfel, să ştim cum acționează jocurile de noroc şi să ne putem stăpânii sau controla pornirile. Pornirea de a juca la jocurile de noroc poate duce la distugerea vieții unui om, a unei familii sau în unele cazuri a unor oraşe şi comunități întregi.

CĂSĂTORIE ŞI DIVORȚ

Căsătoria şi divorțul sunt două tematici ale oricărei religii oficiale. Deşi din la prima vedere aceste două tematici nu au de a face una cu alte vom vedea că de fapt ele sunt extrem de înrudite. Ce este căsătorie din punct de vedere ortodox? Căsătoria este unirea matrimonială a două persoane: femei şi bărbat în vederea procreerii sau a naşterii de copii. La fel de bine ortodoxia denumeşte căsătoria şi „taină a iubirii." Când apare căsătoria? În momentul în care două persoane de sex opus se iubesc, ele simt acest „impuls" de a fii permanent împreună. Acest impuls a fost

exploatat literar de mai mulți scriitori celebrii dintre care ar fii destul de amintit pe William Shakespeare în celebra sa piesă de teatru Romeo şi Julieta.

Evident, psihologii consideră că „actul de a iubirii şi de a fii iubit” este fundamental omului. Aşa că este firesc şi natural ca oamenii să se căsătorească. Ceea ce vedem este faptul că mai multe căsătorii se termină prin divorț. Ce este divorțul? Divorțul este fără nici o îndoială eşecul căsătoriei. Mai mult după unele concepții este o tragedie. Ne aducem aminte de celebra producție Cramer contra Cramer din 1979. tema acestei producții cinema celebra a fost nimic mai mult decât divorțul.

Care este poziția Bisericii Ortodoxe despre divorț? Se cuvine să ştim că Biserica Ortodoxă nu încurajează divorțul sub nici o formă. De ce aceasta? Din mai multe motive. În primul rând mai multe divorțuri au loc după ce copii s-au născut. Biserica Ortodoxă şi teologii ortodocşi țin să le reamintească contemporanilor noştri că „căsătoria” este mediul în care trebuie crescut un copul în mod normal. Dacă părinții nu se înțeleg şi nu dau dovadă de înțelegere putem vedea că copii au o creştere defectuoasă şi sucită.

Mai mulți copii care au fost crescuți din căsătorii divorțate au ajuns delicvenți şi infractori notorii. Din ce cauză? Fiindcă copii nu au găsii spijinul necesar acolo unde el trebuia să existe cel mai mult: familia. O familie dezbinată este prin urmare un mare rău. Aceste rânduri le scriu cu conştiința de a avertiza pe toți cei care doresc să îşi întemeieze familii de a ştii exact ceea ce implică o familie. O familie se realizează prin căsătorie. Căsătoria astfel trebuie privită ca şi ceva serios şi demn de atenție. Biserica Ortodoxă nu susține căsătoriile superficiale bazate pe interese financiare, materiale sau pur trupeşti. Cei care vor să se căsătorească fac un lucru bun dar trebuie să ştie din capul locului că divorțul este un eşec. Dacă în cadrul căsătoriei au mai apărut copii atunci el este cu adevărat o tragedie.

Spiritul lumii de azi ne spune că nu este nici o problemă să ne căsătorim şi să divorțăm oricum şi în orice împrejurare. Oare să fie aşa? Răspunsul ortodoxiei este negativ, aceasta fiindcă după cum am spus, căsătoria aduce cu sine copii pe lume. Naşterea de copii, aducere în lume a vieții este un act serios şi trebuie tratat ca atare. Foarte mulți părinți din zilele noastre dau dovadă de imaturitate şi lipsă de responsabilitate. Aşa se explică că în zilele noastre rate divorțurilor este în creştere. Oficial Biserica Ortodoxă nu acceptă nici un divorț după ce o căsătorie a fost săvârşită. Totuşi, au existat cazuri excepționale când Biserica a acceptat divorțul.

De fapt mai mulți dintre semenii noştri nu au noțiunea de căsătorie şi divorț. La mai mulți dintre ei slujba din Biserică este „ceva care trebuie făcut fiindcă aşa trebuie făcut.” Aceasta uitând că căsătoria religioasă este un angajament în fața lui Dumnezeu. Căsătoria ca şi angajament în fața lui Dumnezeu este astăzi o poveste învechită sau mai bine spus „un banc de proastă calitate.” Cum să nu fie aşa din moment ce noi voim să ne dăm frâul liber sexualității şi erotismului?

Căsătoria în sens ortodox nu este în nici un caz o „instituție erotică.” Aceasta fiindcă după cum am spus la un moment dat apar copii. Naşterea de copii nu este o chestiune „erotică sau sexuală” ci ține mai mult de paternitatea şi de maternitatea din om. Maternitatea şi paternitatea sunt două aspecte care țin de structura sufletească a noastră. Din acest motiv, ținem să averizăm pe cei care vor să se căsătorească să mediteze bine la ceea ce vor să facă. De ce să aducă pe lume copii care au nevoie de căldura conjugală ca să poată să crească? Acest fel de întrebări sunt considerate „desuete şi ridicole” pentru oamenii din zilele noastre. Aşa se face că divorțurile sunt în zilele noastre cât se poate de frecvent şi obişnuite. Cititorule ține minte că divorțul nu este o normalitate. Cei care susțin aceasta sunt oameni răi şi fără frică de Dumnezeu. Cu cât avem mai puține divorțuri cu atât avem şanse să trăim într-o lume mai bună. Nu este aceasta ce cu toții voim? Dacă este aşa, atunci să pornim la drum cu dreptul şi să nu ne împiedicăm.

MITOLOGIA BĂRBII
Apologia unei lumi profunde

Philosophum not facit barba!
Dicton antic

Psihologii şi sociologii au remarcat că portul uman variază de la epocă la epocă şi de la veac la veac. Astfel, într-un anume fel se îmbrăcau bărbații şi femeile în antichitate şi evul mediu, în alt fel se îmbracă şi se poartă în contemporaneitate şi în modernitate. Oricum, dincolo de trecerea anilor şi a timpului, există o constantă, bărbatul este tot bărbat şi femeia rămâne tot femeie.

Biserica şi ortodoxia au elaborat în ceea ce priveşte portul uman anumite cerințe generice care nu se modifică în funcție de epocă. În acest sens, Biserica a recomandat femeilor să aibă părul lung în timp ce bărbaților li se cere să poarte barbă. În rândurile de față îmi propun să analizez mai mult „semnificația bărbilor" sau a bărbii în general. Aceasta datorită faptului că au existat mai multe personalități şi personaje în istorie care au purtat barbă.

Moda filosofilor antici era una a bărbilor. Astfel, primii care s-au remarcat în portul bărbii în antichitate au fost filosofii Eladei. Dintre cei mai cunoscuți am putea enumera pe Aristotel, Alcmeon din Cretone, Damascius, Diogene Laerțiu, Diogene din Sinpone, Epicarmos, Epictet, Epicur, Hipassos, Platon, Plotin, Proclus, Socrate sau Teofrast. Un semn distincțiv al unui filosof antic îndiferent din ce şcoală filosofică făcea parte era barba.

Moda bărbilor nu a fost prezentă numai la filosofi. Marii sfinți părinți au fost şi ei purtători de barbă. Ştim astfel de mai mulți sfinți din antichitate care erau purtători de barbă. În primul rând proorocii Vechiului Testament, începând cu cei 4 mari prooroci: Isaia, Ieremia, Iezechil şi Daniil, au fost purtători de barbă. La fel de bine şi restul de ceilați 12 prooroci ai Vechiului Legământ au fost purtători de barbă. Mai mult decât atât se ştie că cu excepția lui Sfântului Ioan Teologul la tinerețe toți cei doisprezece apostoli aleşi de Domnul Iisus Hristos au fost purtători de barbă. La fel de bine purtători de barbă au fost Sfântul Dionsie Areopagitul, Sfântul Clement Romanul, Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Ignație Teoforul sau Sfântul Simon Noul Teolog.

Barba avea să devină mai mult decât orice un simbol distinctiv al aghiografiei ortodoxe deşi nu toți marii sfinți au fost purtători de barbă. Moda bărbilor a fost prezentă în Europa prin urmare din cele mai vechi vremuri. Oricum, specificul latin a fost un specific imberb. Barba a ajuns să fie desconsiderată în lumea latină ca fiind un semn al procesului de iudaizare a Europei.

Biserica recomandă ca bărbații să poarte barbă. De fapt în limba română chiar numele de bărbat provine de la barbă. În prezentele rânduri nu voi insista pe vechile teorii antice referitoare la barbă. Ştim din antichitate că mai multe personaje din mitologe au purtat barbă. Astfel, Hercule era reprezentat cu barbă la fel de bine ca şi mai multe ale zeități antice. A existat în antichitate un mit al bărbilor. Acest mit a fost însă ulterior în creştinat.

Care este simbolistica bărbii în ortodoxie şi de ce Biserica cere clerului şi credinşioşilor de parte bărbătească să poarte barbă? În primul rând, Biserica recomandă barba bărbaților după modelul Domnului Iisus Hristos care ştim foarte bine că a fost purtător de barbă. În iconografia ortodoxă Domnul Iisus Hristos este permanent reprezentat cu barbă. Barba este astfel un simbol al înțelepciunii masculine şi nu al „viritilății sexuale" cum greşit este interptretată astăzi de marile celebrități de la Holywood sau din cinematografe.

Evident, barba nu este o condiție a unui caracter profund sau înțelept. Totuşi, modul în care o persoană poartă barbă ne spune ceva despre cine este acea persoană. În primul rând barba trebuie purtată îngrijit şi necesită să fie curățită şi spălată. În psihologia românească barba este simbolul omului cumsecade sau a omului de bine. Aceasta însă nu este o axiomă absolută.

Cunoaştem câteva personalități din lumea contemporană care poartă barbă sau care au purtat barbă? Exemplele ar fii mult prea multe. Dintre domnitorii români care au purtat barbă am putea enumera pe câțiva: Mihail Viteazu, Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Constatin Brâncoveanu, Matei Basarabov şi mulți alții pe care scrutimea spațiului nu îmi permite să îi enumăr pe toți.

Mai mult decât atât mai mulți mari duhovnici români au fost purtători de barbă. Putem să ne aducem aminte de Părintele Constatin Galeriu, Patriarhul Teoctist Arăpaşu, Părintele Ilie Cleopa, Părintele Teofil Pârâian de al Mănăstirea Sâmbăta de Sus, Mitropolitul Antonie Plămădeală al Sibiului, Părintele Nicolae Steinhardt de la Mănăstirea Rohia, Părintele Paisie Olaru sau Părintele Dionisie Ignat de la Prodromu din Muntele Athos.

Evident, barba a fost un semn distinctiv al bărbaților din diferite epoci. În diferite epoci barba a avut mai multe simboluri. În Elada antică barba a fost semnul sau emblema înțelepciunii, în evul mediu barba a fost semnul erudiței în timp ce în vremurile noastre barba este un semn al demnității sau al profunzimii. Barba în sine este un semn exterior şi poate de mai multe ori să fie un semn trădător. Prin urmare nu putem judeca o persoană exclusiv după aparența facială. În general purtarea bărbii la o persoană trebuie să aducă cu sine şi anumite calități. Se cuvine ca persoana care poartă barbă să fie dacă este posbil şi un bun filosof, un om cum se cade [sau de treabă în accepțiunea populară], o persoană a bunei dispoziții şi a omeniei. Barba a fost asociată în psihologia şi în psihanaiza românească începând cu regii Daciei Dromihete, Burebista şi Decebal [toți purtători de barbă] ca şi semn al omeniei. În accepția populară, omul de omenie era un bărbos.

Evident, nu putem vorbii în sens propriu de o „mitologie a bărbilor," totuşi, barba este o trăsătură distinctivă a bărbaților şi se cuvine să fie înțeleasă în contextul ei adecvat. Aceasta mai ales fiindcă ortodoxia şi Biserica creştină recomandă bărbaților portul bărbii. Să fie acest îndemn o simplă „fațadă etică"? Răspunsul la această întrebare este lăsat la latitudinea cititorulului.

CUVÂNT LA ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI

Data de 14 septembrie este o zii a toamnei în general pentru cei dintre noi care avem climă temperată. Biserica ortodoxă a rânduit o zii de prăznuire în această zii. Este vorba de sărbătoatrea înălțării sfintei cruci. Prima întrebare care ne-o ridicăm când auzim de această sărbătoare este de ce tocmai ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI? Crucea este un simbol creştin pe care ortodoxia îl ține la semn de mare prețuire..Crucea este mai presus de orice un semn al biruinței binelui asupra rpului. Crucea este în orice caz de la Domnul Hristos un simbol omniprezent pe care îl înâlnim pe toate Bisericile. De ce este semnificativă şi importantă crucea în ortodoxie?

Ortodoxia sărbătoreşte şi cinsteşte crucea ca şi un obiect sacru şi sfânt. Crucea a fost instrumentul prin care Domnul Iisus Hristos a fost executat la anul 33 în Ierusalim de procuratorul roman Ponțiu Pilat. Domnul Iisus Hristos ca şi Fiul lui Dumnezeu putea să nu accepte crucea, El care o înviat pe Lazăr din morți şi a înmulți pânile, El care a umblat pe apă în toiul unei furtuni torențiale. Şi iată că după ce Domnul Hristos a stat şi S-a rugat în grădina Gheținani mărturiseşte să treacă de la Sine acest pahar.

Evident, crucea a rămas un instrument abdominabil în trecutul umanității. Pe crucea au mai fost răstigniți din câte atestă trecutul încă doi apostoli ai lui Hristos. Este vorba de Sfântul Andrei întâiul chemat care a fost martirizat la Patras în Grecia şi Sfântul Apostol Petru care a suferit moarte martirică la Roma în anul 67 după Hristos pe o cruce cu captul în jos. Evident, în paginile Noului Testament putem citii mai multe despre cruce. Noul Testament ne prezintă crucea ca şi un instrument simbolic al jerfei omului față de Dumnezeu şi a iubirii lui Dumnezeu față de om.

Din câte ştim Dumnezeu iubeşte omul. Această formă a iubirii lui Dumnezeu față de om a primit o formă extremă şi în acelaşi timp concretă în anul 33 după Hristos când Domnul Iisus a fost crucificat dimpreună cu alți doi tâlhari. Din aceaa zii, Bierica Ortodoxă a orânduit sărbători în cinstea crucii. Astfel acest obiect al torturii şi al ambdominației a devenit un obiect al simbolisticii creştine. Crucea o vedem în toate Bisericile pe toate turlele şi pe toate iconostasele ortodoxe. Fără nici o înodoială crucea este un simbol al iubirii Domnului Iisus față de noi oamenii. Ortodoxia vorbeşte de o „teologie a crucii" această teologie a crucii a fost modalitatea prin care Domnul Iisus Hristos a voit să Îşi asume condiția cea mai umilă a existenței omeneşti: cea a robului.

Sfântul Apostol Pavel a făcut mari referințe la cruce în epistolele sale. Sfântul Pavel care a fost martirizat dimpreună cu Sfântul Petru am putea spune în numele crucii a elaborat a teologie ortodoxă specifică a crucii această teologie este „teologia kenotică" sau mai bine spus „teologia crucii" în care se vorbeşte de smerirea de Sine a Fiului lui Dumnezeu, Domnul Iisus Hristos. Ziua de 14 septembrie este o zii am putea spune kenotică sau mai bine spus o zii în care putem vedea contemplativ c ea suferit Domnul Iisus Hristos ca şi Fiu al lui Dumnezeu întrupat pentru noi.

Deşi au trecut mulți ani de la sărbătoarea crucii, crucea este actuală. Evident, ortodoxia nu consideră că crucea este sfântă prin sine. Crucea este sfântă în ortodoxie ca şi un altar de răstignire a Domnului. Prin cruce după cum ne spun textele patristice Dumnezeu s-a „reconciliat" cu omul. Greşeala primilor oameni care a dus la căderea noastră a tuturor în păcat a fost potențial rectificată prin crucea Domnului Iisus Hristos. Crucea este o temă pe care o întâlnim în toate rugăciunile şi trebuie să spunem că noi ca şi următori ai Domnului Iisus Hristos, ne facem semnul crucii.

Ortodoxia are la mare cinste crucea în special ca şi obiect al simbolisticii spirituale. Crucea este un simbol spiritual. La fel cum în aritmetică avem simboluri matematice şi în ortodoxie avem simboluri de natură spirituală sau religioasă. În acest sens, Biserica ne învață ca cel puțin o zii pe an să ne a amintim că crucea este obiectul prin care Domnul Iisus Hristos a suferit pentru noi. La crucea Domnului s-au făcut mai multe pelerinaje. Locul crucii Domnului Iisus Hristos este acum unul dintre cele mai cunoscute dintre toate de pe colțurile pământului.

Crucea ortodoxă este în sine un paradox. Aceasta fiindcă deşi crucea a fost intenționată de a fii un instrument ruşinos de pedeapsă la moarte, crucea a devenit un instrument mântuitor. Crucea a fost probabil una dintre cele mai mari răsturnări din trecutul umanității. Ceea ce executori romani intenționau a fii anihilarea Domnului Iisus Hristos a devenit arma spirituală ce mai eficentă din toate timpurile împotriva răutății şi a luptei împotriva răului. Creştinii ortodocşi din toate vremurile de după Iisus Hristos au cinstit crucea şi toată semnificația ei. Crucea o întâlnim în toate Bisericile ortodoxe la semn de mare cinste. Mulți dintre sfinții Bisericii sunt reprezentați cu crucea.

14 septembrie este o zii în care trebuie să ne amintim de crucea lui Hristos ca şi un instrument expiator şi ca şi un instrument al răscumpărării realizate de Hristos din iubire față de oameni. Crucea a fost prezisă din Vechiul Testament unde ştim că în luptele pe care evreii le purtau cu amelaciții când Moise ținea mâinile ridicate în semnul crucii armatele israeliene deveneau de nebiruit. Noul Testament face referire de aproximativ 26 de ori la cruce. Una dintre cele mai semnificative referințe pe care le avem la cruce o găsim în Epistola Sfântului Pavel către filipeni unde putem citii: S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, şi încă moarte pe cruce. (Filipeni 2, 8). Sfântul Pavel este de părere că Domnul Hristos a acceptat crucea din ascultare față de Dumnezeu. În epistola către Galateni putem citii: "Câți vor să placă în trup, aceia vă silesc să vă tăiați împrejur, numai ca să nu fie prigoniți pentru crucea lui Hristos. Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, şi eu pentru lume!" (Galateni 6, 12, 143).

ELENISM ŞI LATINITATE

„Iar elini iubesc înțelepciunea"
Sfântul Apostol Pavel

Prezentele rânduri nu sunt legate de Postul Mare în mod cât se poate de concret. În rândurile de față îmi propun să fac o mică analiză a două mari culturi europene care au o relație cât se poate de lungă şi de controversată în acelaşi timp. Este vorba de elenism şi latinitate. Istoric trebuie să spun că din punct de vedere european elenismul a existat cu mult înaintea latinității. Relația dintre elenism şi latinism este o relație care din nefericire a primit în istorie valenţe nedorite. Din punct de vedere istoric elenismul a fost prima mare cultură europeană. Din ea avea să se formeze o a doua mare cultură pe vremea lui Alexandru Macedon care a extins teritorile elene pe aproximativ toată suprafața Orientului Mijlociul.

Ceea ce este destul de fals din punct de vedere istoric în zilele noastre este faptul că cultura latină se pretinde ca existând mai înainte de cultura macedoniană care a fost dominantă în Europa antică în special în răsăritul Europei. Cultura macedoniană este un fapt care a fost amplu negată în timpul ridicării imperiului roman. Latinitatea a încercat de mai mult ori stârpirea memoriei istorice a lui Alexandru Macedon din dorința ei irațională de a îşi câştiga un loc de frunte în lumea europeană ce tocmai se forma.

Trebuie să spunem că elementul macedonain a fost un element european. Cultura mecedonaiană a depăşit din acest punct de vedere granițele elenismului. Prin urmare între primordialitatea elenismul antic şi a latinității

contemporane a existat un alt element care este ignorat şi care a fost cu mare ură denigrat în timpul dominației romano-italiene este vorba de elemenul macedonian.

Alexandru Macedon a fost astfel creatorul unui imperiu care a existat mai înainte de formarea imperiului roman. Este adevărat că acest imperiu nu a durat mult ca şi durată din cauza faptului că Alexandru Macedon avea să se stingă din viață prematur. Istoricii vorbesc de existența a 13 sau 14 ani de dominație a imperiului macedonian. Acest imperiu macedonian care a cuprins toți Balcanii a fost un imperiu care s-a extins din punct de vedere istoric cu o iuțime ieşită din comun. El avea să stăpânească toate teritoriile europene de la sud de Dunăre.

Cezarii romani au şters astfel din invidie din istoria europeană amintirea lui Alexandru Macedon. Din mai multe puncte de vedere cezarii romani s-au ridicat din punct de vedere istoric pe falsificarea unor realități de ordin european. Este adevărat că ambițiile lui Alexandru Macedon nu au depăşit cadrele Balcanilor. Totuşi, nu trebuie să uităm că din punct de vedere istoric Alexandru Macedon a fost fondatorul unui imperiu care a fost aproape identic ca şi extindere cu imperiul romano-italian.

Alexandru Macedon nu a fost astfel italian ci a fost mai mult decât orice elen. Prin urmare, teoria europeană care susține că latinitatea s-a desprins din elenitate este o teorire parțial adevărată dacă nu greşită. Latinitatea care cuprinde astăzi țări ca şi România, Italia, Franța, Spania şi Portugalia nu este numai produsul istoric al elenității ci mai este am putea spune un produs eleno-macedonian. Aceasta datorită faptului că în timpul lui Alexandru cel Mare Elada sau Grecia de azi avea să devină imperiul Macedonian.

Imperiul Macedonian după cum am spus mai sus a existat mai înainte de Imperiul Roman care a fost dizolvat pe la anul 300 de Constantin cel Mare. Imperiul Macedonain cu o ascendență fulimantă din punct de vedere istoric este un capitol uitat din istoria europeană. Aceasta în aşa mod încât azi nici nu se mai ştie exact adevărata identitate a Macedoniei. În Europa ştim că există astăzi o țară independentă cu numele de Macedonia. Macedonia a existat istoric cu mult înainte de fondarea Italiei şi a țărilor latine.

Relația dintre cele trei elemente europene din zilele noastre elenă, macedonaină şi latină este una cât se poate de ambiguă. Aceasta fiindcă marea majoritate a latinilor se văd pe sine ca şi derivați din cultura elenă. Ori trebuie să spunem că Imperiul Macedonian a existat mai înainte de cultura latină [şi a exponenților ei principali]. Cultura latină a fost astfel şi un produs al culturii macedoniene.

Alexandru Macedon sau Alexandru cel Mare este o personă care nu este pe placul a mai multor europeni din zilele noastre care se gândesc la o Europă latinofonă. Trebuie să ştim că din punct de vedere istoric Europa este o regiune macedonofonă. Macedonia lui Alexandru Macedon a avea să fie cât se poate de mult înstrăiniată de eul ei istoric adevărat în timpul dictaturii staliniste. Stalin care la mijlocul secolului al XX-lea se credea „creatorul noii ordinii modiale" avea să intervină în istoria Mecedoniei încă odată şi avea să alipească Macedonia nu Grecei cum este firesc din punct de vedere istoric ci unei noi țării formate de „marile minți ale Uniunii Sovietice" Iugoslavia. Istoria demonstrează că Stalin a fost probabil unul dintre cei mai mari antieuropeni din secolul al XX-lea. Memoria actelor staliniste le mai putem vedea şi astăzi în special în estul Europei unde Stalin s-a crezut stăpân absolut.

Ceea ce putem reproşa latinității occidentale [Spania şi Portugalia în special] este „tăcerea vicleană" față de evenimente care se precipitau la finalul secolului al XX-lea în Europa de răsărit. Astfel, când Macedonia avea să fie alipită Iugoslaviei care nu mai există astăzi, reacția occidentală a fost am putea spune inexistență. Acest lucru a înrăutățit în secolul al XX-lea relațile dintre estul şi vestul Europei în aşa măsură că s-a ajuns la separația de la zidul Berlinului, în care vestul şi estul european nu mai se recunoşteau reciproc deloc. Acest lucru a durat de la 1945 până în anul 1989 când „a căzut zidul Berlinului."

Prezentele rânduri nu se vor rânduri care să arunce gaz pe foc unei situații cât se poate de critice. Relația Mecedonaiei cu Europa este mai mult decât orice o problemă europeană şi în nici un caz o problemă care priveşte alte state de pe alte continente. În acest sens, statele europene cum ar fii Italia, Spania, Franța sau Portugalia sunt chemate din punct de vedere european să îşi clarifice relația lor cu cultura elenă şi cu cea macedoniană. În vestul Europei nu se vorbeşte de un element macedonian. Ori trebuie să ne aducem aminte că Macedonia a fost o țară care a existat cu mult înainte de fondarea Europei Occidentale.

Prin urmare, înainte de a fii latinizați cum a fost cazul marilor cezari ai Italiei, Europa a fost macedonizată. Procesul de Macedonizare a Europei putea fii unul definitiv dacă starea de sănătate a lui Alexandru Macedon nu se înrăutățea. Oricum, moştenirea pe care Alexandru Macedon a lăsat-o Europei este mult mai autentică decât cea italiană, care istoric s-a pretins mult mai veche decât cea Macedoniană. Dintre statele pe care le cuprindea Imperiul Macedonian am putea amintii: Siria, Asia Mică [Turcia de azi], Egiptul, Persia [Iranul de azi] sau Fenicia [Libanul de azi].

Este foarte clar că procesul de macedonizare a fost astfel un proces existent cu mult înainte de procesul de latinizare care este acum un proces încheiat pe contientul european. Astfel, în ceea ce priveşte raportarea la procesul de macedoinizare europeană, am putea vorbii mai mult decât orice de o pseudo-latinitate a Europei occidentale. Europa este astfel sau mai bine spus regiunile latine ale Europei sunt latine numai cu condiția în care ele sunt şi macedoniene. Acest lucru a fost cât se poate de evitat de marile culturi europene de sorginte latină.

ÎNDURARE ŞI RĂBDARE

Rândurile de față sunt mai mult decât orice o analiză pe tema relației dintre răbdate şi îndurare. Îndurarea este un termen care este sau poate fii sinonim cu răbdarea dar în acelaşi timp este am putea spune cât se poate de diferiți. Îndurarea este mai mult decât orice starea de a „răbda în tensiune" sau mai poate fii şi o stare de milostenie față de cineva.[56] Răbdarea este mai mult decât orice ceea ce am putea spune capacitatea de a ne concentra aşteptarea în spre un final pozitiv sau în spre aşteptarea a ceea ce v-a avea loc în viitor.

Din punct de vedere duhovnicesc însă răbdarea este o mare virtute sau calitate morală. A răbda poate însemna în cazul unei persecuții şi calitatea de a îndura. În viața de zii cu zii ne vedem puşi de mai multe ori în situația de a îndura decât a răbda. Fie vecinii fac gălăgie, fie circulația pe marile artere rutiere este una care ne pune la încercare răbdarea, zii cu zii învățăm să răbdăm şi să îndurăm. Ca şi orice mare virtute răbdarea se cultivă sau mai mult decât orice ea se deprinde. Drumul spre mântuire ne spune Biblia este unul dificil în care răbdarea joacă un rol fundamental. Mari sfinți ai ortodoxiei au fost oameni ai răbdării. În special duhovnicilor le este recomandată răbdarea. Un duhovnic bun trebuie să fie întotdeauna răbdător cu ucenicii lui sau mai mult decât orice trebuie să aibă răbdare cu ei. Răbdarea este unul dintre cele mai mari teste din viața omului. Răbdarea Domnului Iisus Hristos a fost cea care l-a întors pe sfântul Petru înapoi la credință după ce s-a lepădat de Domnul Iisus Hristos de trei ori.

Din acest punct de vedere am putea spune că răbdarea este mai mult decât orice ceea ce am putea denumii capacitatea de a persevera. De mai multe ori nu reuşim în activitățile pe care le întreprindem sau mai bine spus suntem cât se poate de deficitari în a îi accepta pe cei din jur. A avea răbdare cu semenii în situații critice este cea mai bună dovadă că avem spiritul de a accepta pe cei din jur. A cultiva calitatea răbdării nu înseamnă în mod neapărat că trebuie să îi îndurăm pe ceilalți. De cele mai multe ori trebuie să avem deschidere față de ceilalți la fel cum şi ei au deschidere față de noi. Acest lucru se realizează cel mai bine faptul de a îi accepte pe semenii noştri. Ceea ce este cel mai adevărat este că de cele mai multe ori vrem totul dintr-o dată fără să aşteptăm deloc sau fără să cultivăm răbdarea. Răbdarea este dincolo de orice ceea ce noi am vrea să spunem şansa de a ne accepta pe unii pe alții. Dincolo de orice ceea ce este cel mai important este să îi vedem pe ceilalți ca şi o modalitate de a îi accepta.

Dar ceea ce trebuie să ştim că mai mult decât orice există răbdare şi îndelungă răbdare. Unul dintre cele mai celebre cazuri de răbdare din istoria lumii a fost cel mai mamei sfântului Augustin de Hippo. Mama sfântului Augustin a fost numită Monica. Se spune că în timpul tinereții sale Augustin a dus o viață libertină şi lipsită de îngrădiri morale. În toată această perioadă mama sa Monica a fost cea care s-a rugat îndelung şi cu multă răbdare pentru întoarcerea fiului ei. Monica a fost probabil unul dintre cele mai mari exemple de răbdare maternă pentru fiul ei. Nu putem uita câte lacrimi a vărsat ea pentru fiul ei în timp ce acesta se destrăbăla în vâltoarea sexualității şi a desfrâului. În epocă, răbdarea şi rugăciunile Monicăi l-au făcut Sfântul Ambrozie al Milanului să spună: „nu se putea

[56] Termenul de îndurare este foarte mult folosit de greco-catolici care nu folosesc în cult rugăciunea Doamne miluieşte ci mai mult decât orice Doamne îndură-te spre noi.

să se piardă fiul atâtor multe rugăciuni.” Istoria a arătat că aşa a şi fost fiindcă câțiva ani mai apoi, Augustin avea să se convertească la creştinism, să apuce calea slujirii lui Dumnezeu şi să devină un mare sfânt al Bisericii.[57]

Faptul de a îndura însă nu este identic cu faptul de a avea răbdare sau de a persevera. A îndura presupune şi suferință sau mai mult decât orice ceea ce am putea denumii un anumit element al durerii fie interne sau externe. Cele mai multe dintre marile realizări ale lumii s-au făcut prin răbdare. Răbdarea a ridicat piramidele din Egipt, o construcție titanică ce a durat mai mulți ani, răbdarea a ridicat colosul din Rodos unde s-a muncit mai bine de 10 ani în continuu, răbdarea a ridicat grădinile suspendate din Babilon unde la fel s-a muncit mai mulți ani în continuu. Pe parcursul anilor răbdarea a fost fără doar şi poate cea care a motivat lumea şi umanitatea la concentrare din dorința de a reuşii. A vrea ca totul să se realizeze dintr-o dată este fără doar şi poate o dovadă de imaturitate şi de lipsă de seriozitate. Cu mulți ani în urmă sfântul evanghelist Matei ne atrăgea şi el atenția asupra acestui lucru: „“*Cel* care *va răbda până* în sfârşit acela se *va mântui*”- Matei. 10, 22.

Încleştarea cu răul şi răutatea de cele mai multe ori ne cere răbdare. Răul nu este răbdător şi îndurător ci mai mult decât orice este violent şi agresiv. Răbdarea sau îndurarea răului este una perversă şi mai mult decât orice o răbdare distructivă. Există o răbdare distructivă cu cei care sunt slujitori ai răului şi ai perversiunii. Acest gen de răbdare este unul nociv. Ne gândim în acest sens la răbdarea fumătorului care zilnic aprinde un nou pachet de țigări, la răbdarea bețivului care zilnic deschide o nouă sticlă de băutură, la răbdarea toxicomanului care zilnic i-a o nouă doză de droguri, la răbdarea lacomului care zilnic îşi cumpără tot mai multe sortimente de mâncături fără se gândească la foamea celor din jur asemenea bogatului din pilda cu săracul Lazăr şi de ce să nu spunem ne gândim la răbdarea iubitorului de bani şi de avuții care permanent se gândeşte la banii şi la aurul său fără să mai i-a în considerare prieteni familie, rude sau cunoscuți.

Prin urmare, am arătat că răbdarea are mai mulți poli sau mai bine spus este cu mai multe valențe. Pe cei răi nu îi putem convinge cu argumente fiindcă nu vor vrea să înțeleagă niciodată. Răutatea poate fii învinsă prin răbdare şi mai ales fiindcă răbdarea este cea care ne face să ne dăm seama că violența şi ura nu este o soluție a problemelor noastre. Personal m-a confruntat de mai multe ori cu răul în toată hidoşenia şi grotescul său. A reacționa în fața răului cu aceiaşi modernă este cea mai proastă sau slabă soluție. Esența răului fiind una aparentă prin urmare centrifugă, nu rezistă testului răbdării. Lipsa de răbdare a fost cea care l-a pus de Domnul Iisus Hristos pe cruce. Dacă acuzatorii şi învinuitorii Domnului Iisus Hristos ar fii fost oameni ai răbdării probabil că istoria Domnului Iisus Hristos nu este cea pe care o cunoaştem azi.

Esența răbdării este una de natură duhovnicească. Această fiindcă Dumnezeu ne răbdă pe toți de multe ori când suntem în mlaştina şi mizeria păcatului. Primul exemplu de răbdare este chiar Dumnezeu însuşi fiindcă „ *El face să răsară soarele* Său *peste cei răi* şi *peste cei* buni, şi dă ploaie *peste cei drepți şi peste cei* nedrepți.” [Matei 5, 45]. Dacă Dumnezeu nu ar avea răbdare, cu siguranță că lumea aşa cum o ştim noi azi nu ar mai fii existat de mult. Răbdarea lui Dumnezeu este imensă şi mare. Această răbdare se poate vedea din imensitatea constelațiilor, a galaxiilor şi a universului care toate au fost făcute de Dumnezeu în răbdare şi până în ultima picătură de rouă într-o dimineață de vară timpurie. Creația şi universul lui Dumnezeu sunt dovadă unei răbdări ieşite din comun. Numai orânduirea stelelor şi a planetelor de pe bolta cerului ne pot spune acest lucru.

Timpurile şi vremurile noastre sunt timpuri în care totul se petrece repede şi în criză de timp. Slujbele de la biserică trebuie făcute cât mai repede şi mai rapid. De multe ori nu mai avem răbdarea de a dialoga cu vechi cunoscuți şi prieteni fiindcă suntem într-o continuă criză a timpului şi a minutelor. Este incredibil cât de mult rău poate face timpul împărțit în minute şi secunde omului de rând care ajunge să îşi vadă interlocutorul doar ca şi un simplu obiect. În special în lumea afacerilor în care ritmul de viață este trepidant, răbdarea față de semen este total absentă. Ajungem să ne vedem semenii ca şi simple cifre sau denumiri textuale în goana după cât mai mulți bani şi averi. Pe bună dreptate s-a spus că secolul al XX-lea a fost secolul vitezei. De ce să nu fie secolul al XXI-lea un secol al răbdării? Vrem nu vrem lumea în care trăim ne pune în contexte în care trebuie să practicăm virtutea răbdării. Fie la locul de muncă nu simpatizăm genul de conversații şi preocupări a cuiva, fie în şcoală suntem constrânşi să stăm cu

57 Au rămas celebre în istoria lumii *Confesiunile* Sfântului Augustin [PSB: Bucureşti, 1985].

colegi şi profesori de care nu ne place sau fie pe strada sau blocul unde locuim suntem vecini sau colocatari cu persoane care nu le agreăm. În toate aceste cazuri acceptarea celuilalt presupune răbdare. Cum alţii ne acceptă pe noi cu defectele şi idiosincrasiile noastre, la fel şi noi trebuie să acceptăm pe ceilalţi.

Răbdarea este mai mult decât orice ceea ce ne facem să îi apreciem pe ceilalţi la adevărata lor axiologie şi valoare. Orgoliul nu acceptă răbdare cu ceilalţi şi neputinţele sau imperfecţiunile lor. Deşi mai toate secolele au avut anumite denumiri generice, la un secol al răbdării s-au gândit foarte puţin. Poate este vremea să ne gândim la secolul al XXI-lea ca şi la un secol al răbdării. Vom fii cât se poate de mult răbdători atunci când îl vom iubii cu adevărat pe Dumnezeu, şi ne vom d-a seama că Dumnezeu este totul pentru noi. Renumitul părinte Ilie Cleopa de la Mănăstirea Sihăstria avea obiceiul să le repete credincioşilor că numai cu răbdare se poate ajunge în rai. Astăzi aceste cuvinte ni se par la fel de ciudate ca şi la vremea la care au fost rostite. Foarte multe drame şi tragedii personale au loc din cauza răbdării: părinţii nu au răbdare cu copii lor, copii nu au răbdare cu părinţii lor, elevii şi studenţii nu au răbdare cu profesorii lor şi invers. Modestele mele rânduri sper să fie o reamintire asupra tematicii răbdării.

CEEA CE CREDE OMUL DESPRE SINE ŞI CEEA CE CREDE DUMNEZEU DESPRE OM

Omul este o fiinţă care după ortodoxie a fost creat de Dumnezeu. Acest fapt simplu şi am putea cât se poate de evident este contestat în special de ştiinţe care consideră că omul este produsul hazardului sau mai bine spus al întâmplării. Astfel în Europa secolului al XIX-lea Charles Darwin avea să nege oricare origine religioasă a omului şi avea să afirme am putea spune originea ştiinţifică a omului. Astfel, în darwinismul secoului al XIX-lea, omul era doar produsul hazardului şi al întâmplării. Ortodoxia s-a opus părerilor care susţin că omul este produs fără de Dumnezeu.

Este cât se poate de evident că fie direct sau indirect ori mai bine spus voit sau nevoit, Dumnezeu s-a implicat în creaţia omului. Prin urmare, spre deosbire de alte obiectele din spaţiu cosmic a fost am putea spune omul este unul care are origine în Dumnezeu şi în voia lui Dumnezeu. Omul este astfel în centrul unei ştiinţe pe care o ştim denumită ca antropologie. Antropologia îşi propune mai mult decât orice să studieze existenţa lui Dumnezeu. Ortodoxia prin urmare susţine că omul este creat de Dumnezeu şi prin urmare este mai mult decât orice produs al voii lui Dumnezeu.

Oricum, una dintre cele mai mari dileme sau probleme cu care se confruntă omul este în sepcial aprecierea de sine. S-a remarcat de mai mulţi că omul din zilele noastre are tendinţa de a se supraaprecia pe sine şi de se considera pe sine mai mult decât orice stăpân peste toate şi mai mult decât orice peste tot. Omul a devenit astfel mai mult decît orice ceea ce am putea denumii încrezător că numai el există şi numai el este autor al lui însuşi. Astfel, în ştiinţe s-a declanşat un fragmentare în special după lui Charles Darwin care nega că omul este creat de Dumnezeu şi susţinea că omul este pur şi simplu produs al evoluţiei şi al hazardului.

Ceea ce a derivat în mod practic din urma teoriei lui Darwin a fost mai mult decât orice ceea ce am putea denumii o aruncare a omului în neant. Dumnezeu, care în ortodoxie trebuie să fie centrul de gravitaţie al omului a devenit astfel un loc periferic în existenţa omului care era din ce în ce mai mult emancipat de propriile puteri şi forţe. Centrul omului nu mai stătea în Dumnezeu ci mai mult decât orice în sine sau în elemente impersonale ale naturii.

Darwinismul a fost am putea spune „catastrofal pentru antropologie” fiindcă l-a mutat pe om din direcţia lui de a înainta spre Dumnezeu în spre lumea materială şi cea fizică. Astfel, omul devenea un element lipsit de Dumnezeu şi am putea spune „desacralizat.” Crezul că omul este creat de Dumnezeu este mai mult decât orice un crez am putea spune cât se poate de propriu şi de fundamental ortodoxiei. Prin urmare, omul este prin origini am putea spune o fiinţă care a venit de la Dumnezeu.

Oricum, în ceea ce priveşte raprotarea omului la sine, omul dacă vrea să se înţeleagă pe sine trebuie mai mult decât orice să se raporteze la Dumnezeu. Raportarea la Dumnezeu am putea spune că este mai mult decât orice aspectul fundamental al existenţei omului. În general, în curentele filosofice şi antropologice ale omului de azi, omul se vede pe sine ca şi cum doreşte. Ceea ce este cel mai semnificativ este ca omul să se vadă pe sine cum îl vede

Dumnezeu. Prin urmare în sens filosofic omul poate să aibă am putea spune o „părere despre sine”, dar el trebuie mai mult decât orice să se raporteze la Dumnezeu şi la existenţa lui Dumnezeu.

Prin urmare, existenţa omului depinde şi este am putea spune cât se poate de mult dependentă de Dumnezeu. Existenţa lui Dumnezeu am putea spune că defineşte adevărata fiinţare a existenţei omului. Astfel, mai înainte de a fii o fiinţă economică, socială sau culturală, omul este mai mult decât orice o fiinţă care este definită de existenţa lui Dumnezeu. Aspectul fundamental al existenţei omului se leagă de existenţa lui Dumnezeu. Dar câţi dintre contemporanii noştrii privesc existenţa lor legându-se de existenţa lui Dumnezeu? Este omul o simplă fiinţă lăsată să fie hăituită de puteri şi forţe cosmice exterminatoare omului? Ortodoxia crede că nu.

Omul nu a fost lăsat de Dumnezeu într-un univers care să îl „terorizeze” pe om ci omul a fost lăsat de Dumnezeu într-un univers pe care să îl poată raţionaliza şi prin care să ajungă la taina cunoaşterii lui Dumnezeu. Cerul şi stele, pădurile şi apele, munţii şi văile cu toate ne indică aristotelic originea unui Dumenezeu atotputernic şi atoatecreator. Astfel, miliardele de galaxii pe care le vedem în astronomie nu sunt menite să ne înspăimânte cu imnesitatea lor ci să ne spună că imensitatea lor este mai mult decât orice o dovadă de existenţei lui Dumnezeu şi un indiciu evident şi sigur despre cine este Dumnezeu. În faţa puzderiei de galaxii şi de planete pe care le vedem cu ochii liberi nopatea sau cu macroscopul nu putem decât să concluzionăm că Dumnezeu este Cel care este autorul lor. Tot fel acest Dumezeu tainic şi suprem ne-a creat pe noi, fiinţe minuscule într-un univers covârşitor.

SIMPLITATE, MODESTIE, UMILINŢĂ ŞI SMERENIE

Sărbătoarea Rusaliilor sau a Cincizecimii care o sărbătorim şi anul acesta este o veche sărbătoare cu o istorie de 2000 de ani. Textul fondator al Praznicului Cinzecimii este găsit în Noul Testament unde ni se spune că Duhul sau Spiritul Sfânt al lui Dumnezeu s-a pogorât peste sfinţii apostoli mai înainte ca aceştia să fie trimişi la propovăduire în cele patru părţi ale lumii. Ni se spune în textele biblice că pe când sfinţii apostoli stăteau adunaţi la un loc Duhul lui Dumnezeu, Duhul Sfânt s-a pogorât peste ei în chip de limbi ca de foc.[58]

Sărbătoarea Rusaliilor nu este însă o sărbătoare obişnuită. Aceasta fiindcă ea insistă foarte mult pe caracterul de spiritualitate a lui Dumnezeu. Ni se spune aici să Duhul lui Dumnezeu s-a arătat Apostolilor lui Hristos în formă de „foc nematerial.” Acesta este un adevăr de ordin teologic fiindcă mai mulţi sfinţi L-au experimentat pe Dumnezeu sub chipul focului. Să nu uităm că şi odinioară lui Moise, Dumnezeu i s-a arătat sub chipul unui „rug aprins.” Fiind prin Sine lumină, Dumnezeu a fost de mai multe ori descris ca şi foc dar mai mult decât orice ca şi foc imaterial.[59] Prin urmare, Rusaliile sau Cincizecimea ne reamintesc întotdeauna că Dumnezeu nu este materie ci Spirit sau Duh.

Ceea ce aş dorii să arăt în momentul de faţă este că sunt foarte mulţi buni creştini şi oameni profund religioşi care ştiu foarte multe lucruri din Biblie şi din tradiţia Bisericii. Astfel avem o categorie de oameni simpli. Oamenii simplii sunt oameni care în cele mai multe cazuri privesc existenţa şi lumea din jur cu simplitate. Simplitatea este o mare calitate intelectuală şi este prezentă la mai toţi marii oameni ai istoriei.[60] Simplitatea nu este însă simplism.

În timp ce simplitatea este calitatea de a trece sau a vedea ceea ce este esenţial sau ceea ce este definitoriu într-o anumită situaţie sau conjunctură confuză sau ambiguă, simplismul este „o prostie mascată” sau „ascunderea ignoranţei.” Foarte mulţi dintre cei proşti şi ignoranţi se ascund sub masca simplismului. Prin urmare trebuie să ştim că în timp ce simplitatea este o calitate, simplismul este un defect. Simplismul este cel care ne face să uităm de ceea ce este important în momente cruciale sau ne orbeşte în a evalua lucruri, persoane şi situaţii.

Pe o înaltă scară morală este după simplitate modestia. Mai toată lumea ştie că pe cum „drumeţului îi şade bine cu drumul” omului cult sau intelectualului îi şede bine cu modestia. Este din ce în ce mai recunoscut că modestia este o mare lipsă a lumii şi a societăţii în care trăim. Fie că este vorba de un preşedinte, de un înalt demnitar sau mare

---

[58] Relatarea evenimentului Pogorârii Duhului Sfânt a lui Dumnezeu o avem în Biblie la Faptele Apostolilor capitolul 2.

[59] Cultul penticostal este un cult creştin care pretinde că s-a fondat pe cele spuse în textul din Faptele Apostolilor. De fapt Penticostal în limba greacă veche înseamnă Cincizecime sau Rusalii [πεντικοστας].

[60] Filosoful român Ernest Bernea ne şi îndemna într-un din cărţile sale la Simplitate. A se vedea *Îndemn la simplitate* (Bucureşti, 1941).

om de stat, un mare magnat economic sau un mare academician, modestia este o valență universală a tuturor timpurilor şi a tuturor marilor oameni. La fel de bine modestia nu este un lucru cu care ne naştem ci ea se cultivă asemena cerealelor sau pomilor fructiferi. Omul modest chiar dacă are mari realizări este un om ce nu cunoaşte îngâmfarea şi orgoliu exacerbat.

În special la marii oamenii de stat [la fel ca şi la regii şi împărații din antichitate] modestia este o mare calitate şi virtute morală. Mai multe războaie şi conflicte armate inutile s-au declanşat din cauza unor orgolii rănite. Odată ajunşi pe piedestalul recunoaşterii publice sau sociale, modestia dispare de la foarte mulți semeni de ai noştii. Nu este paradoxal că toți mari dictatori şi tirani ai lumii doresc cu înverşunare ovațiile şi aclamațiile unor mase supuse şi servile? Istoria a demonstrat că lipsa de modestie este cea care a fost la baza marilor tirani ai lumii. Ne mai punând frâu pornirilor personale de mărire şi ovaționare, foarte mulți regi, prinți, preşedinți sau împărați au instaurat adevărate sisteme de teroare asupra supuşilor săi.

Un sinonim al modestiei este umilința. Ceea ce voi arăta aici este că deşi termenii de modestie şi umilință sunt sinonimici ei nu sunt identici. Umilința este o trăsătură ce o găsim în special în limbajul religios şi ea ne duce foarte mult cu gândul la smerenie în spre care are mai mult un caracter tranzitoriu. În timp ce prin umilință înțelegem modestie, ea poate să însemne şi înjosirea cuiva sau mai mult decât orice calomnierea sau insulta cuiva. Poți umilii un om prin calomnie, prin bătaie de joc, prin defăimare sau prin diferite insulte [în unele cazuri abuzuri verbale sau scrise]. Umilirea unei persoane este prin excelență un lucru negativ. A fii însă un om umil înseamnă a fii un om modest.

Omul umil după cum am arătat este în general un om supus, aceasta nu înseamnă că el este şi un om prost sau netot. Aş putea fii întrebat cum reconciliez stima de sine care este o învățătură creştină şi ortodoxă cu modestia şi umilința? La această întrebare voi răspunde în ultima parte a acestui cuvânt. După cum am spus, un om umil este un om modest, dar trebuie să ținem cont că în timp ce modestia nu ne lasă nici un loc în spre negativ, umilirea ne lasă. Putem umilii un om prin a îl persecuta, a îl dispreţui, a îl urî, a îl marginaliza sau a îl înşela. Din nefericire în viața noastră cotidiană întâlnim multe astfel de cazuri. Umilirea poate să fie însă privată dar poate să fie publică. Un exemplu celebru de umilire publică a fost răstignirea Domnului Iisus Hristos. Exemplele au fost mult mai multe în istoria umanității, mă rezum numai la acesta.

Strâns sinonimic şi legat de modestie şi de umilință avem smerenia. Ce este smerenia şi de ce folosesc smerenia ca şi un termen separat față de modestie şi umilință? În primul rând smerenia nu este o calitate sau o virtute morală ci este una teologică. De ce spun teologică? Religia şi ortodoxia ne impun să avem o atitudine modestă față de Dumnezeu. Având în vedere că modestia poate să existe şi față de semeni s-a găsit de cuviință fondarea unui nou termen, smerenia.

Apucăm să înțelegem mai bine smerenia când ne raportăm la Dumnezeu. S-a spus în vechime că „Dumnezeu celor mândrii le stă împotrivă în timp ce celor smeriți le dă har." Înțelegem prin aceasta că cei care vor să fie plăcuți în „fața lui Dumnezeu" nu au mari şanse dacă sunt oameni mândrii, orgolioşi şi plini de sine. Marii sfinți din vechime au fost oameni smeriți şi nu oameni trufaşi.

Deşi mulți dintre semenii noştri nu o arată, comportamentul lor este unul de-a dreptul trufaş, fie prin genul de automobil pe care îl conduc, prin genul de îmbrăcăminte pe care îl poartă sau prin modul în care se comportă în biserică sau cu semeni lor. Smerenia însă este o calitate pe care este necesar să o avem atunci când ne raportăm la Dumnezeu. În fața universului cu puzderia sa de galaxii, de planete şi de constelații nu putem decât să ne vedem micimea noastră în fața lui Dumnezeu cel care le-a creat şi le proniază. Trebuie să ştim că în fața lui Dumnezeu atitudinile trufaşe nu ajută la nimic. După expresia mai multor autori biblici, în orice moment Dumnezeu poate face ca pământul de sub noi să se deschidă şi să ne înghită.

Departe de a exagera, aş vrea să arăt că mândria este un păcat şi poate devenii o patimă a sufletului iar dacă se repetă îl aruncă pe om în infern. Aceasta fiindcă au fost cazuri de oameni, în special oameni fără frică de Dumnezeu, care plini de trufie şi de mândrie ajung să aibă un mod de viață neplăcut în fața lui Dumnezeu. Omul mândru întotdeauna se vede pe sine mai presus de semenii săi. El nu poate accepta un raport de egalitate cu cei din jur. Astfel

omul mândru, trăieşte o adevărate tragedie personală. El este cel care se înconjoară conştient de linguşitori fiindcă ştie foarte bine că laudele lor sunt cele care îi aduc „pacea sau liniştea egoului."

În cazul teologilor şi mai ales a sfinților smerenia este o trăsătură fundamentală. Mai mulți sfinți părinți ne spun că mândria are o origine diavolească. Astfel diavolii sunt cei care îl instigă pe om la mândrie şi la orgoliu. Stăpânit de mândrie, omul devine orb față de Dumnezeu şi este cea mai uşoară pradă a diavolilor. Smerenia este respingătoare în primă instanță. Aceasta fiindcă omul smerit nu se judecă după înfățişare.

Pentru a scăpa de mândrie şi a cultiva smerenia şi modestia mintea trebuie să ne fie întotdeauna la Dumnezeu. Astfel mintea omului devine un teren de război invizibil în a accepta sugestiile diavolilor care ne spun vrute şi ne vrute sau a accepta cuvântul lui Dumnezeu şi a îngerilor care este conştiința omului. Trebuie să ştim că mândria este un lucru negativ. Doar câteva forme de mândrie sunt acceptate. În momentul în care am realizat unele lucruri excepționale nu este nici o problemă dacă suntem mândrii de ceea ce am făcut, sau suntem mândrii de familia, patria sau localitatea în care trăim. Putem fii mândrii numai atunci când am făcut tot ceea ce se putea omeneşti pentru familie, localitate, patrie şi lumea în care trăim. Aceasta este o mândrie pozitivă pe care Biserica şi Ortodoxia nu o condamnă.

Dincolo de aceasta trebuie să ştim că cei mândrii nu au trecere în fața lui Dumnezeu, fiindcă Dumnezeu este deschis față de toată lumea, ori dacă un mândru ar afla acest lucru are face orice să oprească acest lucru rezervându-L pe Dumnezeu numai pentru sine. Omul stăpânit de mândrie nu poate accepta egalitatea, comuniunea şi cooperarea smereniei în Dumnezeu.

Despre calitatea modestiei raportate la virtutea smereniei

Fără nici o îndoială modestia este o calitate pe care o apreciem cu toții.[61] În mare parte nu sunt prea mulți care vor să aibă de a face cu oameni „orgolioşi sau plini de sine." Un om mândru în general este un om care nu este modest. Lipsa de modestie este o mare interogație a vremurilor noastre dar nu numai ale noastre. Omul modest după acum au arătat marii intelectuali este un om care se cunoaşte pe sine după marele dicton socratic care ne îndeamnă mai presus de orice să ne cunoaştem pe noi înştine. Cunoaşterea de sine este o mare calitatea. În timp ce omul obişnuit se raportateza la sine îşi să seama că este o făptură limitată. Aceasta din mai multe motive chiar unele astronomice: ce este omul în ultimă instanță raportat la imensitatea spațiului cosmic?[62]

Prin urmare, ştim că modestia este mai mult o calitate morală a omului sau a însuşire etică a omului. Acest raport însă primeşte o raportare destul de neprevăzută când ne raportăm la Dumnezeu. Când omul se raportează la Dumnezeu el nu mai este modest, el este smerit. Smerenia este o calitate a omului evlavios sau credincios care îşi dă seama că Dumnezeu este infinit şi are toate calitățile care depăşesc înțelegerea omului.[63]

Prin urmare smerenia este un grad mai avansat de modestie. Smerenia apare numai în momentul în care omul ajunge la cunoaşterea lui Dumnezeu. Fără conştiința noțiunii de Dumnezeu, omul nu poate ajunge la cunoaşterea de Dumnezeu. Cunoaşterea de Dumnezeu este mai presus de orice un exercițiu al smereniei şi al iubirii de Dumnezeu. În orice caz, din punct de vedere etic Dumnezeu este dincolo de orice obiectul adevăratei noastre smerenii. Prin urmare la stadii mai superioare de cunoaştere Dumnezeu devine centrul smereniei noastre.

În mod cât se poate de evident, nu poate exista smerenie dacă nu există conştiința existenței lui Dumnezeu. Smerenia de care vorbesc mai mulți părinți ai Bisericii este dincolo de orice recunoaştere a existenței lui Dumnezeu şi a modului Lui de a fii. Prin urmare să vedem ce este smerenia?[64] Smerenia este conştiința limitații omului față de tot ceea ce a făcut şi a realizat Dumnezeu de la lumea văzută la lumea nevăzută. Prin urmare este necesar să ne dăm seama de realitatea existenței lui Dumnezeu. Smerenia este mai presus de orice o virtute religioasă sau o virtute care

[61] A se vedea Ernest Benea, *Îndemn la simplitate,* (Bucureşti, 1939).
[62] http://www.scribd.com/doc/8737860/DIMENSIUNEA-UNIVERSULUI.
[63] A se vedea Siluan Atonitul, *Între iadul smereniei şi iadul deznădejrii,* (Alba Iulia: Reîntregirea, 2005).
[64] http://www.plasticsusa.com/ortho/filo_smerenie.html.

are de a face cu iubirea de Dumnezeu şi de realizarea limitării omului în fața infinității lui Dumnezeu. În infinitatea Sa Dumnezeu nu poate fi cuprinsă şi prin urmare nu poate fii acceptat decât prin smerenie.

Prin urmare, stadiul smeririi este un stadiu superior la care nu ajung foarte mulți. Există în sens real o „oficialitate" a smereniei în cadrul oamenilor Bisericii. Dar care sunt adevăratele motive ale smereniei, trebuie să ştim că ele sunt numai de ordin teologic. În acest sens, trebuie să ştim că modestia nu este o virtute este mai mult decât orice o calitate morală a omului. „**Smerenia** este starea de umilință. O persoană umilă, în general, este o persoană nepretențioasă şi modestă: cineva care nu gândeşte că el sau ea este mai important decât ceilalți. În creştinism, umilința sau smerenia sunt considerate virtuți care conțin trei îndemânări:

1. cedarea către Dumnezeu a drepturilor şi proprietăților,
2. câştigarea dreptului la ascultare, mai degrabă decât solicitarea lui, şi
3. răspunsul adecvat la mânie când alte persoane violează drepturile personale. Printre beneficiile smereniei, descrise în Biblie, se găsesc: onoarea, înțelepciunea, viața eternă, unitatea şi răsplata în Rai."[65]

CUVINTE DESPRE ARMONIA SPIRITUALĂ

„Ce este născut din trup, trup este; si ce este născut din Duh, duh este." (Ioan 3, 6)

Din câte atestă ştiința contemporană omul este o ființă amfibie. Astfel, omul este format din trup şi suflet. Trupul este partea văzută a omului în timp ce sufletul este partea nevăzută a omului. Mai mulți mari părinți ai Bisericii ne spun că în timp ce trupul este stricăcios şi muritor sufletul este nestricăcios şi nemuritor. Concepțiile antice antropologice susțineau că trupul şi sufletul sunt într-o stare de „conflict", materialul fiind obligat să coabiteze cu imaterialul în acelaşi spațiu.

Este adevărat că nu există prea multe puncte de convergență între cele două componente ale omului: trupul şi sufletul. Totuşi, trupul şi sufletul trebuie să fie într-o stare de armonie unul cu altul. Ceea ce menține această stare de armonie a trupului cu sufletul este din punct de vedere ortodox postul sau asceza. Asceza dintre care cea mai concretă formă a ei este postul ortodox nu trebuie să fie forțată ci ea trebuie să fie naturală.

În prezentele rânduri aş dorii să scriu mai multe despre postul sau asceza ortodoxă şi de ce este ea de actualitate deşi din punct de vedere ortodox paştile sunt o sărbătoare care a avut loc acum 2000 de ani. Asceza este necesară mai mult decât orice datorită beneficilor pe care le avem din ea. Ştim foarte bine că trupul este o entitate bună din punct de vedere ortodox. Totuşi, ortodoxia ne spune că trebuie să ne controlăm trupul şi pornirile lui. Trupul nostru este cel care menține viața acel „suflu primordial al lui Dumnezeu în noi." Viața este din punct de vedere ortodox „dar al lui Dumnezeu."

Prin urmare ortodoxia nu cheamă la „mortificarea trupului în sine" prin post şi asceză ci mai mult decât orice la moartea patimilor din om sau mai bine spus la moartea naturii păcătoase din om. S-au ridicat mai multe semne de întrebare referitor la ce este păcatul? Păcatul este o stare de fapt care contravine voi lui Dumnezeu. Este din punct de vedere spiritual păcat tot ceea ce este contrar voi lui Dumnezeu. Persistența în păcat duce la ceea ce am putea denumii patimă care este mai mult decât orice aservirea sau robia omului față de un păcat. Astfel părinții Bisericii au grupat păcatele în 7 categorii. După ortodoxie există şapte cauze ale păcatului sau ale patimilor: 1. lăcomia pântecelui. 2. desfrânarea. 3. mânia 4. akedia [tristețea sau plictisul]. 5. iubirea excesivă de bani sau iubirea de arginți. 6. lenea şi 7. mândria sau slava deşartă.

---

[65] http://ro.orthodoxwiki.org/Smerenia.

Aceste şapte păcate capitale au fost considerate de părinţii Bisericii ca fiind cauza răutăţii sau a căderii omului în general. Toate aceste şapte păcate duc la o robie a omului faţă de păcat. Astfel desfrânatul este stăpânit de pofta sexualităţii excesive pentru el ne mai existând nimic în jurul său decât realizarea poftei sexuale nemărginite, lacomul este sclav al luxului şi al iubirii de mâncare devenind obsedat de pofta de a mânca.

Postul Mare a fost rânduit de Biserică mai mult decât orice pentru a opri probabil cea mai mare patimă a omului sau patima care îl poate stăpânii pe om cel mai lesne: este vorba de lăcomia pântecelui. Universul lacomului este unul limitat care îl orbeşte pe om. Lacomul nu mai vede nimic în jurul său decât iubirea de mâncare şi de realizarea poftelor stomacului. S-a spus de mai mulţi Părinţi ai Bisericii că lacomul este „rob al pântecelului." Din lăcomie se mai naşte o patimă de obicei care pune stăpânire peste sufletul bietului om: este vorba de avariţie. Avariţia poate fii şi una de natură culinară fiindcă avarii sunt în cele mai multe cazuri stăpâniţi de a mânca cât se poate de bine şi cât mai mult.

Universul omului stăpânit de patimă sau de patimi este am putea spune că este unul opac. Pătimaşul nu mai este interesat de semenii din jurul său, de binele mers al comunităţii din care face parte, de ai săi sau de familia lui. Patima dintre care cea mai deasă este iubirea de alcool îl face pe pătimaş să îşi vândă sufletul pentru un pahar în plus de alcool. Postul Mare a fost rânduit de Biserică pentru ca şi pătimaşi şi în special cei stăpâniţi de lăcomie să se poată debarasa de această patimă urâtă. Această patimă odată ce ajunge în om pune stăpânire pe el şi nu îl mai lasă liber. Mâncarea şi produsele culinare pot devenii pentru lacom o obsesie. El nu mai consumă hrană în mod raţional. Hrana devine un scop în sine şi nu o modalitate de a întreţine viaţa.

Lupta cu patimile este de multe ori după cum ne spun mai mulţi sfinţi care au ajuns la despătimire „teribilă şi epuizantă". Patimile fac ca orizontului omului să se reducă numai la instincte şi la nevoia satisfacerii lor. Patimile duc mai mult decât orice la o „animalizare a omului." Omul este astfel o fiinţă care în loc să se eleveze, să se cultive sau să se intelectualizeze, devine am putea spune sclav al diferitor instincte. Patima băutului este cea care în cele din urmă termină prin a îl scoate pe om din minţi. Mai mulţi sfinţi ne spun că în spatele patimilor se ascund diavoli sau demoni care vor ruinarea sau distrugerea omului. Odată stăpânit de patima alcoolului sau a consumului de droguri, omul ajunge o epavă socială. El nu mai trăieşte decât pentru a bea şi a se îmbăta. Cu toţii ştim că nu prea putem avea o stare de dialog constructiv cu o persoană în stare de ebrietate.

Postul Mare am putea spune că este un război împotriva patimilor şi a sclaviei pe care pe unii dintre noi le avem. A păcătui este din punct de vedere spiritual o realitate a naturii umane. Ceea ce trebuie să avem grijă este ca păcatul să nu devină o patimă adică, să se naturalizeze. De la un pahar de alcool băut ocazional la o onomastică sau la o aniversare la calităţile imense pe care le consumă beţivii trebuie să ştim că postul este recomandat. În primul rând trebuie să postim de la alcool. Alcoolul este cel care face ravagii printre semenii noştri fiind aparent o metodă de a „ieşii" din banalitatea cotidianului şi a intra în lumea fericirii pe care aparent o produce alcoolul.

Alcoolul are funcţia de a „veselii inima omului" după expresia Psalmistului David din Vechiul Testament şi nu are funcţia de a îl îmbăta pe om. Alcoolul este cauza la mai multe drame şi tragedii sociale. Mai multe familii au fost destrămate din cauza consumului de alcool. La fel de bine tot alcoolul este cauza la relaţiilor sociale tensionate. În regiunile unde se consumă alcool ştim că stările conflictule sunt destul de des întâlnite. Se poate ajunge până acolo în când unii sunt dispuşi să ucidă sau să omoare pentru un pahar de alcool în plus.

Postul Mare am putea spune că este un „război spiritual deschis" cu patimile şi cu păcatele care odată ce pun stăpânire pe interiorul omului ajung să îl ţine în robie şi în captivitate. Prin post ortodoxia înţelege inclusiv renunţarea la consumul de droguri sau de stupefiante. La o analiză mai profundă vom vedea că spiritualitatea ortodoxă este mai mult decât o simplă reţetă culinară care ne îndeamă ce şi cum să mâncăm înainte de paşti.

ÎNGERUL EROUL VIEŢII SPIRITUALE

În vremurile noastre întâlnim de mai multe ori termenul de erou. Ce este un erou? Prin urmare ce este un erou? Iată ce putem citii în dicționarul explicativ al limbii române despre erou: „ERÓU, *eroi,* s. m. 1. Persoană care se distinge prin vitejie și prin curaj excepțional în războaie, prin abnegație deosebită în alte împrejurări grele ori în muncă. ◊ *Erou al Muncii (Socialiste)* = cea mai înaltă distincție în Republica Socialistă România; persoană care a primit această distincție. ♦ Ostaș căzut pe câmpul de luptă. 2. Personaj principal al unei opere literare. ♦ Personaj principal al unei întâmplări; persoană care, într-o anumită împrejurare, atrage atenția asupra sa. 3. (În mitologia greco-romană) Semizeu, persoană născută dintr-o zeitate și o ființă pământeană, înzestrată cu puteri supraomenești sau care a devenit celebră prin faptele sale deosebite. – Din fr. héros, lat. heros."[66]

Noțiunea de erou o întâlnim în mai toate culturile şi în mai toate marile publicații şi emisiuni de TV sau producții de cinema. În general mai toți oamenii avem eroi pe care îi îndrăgim şi îi iubim. Astfel, ştim de mai multe despre eroii benzilor desenate, despre eroii muzicii, despre eroii vieții sociale şi chiar despre eroii războaielor. Enumerarea eroilor ar putea continua. Ceea ce se poate realiza cât de cât este mai mult decât orice a vedea pe îngeri ca şi eroi a lumii spirituale sau ei spiritului.

Astfel ştim că eroul este cel care dă dovadă de eroism. Cum putem să vedem un înger ca şi erou? Din tradiție şi din scrierile Sfinților Părinți ştim că îngerii nu sunt eroi în sensul eroismului pământean. Îngerii sunt eroi pentru noi în sensul slujirii pe care ei o fac lui Dumnezeu. Biblia numeşte pe îngeri mai mult decât orice „spirite sau puteri slujitoare." Astfel ei sunt adevărații eroi ai slujirii lui Dumnezeu. Îngerii sunt în slujba lui Dumnezeu. Acest lucru a fost atestat de Sfinții Părinți şi de scrierile Vechiului Testament.

Îngerii sunt eroi sprituali ai noştii. Astfel Biserica ştie de sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail şi Gavriil. Tot un erou spiritual pe care Biserica ni-l pune în față a fost Arhanghelul Rafail care apare menționat în mai multe cărți ale Bibliei. „Arhanghelul Rafael (ebraică רפאל), unul din conducătorii îngerilor, este amintit de Cartea lui Tobit, fiind cel care l-a călăuzit și ocrotit pe Tobie, fiul lui Tobit. Rafael mai apare în Cartea lui Enoh, în creștinism și în islam."[67]

Evident cultul îngerilor este un cult al îngerilor ca şi eroi. Biserica a înțeles din cele mai vechi vremuri nevoia omului de a îşi găsii „eroi spirituali." Aceşti eroi au fost în primul rând îngerii şi restul ierarhiilor îngereşti. Trebuie să avem în vedere în ziele noastre că mai mulți mari savanți vorbesc despre îngeri ca şi ființe extraterestre. Îngerii nu sunt extratereşti. Îngerii sunt cei despre care sfinții Părinți spun că vor fii cei care îi vor însoții în viața de apoi pe cei drepți şi buni separat de cei răi şi nedrepți care vor fii duşi de demoni. Astfel, îngerii nu sunt ființe extraterestre ci sunt făpturi ale lui Dumnezeu. Biserica Ortodoxă are un cult al îngerilor. Acest cult al îngerilor nu este un cult al extratereştrilor cum s-a crezut de mai mulți. Îngerii sunt creatori au cosmosului şi ai universului. Dimpreună cu Dumnezeu îngerii L-au asistat pe Dumnezeu la crearea cosmosului. Din această cauză se vorbeşte de capacitățile creatoare ale îngerilor. Astfel, Dumnezeu este creator al îngerilor şi îngerii sunt împreună creatori cu Dumnezeu al cosmosului.[68]

Biserica crede că cosmosul a fost făcut pentru om. Omul a fost astfel a „cunună a cosmosului." Evident, ştiința antică nu a fost atât de dezvoltată să ne spună tot ceea ce trebuie să ştim despre cosmos. Biserica îi priveşte pe îngeri şi ierarhia loc ca şi ființe cosmice ca şi ființe care nu au numai un rol cosmic ci şi unul eshatologic.[69]

Îngerii ca şi ființe eroice au fost o realitate pe care sfinții au exteperimentat-o cel mai mult. Îngerii sunt făpturi eshatologice care sunt adevărații eroi ai vieții spirituale. Ei sunt cei care ne arată eroismul căutării şi al vieții cu Dumnezeu. În acest sens, în vremurile noastre există o literatură extrem de vastă referitoare la îngeri. Prima fază a eroismului spiritual al îngerilor este viața de postire, participare regulată la slujbele Bisericii, ascultarea şi cinstirea slujitorilor Bisericii, rugăciunea în comun şi în colectiv. Comportamentul decent şi plin de politețe. Nu puteam spune că un înger este o ființă grosieră şi lipsită de simțul bunătății şi al iubirii. Ca şi eroi spirituali îngerii sunt ființe ale iubirii spirituale sau ale iubirii agapice după cum o denumesc sfinții Părinți. Astfel ca şi sentiment de iubire față de

---

[66] http://dexonline.ro/definitie/erou.
[67] http://ro.wikipedia.org/wiki/Arhanghelul_Rafael.
[68] http://www.astronomy.com.
[69] http://www.crestinortodox.ro/diverse/despre-dimensiunile-spirituale-eshatologiei-soteriologiei-eticii-121648.html.

îngerii lui Dumnezeu, noi putem avea sentimente agapice. Prin urmare, ce putem învăța din eroismul îngerilor? De la îngeri putea învăța eroismul slujirii lui Dumnezeu şi a sta cât mai multe în spre Dumnezeu şi slujirea lui.

CUVÂNT LA DUMINICA FLORIILOR 2011

Anul 2011 este în desfăşurare. Faptele reale ne spune că trăim un an relativ bun dar care pe plan global a adus cu sine şi foarte multe neajunsuri în specia în Asia şi Africa. Oricum, acum aproximativ 2000 de ani în Palestina antică, avea loc un mare eveniment, este vorba de Intrarea Domnului nostru Iisus Hristos în Ierusalim. Sărbătoarea de mâine din Biserica Ortodoxă este am putea spune de mare importanță sau semnificație. Aceasta fiindcă această zii, nu este numai o zii a florilor de primăvară [de unde a venit după unii denumirea de Duminica Floriilor] ci şi datorită faptului că istoric Domnul Iisus Hristos a fost întâmpinat la intrarea în Ierusalim cu frunze de palmier şi flori. Acest fapt a fost relatat şi audioviziual şi cinematografic în producții cinema celebre cum ar fii cea a italianului Franco Zefirelli Iisus din Nazaret sau Patima lui Hristos a americanului Mel Gibson.

Floriile sunt mai mult decât orice o sărbătoare creştină care nu arată numai „iubirea de natură şi de flori" ci şi profunde implicații religioase sau spirituale. După ce Domnul Iisus Hristos L-a înviat pe prietenul Său Lazăr, El avea să intre în Ierusalimul antic, un oraş care avea să fie providențial pentru creştinism în special. De ce este în ortodoxie intrarea în Ierusalim a Domnului Iisus Hristos o sărbătoare?

Conform crezului iudaic antic, odată cu căderea primilor oameni sau cu izgonirea lor din Paradis, Dumnezeu a promis un „răscumpărător" sau ceea ce evreii aveau să denumească „Mesia" sau Mântuitorul. Cine era Mesia în gândirea evreilor? Mesia era unsul sau alesul lui Dumnezeu, Cel care era Fiul lui Dumnezeu sau mai mult decât orice „Sfântul lui Dumnezeu." Mesia era în gândirea iudaică „culminarea tuturor atributelor spirituale pe care le putea subsuma o persoană." Era am putea spune maximul de spiritualitate la care putea ajunge un om.

Iată că acest Mesia care fusese profețit în vremurile marilor patriarhi biblici şi a proorocilor, şi-a făcut apariția. Din nefericire în privința Lui aveau să se ridice foarte multe intrigi şi nemulțumiri care în cele din urmă au dus la crucificarea Lui între doi tâlhari notorii pe dealul Golgotei la ieşirea din Ierusalim. Faptul în sine a fost celebru şi pe seama aceasta a curs multă cerneală în istorie şi v-a mai curge şi în continuare.

Oricum, de ce este pentru creştini ortodocşi o sărbătoare mare intrarea Domnului Iisus în Ierusalim? Creştinii ortodocşi, care sunt familiari cu dogmele şi cu învățătura Bisericii Ortodoxe ştiu foarte bine că chiar dacă Domnul Iisus Hristos nu era Mesia cel mult aşteptat de evrei respingerea Lui nu trebuia să fie făcută într-un mod atât de brutal şi de violent cum a fost cel al crucificării. Crucificarea a fost cea care a făcut din Florii o mare sărbătoare fiindcă dacă la intrarea Domnului Iisus Hristos în Ierusalim el nu ar fii fost atât de crud şi de nemilos executat de evreii din acele vremuri, probabil că această zii nu ar fii fost una de prăznuire în ortodoxie.

Aclamat şi ovaționat de mulțimi, la mai puțin de o săptămână Domnul Iisus Hristos avea să fie executat în cel mai teribil mod cu putință. Mai mult decât atât numele Lui trebuia şters pentru totdeauna din istorie. Floriile ne indică intrarea într-una dintre cele mai tragice săptămâni din istoria umanității. În această săptămână, care în ortodoxie poartă numele de Săptămâna Mare, Domnul Iisus Hristos a suferit enorm. Deşi mulți dintre noi ştim că Domnul Iisus Hristos a fost judecat numai de autoritățile civile romane din acele vremuri, Domnul Iisus Hristos a suferit un triplu proces: din partea sinedriului evreiesc, din partea lui Iron cel Mare şi din partea lui Pilan din Pont reprezentant al italienilor care stăpâneau în imperiu în acele vremuri Palestina.

Istoria procesului înscenat Domnului Iisus Hristos a fost o înşelăciune care avea ca scop sigur executarea nazeriteanului. Totuşi, acest „blând nazaritean" a avut şi simpatizanți. Deşi a fost cât se poate de mult urât de autoritățile religoase din Palestina acelor timpuri, Iisus Hristos a avut şi prieteni în rândurile evreilor şi nu numai. Un astfel de prieten a fost Sfântul Nicodim Arimateeanul. Sfântul Nicodim a fost şi cel care a cumpărat locul de îngropăciune al Domnului Iisus Hristos fiindcă oficiali de la templu nu au voit să dea nici măcar un loc de groapă Celui executat într-unul dintre cele mai crude şi mai fără de inimă moduri din istorie.

Ceea ce vine să ne învețe Dumnica Floriilor este mai mult decât orice ca niciodată să nu confundăm liderii religioşi cu liderii statali sau mai bine spus cei guvernementali. Fariseismul şi ipocrizia evreiască din acele vremuri aştepta ca din acel Mesia religios, model al vieții spirituale şi ai binelui să iese eventual şi o posibilă eliberare de sub jugul imperial italian din acele vremuri. Încercările autorităților imperiale italiene staționale la acea dată în Palestina de a elibera pe acest Iisus Hristos care a atârni atâta frenezie şi tot atât de multă neînțelegere, trebuiau soluționate cât mai repede.

Mulțimile se îmbulzeau să vadă cine este acest Iisus care în loc să intre în capitala Palestinei înconjurat de o cohortă imperială sau de o armată bine pusă la punct intra extrem de umil şi de smerit pe un asin. Contrastul dintre Hristos pe asin şi armatele italiene grupate în legiuni imperiale era destul de evident. Este cât se poate de posibil faptul că intrarea lui Hristos pe asin în Ierusalim, actualul Tel Aviv, a stârnit am putea spune ranchiuna trupelor imperiale care erau acolo. Ceea ce istoria menționează este că în mod normal trupele italiene nu aveau ce căuta pe teritoriul Palestinei, din moment ce țara lor de origine era Italia. Aceasta a fost probabil una dintre cele mai mari erori făcute de imperiul italian.

Oricum, ceea ce este cel mai paradoxal este că Hristos nu a fost antipatic numai italienilor din acele vremuri ci şi evreilor. Marele arhiereu sau Patriarh din acele vremuri, Caiafa dimpreună cu subacjunctul sau vicarul său Ana, s-au dovedit a fii mai neiertători cu Hristos decât conducerea italiană. Judecat şi găsit vinovat de sediție şi de încercarea de a detrona pe cezarul de la Roma Hristos avea să fie executat după cum am spus într-unul dintre cele mai crude moduri cu putință: crucificat.

Prim urmare, Floriile sunt sărbătoarea care ne aminteşte de începutul calvarului lui Hristos După cum chiar Domnul Hristos le prevestise ucenicilor Săi, în Ierusalim El nu avea să fie prea multă vreme glorificat ci avea să fie condamnat şi executat. Deşi Domnul Iisus Hristos le prevestise toate acestea apostolilor Săi, aceştia se pare că nu L-au crezut şi sperau într-o victorie sau un succes al lui Hristos în fața autorităților de la templu. Cel mai înşelat în această privință avea să fie Iuda Iscarioteanul.

Deşi foarte familiar cu învățăturile iudaice despre Mesia, Iuda Iscarioteanul unul dintre cei mai culți şi mai şcoliți dintre apostolii lui Hristos, a vrut ca Hristos să facă am putea spune jocul său. Iuda Iscariotenul nu a fost rău intețional în sens inițial când l-a vândut pe Hristos slujitorilor de la templu, dar el a renunțat am putea spune la gândul la un Mesia religos în favoarea unuia statal sau guvernamental. Iuda Iscarioteanul vroia un Hristos capabil nu de a mântui suflete şi oameni ci mai mult decât orice un Hristos capabil de a îi elibera pe evrei de sub jugul italian.

Drama patimii lui Hristos a fost provocată mai mult decât orice cu bună intenție, în special de Iuda Iscarioteanul care îşi făcuse nădejdi deşarte despre ce şi cum avea să acționeze Hristos în centrul guvernamental al evreilor. Ceea ce istoria reține este că Domnul Iisus Hristos a fost am putea spune extrem de „indiferent” sau mai mult decât atât „nepăsător” față de osanalele care i le aducea mulțimile. Este posibil ca la Duminica Floriilor să fi fost un număr de câteva mii sau zeci de mii care aşteptau mesajul eliberator al unui Mesia gata să îi scoată de sub stăpânirea străină.

Paradoxal, acel Mesia profetic, acel Mesia al marilor prooroci şi patriarhi a devenit peste noapte un simplu eliberator de sub asuprirea italiană. Ori istoria a dovedit că Domnul Iisus Hristos era mult mai mult decât un simplu eliberator sau „reacționist” anti-imeperial. A scrie sau a vorbii azi în anul 2011 despre acest lucruri poate pentru mulți dintre semenii noştrii să fie ceva demodat şi arhaic. Oricum, Duminica Floriilor care a fost sărbătorită de evrei numai o singură dată istoric, avea să devină o sărbătoare anuală a creştinilor. Motivele pentru acest lucru le-am enunțat mai sus. Chiar dacă Domnul Iisus Hristos nu a fost Mesia cel aşteptat de evrei El nu trebuia executat cu brutalitatea şi cu cruzimea cu care a fost făcut. Ezitările atât ale evreilor cât şi ale italienilor au fost în cele din urmă în van. Hristos a fost crucificat. La acest fapt ştim că până şi soarele şi-a întunecat lumina sa.

Din Duminica Floriilor avem multe lucruri de învățat. Nu numai din punct de vedere religios dar şi din punct de vedere istoric. În primul rând această sărbătoare ne învață despre „statornicie”. Evreii din acele vremuri au dat cea mai mare dovadă de nestatornicie. În timp de 6 sau 7 zile de când l-au primit pe Hristos cu toată deschiderea şi cu toată aclamațiile şi ovațiile, ei s-au schimbat radical şi aveau să Îl condamne pe Hristos la moarte. Putem înțelege ca

Hristos să îşi fii pierdut am putea spune dreptul de a mai fii cinstit sau ovaţionat, dar a fost mai mult decât atât condamnat la moarte şi nu orice moarte, ci moarte pe cruce.

Nestatornicia este o trăsătură a oamenilor inferiori şi a celor lipsiţi de caracter şi de demnitate. Ea poate fii reperată şi azi la mulţi dintre semenii noştri care sunt schimbători cum bate vântul. Putem să ne imaginăm chipul îndurerat al Domnului Iisus Hristos la priveliştea ce o avea în faţă. Azi era aclamat şi ovaţionat de toată lumea şi mâine avea să fie încununat de spini în faţa pretoriului italian din Ierusalim. Contrastul este izbitor şi pentru cea mai împietrită şi nesensibilă inimă.

Acest Hristos care fusese aşteptat cu flori şi frunze de palmier la intrarea Sa în capitală, acum era încununat cu spini şi pus în derâderea colectivă a celor din oraşul capitală. Istoria ne spune că Dumnezeu nu a tolerat sau mai bine spus nu a îndurat această batjocorire a lui Hristos şi ca atare Hristos a înviat. Duminica Floriilor este mai mult decât orice o zii de mare bucurie pentru creştini şi în special pentru creştinii ortodocşi, zii în care ne aducem aminte încă odată de începutul patimi Domnului Iisus Hristos. Pentru creştini, faptele credinţei nu se trăiesc istoric ci am putea spune că ele se trăiesc în credinţă. Prin credinţă vom fii şi noi în Duminica Floriilor alături de Domnul Iisus Hristos pe mânzul asinei în ultimul Său mare drum mai înainte de Patima şi Învierea Sa.

LEGAT DE ŢINEREA DUMINICII ÎN CREŞTINISM ŞI ORTODOXIE

Marea majoritate a limbilor au în vocabularul lor termenul de duminică. Astfel, în limba ebraică avem termenul de בבילון הינה תוכנת, în limba elenă avem termenul de κιριακκη, în limba italiană avem domenica, în limba germană avem termenul de sontag, în limba franceză avem dimanche, în limba engleză avem sunday în timp ce în limba română avem duminică. De ce trebuie să ţinem duminica în Biserica Ortodoxă şi în creştinsim în general?

Evident, duminica este o zii a Noului Testament care sărbătoreşte mai mult decât orice învierea Domnului Iisus Hristos. Din câte ştim Domnul Iisus Hristos a fost o persoană istorică reală care a existat în trecut. Până la Domnul Iisus Hristos ziua de odihnă care era rânduită era sâmbăta. Sâmbăta era cunoscută în trecut ca şi sabat. Sabatul era ziua care comemora odihna lui Dumnezeu după ce El s-a odihnit de toate lucrurile Sale.

Prin urmare, în Vechiul Testament, sâmbăta era ziua de odihnă. Motivul care m-a făcut să scriu următoarele rânduri este atitudinea contemporanilor noştii legată de ziua duminicii. Deşi duminica este o sărbătoare legală în mai toate ţările civilizate ale lumii, vom vedea că Bisericile noastre duminica sunt destul de goale. De fapt, puţin dintre semenii noştii se gândesc la duminică ca şi la o zii care trebuie sfinţită. La foarte mulţi dintre noi duminica este o zii oarecare din ciclul infernal săptămânal.

La fel cum în activitatea şcolară omul are nevoie de pauze tot aşa şi în viaţa cotidiană omul are nevoie de libertatea de a se odihnii. În acest sens, la fiecare şase zile lucrătoare urmează o a şaptea a odihnei. În sens strict creştin, weekend-ul contemporan este o instituţie necreştină. Biserica a acceptat ţinerea weekendului, dar ortodoxia a considerat că duminica a rămas ziua dedicată lui Dumnezeu. Evident, pentru omul care nu participă la viaţa Bisericii duminica este o zii strict lumească. Adică, dacă omul nu învaţă să îşi aloce un timp din săptămână pentru a se ruga sau a participa la liturghie, am putea spune că viaţa lui nu se deosebeşte prea mult de cea a regnului animal.

Noţiunea de duminică pleacă foarte mult din noţiunea de sabat. Sabatul a fost o zii instituită în Vechiul Testament care era dedicată exclusiv lui Dumnezeu. Există o întreagă istorie a sabatului iudaic.[70] Din nefericire în zilele noastre vedem pe foarte puţini dornici de a se instrui în viaţa religioasă. Pentru mulţi duminica este zii ca oricare alta. Biserica ne aduce aminte că în timpul duminicii nu se lucrează, nu se fac activităţi ci trebuie să înmulţim rugăciunea şi meditaţia la Dumnezeu. Persoana care nu se roagă sau nu ţine duminica prin participare la liturghie este din multe puncte de vedere o persoană care Îl respinge pe Dumnezeu. După cum sabatul a fost instituit de Însuşi Dumnezeu, la fel duminica a fost instituită de însuşi Domnul Iisus Hristos. Ne aducem astfel aminte de patima şi de învierea Domnului Iisus Hristos şi de tot ceea ce a însemnat instituirea Noului Legământ dintre Dumnezeu şi om.

---

[70] http://dexonline.ro/definitie/sabat.

Astfel, trebuie să privim duminica ca şi o modalitate de a ne apropia de Dumnezeu. Duminica are o semnificație simbolică datorită faptului că tot duminica pe insula Patmos Sfântul Ioan Evanghelistul a avut descoperirea Apocalispsei. Sfântul Ioan Evanghelistul a mărturisit foarte deschis că descoperirea Apocalipsei a avut-o într-o zii de duminică.[71] Prin urmare ce se cade să facem în zii de duminică şi ce nu se cade să facem în zii de duminică? În ziua de duminică se cade în primul rând să fim prezenți la liturghie. Acest lucru este cât se poate de mult negat de alte religii cum ar fii cele necreştine sau confesiunile protestante creştine care nu țin duminica cum ar fii sâmbătarii. Pentru cei care recunosc existența şi mărturia vieții Domnului Iisus Hristos duminica este o zii pe care trebuie să o ținem. Anul astronomic are 52 de duminici. Aceste duminici sunt zile în care trebuie să ne gândim în primul rând la viața şi la învățăturile Domnului Iisus Hristos. Duminica trebuie să ne rezervăm să ne facem un examen de conştiință şi să analizăm modalități de a ne îndrepta viața.

Am putea spune că omul care nu îşi rezervă nici o oră de rugăciune duminica este un om care nu este vrednic de Dumnezeu şi de iubirea sau harul Său. Mai presus de orice, sărbătorirea duminicii înseamnă participare la viața Domnului Iisus înviat. Ştim că Domnul Iisus după ce a fost răstignit de romani a înviat miraculos. Duminica este ziua în care trebuie să ne gândim că miracole poate că mai sunt posibile în zilele noastre. Ce ar fii lumea noastră fără miracole? Lumea noastră fără miracole este o lume tragică, o lume fără nici o şansă să ne exprimăm mai bine. O lume care nu este deschisă spre Dumnezeu este în cele din urmă o lume perisabilă, o lume care nu îşi mai are nici un sens sau noimă.

Ştim că din vechime sfinții părinți au trăit stări harice extraordinare prin participarea la slujbele Bisericii. Dacă clopotele Bisericii trag duminica şi noi nu ne facem timp să păşim pragul Bisericii să nu ne întrebăm de ce răutatea din zilele noastre a atins cote alarmante sau de ce străzile sunt pline de murdărire şi semenii noştii trăisc în haos şi confuzie morală.

La mulți dintre semenii noştri clopotele de duminica sunt simple sunete de fundal în zgomotul urban sau metropolitan sau cel orăşenesc. Evident că participarea noastră la slujbele de duminica nu v-a face miracole imediate. Toți oamenii aşteaptă ca miracole să aibă loc instantaneu ca şi cum am apăsa pe un buton de telecomandă la TV de acasă. Trebuie să le reamintim semenilor noştii că dacă patima şi viața Domnului Iisus Hristos nu a fost o mărturie concludentă a vieții noastre spirituale şi a pomenirii numelui Domnului Iisus Hristos în zii de duminică, atunci nici arătarea unui înger nu ar schimba acest fapt.

Astfel, ținerea duminicii este mai mult decât orice ce motivația pentru care avem lăcaşuri de cult sau locuri în care să de adunăm să ne rugăm. Evident, mulți dintre semenii noştii prestează munci extrem de complexe şi de dificile. Există astfel o motivație de ordin psihologic pentru a ține duminica. Astfel, cei care nu au nici o zii de odihnă în activitățile lor sunt persoane inferioare din punctul de vedere strict psihologic. Orice activitate pe care o facem omul trebuie să fie marcată de o anumită perioadă de detaşare. Această perioadă de detaşase pe care o avem din Biserică trebuie să fie mai mult decât orice o perioadă de „curățire" din toate punctele de vedere.

RAIUL NATURAL ŞI RAIUL ARTIFICIAL

Tema raiului este mai mult decât orice o temă a religiei şi a teologiei. Sunt foarte multe scrieri şi cărți ce din antichitate abordează tematica şi problematica raiului. Mai toate marile religii ale lumii: hinduism, buddhism, taoism, iudaism, creştinism sau islam promit aderenților raiul sau mai mult decât orice faptul că credința şi religia lor îi duce în rai. De fapt acesta este şi rolul religiei, religia provine etimologic în latineşte de la termenul de reconectare sau refacere a unei legături pierdute, cel mai probabil cu Dumnezeu. Raiul este astfel temă a religiei şi a teologiei dar de mai multe ori el a devenit centrul a mai multor altor tematici ştiințifice, culturale sau artistice. În rândurile care vor

[71] http://www.bibliaortodoxa.ro/noul-testament/4/Apocalipsa.

urma, voi încerca să arăt faptul că începând cu modernitatea, lumea a început să aibă concepții nereligioase sau neteologice referitor la rai şi la existența sa.[72]

Ȋn special între necredincioşi şi atei raiul sau paradisul este o minciună sau produsul unei imaginații bolnave a minții umane aflate în delir sau frenezie religioasă. Astfel ateii şi necredincioşi nu cred nici în Dumnezeu şi nici în rai. Trebuie să admitem că existența raiului se leagă foarte mult de existența lui Dumnezeu. Pentru atei şi necredincioşi la fel ca şi pentru aderenții darvinismului, viața omului începe şi se termină în această lume şi ea nu este produs al creației lui Dumnezeu ci al evoluției sau a Big-Bangului cosmic. Mai mult decât orice, marii savanți şi marii academicieni ai zilelor noastre au început să postuleze ideea că raiul este propriu zis un fel de etapă a dezvoltării societății umane care ține de tehnologie, invenții şi tehnică. O astfel de abordare a tematicii este din capul locului eronată. Indiferent de orice descoperire în plan ştiințific sau tehnologic, omul nu v-a putea instaura sau realiza raiul pe pământ. Aceasta fiindcă chiar în cuvintele Sfântului Apostol Pavel, raiul este dincolo de orice aproximare sau cuprindere a minții umane: „Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor care Ȋl iubesc pe El" (1 Cor. 2, 9). Prin urmare, raiul nu poate avea nici un echivalent deplin în lumea noastră. Este adevărat că lumea noastră trebuie să devină asemenea raiului, după cum ne vorbea Domnului Iisus Hristos în rugăciunea Tatăl nostru: “precum în cer [în rai] şi pe pământ”.[73]

Prin urmare, lumea de aici trebuie să devină o aproximare a raiului dar ea nu v-a fii un rai în adevăratul sens al cuvântului. Curiozitatea omului este mare şi astfel au fost mai multe speculații referitor la cum ar fii sau cum este în rai. Astfel Sfântul Vasile cel Mare ne spunea şi el „Omule, dacă-ți închipui că raiul este mâncare şi băutură şi veselie şi grădină şi flori şi cântări şi păsări şi palate de aur, nu te opresc. Măcar aşa să-ți închipui, dar râvneşte la rai, adică să doreşti raiul. Că dorind raiul, te laşi de păcat. Ȋnchipuie-ți şi tu cum vrei, dar orice vei închipui tu despre rai, nu este ceea ce îți închipui tu, că raiul este mai presus de minte.”

Prin urmare din punct de vedere ştiințific, raiul este un alt univers sau o nouă existență care nu poate fii identică cu cea din această lume. Sfântul Vasile cel Mare în Omilii la Hexaimeron continuă să ne spună: “"Păsările raiului nu mai mor ca cele de pe pământ şi nu mai îmbătrânesc, că sunt pline de Duhul Sfânt. Acolo cele patru stihii care sunt pe pământ: aerul, apa, pământul şi cerul, sunt atât de împodobite de Dumnezeu, cum nu se poate vorbi. Cele patru anotimpuri ale anului: primăvara şi vara, toamna şi iarna, aşa de frumos sunt îmbinate unele cu altele, încât nu se mai satură omul în veacul veacului de a trăi acolo. Acolo niciodată nu este silă a vânturilor şi nepotrivire a anotimpurilor. Acolo nu-i nici prea frig, dar nici prea cald. Nu-i nici prea mare vânt, dar nici să nu fie deloc. Nu-i niciodată acolo ploaie prea multă, dar nici să nu fie. Deci cele patru stihii, cele patru anotimpuri, sunt îmbinate în aşa fel, încât provoacă o negrăită plăcere la cele cinci simțiri ale omului. Gustul. Poamele din rai au atâta dulceață şi atâta felurime de gusturi, încât omul nu mai poate pofti nimic peste dulceața lor. Auzul. Cântările de acolo care desfătează nu gustul, ci alt simț al omului, auzul, atâta frumusețe au, încât o mie de ani se pare un ceas în rai. Pipăitul cel îndoit, înăuntru şi în afară, acolo atât frumusețe are si atâta blândețe în zidiri, încât niciodată spini nu există, lucru aspru nu există, lucru care să te ardă nu există, lucru care să te otrăvească nu există, aşa încât pipăirea şi cea dinăuntru şi cea din afară este fără nici o vătămare.
Mirosul. Atâta mireasmă a Duhului Sfânt este acolo şi florile acelea atâta mireasmă au, încât nu mai poți să-ți închipui că ar mai exista altceva în lume să miroasă mai frumos ca acelea. Vederea. Iar vederea se desfătează întru atâta frumusețe (Gan-Eden, adică veşnică desfătare), încât nu poate omul nici într-un fel să mai cugete că ar putea vedea ceva mai frumos ca acolo.”

Prin urmare, putem vedea chiar în cuvintele Sfântului Vasile cel Mare că realitatea raiului nu are nici un echivalent în termenii curioşi ai omului, o mie de ani fiind în rai echivalentul unei ore adică 60 de minute. Raiul a fost în zilele noastre, cuprins ca fiind o realitate a science fiction-nului. Literatura sau cinematografia SF ar putea să ne ofere o imagine a raiului. Acest lucru am putea spune că este parțial adevărat. Raiul este tot ceea ce ține de cele mai

[72] Nichifor Crainic, *Nostalgia paradisului,* (Editura Moldova, ediția a doua, 1994).
[73] Sfântul Efrem Sirul, *Imnele raiului* (Editura Desis: Sibiu, ediția a doua 2010).

frumoase imaginații ale noastre, dar în acelaşi timp el transcede acestor imaginații fiindcă imaginațiile pleacă din lumea noastră şi se bazează pe elemente ale universului şi lumii noastre.[74]

Un lucru care foarte mulți îl uită în zilele noastre este că raiul a fost antecedent creației lumii şi a universului nostru după cum le ştim azi. Acest lucru ni-l mărturisea Domnului Iisus Hristos prin evanghelia Sfântului apostol Matei când ne spunea că: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moşteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii." Matei 25, 34. Prin urmare, raiul este deja pregătit. El a existat mai înainte ca noi să fim creați dar a fost pregătit pentru noi atunci când a fost creată lumea în care trăim. Încercările şi experiențele omului contemporan referitoare la rai trebuie să fie mai mult decât orice fundamentate religios şi teologic şi nu ştiințific şi tehnologic. O fundamentare ştiințifică sau tehnologică nu poate duce decât la un rai sau un paradis artificial şi steril. Acest gen de paradis ne propune următorul scenariu: dacă de exemplu medicina v-a avansa, vom ajunge la un fel de tinerețe fără bătrânețe şi nu v-a mai exista nici un fel de boală sau suferință trupească. Tot în acest sens, se ridică interogați că dacă economia v-a avansa şi se v-a descoperii un sistem economic perfect vom fii cu toții bogați şi îmbelşugați şi vom trăi aşa până la adânci bătrâneți fără să mai avem grija sau problema zilei de mâine. La fel de bine dacă sociologia v-a avansa se v-a descoperii un sistem social perfect în care vom fii cu toții într-o comuniune socială perfectă pentru totdeauna. Voi încheia cu următoarea exemplificare care este prezentă în domeniul tehnicii şi a roboticii: dacă tehnologia v-a avansa, vom ajunge să trăim într-o lume în care toate nevoile noastre materiale vor fii satisfăcute de roboți, computere şi maşini care ne vor face să trăim o viața fără nici un fel de problemă, angoasă sau durere.

Mai toate idealurile enumerate mai sus sunt de apreciat, dar ele nu ne vor oferii decât un paradis artificial sau industrial. În marea Sa iubire de oameni se pare că Dumnezeu ne-a pregătit ceva care este dincolo de capacitățile noastre de cuprindere sau de imaginație. În lumea aceasta, indiferent de nivelul sau gradul ştiințific al civilizației vom putea ajunge doar la o asemănare a realităților din rai. Prin urmare, este cumva utopic să credem că raiul v-a fii un loc al telefoanelor celular sau al televizorului.

Raiul este cel mai probabil asemănător unei țări străine în care nu cunoaştem limba şi v-a trebui să o învățăm dacă ne vom stabilii în acea țară. Rândurile de față sunt departe de a oferii cititorului o rezolvare finală sau deplină a tematicii sau problematicii raiului. Domnul Iisus Hristos şi toți sfinții ne spuneau că țelul vieții noastre este raiul. Intrarea în rai se face prin ceea ce teologia denumeşte mântuire, iar ştiința care studiază intrarea în rai sau mântuire este soteriologia.

Cum am spus, nu putem reduce raiul la o simplă evoluție ştiințifică sau teologică indiferent cât de mari avansări se fac în acest plan în zilele noastre. Astfel, faptul că anticii se plimbau pe mare cu corăbii iar noi o facem cu vapoare şi ferryboaturi nu este în nici un fel o realitate a raiului chiar dacă acest lucru a dus mari beneficii lumii. Sau la fel de bine nu este o realitate a raiului faptul că în antichitate lumea se deplasa pe mari distanțe pe animale, în special cai, în timp ce în zilele noastre noi o facem pe automobile de mare viteză. Realitatea unui rai ştiințific este mai mult decât orice nedreaptă față de cei mai înainte de noi. Acest lucru ar însemna că noi cei de azi care trăim într-o lume avansată tehnologic şi tehnic suntem sau vom fii în rai, în timp ce cei din evul mediu şi din antichitate nu pierdut şansa la rai. Sper ca rândurile mele să plaseze în contextul potrivit problematica raiului, un loc pe care orice om de bună credință şi-l doreşte.

DESPRE BENEFICIILE DIALOGULUI

Cu mulți ani în urmă, unul dintre cei mai celebrii filosofi ai Eladei antice [Grecia din zilele noastre] a fost Platon. Una dintre cele mai cunoscute caracteristici ale filosofiei lui Platon după cum ştiu cei care sunt familiari cu filosofia este că Platon şi-a elaborat toate cărțile sale sub forma dialogului.[75] Prin urmare, vedem că dialogul nu este folosit numai în creațiile literare ci şi în creațiile filosofice. Prin urmare, îmi propun să stărui mai mult asupra

[74] Jean Delumeau, *Grădina desfătărilor. O istorie a paradisului, de Jean Delumeau,* **(Editura Humanitas, Bucuresti, 1997).**
[75] Pentru prezenta lucrare am folosit ediția operelor lui Platon sub traducerea lui Constantin Noica (Editura Humanitas Bucureşti).

tematicii dialogului. Puteam vedea că există mai multe genuri de dialog. În primul rând ştim de dialogul verbal, cel pe care îl facem zilnic cu persoanele din jurul nostru şi mai apoi ştim de dialogul televizat de pe micul şi marele ecran, de dialogul radiofonic, de dialogul de pe scena teatrului şi de ce să nu spunem că un dialogul există şi în Biserică între altar şi strană sau cor. Putem vedea că dialogul este însă extrem de variat. Dialogul de pe micul ecran este foarte departe de dialogul liturgic din biserică.

Prin urmare, vom arăta că dialogul şi capacitatea de a dialoga nu este numai un principiu filosofic şi literar ci şi unul social şi moral. De foarte multe ori auzim în zilele noastre plângeri de genul: este un om care nu ştie decât să monologheze. De mai multe ori se pot auzii cuvinte cum ar fii: a fost o emisiune slabă, totul a fost un monolog. Capacitatea de dialog, este o trăsătură a oamenilor superiori. După cum vom arăta, dialogul se face în anumiți parametrii şi în anumite condiții. Un dialog este din punct de vedere filosofic o simfonie a ideilor şi a concepțiilor diferite. Mai multe concepții susțin diferite opininii, puncte de vedere şi păreri. Dialogul este o formă de sinteză a ceea ce mai mulți cred şi susțin. Capacitatea de dialog este mai mult decât orice o ieşire în spre celălalt. Omul care nu este dispus la dialog este un om care nu vrea am putea spune să iese din sine.

Dialogul una dintre primele forme de comunicare şi face parte din orice ştiință a comunicării. A ştii să comunici înseamnă să ştii să dialoghezi. Dialogul presupune în acelaşi timp deschidere şi primire. În dialog ne deschidem spre celălalt şi mai mult decât orice îi dăm şi lui posibilitatea de a comunica. De mai multe ori simțim că atunci când suntem contrazişi celălalt este duşmanul nostru. Persoanele inferioare nu acceptă alte păreri sau opinii decât alte lor. Universul monologului este unul steril şi de ce să nu o spunem plictisitor. Monologul de cele mai multe ori apare din o prea multă iubire de sine. Cel care este sub stăpânirea iubirii de sine foarte greu poate dialoga sau dacă o face dialogul său este formal şi lipsit de implicație.

Dialogul trebuie să fie constructiv. Astfel de la Platon încoace au fost foarte mulți care au dialogat şi încă se mai dialoghează. S-au scris multe dialoguri fie în comedie, dramă, jurnalism sau interviuri. Unii au vorbit chiar şi de o psihologie a dialogului. Dialogul este din acest punct de vedere şi o metodă pedagogică de educație şi de culturalizare a maselor. Dar cum am spus trebuie să facem o diferență între dialogul fals şi dialogul adevărat. Dialogul adevărat este un dialog în care nu numai că cei implicați sunt într-o stare de dialog, dar mai mult decât orice ei creează un dialog pozitiv şi constructiv. Din acest punct de vedere în special în televiziune s-au găsit foarte mulți moderatori care nu sunt nimic altceva decât persoane care ştiu să poarte un dialog sau mai bine spun să modereze un dialog. Se poate întâmpla ca opiniile să se încingă şi ca ele să fie diferite. Nu putem considera un dialog în care se uzează expresii vulgare, înjurături, amenințări şi calomnii. Din nefericire lumea în care trăim ne oferă acest spectacol urât din plin. Este destul să deschidem micile ecrane şi să vedem aceste lucruri: oameni care îşi adresează cuvinte urâte unii altora, zbierete, urlete şi persiflări sunt monede curente ale zilelor noastre. Toate acestea nu sunt adevărate dialoguri ci mai mult decât orice pseudo-dialoguri sau dialoguri false.

Vremurile noastre sunt departe de a fii vremurile în care dialogurile sunt tihnite şi plăcute. De ce de multe ori când vorbim cu semenii noştii plecăm cu un gust amar. Fie amândoi ne-am ascuns după măştile cuvintelor şi astfel ne-am mințit pe amândoi cum am putea dialoga. Dialogul poate fii şi o formă de mască sau de camuflare pentru mulți. Din dorința de a afişa o personalitate deschisă şi binevoitoare mulții dintre semenii noştri dialoghează fără să spună nimic. Auzim astfel de foarte multe conversații sterile care au dat naştere limbajului de lemn. În special în regimurile dictatoriale, oamenii dialoghează fără să comunice. Dialogul steril sau mai bine spus dialogul limbajului de lemn nu face decât să îl înstrăineze pe om. Totalitarismul nu este în nici un caz deschis dialogului. Regimurile totalitate în mare nu sunt deschise unui dialog care să ofere şanse egale tuturor. Totalitarismul mimează dialogul sub forme stereotipe şi sterile. Prin dialog după cum am spus nu facem decât să arătăm că suntem mai mult decât orice doritori de cunoaştere. Câte tragedii psihologice şi psihice nu au loc din cauza lipsei de dialog? Retras în carapacea propriilor sale opinii, cel care nu iubeşte dialogul se crede mai bun şi mai superior decât toți cei din jurul său.

Celor care nu ştiu să dialogheze le sugerăm să învețe să dialogheze. La fel de bine dialogul poate însemna o etică a bunului simț. Cu cei care nu sunt de aceiaşi opinie şi părere cu noi, nu trebuie să arătăm dispreț şi nepăsare ci mai mult decât orice înțelegere şi deschidere. La fel de bine dialogul trebuie să fie temperamental şi nu unul sălbatic.

Agresivitatea verbală a multora este de mai multe ori dovada incapacităţii lor de dialog. Fără doar şi poate trăim într-o lume în care agresivitatea opiniilor este am putea spune de cele mai multe ori în apogeu. Vedem din nefericire cum mai multe şedinţe ale politicenilor se transformă într-un câmp de bătălie. La fel de bine, dialogul nu trebuie să fie unul de ordin terorist. Dialogul terorist este un dialog în care interlocutorii ţin cu orice preţ să îşi facă cunoscute părerile. În urma unui dialog civilizat trebuie să simţit nevoia de a revenii din nou la dialog şi la a vedea acea persoană. Mulţumiţi şi satisfăcuţi cu orgoliul nostru propriu nu trebuie să subestimăm niciodată pe cei din jur. Vieţile sfinţilor ne spun despre Sfântul Arsenie cel Mare că era un om extrem de învăţat şi educat. Sfântul Arsenie cel Mare era fluent în mai multe limbi. Se spune că plimbându-se la un moment dat s-a întâlnit cu un simplu agricultor care era la munca pământului şi s-a angajat cu el întrun dialog. Ucenicii sfântului fiind îngrijoraţi de ce acesta întârzie au venit şi l-au întrebat ce face. După ce a terminat conversaţia sa, sfântul Arsenie le-a spus ucenicilor: să îmi fie cu iertare iubiţilor, este adevărat că eu vorbesc evreieşte, latineşte şi elineşte, dar simplitatea limbii acestui agricultor încă nu am desprins-o.

Se întâmplă de foarte multe ori să ne subestimăm semenii noştri fără să le dăm şansa la dialog. Istoria cunoaşte mai multe astfel de exemple. Irod l-a subestimat pe sfântul Ioan Botezătorul, Sinedriul iudaic L-a subestimat pe Domnul Iisus Hristos, Nerone l-a subestimat de sfântul apostol Petru, Domiţian pe Sfântul Apostol Ioan Teologul, atenienii din vechime l-au subestimat pe sfântul apostol Pavel şi am putea continua şi cu alte opinii.

Capacitatea de dialog este şi o calitate a celui modest. Modestia este fără de nici o îndoială o calitate a omului serios. La fel de bine, trebuie să evităm dialogurile neserioase în care nu se urmăreşte nimic şi nici un se vrea nimic. Într-o comunitate în care persoanele nu fac decât să monologheze ele ajung să fie marginalizate şi dispreţuite, aceasta fiindcă în firea omului există un sâmbure al dialogului şi a împărtăşirii de idei şi de opinii. Dar trebuie să mai menţionăm că dialogurile sunt mai mult decât orice pentru cei care au de comunicat şi de împărtăşit lucruri frumoase şi bune. Există fără nici o îndoială o plăcere a dialogului. Un om sănătos la minte apreciază un dialog frumos şi constructiv în care toată lumea are de câştigat şi de beneficiat. Beneficiile dialogului pot fii imense. Ele pot oprii războaie, cruţa vieţi nevinovate, lega prietenii care durează tot timpul vieţii sau întării relaţiile dintr-o familie.[76]

Micile mele puteri nu pot exprima cum se cuvine nevoia de dialog şi de comunicare adevărată şi reală din zilele noastre. În special în sfera socială se poate întâlnii nevoia de dialog dar mai ales de dialog civilizat. Dialogul lipsit de dorinţa sinceră de a dialoga este fără de nici o îndoială o mare mascaradă. Vom vedea că deşi mulţi dintre noi considerăm dialogul o banalitate, foarte puţini suntem capabili şi dispuşi de a purta un dialog adevărat şi constructiv. La fel de bine dialogul este cât se poate de benefic şi în lumea religioasă. La ora actuală sunt o puzderie de religii şi de secte religioase care nu vor să dialogheze sau nici măcar să audă unele de altele. Dialogul exclude fundamentalismul religios care stă la baza a mai multor diviziuni, separaţii şi neînţelegeri. Din acest punct de vedere secolul al XXI-lea v-a avea numai de câştigat de pe urma dialogului. Trebuie să facem ca secolul al XXI-lea să fie un secol al dialogului. Dialogul este astfel o trăsătură a unei lumi creative şi pline de deschidere. Unde dialogul lipseşte, istoria se întunecă şi viaţa devine neagră. Ne gândim din nou şi din nou la beneficiile dialogului. Ne vom da seama de importanţa dialogului numai atunci când vom fii puşi în situaţia de a gestiona şi a accepta pe alţii. Dacă existenţialismul filosofului francez Sarte spunea că „infernul sunt ceilalţi”, dialogul ne arată că ceilalţi pot fii o cale în spre împărăţia cerurilor.

MINCIUNĂ ŞI ADEVĂR

A scrie despre adevăr este un lucru destul de simplu din punctul de vedere al omului obişnuit. La o analiză mai profundă vom vedea că adevărul nu este o chestiune destul de simplă. Ceea ce putem vedea în vremurile contemporane este mai mult decât orice o schimbare de accent în ceea ce priveşte adevărul. În antichitate adevărul a fost o tematică şi o problematică a filosofilor. Artistotel, Platon şi Socrate cu toţii au abordat în scrierile lor tema

[76] Nicolae Steinhardt, *Monologul polifonic* (Dacia, 1991).

adevărului. Acest lucru nu mai este actual azi când adevărul αλιθια a devenit o chestiune legată de dreptate. Astfel în vremea noastră mai multe ministere ale justiției din toată lumea au ca şi deviză veritas, adevărul.

Nu fără de nici un motiv pe emblema uneia dintre cele mai cunsocute universități din lume: Univeristatea din Harvard la facultatea de drept găsim scris în litere latine veritas, sau mai bine spus adevăr. Prin urmare, putem vedea în ceea ce priveşte tema adevărului o schimbare de accent din antichitate în vremurile noastre a modului în care omul se raportează la adevăr. Este adevărul o temă filosofică sau una juridică?

Adevărul a fost din antichitate mai mult decât orice o problemă filosofică. Filosofia antică şi-a propus mai mult decât orice slujirea devărului. Adevărul era definit de Platon ca ceea ce se opune minciunii. Filosofii au fost cei care au scris că omul are în sine o sete de adevăr şi de ceea ce aduce cu sine adevărul. Adevărul este o temă polivalentă.

În cultura europeană în special putem remarca mai mult decât orice un fel de accent al latinității pe tema adevărului ca şi justiție şi nu ca şi filosofie. Adevărul este o temă filosofică în primul rând dar el a fost dezbătut şi de alte ramuri ale ştiinței. Ceea ce putem învăța de la filosofi este că adevărul este ceea ce este dorit de toți oamenii de bine şi de oamenii oneşti în general. În timp ce oamenii buni preferă adevărul, oamenii răi şi stricați preferă minciuna şi ambiguitatea.

Adevărul este în sine opus minciunii şi nevendicului. În acest sens, ortodoxia ne învață să trăim într-un veac al adevărului şi nu unul a minciunii. Minciuna este o problemă a zilelor noastre. Vedem cum mari demnitari, mari guvernanți sunt oameni care spun minciuni. În general minciuna este o trăsătură a omului inferior şi a omului fără de Dumnezeu. Omul care crede în Dumnezeu evită minciuna în timp ce în omul în care nu există Dumnezeu, minciuna este la ea acasă.

Evident, adevărul a fost şi o temă a teologilor şi ea continuă să fie o temă care se aflã în centrul atenției teologilor. De ce să fie preocupați teologii de adevăr? Teologii trebuie să fie preocupați de adevăr fiindcă adevărul este mai mult decât orice ceea ce defineşte autenticitatea sau veridicitatea omului. Este astfel mai mult decât orice o mare diferență de expresie dintre omul care spune adevărul şi omul care spune o minciună.

Adevărul este mai mult decât orice o temă a filosofiei. Totuşi, de adevăr se vorbeşte în mai multe ramuri de studiu. Ştim despre adevăr în cultură, civilizație, artă, ştiințe, psihologie sau metafizică. Adevărul este fără de nici o îndoială o realitate ontologică a omului, adică face parte din ființa omului.

Ontologic adevărul este o temă a filosofiei dar mai este am putea spune şi o realitate a gnoseologiei. Adevărul aduce cu sine cunoaştere şi mai mult decât orice am putea spune deplinătate. În zilele noastre putem vedea din nefericire o încetare a omului de a mai fii preocupat de tema adevărului, aceasta fiindcă zilele noastre sunt zile ale perisabilului şi ale netemeiniciei. Vedem cum multe realități mincinoase sunt prezentate ca şi adevăr. Este cât se poate de clar că ontologia adevărului nu are nimic de a face cu minciunea la fel cu lumina nu are nimic de a face cu întunericul.

Lumina şi întunericul, minciuna şi adevărul sunt două teme antagonice care l-au preocupat pe om din cele mai vechi vremuri. Domnul Iisus Hristos s-a prezentat pe Sine ca şi „calea adevărul şi viața". Vedem astfel şi un caracter religios al adevărului în care însuşi Domnul Iisus Hristos este una cu adevărul. Despre ce adevăr vorbea Domnul Iisus Hristos? Explicația religioasă a adevărului este că în timp ce adevărul este de la Dumnezeu, minciunea este de la diavoli, rivalii sau antagoniştii lui Dumnezeu.

Ortodoxia consideră că Dumnezeu este autor al adevărului. Fie că este vorba de adevăr filosofic, adevăr ştiințific sau adevăr social, adevărul este ceea ce trebuie să slujim şi să căutăm adevărul. De multe ori calea spre adevăr este mai mult decât orice chiar adevărul în sine. Nu putem să acceptăm minciunea şi o viață în minciună.

Mincinoşii, cei care au tegiversat şi au dezmembrat realitate vor fii permanent condamnați de epocile care au trecut şi de cea prezentă. Definiția adevărului este simplă: adevărul este opusul minciunii. În timp ce adevărul este asociat cu ceea ce este pozitiv, minciunea este asociată cu ceea ce este negativ. În timp ce adevărul şi slujirea lui îl duce pe om la Dumnezeu, minciunea îl aruncă pe om în neant. Adevărul este ceea ce trebuie să iubim şi să căutăm să realizăm în viața noastră. Dincolo de simplul adevăr zilnic, vom descoperii marele Adevăr al lui Dumnezeu. Teologii

ne spun că cel mai mare adevăr este Dumnezeu. Primul şi cel mai fundamental adevăr este să recunoaştem existenţa lui Dumnezeu.

Pentru cei care sunt preocupaţi de tema adevărului, se cuvine să ştie că adevărul este fiinţa lăuntrică a omului, nevoia lui cea mai profundă. Slujitori ai adevărului sunt cei care Îl caută pe Dumnezeu şi prezenţa Sa. Dumnezeu şi adevărul sunt două realităţi ce nu pot fii în nici un caz negate sau falsificate.

Evident, mrejele psihologiei minciunii sunt foarte largi, slujirea minciunii şi a falsului fiind o metodă mult mai uşoară decât slujirea adevărului care este o temă mai exigentă. Filosofia adevărului este simplă. Filosofia minciunii este ambiguă şi alunecoasă. Mincinosul este omul fals, omul care trăieşte în iluzoriu. În timp ce adevărul este realul minciuna este falsul, îndoielnicul, nesigurul, lipsa de sinceritate.

Trăsătura psihologică a adevărului este sinceritatea. Orice om care are discernământ preferă să aibă prieteni şi să fie înconjurat de oameni sinceri. Oamenii mincinoşi şi ipocriţi sunt de obicei evitaţi şi condamnaţi. Există fără de nici o îndoială o psihologie a adevărului. Religia consideră că această psihologie este viaţa cu Dumnezeu şi viaţa în Dumnezeu.

PATIMI ŞI PERVERSIUNI

Perioada postului crăciunului este o perioadă care ne face să medităm mai mult la viaţa cu şi în Dumnezeu. Creaţi de Dumnezeu, Dumnezeu ne cheamă la comuniune cu Sine, dar din ce ne spun sfinţii părinţi şi scriitori bisericeşti la fel ca şi textele biblice, comuniunea cu Dumnezeu poate fii întreruptă atunci când suntem supuşi patimilor şi păcatelor.[77] După cum am spus patimile sunt mai mult un fel de necaz. Sfinţii părinţi ne vorbesc de cele 7 păcate capitale care îl înrobesc pe om. Această clasificare a fost făcută prima dată de sfântul Ioan Casian şi mai apoi a fost preluată şi de alţi teologi ortodocşi dintre care amintim pe Evagrie Ponticul. Cele 7 păcate capitale care îl războiesc pe om sunt: lăcomia pântecelui, desfrânarea, iubirea excesivă de arginţi şi de avuţii, invidia sau mai bine spus judecata semenului, mânia sau starea de irascibilitate continuă, lenea sau apatia şi nu în ultimul rând mândria sau slava deşartă.

Aceste păcate sunt ca un fel de tentacule ale unei caracatiţe ce îl prind pe om în strânsoarea lor şi nu îl mai lasă liber de multe ori decât în momentul morţii. Din aceste păcate avem mai mulţi derivaţi care sunt patimi. Alte patimi care derivă din cele de mai sus sunt: beţia, fumatul sau consumul de droguri toate provenind din iubirea de sine sau mai mult decât orice din adorarea sau idolatrizarea sinelui. Patimile sunt mai mult decât orice un fel de suferinţă psihologică sau psihică a omului. Momit de patimii omul ajunge sclav al lor şi se învârte într-un cer vicios. Fumătorul se vede neîmplinit fără ţigarea sa, beţivul pierde sensul vieţii fără băutură, toxicomanul nu mai vede nici un sens al vieţii fără consumul de stupefiante.[78] Patimile sunt fără doar şi poate cele care îneacă libertatea spirituală sau pnevmatică a omului.

Omul pătimaş este un om care nu trebuie condamnat ci mai mult decât orice trebuie să beneficeze de compasiunea noastră. În acest sens, decât să ponegrim patimile şi păcatele unora sau a altora prin mass media sau prin bârfe suntem mult mai folosiţi dacă spunem o rugăciune pentru cel pătimaş şi pentru îndreptarea lui. În vremurile noastre la fel ca şi în antichitate, auzim de prea multe ori de scandaluri de natură sexuală, de critică iraţională a patimilor şi a greşelilor semenilor noştri uitând ceea ce ne spunea Domnul Iisus Hristos: „Sau cum poţi să zici fratelui tău: „Frate, lasă-mă să-ţi scot paiul din ochi”, şi, când colo, tu nu vezi bârna din ochiul tău? Făţarnicule, scoate întâi bârna din ochiul tău, şi atunci vei vedea desluşit să scoţi paiul din ochiul fratelui tău.” (Luca 6, 42).

Ceea ce voi încerca să arăt în rândurile de faţă este că există o diferenţă sau mai bine spus o anume gradaţie între păcat, patimă şi perversiune. Dacă păcatul este o greşeală care o facem împotriva lui Dumnezeu, patima este mai mult decât orice repetarea păcatului. Mâniosul se mânie fără să se mai controleze, orgoliosul se laudă până la paroxism sau desfrânatul nu se mai satură niciodată pe plăcerea sexuală. Sfinţii părinţi ne spune că nu există om pe

[77] A se vedea Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Stăniloae, *Ascetica şi mistica Bisercii ortodoxe* (EIBMBOR, 2002).
[78] Kondrad Lorenz, *Cele opt păcate capitale ale omenirii civilizate* (Editura Humanitas: Bucureşti, 1996).

suprafața pământului care să nu fie războit de unul dintre aceste păcate sau derivate al lui. Odată ce păcatul s-a instalat el devine o patimă ce foarte greu se mai poate desprinde din sufletul omului.

Perversiunile sunt însă mai grave decât patimile. În general se cunosc perversiuni sexuale [homosexualitatea în cazul bărbaților şi lesbianismul în cazul femeilor] cum ar fii sadismul sau masochismul ori pedofilia, dar pot fii şi perversiuni morale cum ar fii terorismul, genocidul, violența nelimitată, şantajul, uzurparea ordinii sociale fără logică sau tirania. De obicei oamenii perverşi sunt oameni fără nici un Dumnezeu. Ei sunt pe scară morală mai gravi decât pătimaşi fiindcă spre deosebire de un pătimaş care devine sclav al unei patimi, perversul este pervers din voia sa liberă asemănându-se diavolului care din voia sa propria a urmat răului şi distrugerii.

Relația dintre patimă şi perversiune este una foarte dificilă. Aceasta fiindcă după cum am spus pătimaşul în stare inițială nu este un pervers dar el devine pervers cu timpul când răul se înrădăcinează prea adânc în sufletul şi ființa lui. Ortodoxia cunoaşte mai multe cazuri de persoane care fiind biruite de păcat au căzut în patimi. Bibilia sau Sfânta Scriptură ne vorbeşte de Maria Magdalena care era biruită de patima desfrâului. Prin pocăință sinceră Maria Magdalena şi-a schimbat viața şi a ajuns o sfântă a Bisericii şi a Ortodoxiei. Un alt caz a fost Maria Egipteanca care şi ea la rândul ei a fost biruită de patima desfâului şi care ulterior a ajuns o sfântă a ortodoxiei din cauza pocăinței ei. Evident patimile şi păcatele sunt ambigue şi am putea spune sălbatice fiindcă ele nu se bazează pe raționalitate sau logică.

Teologia ortodoxă consideră că patimile sunt mai mult decât orice un necaz psihologic al omului fiindcă marea parte a pătimaşilor se văd pe sine lipsiți de prezența şi de comuniunea cu Dumnezeu. Dacă patima este un necaz sufletesc sau psihologic perversiunea nu este. Perversiunea este am putea spune limita ultimă a păcatului de la care nu mai este întoarcere. Perversul spre deosebire de pătimaş în sinea sa nu mai doreşte nici un fel de comuniune cu Dumnezeu şi existența lui devenind pe față un duşman al lui Dumnezeu.

Pervesiunea şi perveştii sunt am putea spune posedați de cel rău şi slujitorii lui într-un mod voluntar. Sfinții părinți îmbunătățiți ne spune că fiecărei patimi îi corespunde un diavol. O clasificare făcută de sfinții părinți este că Belzebut este diavol al lăcomiei pântecului, Asmoedeu al desfrâului, Leviathan al invidiei, Belfegor al lenei, Mamona al iubirii de bani şi avuții, Lucifer al mâniei şi Satan al mândriei.[79] Prin urmare, patimilor au agenți din iad. Ele sunt metode prin care diavolii vor să ne despartă etern de Dumnezeu şi să urmăm drumului lor în iad.

A scrie pe tema perversiuni este un lucru cât se poate de dificil fiindcă perversiunea nu este proprie omului ea din lumea spirituală. Diavolii sunt primii autori ai perversiunii. Perversiunea este de inspirație diabolică. Caracterul diabolic al perversiunii a fost negat de mai mulți din vremurile noastre. Oricum trebuie să luptăm împotriva perversiunii şi a perversității. Perversiunea este mai mult decât orice o răsturnare voluntară a ierarhiei axiologiei binelui. Esența perversiunii este înşelăciunea, minciuna, duplicitatea, complicitatea, sperjurul. Dar mai toți teologii ortodocşi sunt de acord că înşelăciunea este mai mult decât orice demonică. Cei care aleg perversiunea ca şi o metodă de viață trebuie să ştie că originea perversiunii este demonică şi duce la demonizarea omului.

Diabolizarea omului se face în mai multe etape. Ea începe prin păcat, continuă prin patimi sau pasiuni carnale şi termină prin pervesiune. Perversul este mai mult decât orice un om care nu mai are nici un fel de noțiune de Dumnezeu sau dacă o are este o noțiune falsă şi înşelătoare. Perversul în esența lui vrea „moartea lui Dumnezeu" după filosofia nihilisă. Sunt foarte multe perversiuni. Există astfel filosofii sau antropologii perverse. Prezentele rânduri sunt mai mult decât orice un avertisment celor care sunt pe calea perversiunii să renunțe la perversiune şi să se pocăiască.

Calea perversiunii este o cale a pierzaniei şi mai mult decât orice este o cale care dezumanizează omul. Dezumanizat omul se demonizează fiindcă demonii sunt cei care se bucură numai de perversiune şi de răutate. Esența perversiunii este răul voluntar şi gratuit. Perversiunea are o istorie lungă şi nefastă. Ea impune psihologic o stare de tensiune şi nervozitate.

[79] Confuzia între numele de Satan şi Lucifer este una care trebuie foarte bine studiată. Lucifer şi Satan sunt doi diavoli diferiți Termenul ebraic pentru Satan mai înainte de căderea sa a fost de Helel şi nu Lucifer care este un termen latin la origini. Prin urmare avem mai multe motive să credem că Lucifer şi Satan sunt doi diavoli distincți şi nu unul şi acelaşi. În al doilea rând avem termenul de Diavol care desemnează pe coducătorul restului demonilor.

Lupta cu perversiunea şi perversitatea este mai mult decât orice ceea ce am putea denumii una extrem de grea şi dificilă. Dar lupta nu perversiunea nu trebuie să fie una care să semene a răzbunare. Patimile şi perversiunile sunt antice. De mai multe ori patimile şi perversiunile sunt modele curente în lumea în care trăim. Lumea în sine nu se v-a realiza şi împlinii prin perversiune şi duplicitate. Aceste căi sunt căile celui rău şi nu ale lui Dumnezeu. Vom birui în lupta cu perversiunea şi perveşi numai cu ajutorul lui Dumnezeu şi prin propriile noastre puteri. Teologia ortodoxă vorbeşte clar că Dumnezeu este împotriva perverşilor. Mai mulți sfinți au adresat perverşilor sentințe aspre. Cea mai gravă este că în rai nu este loc pentru perverşi. Prin urmare sunt foarte puține şase ca un pervers să ne mântuiască.

Sper ca aceste puține rândurile ale mele să fie de ajutor sau de folos celor care se află în luptă cu perversiunea şi perverşii la fel cum şi el la rândurilor lor vor putea comunica biruințele lor împotriva perversiunii şi a perverşilor. Perversiunea este pentru lumea noastră o substanță toxică pe care trebuie să o aruncăm. Perversiunea v-a fii biruită numai dacă vom cere insistent acest lucru lui Dumnezeu. O lume fără perversiune şi fără perverşi este pentru mulți greu de imaginat şi de gândit. Ei sunt cei care ne fac zilele şi viața insuportabilă bucurându-se demonic de starea noastră de discomfort şi nelinişte. Perverşii sunt cei care asemenea diavolilor din iad se bucură de suferințele şi durerile semenilor. În cele din urmă, perverşii sunt marginalizați şi desconsiderați de societate.

GÂNDURI LA ÎNCEPUT DE AN 2013

Vrem sau nu vrem anul 2012 se aproprie de final. În asemenea momente se fac mai multe bilanțuri şi se analizează mai mult raportarea omului la timpul care a trecut şi la perspectivele care le oferă viitorul. Aşa că în lumea laică se fac socoteli de natură financiară, socială, istorică, managerială, comercială, filantropică sau organizatorială. Considerăm că o retrospectivă a anului 2012 este binevenită în contextul istoric în care suntem. Istoric anul 2012 face parte din epoca modernă sau cea contemporană. Această epocă este o epocă a explorărilor spațiale din univers şi a ştiințelor prin excelență.

Anul 2012 nu a fost un an zbuciumat în ansamblul său dar am putut resimții mai multe crize sau neajunsuri pe plan internațional care s-au manifestat în lupte de interes economic sau supremație financiară. Vechile concepții globaliste încă mai afectează mentalitățile contemporane. Sunt unii care încă mai visează cu ochii deschişi la utopia unui singur guvern mondial sau alții visează la regimuri neonaziste sau neocomuniste. Totuşi, anul 2012 a fost un an frumos. Nu a fost un an spectacular cum a fost 1969 când primii oameni au păşit pe lună dar 2012 a avut reuşitele şi nereuşitele sale.

Ceea ce este important din punct de vedere moral şi etic este dacă în 2012 am fost mai buni, mai iubitori şi mai drepți decât în restul anilor? Fie că este vorba de Statele Unite ale Americii, de Europa, Australia sau Africa, suntem datori să fim mai buni cu fiecare an care trece. În acest sens, timpul trece cu folos. Un an care a trecut nu mai revine niciodată în istoria lumii şi a omului. Astfel fiecare an este am putea spune unic şi special în felul lui aceasta mai ales fiindcă noi ne ducem viața şi existența sub timp şi auspiciile sale.

Timpul este o problemă complexă. Din câte ştim timpul se cuprinde în sens inițial din prezent trecut şi viitor. În sens temporal viața noastră umană pendulează permanent între prezent, trecut şi viitor. Orice moment prezent v-a fii un moment trecut şi orice moment prezent v-a fii un moment viitor. Din acest punct de vedere timpul este un paradox. Timpul însă nu mai are aceleaşi valențe umane când îl raportăm la Dumnezeu. Vechiul Testament ne spune cât se poate de evident acest fapt: „Că o mie de ani înaintea ochilor Tăi sunt ca ziua de ieri, care a trecut şi ca straja nopții." (Psalm 89,4).

Timpul curge pozitiv pentru cei buni şi virtuoşi şi distructiv pentru cei răi şi nelegiuiți. Prin urmare timpul este din acest punct de vedere o noțiune relativă sau improbabilă. În timp ce unii îşi câştigă mântuirea în timp, alții îşi pierd mântuirea tot în timp. În mod real, timpul trebuie să fie o metodă de a ne apropia de Dumnezeu şi de existența sau viața Sa. Timpurile în care trăim sunt după unii profetice în timp ce după alții sunt apocaliptice. Ceea ce este cel mai important este să ştim că Dumnezeu ne-a creat ca şi ființe libere cu posibilitatea de a alege între bine şi rău. Tot

Dumnezeu ne-a spus prin glasul sfinţiilor şi a proorocilor că deşi suntem liberi să alegem, cei buni vor fii răsplătiţi în timp ce cei răi vor fii pedepsiţi.

Putem resimţii în timpurile noastre vechea tensiune sau vechiul conflict dintre bine şi rău. În timp ce unii ne oferă calea atractivă dar distructivă a răului (terorism, perversiune, fărădelege sau viclenie) alţii ne oferă calea constructivă şi creatoare a binelui (sfinţenie, pace, înţelegere şi dragoste). Valenţa existenţei omului este am putea spune dualistă: omul este o balanţă morală între doi vectori de greutate: a binelui şi a răului. Dumnezeu însuşi ne-a înştiinţat sau asigurat că deşi răul face ravagii în lumea noastră prin boli, suferinţe, necazuri, războaie, duşmănie şi cele alte asemenea binele v-a fii învingător în cele din urmă. Inspirat de Dumnezeu sfântul Ioan Teologul ne spunea cu mulţi ani în urmă: *„El va şterg**e orice lacrimã din ochii lor. Şi moartea nu va mai fi. Nu va mai fi nici tânguire, nici ţipãt, nici durere, pentru cã lucrurile dintâi au trecut.”*** (Apocalipsa 21, 4).

Creştinii şi ortodocşi din anul 2012 nu au uitat aceste cuvinte care ne aduc mângâiere în suflete. Sfântul Ioan Teologul ne-a asigurat mai înainte de trecerea sa din această lume că v-a venii o vreme când toate relele acestei lumi nu vor mai exista. Dacă un sfânt a făcut acest lucru se cuvine să dăm crezare cuvintelor sale. Lumea de azi a făcut mari avansări în materie de tehnologie şi de ştiinţă, dar din nefericire suntem într-o criză a sfinţilor. Pe cum veacurile trec şi se succed unul după altul parcă simţim din ce în ce mai puţin acea mângâiere a sfinţilor şi a privirii lor protective. În vremurile noastre sfinţii ne privesc doar de pe pereţii afumaţi de lumânări şi înnegriţi de vreme ale Bisericilor. De ce să nu recunoaştem că pentru anii în care trăim sfinţii sunt doar simplă mitologie?

Sfinţii nu sunt mituri ci ei sunt realităţi. Sfinţii sunt încununarea supremă a umanului.[80] Datoria noastră este să folosim timpul pentru a ajunge mai aproape de Dumnezeu chiar în această lume aşa cum este ea fiindcă ştim că Dumnezeu iubeşte această lume, pentru care şi-a dat pe Fiul Său Domnul Iisus Hristos. Timpul pe care îl petrecem în căutarea lui Dumnezeu este cel mai preţios şi mai valoros timp. Acesta este timpul în care socratic ajungem să ne cunoaştem pe noi înşine şi mai ales să ne definim.

Dumnezeu vrea ca noi să Îl căutăm mai mult decât orice. Căutarea lui Dumnezeu începe în anii copilăriri şi poate nu se v-a încheia niciodată. Cele mai mari satisfacţii şi împliniri le avem atunci când suntem cu Dumnezeu. Viaţa noastră îşi află adevăratul sens şi adevărata menire. Viaţa fără de Dumnezeu este o viaţă a pierzaniei şi a distrugerii. Deşi pentru unii anul 2012 a fost un an greu şi dificil poate pierzându-şi speranţa sau nădejdea de la ce le mai poate oferii această viaţă atât de crudă sau sălbatică uneori, nu trebuie să deznădăjduim în momente critice şi dificile. Se cuvine să avem cât mai mult mintea în spre Dumnezeu şi existenţa Sa. Deşi unii îşi astupă urechile şi ochii la auzirea sau vederea chemării lui Dumnezeu, cu toţii suntem chemaţi la mântuire şi la viaţa cu Dumnezeu.

Anul 2013 este un an care nu credem că v-a fii foarte separat sau diferit de anul 2012. Moral anul 2013 trebuie să fie un an în care binele v-a mai avea încă o victorie în plus în faţa răului şi a perversului. Anii sunt din acest punct de vedere o încleştare a binelui cu răul, a perversiunii cu curăţia, a dreptăţii cu nedreptatea, a frumosului cu urâtul, a valorii cu non-valoarea şi a culturii cu incultura.

Binele şi răul tind să se oprime unul pe altul. Încleştarea are loc în timp. Este la latitudinea noastră de ce parte suntem în această nouă încleştare temporală ce ne-o v-a deschide anul 2013. Vom fii tot cum am fost până acum, imuni la mesajul binelui şi al frumosului sau ne vom concentra eforturile în spre o nouă lume şi o nouă dimensiune spirituală sau pnevmatică?

Religios fiecare an care vine din ramificaţiile istoriei trebuie să fi un an mai bun în care am avansat şi mai mult în cunoaşterea lui Dumnezeu şi a existenţei Sale. Poate rândurile mele vor părea mult prea absolutiste cititorului avizat, dar vrem nu vrem trebuie să ne raportăm la Dumnezeu care este sensul şi menirea vieţii noastre. Viaţa noastră este fără doar şi poate un tren cu o lungă călătorie care are ca destinaţie gara ultimă Dumnezeu. Odată ce am ajuns acolo călătoria noastră a lua sfârşit şi am ajuns la destinaţia la care trebuia.

Anul 2013 v-a fii un nou capitol în manualele de istorie. Se cuvine să creăm o istorie plăcută lui Dumnezeu şi care să fie în conformitate cu aşteptările Sale. O istorie lipsită de Dumnezeu este ca şi o mamă care îşi abandonează copilul într-un orfelinat pentru totdeauna. Libertatea istorică cu care ne-a înzestrat Dumnezeu s-a dovedit din cele mai

[80] Nichifor Crainic, *Sfinţenia împlinirea umanului* (Editura Trinitas: Iaşi, 1993 ediţia a doua).

vechi vremuri periculoasă şi riscantă. Secolele trecute au fost martore la mai multe tiranii, dictaturi, acte de terorism sau regimuri totalitare.

Istoria cum o vrea Dumnezeu în sens real este o istorie a binelui şi a frumosului. În această istorie a binelui înfloreşte valoarea şi calitatea morală sau spirituală. Nu trebuie să uităm că cei mai productivi ani din istoria lumii au fost anii care ne-au dat sfinți. Sfinții sunt aleşii şi plăcuții lui Dumnezeu, fie că au fost împărați, soldați, generali, oameni simplii, monahi sau pescari ei sunt supremul umanului. Sfinții sunt ornamentele de aur ale istoriei şi cele mai de preț mărgăritare ale ei. Lumea se va mântui prin sfinți şi existența lor şi nu prin ştiință şi cultură.

La început de an 2013 din nou se cuvine să înălțăm gândurile noastre spre Dumnezeu şi să căutăm încă odată pronia sau conducerea Sa în vremea ce ne este pusă înainte. O lume exclusiv dominată de principii şi interese economice, industriale sau comerciale nu este o realizare a menirii ei. Lumea se v-a împlinii prin chemarea ei religioasă: acea de a Îl slujii pe Dumnezeu şi a Îi sta alături. Sperăm ca anul 2013 să fie un an mai bun şi mai frumos. Anul 2013 nu v-a fii numai un an astronomic în care pământul v-a avea o anumită conjunctură planetară, ci v-a fii şi un an „uman” în care vom fii interesați de a duce o viață mai bună şi de a fii mai fericiți.

CUVÂNT LA FINAL DE AN 2013

Anul 2013 este pe cale de a se termina. În aceste zile lumea face mai multe bilanțuri şi mai multe socoteli despre ceea ce a realizat sau despre ceea ce a dus la îndeplinire în anul în care tocmai a trecut. Cu anul 2013 nu ne vom mai întâlnii niciodată în istorie şi în trecutul lumii. Pe data de 1 ianuarie el v-a fii doar o amintire a trecutului. Din acest motiv am hotărât că ar fii bine să adresăm câteva rânduri despre anul 2013 şi ceea ce înseamnă el pentru noi cei care l-am trăit. Nu vom face o retrospectivă a principalelor evenimente care au avut loc în acest an ci mai mult vom medita la ceea ce a fost benefic şi ceea ce a fost de folos pentru noi. În primul rând, cu toții ştim că un an este format de 366 de zile şi aceste zile ne-au fost date nouă pentru a le folosii într-un mod bun şi care să aducă beneficii. Timpul este o problemă fundamentală a omului şi a umanității. Aceasta fiindcă viața noastră se defineşte de timp şi în timp. Ne naştem, trăim şi murim într-un anume timp. Anul 2013 este un an care a adus cu sine mai multe lucruri bune. În special în lumea ştiinței s-au făcut mai multe noi descoperiri şi mai multe noi cuceriri ştiințifice. Dacă acum mai bine de 50 de ani vremurile noastre de an 2013 puteau fii subiectul unor filme SF cum a fost Odiseea spațială 2001 producție realizată în 1968, pentru noi cei de azi este departe gândul că trăim vremuri science fiction. Acest lucru se explică pe fondul că în firea omului există o stare de nemulțumire în care el vrea tot mai mult şi mai mult.[81]

O caracteristică a anului 2013 a fost presiunea sau tensiunea. A fost un an în care la fel ca şi mai înainte mas media ne-a oferit extrem de multe informații, de mai multe ori informații despre care nu ştiu dacă avem realmente nevoie. Pentru foarte mulți dintre noi, viața din anul 2013 s-a redus la privitul la TV, conectarea la internet, dialoguri lungi cu prietenii sau cunoscuții la telefon şi evident grija pentru ziua de mâine. Filosoful german Martin Heidegger spunea că o trăsătură a omului contemporan este sentimentul de îngrijorare sau de grijă care acutizează în om simțul anost al morții şi al angoasei. În mare retrospectiva unui an este scrisă de istorici şi eu nefiind istoric nu pot pretinde că aş putea scrie un astfel de lucru. Ceea ce mai multă lume a remarcat este că timpul nu trece identic pentru toți. Unii folosesc timpul în avantajul lor în timp ce alții îl pierd. În mare este bine să ştim că nu trebuie să pierdem timpul dar această frică sau angoasă de a nu pierde timpul a dus de mai multe ori la slogane negative cum ar fii time is money. Timpul care este dat omului într-un an este un timp pe care el trebuie să îl folosească pentru a se ruga lui Dumnezeu, pentru nu păcătui şi pentru a se îndrepta atunci când este cazul. Nu putem să oprim timpul şi acum chiar dacă am vrea să dăm timpul înapoi nu o putem face. Ştim că dacă am făcut greşeli în anul 2013 nu vom putea da timpul înapoi dar putem ca în anul care v-a urma 2014 să ne îndreptăm.

Timpul valorează atâta cât suntem în comuniune cu Dumnezeu. Ce înseamnă a fii în comuniune cu Dumnezeu? În primul rând înseamnă a nu fii în păcate grave care ne separă de Dumnezeu. Sfântul apostol Pavel a

---

[81] O lucrare despre timp din punct de vedere teologic a fost scrisă de Ieronomahul Macarie Simonopetrinul, *Trodul explicat: mistagogia timpului liturgic* (Editura Deisis: Sibiu, 2008).

fost cât se poate de categoric în ceea ce priveşte gravitatea păcatului care ne separă de Dumnezeu: „nu vă amăgiţi: nici desfrânaţii, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici furii, nici lacomii, nici beţivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu." 1 Corinteni 6, 9-10. Din punct de vedere duhovnicesc anul 2013 a trebuit să fie un an în care ne-am opus păcatului şi răutăţii. Lumea de azi ne asaltează cu foarte multe tentaţii şi ispite care ne prezintă alternativa unei vieţi mai bune şi mai lipsite de griji şi de probleme. Noi produse alimentare şi noi descoperiri culinare ne promit o viaţă mai sănătoasă şi mai fericită. Pentru anul 2013 este greu să ne dăm seama dacă din punct de vedere spiritual sau duhovnicesc suntem mai buni decât cei dinaintea noastră. Spre deosebire de cei din trecut, lumea de azi şi noi cei din anul 2013 avem tendinţa de a ne minţii pe noi înşine. De ce spunem acest lucru? Spunem acest lucru fiindcă lumea de azi de cele mai multe ori nu este guvernată de principii şi valori duhovniceşti şi morale ci de valori şi principii hedoniste. Anul 2013 din mai multe puncte de vedere ne-a făcut pe unii să credem că plăcerea nu este o simplă senzaţie pe care Dumnezeu a lăsat-o omului ci plăcerea este un cult. Vremurile noastre şi nu numai anul 2013 sunt vremuri în care lumea cultivă un cult al plăcerii. Cultul plăcerii este cel care ne facem să credem că viaţa nu are nici un sens acolo unde nu este plăcere şi acolo unde nu poate fii obţinută plăcerea. Omul anului 2013 este un om care cauză plăcerea chiar şi acolo unde nu este ea. Din acest punct de vedere se fac eforturi mari pentru a crea o industrie sau o economic globală a plăcerii. În aceste momente se cuvinte să ne gândim şi la cei care nu au dus-o bine în anul 2013, la cei din spitale, la cei care au fost înşelaţi, la cei care au pierdut pe cei dragi sau la cei care aşteaptă o viaţă mai bună şi mai fericită. S-a spus de mai mulţi moralişti că omul modern tinde să fie extrem de egoist. Vedem de mai multe ori acest lucru că cu cât omul strânge mai multe averi, mai multe vile, maşini de lux sau bijuterii cu atât el este preocupat numai de persoana proprie. Anul 2013 a fost un an în care de ce să nu spunem a lipsit comunicarea adevărată dintre persoane şi oameni. De mai multe ori comunicarea noastră este doar stereotipă care se reduce în a spune un salut scurt şi sec trecând grăbiţi pe marile artere de circulaţie din comunităţile noastre. Cu toţii ştim că ne îndreptăm într-o direcţie nesigură şi cel mai probabil rea şi credem că egoismul este o formă de interiorizare. Foarte multe rivalităţi, conflicte şi neînţelegeri vechi dintre anumite spaţii geografice sau teritorii au continuat şi în acest an.

În anul 2013 s-au făcut foarte multe eforturi pentru a menţine pacea la nivel planetar. Dacă în secolul al XX-lea ameninţarea unui al III-lea război mondial pe fond nuclear era extrem de resimţită, în 2013 acest lucru parte o imposibilitate.[82] Acest lucru este bun şi este bine să fim conştienţi de el. Timpul nostru este un timp în care lumea a realizat că războiul nuclear nu este de folos nimănui dar nu este bine să fim extrem de creduli în acest lucru fiindcă lucrurile s-au putea schimba. La scară planetară este greu să ne pronunţăm câţi dintre noi am fost fericiţi în anul 2013, câţi dintre noi ne-am lărgit orizonturile în cunoaştere sau câţi dintre noi am devenit mai buni? În anul 2014 trebuie să intrăm cu crezul că vom fii mai buni. A fii mai buni este o datorie morală. Avem datoria de a face lumea un loc frumos în care să simţim bucuria unei umanităţi comune. Dacă anul 2013 a fost un an în care am învăţat să ne ajutăm unii pe alţii, să fim mai toleranţi, să ducem mai departe tradiţiile şi lucrurile bune care le-am primit de la strămoşii noştri este greu de spus. Pentru mai mulţi anul 2013 a fost doar un teren de luptă al propriilor patimi, interese şi scopuri egoiste. Anul 2013 este un an în care trebuie să luăm tot ceea ce a fost bun şi aşa să mergem mai departe. Ceea ce ne rezervă viitorul nu ştim şi numai Dumnezeu ştie. Zilele vor trece şi ne vom aduce aminte de anul 2013 cu nostalgie mai ales a celor pentru care acest an a fost benefic şi îmbelşugat. Ceea ce trebuie să ştim pentru anul 2013 este că nu vom reuşii să facem un an mai bun dacă fiecare dintre noi ne raportăm numai la binele şi la interesul propriu. A devenit o modă a zilelor noastre şi la fel a anului 2013 ca relaţiile interumane să se bazeze pe interes şi pe dorinţa de exploatare a semenilor. Nesiguranţa zilei de mâine este la fel de bine o caracteristică a acestor vremuri. Există o mică pătură a celor bogaţi care sunt îndestulaţi şi care nu duc grija zilei de mâine în timp ce marea majoritate a semenilor nu ştiu cum vor fii capabili să trăiască în ziua care v-a venii. Acest lucru este trist şi este necesar să găsim soluţii valabile pentru a rezolva această problemă.

Anul 2013 se încheie şi sunt mulţi care simt un gol sau o stare de nelinişte odată cu acest final de an. Pentru unii anul 2013 a trecut extrem de repede în timp ce pentru alţii a trecut extrem de greu. După cum am spus, timpul a

[82] Radu Teodorescu, *Ascetul şi asceza creştin ortodoxă în secolul al XXI-lea* (Cugir, 2013).

fost dat omului pentru a Îl căuta pe Dumnezeu şi pentru a fii în comuniune cu Dumnezeu. Acesta este un timp împlinit. Dacă nu totdeauna reuşim acest lucru, nu trebuie să deznădăjduim fiindcă vor mai venii momente în care timpul ne v-a fii din nou prielnic şi Dumnezeu ne v-a zâmbii din nou. Cei care în anul 2013 au petrecut timpul vieții lor în beții, destrăbălare, petreceri interminabile şi chefuri fără de sfârşit ar fii bine să îşi schimbe atitudinea şi optica. Aceasta până nu este prea târziu. Timpul anul 2013 ne-a fost dat pentru a fii în comuniune cu Dumnezeu şi pentru a ne bucura de compania prietenilor şi a cunoscuților. Problemele fundamentale ale omului au rămas aceleaşi în anul 2013. nevoie de fericire, nevoia de o viață mai bună, nevoia de iubire şi comuniune sunt identice în toate timpurile. Lumea de azi îşi pune mari speranțe şi o mare încredere în ştiință şi în ceea ce ne poate oferii ştiința. Acest lucru însă de mai multe ori este făcut în defavoarea credinței în Dumnezeu. Paradoxal în anul 2013 în timp ce unii au văzut lumina zilei fiindcă s-au născut, alții au părăsit lumina zilei fiindcă nu murit. Dinamica unui an fost întotdeauna un paradox. Evident, calitatea anului 2013 se măsoară în cât de mult am fost fericiți. Nu ştim dacă toți au fost fericiți din Japonia în California din Statele Unite ale Americii, dar este bine să ştim că un an frumos se măsoară în cât de fericiți am fost. În scurt timp de după ce vom publica aceste rânduri ele vor devenii simplă istorie şi probabil vor fii citite de cei care vor avea un interes referitor la anul 2013. Aceste neputincioase rânduri sunt o mărturie a ceea cea fost anul 2013. Sperăm că a fost un an bun şi fericit pentru cât mai mulți.

CUVINTE DESPRE VICLENIE

*“**Omul viclean*** se îmbracă când în piele de oaie, când în piele de vulpe.”

Proverb românesc [autor neindentificat]

Tema vicleniei este o temă cât se poate de actuală. Aceasta fiindcă la marea majoritate dintre noi nu ne plac oamenii vcleni şi prefăcuți sau oamenii cu două fețe cum se spune în limbajul popular. Faptele concrete demonstrează că viclenia este prezentă din mai multe puncte de vedere. Prin urmare, mai înainte de a începe analiza temei noastre din prezentele rânduri vom întreba foarte simplu ce este viclenia? Viclenia este după dicționarul explicativ al limbii române sinonimă cu perfidia, ipocrizia, falsitatea sau înşelăciunea.

Ceea ce trebuie să spunem din capul locului este că ortodoxia şi Biserica în general condamnă orice formă de viclenie. Vicleanul este astfel un om care este din punct de vedere ortodox subuman sau inferior. Faptele vieții demonstrează că există mulți oamenii viclenei şi înşelători. Biserica condamnă viclenia ca şi un păcat la fel cum o fac şi teologii. Oricum, formele vicleniei sunt mult mai variate decât simpla definiție. Ştim de viclenie socială, infracțională, armată, politică sau chiar medicală. Formele vicleniei sunt multiple fiindcă oamenii vicleni se ascund şi nu recunosc că sunt vicleni.

Vicleanul este o persoană care se ascunde şi nu vrea să se descopere pe sine. Prin urmare este greu de identificat cine este viclean sau nu. De mai multe ori ajungem să de dăm seama de cine este viclean numai după ce am fost traşi pe sfoară. În special în lumea financiară s-a putut observa să avem de a face cu mai multe forme de viclenie. De la viclenia unor funcționari publici din băncile internaționale la viclenia furtului financiar viclenia este o temă de care ne lovim şi nu putem lăsa să nu o abordăm.

S-a remarcat că vicleniii pot fii demascați. Ceea ce este propriu în cazul vicleniei este că viclenia odată ce ajunge să fie practicată devine o a doua natură sau o trăsătură de caracter a omului. Vicleanul este astfel demascat de propriul său caracter. În general ceea ce se produce cu oamenii vicleni este dacă nu condamnarea lor cel puțin marginalizarea lor. Evident, viclenia nu are un scop în sine. Ea este practicată cu scopul de a profita sau de a trage beneficii de pe urma cuiva.

Astfel, în lumea afacerilor au loc multe viclenii sau mai bine spus înşelăciuni. Putem vedea astfel cum foarte mulți se îmbogățesc de pe urma celor săraci sau lipsiți. Astfel, viclenii sunt oamenii lipsiți de caracter şi de deminate.

Vicleanul este cel care am putea spune ajunge campion fără se respecte regulile jocului. Am putea fii astfel întrebați ce se opune vicleniei? Vicleniei se opune starea de nevinovăție sau mai bine spus de inocență.

Este cât se poate de evident că suntem din mai multe puncte de vedere persoane care trăim într-o lume a lipsei de nevinovăție. De la mai multe afaceri sau înțelegeri financiare sau economice, energia pe care cei vicleni şi pervertiți o degajă este una negativă. Vedem cum mai mulți dintre semenii noştri sunt am putea spune sunt stăpâniți de viclenie şi de setea de a înşela pe cei din jur. Biserica este astfel împotriva jocurilor de noroc sau a cazinourilor unde au loc cele mai multe viclenii. Se ştie că la cazinourile dintre care cele mai celebre sunt cele din Las Vegas în Statele Unite, au loc foarte multe înşelătorii sau viclenii. Jocurile de noroc care aduc pentru unii „câştigul imediat şi instantaneu" este un câştig care nu este pe plăcerea lui Dumnezeu.

Câştigul financiar sau de bunuri materiale trebuie să fie unul corect şi în nici un caz unul viclean. Dorința de a te îmbogății este pentru unii principale motivație de fii vicleni şi de a face ca viclenia să devină o trăsătură a omului. Oricum, faptele ne spun că cei care se îmbogățesc prin metode mai puțin cinstite nu au parte de bucuria câştigului lor fiindcă acest câştig le produce mai apoi mustrări de conştiință şi de amintiri. Amintirea evaziunii fiscale sau a acelui nevinovat pe care un hoț la jefuit sau la jegmănit fără nici o remuşcare revine în mintea celui care este viclean şi nu îi dacă pace. Nu puține au fost cazurile în care cel viclean după cum ce comis mai multe viclenii şi-a curmat viața.

Viclenia am putea spune că este un drum blocat sau o cale ferată care se încheie abrupt într-o prăpastie. Viclenii nu sunt astfel preocupați de adevăr de ordin ştiințific sau religios. Oricum, o formă cumplită a vicleniei este falsificarea actului religios. Se ştie astfel de mai multe falsificări în lumea religioasă. O formă a vicleniei religioase a fost din cele mai vechi vremuri în special în cadrul ecclesial simonia sau mai bine spus cumpărarea funcțiilor ecclesial pe bani. O altă formă a vicleniei a fost nepotismul. Nepotismul este crezul că nu faptele cuiva îl fac pe om vrednic de funcții ecclesiale înalte ci mai mult decât orice succesiunea prin descendență dintr-o familie preoțească.

Viclenia religioasă poate avea loc în mai multe planuri. Ea poate varia de la crezul în icoane făcătoare de minuni la rugăciuni de diferite trebuințe ale omului. Lumea ortodoxă este plină de mai multe cazuri de viclenie. Astfel, au existat mai mulți presudo-prelați care au pretins diferite lucruri la diferite mase de credincioşi pentru a lua avantaj financiar sau material de la semenii lor. Un exponent al vicleniei religioase a fost în Noul Testament Iuda Iscarioteanul care L-a vândut pe Domnul Iisus Hristos. Cazuri de viclenie celebre au fost în Noul Testament Anania sau Safira care au mințit pe apostolii lui Hristos.

Este adevărat că ruta vicleniei sau înşelăciunii este mai simplă decât calea cinstei sau a binelui. Totuşi, această cale a vicleniei pe care mai mulți dintre semenii noştii o practică este am putea spune instabilă şi nesigură. Vicleanul are psihologic sentimentul că se avântă sau este descoperit. Aceasta produce în el o permanentă stare de nelinişte şi de agitație. În general, viclenii sunt am putea spune persoane cât se poate de nesigure şi de incerte.

Pe lângă viclenia tipică lor, viclenii sunt persoane instabile şi degajă lipsă de siguranță. La fel de bine viclenii se panichează foarte repede din frica de a nu fii descoperiți. Ei se simt am putea spune într-o permanentă stare de tensiune şi de nesiguranță. Vicleanul am putea spune că este mai mult decât orice omul minciunii sau al lipsei de adevăr. Minciuna nu poate fii separată de viclenie. La fel de bine există mai multe feluri de minciuni. Ştim de minciuni uşoare sau de minciuni mari. Minciuna şi viclenia am putea spune că sunt surori gemene. Toți cei viclenii sunt astfel dincolo de orice mincinoşi.

În zilele noastre se vorbeşte din ce în ce mai puțin despre minciună şi despre consecințele ei. Cine este mincinosul? Mincinosul este un frate bun cu vicleanul. Doar că vicleanul este am putea spune mai avansat în răutate decât mincinosul. În timp ce mincinosul este am putea spune doar cel care vorbeşte neadevăruri, vicleanul nu numai că minte dar el şi comite fapte neadevărate sau înşelătoare. Vicleanul este astfel, cel care nu trăieşte în adevăr şi am putea spune că este separat de voia lui Dumnezeu.

Biserica nu a considerat niciodată că mincinoşii şi viclenii sunt persoane care pot să devină sau să fie trecute în rândul sfinților. Mincinoşii şi viclenii sunt astfel cât se poate de departe de idea de sfințenie şi de adevăr. Între sfințenie şi adevăr există astfel am putea spune o legătură strânsă şi intimă. Sfințenia este culmea adevărului sau mai

bine spus exclusivitatea şi absolutul adevărului. Lumea nu v-a progresa prin mincinoşi şi prin vicleni. Din contră, ei vor fii cei care vor oprii şi vor trage înapoi pe care păşesc drept şi merg în adevăr.

PARADIS, EDEN, ÎMPĂRĂŢIA CERURILOR SAU RAI
Religie şi ştiinţă

Tema paradisului este o temă cât se poate de familiară omului religios însă nu este atât de familiară omului ştiinţific al secolului al XXI-lea. Ce este paradisul? Aceasta este o întrebare veche şi cunoscută. Pe parcursul istoriei sau dat mai multe definiţii paradisului. Paradisul este o realitate care a fost atestată mai mult decât orice de mai mulţi sfinţi şi călugări ai ortodoxiei. Dar oricum au existat în istorie mai multe „îndoieli" dacă cu adevărat există Paradis sau nu? Nu este paradisul doar o „imaginaţie a religiei."

Prin urmare ce este paradisul. O persoană care ne-a vorbit de paradis în antichitate a fost Sfântul Apostol Pavel. Ceea ce ştim despre Paradis de la Sfântul Pavel este că este un loc aspaţial şi atemporal. Acolo, sfântul Pavel ne spunea că a auzit cuvine şi lucruri care nu se cuvine omului să le audă şi să le vorbească. La fel de bine, Sfântul Pavel ne spune că paradisul este dincolo de orice imaginaţie. Tot el ne spune că bucuriile din paradis nu sunt cu putinţă a le exprima în cuvinte omeneşti.

Dacă există paradis sau nu este una dintre cele mai dificile întrebări care l-au frământat pe om din cele mai vechi timpuri. Aceasta fiindcă paradisul nu este o realitate vizibilă. La fel cum nu putem vedea luna în timpul zilei nu putem vedea paradisul cu ochiul liber. Chiar dacă nu vedem luna în amiaza mare, ştim că ea există pe de cealaltă parte a pământului. Problema paradisului a devenit de mare interes după existenţa Domnului Iisus Hristos care a vorbit tot de paradis dar l-a denumit Împărăţia cerurilor, sau Împărăţia lui Dumnezeu.

Tema paradisului este una frumoasă dar cu mai multe greutăţi fiindcă ştim că în paradis nu intră oricine. Noul Testament ne spune că cei răi şi păcătoşi nu vor intra în paradis. Sunt foarte mulţi sfinţi în istorie care ne-au vorbit de paradis în diferite chipuri. Sfântul Efrem Sirul ne-a lăsat o lucrare intitulată Imnele paradisului.

Prin urmare, religia şi ortodoxia ne spune că paradisul nu este din această lume. Ca şi loc fizic paradisul este supramundan şi dincolo de spaţiu fizic şi timp. Lupta pentru paradis începe din această viaţă. Cei care intră în paradis sunt denumiţi ca şi „cei mântuiţi." Asemenea admiterii în liceu şi în facultate, am putea spune că pentru a putea intra în paradis sunt necesare anumite examene. Aceste examene sau teste sunt cele care definesc mântuirea noastră. Metaforic vorbind „examenul de admitere" în paradis este mântuirea. A fii admis în paradis înseamnă a fii mântuit.

În viaţa Sa pământească Domnul Iisus Hristos ne spunea „să căutăm mai mult decât orice împărăţia cerurilor, adică paradisul şi toate celelalte se vor adăuga nouă." Bucuria, sublimul şi infinita fericire a paradisului sunt dincolo de lumea noastră şi mai nici un sfânt nu a ştiu să le exprime cum se cuvine.

Postul Crăciunului este o vreme în care trebuie să medităm la paradis şi la intrarea în el. Paradisul a fost sursa de inspiraţie a nenumărate cărţi, studii, cântece şi poezii. S-a scurs şi se v-a mai scurge multă cerneală pe tema paradisului. Evident, din punct de vedere omenesc paradisul este locul celor sfinţi şi drepţi. Astfel, s-a vorbit mai mult decât orice de o dimensiune morală a paradisului. Ştim că paradisul nu este un loc al criminalilor, a celor răi, a celor certaţi cu legea, a perverşilor şi a perfizilor.

În ortodoxiei paradisul este un loc al bucuriei, al luminii şi al fericirii în primul rând. Sfinţii Părinţi văd paradisul ca şi un loc în „care nu este durere, nici întristare şi nici suspin." La fel de bine sfinţii părinţi ne spun că cei care sunt admişi în paradis nu sunt „depersonalizaţi" adică vor continua să existe ca şi persoane umane. De la Domnul Iisus Hristos avem poruncă să căutăm paradisul sau împărăţia cerurilor ca şi pe comoara cea mai de preţ din lume.

Evident, paradisul este o realitate translumească şi suprapământească. Ştim din Noul Testament că „nimic necurat nu v-a intra în împărăţia cerurilor." Trebuie să ştim că paradisul nu este pe altă galaxie sau pe altă planetă. Sfinţii Părinţi cred că paradisul este locul de „răsplată" a celor buni faţă de cei răi sau mai mult decât orice locul în care cei care s-au străduit să fie oameni buni în comparaţie cu cei răi, mincinoşi şi vicleni.

Imperativul moral al paradisului este cât se poate de evident la mai toate nivele existenţei sale. Paradisul nu este o zonă lumească sau geografică ori astronomică ci una supralumească, suprageografică şi suprastronomică. Ceea ce este cel mai dificil în raportarea la paradis este mai mult decât orice problema morţii. Ni se spune în Biblie că după moarte, „care este un somn din viaţă" cei buni vor merge în rai şi cei răi se vor duce iad. Examenul paradisului este dificil şi greu. Probabil că este cel mai dificil examen pe care îl putem imagina. Sfinţii Părinţi care au fost oameni inspiraţi de Dumnezeu, ne spun că trierea la intrarea în paradis este extrem de severă şi aspră. Îngerii lui Dumnezeu îi vor separa pe cei buni de cei răi „ ca şi grâul de neghină" sau ca şi „oile de capre."

Faptul că există paradis este incontestabil. Cea mai mare dovadă a existenţei paradisului este învierea Domnului Iisus Hristos. Dacă Hristos nu ar fii înviat nu am avea cum să ştim că mai există ceva dincolo de această lume. Învierea lui Hristos ne spune că există paradis şi că Hristos este cheia mântuirii noastre [paradoxal Hristos i-a spus Apostolului Petru că lui îi v-a da cheile raiului].

În ceastă perioadă a postului mare se cuvine să ne aducem aminte de chemarea noastră spre paradis sau spre rai. Dincolo de lume, pământ, sistemul solar, Calea lactee sau univers, sfinţii ne spun că există acea „realitate ultimă" pe care noi o denumim paradis sau rai. Evident, paradisul este dincolo de înţelegerea noastră, cum universul în ele din urmă scapă capacităţii noastre de înţelegere.

De ce există paradis? Este un lucru pe care Dumnezeu numai îl cunoaşte. Legile şi raţionamentele noastre nu sunt legile şi raţionamentele lui Dumnezeu. Domnul Iisus Hristos ne spune că căile de a accede în paradis sunt: bunătatea, virtuţile, faptele bune, rugăciunea, postul, umilinţa şi cele asemenea. Sfinţii Părinţi ne-au spus de mai multe ori că omul este o fiinţă chemată la paradis şi că lumea de aici este doar o „calea pentru a accede acolo" unde este lumina neînserată şi bucuria de nedescris.

Se cuvine să nădăjduim că Dumnezeu ne v-a admite adică ne v-a mântui şi vom merge în paradis. Acest lucru este dincolo de condiţia prezentă a omului. Faptul că există paradis este certificat de vieţile sfinţilor, a scrierilor părinţilor bisericii şi a apostolilor, proorocilor şi cuvioşilor. Dacă suntem sau nu chemaţi la paradis nu poate exista nici o îndoială. Ceea ce este cel mai important este să facem ceea ce ne cere „admiterea" sau mântuirea ca şi act al accederii în paradis.

CE VREA OMUL ŞI CE VREA DUMNEZEU

„Dumnezeu este ascuns în poruncile Sale, iar cei ce-L caută Îl găsesc doar în măsura împlinirii lor."
Sfântul Marcu Ascetul

Existenţa lui Dumnezeu nu poate fii contestată de nici un om dintre toţi cei care existăm. Astfel, nu există om sau mai bine spus fiinţă raţională care să poată contesta absolutul existenţei lui Dumnezeu. Formele omului de a crede în Dumnezeu sunt cât se poate de variate. Oricum, ştim că Dumnezeu umple tot ceea ce există. Planete, galaxii, constelaţii sunt cele care fără de nici o îndoială ne duc cu gândul la existenţa lui Dumnezeu. Este adevărat că această existenţă a lui Dumnezeu după cum a fost ea manifestată în lumea naturală este supraraţională adică depăşeşte categoriile noastre de cuprindere sau de înţelegere.

Oricum, Dumnezeu nu S-a lăsat pe Sine deplin străin omului. Astfel, Dumnezeu S-a descoperit pe Sine omului prin mai multe porunci sau prin mai multe cerinţe. Decalogul lui Moise sau mai bine spus cele 10 porunci au fost fundamentale în relaţia antichităţii cu Dumnezeu. Cu toţii ştim ce a fost decalogul. După decalog Dumnezeu a mai dat un şir de porunci omului prin Domnul Iisus Hristos şi prin aspotolii Săi. Astfel, în sens religios Domnul Iisus Hristos nu a fost decât o lungire a lui Moise. Noul Testament nu a înlocuit legea sau Decalogul lui Moise ci mai bine spus le-a prelungit sau le-a împlinit.

Evident, poruncile lui Dumnezeu faţă de om au fost lăsate de Dumnezeu pentru binele omului sau pentru zidirea omului. Din nefericire nu toţi au plinit legea sau poruncile lui Dumnezeu. Prin urmare, o poruncă cât se poate

de simplă a lui Dumnezeu este de a face voia lui Dumnezeu. Este astfel cât se poate de evident că nu noi trebuie să aşteptăm ca Dumnezeu să vină la noi ci noi trebuie să mergem la Dumnezeu.

Prin urmare, prin ceea ce a fost zidit în mod natural în om, omul are datoria de a Îl căuta pe Dumnezeu şi de a se supune voii Sale. Voia lui Dumnezeu este astfel mai mult decât orice imperativul suprem al omului. Omul a fost creat pentru a face voia lui Dumnezeu. În facerea voii lui Dumnezeu omul îşi găseşte sensul existenţei sale. Prin urmare ce contravine voii lui Dumnezeu? Voii lui Dumnezeu contravine în special păcatul.

Păcatul fie că este omor, minciună, desfrâu sau lăcomie după cum am spus şi cu alte ocazii este o stare de împotrivire în faţa lui Dumnezeu. Astfel, în păcat din punct de vedere spiritual voia lui Dumnezeu nu mai acţionează cu voia omului. Omul este astfel separat de Dumnezeu şi de existenţa Sa. Mai mulţi sfinţi părinţi au spus că ceea ce separă pe om de Dumnezeu este mai mult decât orice păcatul. Starea de păcătuire este una destul de vastă. Ea variază de la păcate mici la depravare morală. În general, în omul păcătos sau omul depravat relaţia cu Dumnezeu este distrusă sau mai bine spus am putea spune este ruptă. Din ruperea relaţiei cu Dumnezeu derivă am putea spune aproape toate dramele morale sau de ordin spiritual.

Sfinţii Părinţi ne spun că Dumnezeu se bucură de existenţa omului din moment ce Dumnezeu a dat viaţă omului. Totuşi, bucuria lui Dumnezeu faţă de noi este întreruptă atunci când păcătuim. Starea de păcătuire este astfel probabil cea mai mare tragedie a omului în relaţia cu Dumnezeu. Separat de Dumnezeu omul este astfel o existenţă care aleargă în neant. Separaţia de Dumnezeu Îl aruncă pe om în neant. Probabil că cea mai bună definiţie a neantului este viaţa sau existenţa fără de Dumnezeu.

Creat de Dumnezeu din nimic [mai înainte de ţărâna pământului trebuie să ştim că nu exista nimic], fără de Dumnezeu omul se întoarce în nimicul sau de data aceasta mai bine spus din neantul din care a provenit. Teologii şi în special teologii ortodocşi văd existenţa omului ca fiinţând din voia lui Dumnezeu. Ontologia omului este astfel mai mult decât orice ontologia voii lui Dumnezeu. Dincolo de voia lui Dumnezeu am putea spune că nu există nici un fel de ontologie.

Evident, faptul că Dumnezeu nu vorbeşte sau nu acţionează pe cum aşteptăm noi este din cauza faptului că Dumnezeu ştie după cum spunea şi Domnul Iisus Hristos mai presus de cuprinderea sau de înţelegerea noastră. În timp ce raţiunea noastră este limitată, raţiunea lui Dumnezeu este nelimitată. Astfel pe Dumnezeu nu Îl putem forţa să acţioneze cum dorim noi. A Îl forţa pe Dumnezeu să acţioneze cum dorim noi este dovada necredinţei noastre în Dumnezeu. Astfel, acest lucru a fost realizat am putea spune de evreii din antichitate când Caiafa sau conducătorul elitei religioase din zilele sale a ajuns la concluzia că Domnul Iisus Hristos trebuia executat fiindcă nu era în acord cu prescripţiile iudaice din vremea sa.

Cazul crucificării Domnului Iisus Hristos pe care îl vom sărbătorii în curând în anul 2011 este menit să ne facă să înţelegem să nu Îl agresăm sau să Îl forţăm pe Dumnezeu să facă voia noastră sau să acţioneze după cum voim noi. Cei care se apropie de Dumnezeu sunt mai mult decât orice cei care nu trebuie să distorsioneze adevărurile legate de existenţa lui Dumnezeu şi a fiinţei Sale. Ştim şi se ştie foarte bine că lumea există numai din voia şi din puterea de grijă a lui Dumnezeu. Menirea omului şi destinaţia lui ultimă este să se alăture voii şi planurilor lui Dumnezeu.

Creat de Dumnezeu, omul are o destinaţie care ţine de voia lui Dumnezeu sau de aşteptările lui Dumnezeu. Dumnezeu a fost astfel Cel care ne-a creat şi care ne dă viaţa. Ştiinţa, cultura, arta, civilizaţia, spiritualiatea sau toate activităţile creative sau creatoare ale omului trebuie să fie mai mult decât orice omagiul sau tributul pe care omul trebuie să îl aducă în faţa lui Dumnezeu. Din nefericire, ştiinţa şi artele contemporane nu sunt de multe ori teocentrice, adică Îl au pe Dumnezeu în centrul lor şi ca şi scop al lor ci mai bine spus sunt antropocentrice avându-l pe om în centrul lor. În această competiţie pe care ştiinţa a declarat-o lui Dumnezeu la începutul revoluţiilor ştiinţifice din contemporaneitate trebuie să ştim că progresul ştiinţific al omului este mai mult decât orice un progres iluzoriu sau mai bine spus aparent.

Tot ceea ce avem ca şi oameni, indiferent cât de profund este gradul de dezvoltare ştiinţifică sau tehnologică la care am ajuns ţine de Dumnezeu. Omul este chemat să aducă creaţia sau cosmosul epiclectic în faţa lui Dumnezeu după cum mărturisea şi Sfântul Ioan Hrisostom în liturghia sa: „Ale Tale dintru ale Tale Ţie îţi aducem de toate şi

pentru toate.” Ortodoxia şi Biserica ne cheamă să aducem tot ceea ce avem din lume şi din creaţie în faţa lui Dumnezeu.

Dacă omul aduce lumea în faţa lui Dumnezeu, un vis grandios la care cei care aderă sunt consideraţi naivi şi demodaţi probabil că numai atunci lumea în care trăim îşi v-a ajunge la adevăratul ei sens şi plinătate. Lumea după sfinţii părinţi se realizează pe sine numai în Dumnezeu. O lume care stă afară din Dumnezeu este o lume a neantului şi a lipsei de sens sau înţeles. În zilele noastre sunt din ce în ce mai puţini cei care iau existenţa lui Dumnezeu în serios şi în deplinătate. Mănăstirile, Bisericile sau parohiile sunt cele care arată cel mai bine cât de serios Îl luăm pe Dumnezeu în considerare. Să nu uităm că Dumnezeu ne vrea serioşi şi responsabili de relaţia pe care ne-o asumăm cu Sine. Tot ceea ce poate fii mai frumos pe această lume am putea spune că este existenţa cu Dumnezeu. În acest fel de existenţă omul îşi realizează sinele sau eul personal. Sfinţii ne spun că nici moartea nu poate să îl mai separe pe cel care trăieşte în Dumnezeu de comuniunea cu Dumnezeu. Oricum, Dumnezeu a fost centrul căutărilor şi a speranţelor noastre. Între umanitate şi Dumnezeu nu poate exista astfel nici un fel de „competiţie sau de concurenţă” fiindcă Dumnezeu este sursa existenţei noastre. Lipsa de sens în existenţa cotidiană a multora provine din faptul că ei au „dezertat” sau au „renunţat” la Dumnezeu. Alternativa gratificării eului personal este de mai multe ori o cale mai convenientă pentru mulţi dintre semenii noştri. Să nu uităm că unii consideră în mod fals că pentru Dumnezeu este necesar chiar războiul sau uciderea.

Credinţa naturală a omului în Dumnezeu este mai mult decât orice credinţa în libertatea omului şi nu în subjugarea omului faţă de Dumnezeu. De fapt un dicton al sfinţilor părinţi din antichitate suna chiar aşa „fă-mă Doamne Dumnezeule sclavul sau robul Tău ca să pot fii cu adevărat liber.” Adevărata libertate se găseşte doar în facerea voii lui Dumnezeu.

IMPOSIBILUL ŞTIINŢIFIC ŞI IMPOSIBILUL PNEVMATIC

Teolog Radu Teodorescu

Tema imposibilului este una arhicunoscută. O definiţie generică a imposibilului este: ceva care nu este posibil, sau ceva care nu se poate realiza, sau ceva care se poate realiza extrem de greu sau la limită.[83] Vrem nu vrem cu imposibilul ne confruntăm toţi. Cei buni dintre noi vrem să îi facem şi pe cei răi buni ca şi noi şi vedem de mai multe ori că acest lucru este imposibil. În special ştiinţele şi aici am putea numii astronomia cel mai mult se confruntă cu imposibilul. Momentan este imposibil să explorăm tot universul. La fel de bine deşi mai mulţi mari savanţi au voit este imposibil să colonizăm universul fiindcă viaţa nu este posibilă pe alte planete.

Ştim astfel de mai multe situaţii imposibile din viaţa noastră zilnică. Auzim de mai multe ori de iubiri imposibile [o celebră iubire de acest fel a fost descrisă de William Shakespeare în celebra piesă de teatru, Romeo şi Julieta], de persoane imposibile [oameni care sunt foarte dificili şi uneori de nesuportat], de regimuri guvernamentale imposibile [mai multe dictaturi şi tiranii au făcut viaţa imposibilă şi insuportabilă], situaţii medicale imposibile [boli incurabile ce nu pot fii tratate] şi am mai putea continua şi cu alte exemple. Ce este de făcut când ne confruntăm cu un lucru sau o situaţie imposibilă?

Evident există şi un imposibil ridicol sau absurd. Acest imposibil poate varia. Vom da numai unele exemple: cu toţii vrem în subconştient să descoperim o teorie la fel ca şi cea a relativităţii descoperită de fiziceanul Albert Einstein, cu toţii vrem să câştigăm un milion de euro sau dolari pe zii fără să muncim nimic sau cu toţii voim să avem puteri supranaturale ca şi cele pe care le vedem la eroii din cinema [Batman, Spiderman, Robocop, Ironman, Matrix, Transformers şi altele]. Prin urmare, vom vedea că de mai multe ori imposibilul nu este numai un zid de care ne lovim şi nu mai putem trece ci este mai mult decât orice şi un ridicol sau un lucru neserios. În general oamenii mari ai lumii şi ai istoriei s-au confruntat cu imposibilul. În timpul celui de al doilea război mondial părea imposibil că

[83] A se vedea Dicţionarul explicativ al limbii române.

forțele naziste vor mai fii învinse. Imposibil a părut apostolilor Domnului Iisus Hristos ca Acesta să mai învie după ce a fost pus pe cruce. Imposibil a părut în anul 2001 că rețeaua teroristă Alqueda v-a fii prinsă şi eliminată.

Astfel există un imposibil ştiințific care este atestat ştiințific şi care este extrem de mult prezent în astronomie. Deşi vedem enorm de multe planete deasupra capului, ne vedem în imposibilitatea de a le explora. Ceea ce voi arăta este că imposibilul nu este neapărat tragic. Deşi mulți fac din imposibil o tragedie, el nu este neapărat o tragedie. Când cineva se găseşte într-o situație imposibilă în cele mai multe cazuri se vede singur şi unic ca şi când a fost singurul de pe pământ care s-a confruntat cu imposibilul.

O depăşire a granițelor imposibilului sunt în plan religios minunile. Dumnezeu este făcător de minuni aceasta fiindcă la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Domnul Iisus Hristos se ştie a făcut mai multe minuni: a vindecat bolnavi, a înmulțit pâinile, a umblat pe mare, în cele din urmă a înviat şi altele asemenea. Deşi la Dumnezeu nimic nu este cu neputință nu trebuie să Îl ispitim pe Dumnezeu asemenea ispitirilor pe care le-a avut Domnul Iisus pe muntele Carantaniei.[84] Prin urmare imposibilul este şi o realitate de natură religioasă. Imposibilul religios ne spune că nu putem fii sfinți.

Ca să ajungem la sfințenie trebuie să facem anumite lucruri care sunt plăcute lui Dumnezeu. Aceste lucruri fac ca sfințenia să nu mai fie imposibilă: rugăciunea, asceza, postul, faptele bune, mersul regulat la biserică sau pelerinajele. Prin urmare, sfințenia nu este o noțiune imposibilă. Mai mulți se plâng în zilele noastre că sfințenia este imposibilă. Evident, o sfințenie totală se poate realiza la foarte puțini, dar Biserica şi Dumnezeu ne-a lăsat din bunătate posibilitatea de a gusta din sfințenie. Imposibilul după cum am spus este şi unul de ordin religios şi spiritual. Este cu neputință să ne apropiem de Dumnezeu dacă nu suntem buni, cuminți, iubitori, virtuoşi şi drepți. Mai mulți s-au plâns de imposibilitatea de a Îl cunoaşte cu adevărat pe Dumnezeu.

Imposibilitatea de a ne apropia de Dumnezeu nu este însă un fapt care trebuie să ne deznădăjduiască. Sfinții părinți ne spun că omul nu poate ajunge niciodată la o cunoaştere totală a lui Dumnezeu sau mai bine spus la o cunoaştere ființială. Cunoaşterea lui Dumnezeu este numai în lucrările sau energiile Sale şi nu în ființa sau esența Sa. Prin urmare se cuvine să ne dăm seama că Dumnezeu nu este imposibil. Astfel de mai multe ori imposibilul s-a dovedit o noțiune falsă, relativă sau relativizată. Când pentru prima dată copilul păşeşte pe băncile şcolii i se pare imposibil că peste câțiva ani v-a fii absolvent de şcoală. Când şoferul se pune pentru prima dată în viață la volan i se pare imposibil că v-a ajunge să conducă maşina sa. Când muncitorul intră pentru prima dată în fabrica sa i se pare imposibil că v-a ajunge vreodată să se pensioneze.

Prin urmare, de mai multe ori imposibilul s-a dovedit o noțiune falsă. Dar nu trebuie nici să subestimăm imposibilul. Imposibilul este mai mult decât orice ceea ce am putea denumii realitățile stabilite de Dumnezeu. Sunt lucruri imposibile bune: cum ar fii este imposibil să minți pe cineva fără să nu păcătuieşti în fața lui Dumnezeu. Dar sunt şi lucruri imposibile rele: este imposibil să îmi petrec o zii din viața mea fără a fuma o țigară. Astfel mai înainte de a ajunge la concluzia că un lucru este imposibil trebuie să studiem foarte bine problema fiindcă s-a dovedit de mai multe ori că nu a fost aşa.

În evul mediu lumea considera imposibil ca omul să iese în spațiu din univers, să facă sateliți şi să îşi construiască navete spațiale. Aceste lucruri nu mai sunt imposibile azi. Este cât se poate de probabil că lucrurile pe care noi le găsim imposibile în zilele şi vremurile noastre să nu mai fie imposibile pe viitor. Imposibilul însă rămâne o noțiune actuală şi de actualitate. Vom fii capabili să ducem înainte civilizația noastră? Vom fii capabili să ne realizăm şi să ne împlinim deplin ca şi ființe umane? Vom fii capabili să facem o lume mai bună şi mai dreaptă? Sunt întrebări pe care mulți şi le ridică dar foarte mulți vor să răspundă.

Lumea noastră nu este o lume imposibilă. Lumea noastră este o lume care mai mult decât orice noțiune de imposibil poate dispare atunci când voim cu adevărat. Medicina s-a dovedit de mai multe ori că a trecut de granițele şi de limitele imposibilului. Ştiințele şi ele au depăşit în mai multe situații imposibilul. Aviața, marina şi armata şi ele au depăşit de mai multe ori imposibilul. Imposibilul nu trebuie să ne sperie. El trebuie să ne de-a de gândit. Cu cât

[84] Dan Urzică, *Minuni şi false minuni* (Anastasia, 1993).

gândim mai mult imposibilul cu atât îi diminuăm imposibilitatea. Din acest punct de vedere trebuie să ştim că ritmul de viaţă al secolului al XXI-lea era imposibil de conceput în antichitate şi evul mediu.

Imposibilul şi imposibilitatea au variat foarte mult de la epocă la epocă şi de la secol la secol. Dar nu trebuie să fim obsedaţi de imposibil. Imposibilul trebuie asumat. Viaţa omului este sub auspiciile imposibilului: sunt lucruri posibile şi lucruri imposibile. Reprimarea deplină a noţiunii de imposibil nu se poate realiza fiindcă permanent vor apare noi şi noi frontiere în avansarea şi emanciparea omului. Este bine să ştim că atunci când vrem imposibilul poate fii negat şi redus la tăcere. Alcoolicul care îşi petrece viaţa în mizeria alcoolului poate spune nu alcoolului la un moment dat şi ceea ce părea imposibil poate dispare. Fumătorul înrăit care crede că este imposibil să trăiască fără fumat poate spune nu fumatului şi poate depăşii imposibilul.

Rândurile de faţă sunt departe de a fii definitorii în tematica imposibilului. Imposibilul ne v-a mai bântui mai mult sau mai puţin mai ales în subconştientul nostru când ştim că am fii voit sau dorit anumite lucruri imposibile. Gândirea serioasă la situaţiile imposibile în mod real ar trebui să ne aducă un stop sau un dram de alinare. Obsedaţi de imposibil şi de absurditatea lui nu vom ajunge niciunde. Imposibilul nu este astfel un lucru care să ne facă să disperăm. În confruntarea cu el de cele mai multe ori vom ieşii mai întăriţi şi mai edificaţi sufleteşte şi intelectual. Dar fel de bine confruntarea cu imposibilul cere foarte mult perseverenţă şi tenacitate. În acest mod las la latitudinea cititorului dacă rândurile de faţă au contribuit cu ceva fie cât de puţin în problematica şi tematica imposibilului.

SFÂNTUL DIMITRIE IZORÂTORUL DE MIR

Sfântul Dimitrie este un sfânt prin excelenţă elen. Viaţa lui după cum ştie mai toată lumea s-a desfăşurat în jurul localităţii Tesalonic din Grecia. El a trăit în secolul al IV-lea şi a fost martirizat de împăratul Maxim Galeriu. Evident despre sfântul Dimitrie există foarte mult povestiri, legende şi uneori chiar şi mituri. Mai toţi cei care merg în Grecia în Tesalonic vor vedea Biserica Sfântul Dimitrie care este şi patron al Tesalonicului. Evident s-au scurs mulţi ani de la vremea sfântului Dimitrie. Vremurile în care trăia sfântul Dimitrie se confruntau cu păgânismul sau mai bine spus forma practică a acestuia: închinarea la idoli.

Idolatria din vremea sfântului Dimitrie a fost o mare problemă a antichităţii fiindcă ea este de origine şi inspiraţie diavolească. Idolatria pretindea că statuile anumitor zei sunt chiar zeii înseşi. Sfântul Dimitrie dimpreună cu alţi sfinţi au susţinut că idolii sunt fără nici o putere. Acestor zei antichitatea le aducea foarte multe ofrande dintre care unele erau umane [a se vedea aztecii din Mexico de azi]. Sfântul Dimitrie s-a opus acestor practici idolatre şi prin urmare a fost martirizat prin sabie. Peste secole a rămas mărturia vieţii sfântului Dimitrie care a fost un om educat şi cu mai multe calităţi morale.

Faptul că lumea de azi nu mai crede în sfinţi şi în realitatea lor nu este o noutate. Mai multe culte protestante şi neoprotestante neagă existenţa sfinţilor susţinând că numai Dumnezeu singur este sfânt. Ceea ce ne face să atestăm existenţa sfinţilor este mai mult decât orice că aceşti au avut moaşte. Sfântul Dimitrie este sfânt mai ales fiindcă are moaşte. Persoanele care fie în trecut, prezent sau viitor s-au remarcat printr-o viaţă evlavioasă, o viaţă plăcută lui Dumnezeu Biserica îi numeşte sfinţi.

Lumea noastră este o lume care parcă de mai multă vreme numai „respiră” mireasma sfinţilor. Sfinţii sunt pentru mulţi dintre noi simple mituri din mitologia arhaică a lumii ce aparţine unei perioade ce nu mai există de mai multă vreme. Sfinţii sunt cei care ne aduc un strop de lumină spirituală în vieţile noastre. Nu putem spune că toţi semenii noştri duc o viaţă plăcută lui Dumnezeu. Foarte mulţi semeni de ai noştri au o concepţie confuză despre lume şi scara valorilor morale.

Evident, în această situaţie dificilă nu putem decât să nu căutăm repere de la sfinţi. Sunt foarte mulţi în vremurile noastre care nu au nici un fel de sfânt şi mai trist nu au nimic sfânt în ei. Noţiunea de sfinţenia este o noţiune care trebuie să ne preocupe şi să o luăm în serios. Mărturia sfinţilor a venit de la Dumnezeu şi ne v-a duce în

spre Dumnezeu. Sfântul Dimitrie care este cunoscut în special în lumea ortodoxă este un sfânt care vine să ne spună că lupta pentru sfinţenie trebuie să înceapă din această lume.

Perspectiva unei lumi fără sfinţi şi sfinţenie este fără nici o îndoială o percepţie cât se poate de eronată. Sfinţii sunt fără de nici o îndoială o realitate care ţine de existenţa lui Dumnezeu. Data de 26 octombrie Biserica a dedicat-o Sfântului Dimitrie. Acest sfânt a fost şi el om care şi noi cu trup şi suflet care s-a distins între semenii săi printr-o viaţă exemplară şi curată. Sfinţii au fost fără de nici o îndoială adevărate focare de lumină pnevmatică pentru toţi contemporanii lor şi pentru toţi cei care vor urma.

Mai multe amănunte despre sfântul Dimitrie găsim în sinaxar. Vremurile în care a trăit sfântul Dimitrie au fost vremuri întunecate şi crude. Sfântul se spune că a vindecat mai mulţi bolnavi şi se mai spune că a fost făcător de minuni. Regimul guvermantal din vremea sfântului Dimitrie a fost unul destul de sălbatic. El se baza pe teroare şi pe im punerea opiniilor cu sabia. Împăraţii romani din perioada respectivă s-au dovedit slabi conducători impunându-şi supremaţia nu cu puterea cuvintelor şi a faptelor ci cu sabia cum a fost şi cazul Sfântul Dimitrie.

Ce putem reţine sau cu ce ne poate fii de folos viaţa şi pătimirea sfântului Dimitrie? Este destul de ştim că a existat în vechime un sfânt care l-a iubit pe Dumnezeu şi care l-a căutat cu toată fiinţa lui. Cei care dintre noi avem drum în regiunea Tesalonicului este bine să ăi vizităm moaştele care au rămas o mărturie a vremurilor sale. Aceste vremuri au fost zbuciumate. Dar din zbuciumul acestor vremuri caracterizate de conflicte şi lupte oarbe pentru putere şi supremaţie s-a născut şi un sfânt pe care îl prăznuim. Este sfântul Dimitrie. La fel de bine trebuie să credem în sfinţii după cum şi sfinţii cred în noi şi mijlocesc pentru noi.

Dacă noi credem în sfinţi şi sfinţii vor crede în noi. Evlavia la sfântul Dimitrie este cât se poate de mare în Grecia el fiind şi un sfânt naţional al grecilor. Dar mai apoi sfântul Dimitrie a devenit un sfânt universal. La fel de bine nu trebuie să fim confuzi despre cine au fost sfinţii. Ei au fost mai mult decât orice persoane plăcute lui Dumnezeu care s-au remarcat printr-o viaţă şi virtuţi exemplare. Departe a avea o atitudine apatică faţă de sfinţi, ortodoxia recunoaşte meritele lor, credinţa, iubirea şi virtuţile de care au dat dovadă. Acestea se cuvine să ne cultivăm şi noi în viaţa de zii cu zii.

Sfinţii sunt oameni care nu fac nici un compromis moral şi nici unul de ordin doctrinar. El îl slujesc pe Dumnezeu şi sunt exemplele pe care trebuie să le urmăm. Vieţile mai multor sfinţi s-au dovedit a fii cât se poate radicale. Unii au fost martirizaţi, alţii prigoniţi, alţii dispreţuiţi şi nedreptăţiţi. Aceasta fiindcă logica sfinţilor nu este una lumească şi pământească. Logica sfinţilor este una pnevmatică. Sfinţii sunt departe de a urma principiile hedoniste ale lumii noastre. Vedem că lumea din jur este guvernată de principiul plăcerii absolute. Se caută plăcerea mai mult decât orice. Dar trebuie să fim conştienţi că există şi o plăcere hedonistă erotică şi pornografică care este distrugătoare. Acest gen de plăcere căreia i s-a opus sfântul Dimitrie este un principiu al vremurilor sale după cum din nefericire este şi în vremurile noastre.

Goana după plăceri nelimitate vine în special din iubirea obsesivă şi egotică a sinelui. Din acest punct de vedere mai mulţi semeni de ai noştri trăiesc adevărate drame prin faptul că ajung să se autoidolatrizele. În spatele iubirii nelimitate de plăceri se ascunde acelaşi demon al idolatriei care acum a schimbat balanţa de la cultul idolilor la cultul sinelui. Odată ajuns în stăpânirea lui cu greu mai putem să ne izbăvim. Egoticul se vede numai pe sine ca şi singura realitate a lumii în care trăieşte. Din acest punct de vedere sunt atât de mulţi care nu mai vor să recunoască nici un sfânt şi nici un fel de noţiune de sfinţenie. Ajunşi aici, persoane umană nu face decât să treacă printr-un stadiu de decadenţă morală şi lăuntrică. Acest lucru este o caracteristică a vremurilor noastre. Omul secolului al XXI-lea este mult prea plin de sine ca să mai recurgă la sfinţenia celor din trecut fiindcă el se vede pe sine creatorul unei suprecivilizaţii care îi răspunde la toate întrebările. O civilizaţie lipsită de noţiune de sfinţi este o civilizaţie care este pe punctul de a decade.

Despre trecerea de la tradiţia rabinilor la preoţii de azi

Termenul de „preot” ortodox sau catolic în general este un termen extrem de folosit în zilele noastre. Preoți găsim din cele mai vechi timpuri ale lumii antice. Mai toate marile religii de pe glob au avut preoți sau o anumită clasă de persoane denumită preoți. În Vechiul Testament în general această clasă de preoți o formau rabinii iudaici. Cine sunt rabinii? Referitor la existența rabinilor există mai multe alternative. Unele dintre aceste alternative merg înapoi la Abel care a fost primul dintre pământenii de care ştim că jertfea lui Dumnezeu din roadele sale. Abel este o persoană care în vechiul Israel stătea la întemeierea crezurilor rabinice.

În limba ebraică rabin înseamnă învățător. Propriu zis rabinii au fost o tradiție care a fost instituită la drept vorbind după ce Moise a primit cele zece porunci de pe muntele Sinai la ieşirea poporului evreu din captivitatea sau robia egipteană. Estimările istorice vorbesc undeva de 300.000 sau 350.000 de oameni care au părăsit teritoriul Egiptului actual şi au revenit în pământul Israelului actual. Toată trecerea poporului evreu de la acele vremuri a fost însoțită după cum spune tradiția de o minune a lui Dumnezeu, Marea Roşie care separă Africa de Asia s-a deschis în mod miraculos la rugăciunile lui Moise şi a înghițit în sine toate armatele asupritoare egiptene. Toate aceste lucruri le găsim exprimate pe larg în textele biblice şi avem multe motive să credem că ele au fost adevărate.

Rabinii erau în Vechiul Testament persoane care erau „specializate” în legea lui Moise, ei erau cei care făceau pe înțelesul omului de rând Decalogul pe care şi astăzi umanitatea îl pomeneşte.[85] Evident tradiția robinilor a fost o tradiție în special evreiască. Astfel ştim de mai mulți rabini cum ar fii Israel Meir HaCohen, Yosef Chaim, Yechiel Michael Epstein, Rabbi Baruch Halevi, Naftali Tzvi Yehuda Berlin, Israel Salanter, Meir Leboush Ben Yichiel, Moshe Chaim Luzzato David HaLevi Segal şi enumerarea ar putea continua.[86]

Fără nici o îndoială rabinii au fost persoane care au pregătit venirea lui Hristos în lume. Tot ceea ce a ținut de întruparea Fiului lui Dumnezeu Iisus Hristos s-a legat în mare de tradiția rabinilor evreilor. Pentru creştinism şi în special pentru ortodoxie venirea lui Hristos a stopat tradiția rabinilor. Venirea lui Hristos şi tot ceea ce a ținut de viața Sa pământească a reprezentat într-un anume sens preoții de astăzi în special cei care mărturisesc că îi slujesc lui Hristos. Omeneşte această trecere de la preoția rabinilor la preoția creştină a fost un proces dureros. Aceasta mai mult decât orice datorită răstignirii Domnului nostru Iisus Hristos sau mai bine spus a „marelui scandal al crucii” după cum îl denumeşte Sfântul Apostol Pavel.[87]

Evident în Israelul contemporan continuă să existe mari rabini care învață lucruri despre legea lui Moise şi despre mozaism în general. Moise a fost indiferent dacă acceptăm sau nu o persoană centrală a lumii antice şi chiar Biserica creştină îl consideră un sfânt al ei. Astăzi sunt mulți care nu mai văd necesitatea dialogului dintre mozaism şi creştinism.[88] Biserica Ortodoxă îl recunoaşte pe Moise şi pe multe alte persoane din tradiția iudaică ca şi sfinte dar în acelaşi timp Biserica Ortodoxă îl recunoaşte şi pe Domnului Iisus Hristos. În general punctul de ruptură dintre mozaism şi creştinism a fost Domnul Iisus Hristos. Creştinismul consideră că sinagoga iudaică este desființată odată cu venirea Domnului Iisus Hristos. Marii rabini iudaici continuă şi astăzi să afirme necesitatea existenței lor. Rabinii nu au fost desființați ca şi instituție ci ei au fost înlocuiți de preoția care a instituit-o Domnului Iisus Hristos. Prețul acestei preoții a fost plătit extrem de scump cu răstignirea din câte ştim a Domnului Iisus Hristos.

Deşi mulți dintre preoții noştii nu o spun deschis ei nu sunt decât nişte „neorabini” adică persoane care există ca şi instituție pe temelia vechilor tradiții rabinice.[89] Din nefericire mulți dintre preoții din zilele noastre nu mai au conştiința „neo-rabininisului lor.” Țin să precizez că Biserica Ortodoxă nu a respins legea sau Decalogul lui Moise. Din contră Biserica Ortodoxă consideră că legea lui Moise a fost plinită de Hristos. Astăzi avem din nefericire enorm de mulți preoți care nu trăiesc cu continuitatea „tradiției rabinice.” Rabinii erau chemați să îi învețe pe oameni poruncile şi voia lui Dumnezeu fapt care a dus la înseşi întruparea Fiului lui Dumnezeu în tradiția lor.

---

[85] http://ro.wikipedia.org/wiki/Cele_zece_porunci.

[86] http://www.machonmeir.org.il/english/archive.asp?cat_id=85.

[87] Scriem aceste rânduri în timpul postului sfinților apostoli Petru şi Pavel a anului 2010.

[88] http://ro.orthodoxwiki.org/Moise.

[89] Există douăî mari cărți ale rabinilor care sunt şi astăzi folosite: este vorba de Zohar şi de Talmud. Aceste două lucrări sunt în general explicații generice la existența rabinilor şi a crezurilor lor.

Între Biserica Ortodoxă şi Sinagoga iudaică continuă să existe dialog. Teologii ortodocşi consideră că indiferent dacă evenimentele care au ţinut de viaţa Domnului Iisus Hristos au fost extrem de tragice, calea dialogului dintre mozaism şi ortodoxie este cea mai bună cale de a elucida unde ne aflăm astăzi. Între timp, între creştinism şi iudaism a avut loc marea facţiune a islamului sau a mahomedanismului, aceasta probabil şi pe fondul lipsei de dialog dintre fundamentaliştii ortodocşi şi cei iudaici. Exemplu de acum 2000 de ani a Domnului Iisus Hristos vine să ne cheme pe toţi să acceptăm diferenţele noastre de opinie şi să căutăm metode de a ne înţelege din punct de vedere religios unii cu alţii. Aceasta deoarece pe teritoriul României şi al Europei de sud est există multe comunităţi iudaice evreieşti. În zilele noastre nu credem că ar mai fii cineva care ar vrea să vadă din nouă exemplu crucificării Domnului nostru Iisus Hristos. De ambele părţi creştină şi iudaică se resping şi în zilele noastre extrem de multe fustrări referitoare la ceea ce a avut loc cu Domnului Iisus Hristos. În acest sens, Biserica Ortodoxă nu a fost o abolire a iudaismului ci mai mult decât orice o „împlinire a iudaismului." Chiar dacă convingerile creştine ortodoxe sunt destul de departe de crezurile evreieşti iudaice aceasta nu reprezentă necesitatea de a ne urî unii pe alţii şi de a nu ne recunoaşte ca şi făpturi umane care avem umanitatea ca şi fond comun.

Israelul din zilele noastre continuă să fie un teritoriu extrem de divers. Situat la marea Mediterană el a fost casa mai multor generaţii de rabini iudaici care au întemeiat multe dintre crezurile noastre religioase. Mai presus de orice, Israelul continuă să fie un loc aparte datorită predicii şi activităţii Domnului nostru Iisus Hristos. Aici Domnul Iisus Hristos a întemeiat acum mai 2000 de ani legea Noului Testament sau legea iubiri. Această lege a modificat curul omenirii şi astfel că astăzi suntem în anul 2010 de la Hristos şi nu în altă epocă istorică.

Dacă este să ne interesăm din punct de vedere istoric, Moise a fost probabil primul mare rabin. Moise a fost cel care a văzut rugul care ardea şi nu se mistuia şi a fost cel care a dialogat de mai multe ori cu Dumnezeu referitor la bunul mers al lui Israel. Datorită acestor fapte excepţionale istoria evreilor a devenit o istorie sacră sau o istorie model pentru restul popoarelor. Am putea spune că una dintre primele tradiţii rabinice pe care le avem este dialogul lui Moise cu Dumnezeu după ce Dumnezeu l-a chemat pe Moise la slujire, sau la mediere între Dumnezeu şi poporul lui Isarel: „cine să le spus că eşti tu Doamne?" Răspunsul lui Dumnezeu dat lui Moise a fost „Eu sunt Cel ce sunt."[90]

Preoţii ortodocşi chiar dacă nu îşi dau seama, de fapt mândria preoţească sau arhierească, este un păcat extrem de costisitor, nu sunt altceva decât continuatori ai tradiţiei mozaice şi a crezurilor mozaice. Toate acestea sunt raportate la existenţa lui Hristos şi la viaţa în Domnului Iisus Hristos. Astăzi pe teritoriul românesc avem extrem de mulţi preoţi care nu au conştiinţa tradiţiilor rabinice şi a ceea ce a însemnat perioada de dinainte de venirea Domnului Iisus Hristos. Chiar dacă este un adevăr dureros, Domnul Iisus Hristos nu a părăsit deloc teritoriul Israelului de azi. Toată activitatea Domnului Iisus Hristos a avut loc în pământul lui Israel.[91]

Sfinţii Părinţi ai Bisericii, începând cu Părinţii apostolici şi terminând cu sinoadele ecumenice au analizat şi dezbătut pe larg raportul dintre creştinism şi tradiţia rabinilor. În timp ce Vechiul Testament este cartea tradiţiei rabinilor, Noul Testament este cartea tradiţie preoţiei creştine.[92]

Teologii ortodocşi în nici un caz nu susţin „fundamentalismul religios" de nici o natură. Astfel sunt cunoscute trei mari religii monoteiste: iudaismul, creştinismul şi islamul.[93] Ceea ce putem spune că este din punct de vere omenesc sugestiv este că există o mare diferenţă dintre Moise şi Mohamed. Moise prin credinţa sa în Dumnezeu a ajuns să fie făcător de minuni. Moise a fost cel care după cum am menţionat a despărţit marea Roşie în două şi a făcut accesibilă în mod miraculos trecerea de pe un continent pe altul. Aceasta a fost un eveniment care şi istoria îl

---

[90] http://eusuntcelcesunt.blogspot.com.

[91] Există o disciplină istorică care se ocupă cu studierea Israelului care se numeşte Arheologie biblică.

[92] Acest lucru a fost profund contestat şi este şi în prezent de mahomendanism care propune înlocuirea Domnului nostru Iisus Hristos cu Mohamed, un personaj anonim de origine semitică. Posibilitatea înlocuirii lui Mahomed cu Domnului Iisus Hristos a survenit pentru pirma dată undeva în secolul al VI-lea. Preceptele mahomendane inclus „războiul sacru" [Gihadul] în numele lui Mohamed la fel ca şi practica poligamiei, dostrine total contrare mesajului crucii adus de Domnul nostru Iisus Hristos. În general doctrinele islamice s-au remarcat prin agresivitate şi violenţă. http://islamulazi.ro/forum/index.php?showtopic=50.

[93] Ţinem să precizăm că islamul a devenit o religie monoteistă nu datorită lui Mohamed fondatorul ei ci în special a misticilor sufişi care au activat în cadrul mahomedansimului şi care în general au exprimat convingeri de viaţă creştină.

recunoaşte. Mai recent marile muzee ale lumii au făcut cercetări în regiunea Mării Roşii şi au descoperit urmele armatelor egiptene înghițite pe fundul mării Roşii.

Prezentul articol nu este decât o trecere în revistă a raportului dintre iudaism şi creştinism. În acest sens, în sens duhovnicesc preoții noştii sunt continuatorii tradiției rabinice şi a rabinilor poporului Israel. Aceasta nu înseamnă că ei sunt exclusiv atât, ceea ce ne confruntăm cel mai multe în zilele noastre este mai mult decât orice „ignoranța istorică” a multor preoți față de istoria sacră a trecutului. Am putea spune că precum înainte de Hristos au exista rabini la fel în zilele noastre există neorabini sau persoane care au rostul nu numai de a prezenta omului de rând legea mozaică ci şi învățătura Domnului nostru Iisus Hristos.

DESPRE SFINȚII APOSTOLI PETRU ŞI PAVEL

Biserica Ortodoxă este în această perioadă în postul sfinților apostoli Petru şi Pavel. Petru şi Pavel sunt două persoane din istoria creştinismului şi în special in istoria creştin ortodoxiei. Istoria postului actual este veche şi datează din vremurile post-hristice. Despre Petru şi despre Pavel ştim în special din Faptele Apostolilor. Petru a fost un apostol chemat la apostolat de Domnul Hristos la marea Tiberiadei.[94] Ceea ce ştim este că Petru a fost pescar de profesie şi el a fost martirizat dimpreună cu Pavel marele său prieten în Hristos la Roma capitala imperiului roman la anul 67 după Hristos. Datorită crezurilor sale monoteiste, într-un imperiu care la acea vreme era politeist Petru a fost executat pe o cruce cu capul în jos.[95]

Dacă Petru a fost pescar nu acelaşi lucru îl putem spune despre prietenul său Pavel din Tarsul Ciliciei o localitate din orientul mijlociu care nu mai există astăzi.[96] Pavel a fost un om educat, un savant în probleme de religie. S-a spus de mai multe ori că asocierea celor doi a lui Pavel şi a lui Petru a fost destul de nepotrivită. Aceasta fiindcă unul era o persoană educată, superioară în timp ce celălalt era o persoană simplă fără mari cunoştințe de religie. Ceea ce tradiția ortodoxă a considerat că ambii au avut în comun a fost crezul lor monoteist. Atât Petru cât şi Pavel au fost monoteişti, adică au respins convingerile religioase care credeau în existența mai multor dumnezei din vremurile lor.[97]

La vremea Domnului Iisus Hristos politeismul era cu adevărat o mare amenințare. Majoritatea popoarelor din bazinul mării Mediterane aveau crezuri politeiste.[98] Apostolii Petru şi Pavel chiar dacă au trăit cu multă vreme înainte au încă actualitate pentru lumea modernă datorită crezurilor lor în existența unui singur Dumnezeu. Crezul într-un singur Dumnezeu este un crez universal valabil în toate epocile şi perioadele istoriei.[99] După cum există un singur glob tot aşa există un singur Dumnezeu. Am putea vedea în acest punct de vedere anumite paralelisme istorice cu marile dezbateri romane legate de geocentrism sau heliocentrism din evul mediu tot de la Roma.[100]

Petru dimpreună cu prietenul său Pavel au trăit probabil una dintre cele mai josnice morții care a fost cu putință omului pentru o cauză cât se poate de echitabilă. Este adevărat că din mentalitatea timpurilor, Petru şi Pavel

---

[94] http://ro.wikipedia.org/wiki/Simon_Petru.

[95] Moartea Sfântului Apostol Petru a fost o moarte şocantă şi ea a urmat pe cea a Domnului Iisus Hristos.

[96] http://ro.wikipedia.org/wiki/Pavel_(apostol).

[97] http://amira-spiritualitate.blogspot.com/2009/03/politeismul.html.

[98] Aceasta s-ar putea spune începând cu Grecia antică şi sfârşind cu Spania. În mod evident, realitatea vremurilor de atunci nu mai este cea de azi. Totuşi, atât Petru cât şi prietenul său de apostolat au fost martirizați amândoi la Roma. Martiriul celor doi este o umbră aruncată pe istoria Romei şi unii arheologi creştini consideră că de fapt acesta a fost şi semnul căderii imperiului roman chiar dacă „declinul” imperiului roman v-a survenii mult mai târziu, undeva cu epoca lui Constantin cel Mare. Roma din vremea aspotolilor Petru şi Pavel nu este Roma zilelor noastre. Pentru romanii de atunci Roma era „oraşul etern” sau „cetatea eternă.” Istoricii se întreabă de multe ori de ce a existat această „dorință de a eterniza” un oraş ca şi capitala unui imperiu? http://ro.wikipedia.org/wiki/Roma.

[99] Aceasta indiferent că existăm în antichitate, evul mediu sau modernitate. Monoteismul este în ultimă instanță un adevăr transcendent. Timpurile sfinților Apostoli Petru şi Pavel sunt timpuri care au de face cu stabilirea definitivă a crezului monotist în istoria lumii sau a umanității.

[100] De această dată cei care au fost inculpați au fost Giordano Bruno şi Galileo Galiei. Localitatea era însă aceiaşi, Roma.

prietenul său erau cantități neglijabile autorităților romane care la vremea respectivă pretindeau supremație peste toată lumea civilizată. Era destul de greu de acceptat pentru romanii de imediat de după Hristos că Domnul Iisus Hristos a fost evreu şi nu roman. Israelul din vremea romanilor era un loc periferic în care nici măcar zeii adorați nu erau comuni. Pentru Roma păgână crezurile iudaice în existența unui singur Dumnezeu erau dincolo de orice posibilitate de acceptare.[101]

Politeismul roman din vremurile sfinților Petru şi Pavel a primit o modalitate de extindere imperială care pleca din Anglia şi se oprea în Israel. Istoricii consideră că sfinții Petru şi Pavel au fost primul avertisment oferit imperiului roman care în timp avea să decadă şi să fie doar trecut. Este greu de crezut pentru noi contemporanii că de la Roma la Cartagina şi de la Ierusalim la Londra cu mai mulți ani în urmă la vremea sfinților Petru şi Pavel toată lumea era romană sau mai bine spus sub stăpânie romană.

Evident ceea ce teologii cred că a fost cel mai chestionabil în cazul Imperiului Roman nu a fost „stăpânirea romană în sine" ci crezurile religioase ale Imperiului Roman.[102] Imediat după martiriul celor doi, Biserica i-a trecut în rândul sfinților. Deşii sunt ambii doi sfinți în ortodoxie, există unele tradiții referitoare la cultul sfinților Petru şi Pavel. Ziua de 29 iunie este ziua în care s-a căzut de acord ca aceşti doi sfinții să fie prăznuiți. Prin urmare pentru ortodoxie 29 iunie este o zii apostolică.

În fiecare an pe date de 29 iunie facem pomenirea sfinților Petru şi Pavel. Biserica Ortodoxă nu sprijină „tendințele folclorice" referitoare la cinstirea celor doi sfinți cât mai mult cinstirea lor în cultul liturgic.[103] Despre sfântul Pavel ştim că el a avut o convertire miraculoasă pe drumul Damascului. Sfântul Pavel un iudaizant înnăscut, nu a voit în primă instanță să accepte mesajul Noului Testament. Ştim că pregătirea religioasă a sfântului Pavel a fost dată lui de rabinul Gamaliel.[104] Pavel era un om pregătit în legea mozaică gata să ducă până la fanatism crezurile sale în mozaism. Sfântul Pavel a fost contemporan cu Domnul Iisus Hristos. La fel a fost şi Sfântul Petru doar că raportarea celor doi este extrem de diversă ca şi metodică. În timp ce Sfântul Patru a avut contacte deschise cu Domnul Hristos, Pavel a fost mult mai reluctant decât Petru în a primii mesajul crucii. A fost necesară după cum mărturisesc textele biblice o intervenție directă a lui Hristos în cursul vieții lui Pavel încât acesta după propria mărturie în zelul său de a îi persecuta pe creştini a fost temporar orbit pe drumul Damascului celebrul drum al convertirii sale.[105]

Pe date de 29 iunie ne vom aduce din nou a minte de faptul că cu toții suntem în această lume pe un drum al Damascului. „Drumul Damascului" sfântului Pavel este astăzi şi drumul nostru. Cu toții suntem în drumul „sceptic al căutării de Dumnezeu." Cu toții avem îndoieli de credință şi nu putem accepta toate cele care ține de existența lui Dumnezeu şi a îngerilor Săi."[106] Mai mult decât orice sfinții Pavel şi Petru sunt pentru noi modele sigure statornicite la care ne putem raporta. Sfinții Petru şi Pavel sunt modele de urmat pentru toți cei care vor urma după ei.

---

[101] Pentru Ortodoxie sfinții Petru şi Pavel sunt biruința monoteismului asupra politeismului păgân. Din nefericire chiar şi în prezent continuă „prelungirea scandalului crucii creat de Sfântul Petru şi de tăierea capului Sfântului Pavel" prin pretențiile de supremație papală a episcopului Romei. Ortodoxia vede în aceste pretenții ale episcopului Romei doar o prelungire a iubirii de putere caracteristică cezarilor romani. Ideologia romană din acele vremuri de fapt şi din vremurile noastre este „cripto-religioasă." În cazul cezarilor romani şi eventual şi a descendenților papali din zilele noastre, setea de putere mergea atât de departe în unele cazuri că primea conotații religioase. Se cunosc astfel mai multe cazuri cum ar fii Caligula, Nero sau Domițian. Lista cezarilor romani politeişti ar fii mult prea mare ca să o pot reda în întregime.

[102] Doctrinele religioase romane erau departe de a fii iudeo-mesianice.

[103] Este regretabil că există o „tradiție folclorică" destul de depreciată referitoare la cultul celor doi. Cultul ortodox trebuie să ştim, la fel ca şi cultul sfinților în general nu este un cult folcloristic. Deşii mulți dintre sfinții ortodocşi sunt prezenți în folclor şi în tradițiile folclorice ele nu sunt considerate de biserică ca şi ceva ce trebuie încurajat. Prin urmare trebuie să ştim că cultul sfinților nu este un cult folcloric.

[104] „Făcea parte din partida fariseilor, era un celebru învăţător de Lege. Gamaliel reprezenta şcoala iudaica a lui Hilel, mai liberala in deciziile sale decât cea a lui Samai. El căuta o interpretare mai larga a Legii mozaice şi încuraja pe compatrioţii lui la raporturi familiare cu străinii etc. Gamaliei se arata favorabil învăţăturii lui Hristos. El spune sinedriştilor : "Luaţi aminte ce vreţi să faceţi cu aceşti oameni... Feriţi-vă de aceşti oameni şi lasati-I, căci daca aceasta lucrare (a lor) este de la oameni, se va nimici. Iar daca este de la Dumnezeu, nu veţi putea să-i nimiciţi, ca nu cumva sa va aliaţi şi luptători împotriva lui Dumnezeu" (Fapte 5, 34-39). În urma acestei cuvântări, apostolii au fost bătuti şi eliberaţi.La Gamaliel şi-a făcut educaţia de fariseu si cărturar, Pavel, Apostolul Neamurilor, (Fapte 22, 3)." http://www.crestinortodox.ro/dictionar-religios/gamaliel-85346.html.

[105] http://www.sfaturiortodoxe.ro/talita-kumi-inviind-pe-drumul-damascului.htm.

În plan ecclesiologic este destul de greu de stabilit raportul care există între Viața sfântului Petru şi actualele instituții ale vaticanului de la Roma. Biserica Ortodoxă recunoaşte existența unui scaun episcopal al Romei ca bazați pe mărturia vieții sfântului Petru. Ortodoxia nu recunoaşte supremația papală sau mai bine spus faptul că episcopul Romei este primul între restul restul ierarhilor ortodocşi. Terminologia ortodoxă care s-a convenit este că episcopul Romei este „unul dintre cei egali.”[107]

Teologii romani în special[108] cred că Roma are o prioritate de ordin spiritual față de restul Bisericilor. Ortodoxia crede că Roma are doar un loc de natură istorică din punct de vedere bisericesc deşi ştim de mărturia a doi apostoli ai lui Hristos la Roma. Roma şi tot ceea ce a ținut de ea este un capitol care prin intervenția celor doi apostoli ai lumii începutului creştinismului este un obstacol depăşit. Vaticanul din ziua de azi este dincolo de toate contradicție pe care le auzim o Biserică care acționează în numele Domnului Iisus Hristos.[109]

Se cuvine ca să petrecem timpul postului sfinților Pavel şi Petru în rugăciune şi în cât ai multe fapte bune. Fiecare dintre noi suntem chemați să ne aducem aminte de timpurile acestor doi mari sfinți ai creştinismului. Fără de ei Biserica Ortodoxă nu ar fi fost posibilă.

ŞANSA VIEȚII SPIRITUALE RISCUL VIEȚII MATERIALE

Pentru cei care sunt familiari cu doctrinele biblice, ştim că sfântul apostol Pavel vorbeşte de două feluri sau mai bine spus de două călătorii de persoane umane. Prımii sunt somaticii [σοματικη] şi a doua sunt spiritualii [πενυματικη].[110] Prin urmare, în om sau în ființa umană, putem găsii doi vectori: unul material şi altul spiritual. În general, mai multe doctrine vorbesc de spiritualitatea omului sau de posibilitatea de spiritualizare a omului. Omul este mai mult decât orice o ființă care este chemată la cunoaşterea lui Dumnezeu.[111]

Cunoaşterea lui Dumnezeu în cadrul unui om nu rămâne în nici un caz ceva „exterior omului.” Cunoaşterea lui Dumnezeu la om duce la spiritualizarea sau la sfințirea omului.[112] Omul este prin urmare spiritual când ajunge la cunoaşterea lui Dumnezeu. Ignoranța față de cunoaşterea lui Dumnezeu este un rău destul de costisitor şi ceva care trebuie să evităm cât mai mult.[113]

---

[106] Teologii ortodocşi consideră că raportul din ceruri care există între Dumnezeu şi îngerii Săi se prelungeşte pe pământ devenind raportul dintre Dumnezeu şi sfinții Săi.

[107] Aceste dezbateri au avut loc în timpul marilor sinoade ecumenice are răsăritului [între anii 325 şi anul 787 după Hristos]. Tot în acest sens Biserica Ortodoxă nu recunoaşte prezența de „ecumenicitate" a sinoadelor [conciliilor] după expresia romană a sinoadelor ținute în Biserica Occidentală după anul 787. Anul 787 a fost anul în care s-au dezbătut teme legate de controversa iconoclasă care se referă la cinstirea icoanelor sau a reprezentărilor sfinților.

[108] Deşi mulți dintre ei mai adoptă terminologia de catolic, cum au fost Henri de Lubac, Jean Danielou, Pierre Theilard de Charin şi mulți alții din occident.

[109] Ceea ce Ortodoxia impută încă Vaticanului este „amestecul sau sincretismul" dintre concepțiile religioase şi vechile crezuri imperiale romane. Astăzi Biserica Italiană îl are ca şi suprem conducător pe Papa Benedict al XIV-lea. Toți episcopii [papii Romei] sunt urmaşi sfinților Petru şi Pavel. Fie ca Dumnezeu să ne lumineze pe toți de o potrivă în această privință.

[110] http://www.dansandu.ro/pdf/carti/hristologia-pnevmatica-la-sf-pavel.pdf.

[111] http://www.bible-knowledge.com/seek.

[112] http://www.napocanews.ro/2010/04/nevoia-ortodoxa-de-sfintenie.html.

[113] Cunoaşterea omului de rând a lui Dumnezeu nu este identică cu cunoaşterea sfântului. Sfinții au probabil cea mai superioară cunoaştere a lui Dumnezeu. „**SFẤNT, -Ă,** *sfinți, -te*, adj., subst. **I.** Adj. **1.** Epitet dat divinității, considerată ca întruchipând suprema perfecțiune și puritate. ♦ Epitet dat celor sanctificați de biserică. ◊ *Sfântul părinte* = titlu dat papei de către catolici. ♦ (Rar; despre oameni) Care duce o viață curată și cucernică. **2.** Care ține de divinitate, de religie, de cultul divin; care este considerat ca posedând harul divin. ◊ *Sfânta slujbă* = liturghia. *Locurile sfinte* = ținuturile menționate în textele religioase ca fiind acelea unde a trăit și propovăduit Isus Cristos. *Sfântul Mormânt* = mormântul unde a fost îngropat Isus Cristos. *Sfânta sfintelor* = sanctuarul vechiului templu din Ierusalim. **3.** Care constituie un obiect de cult, de venerație; care se cuvine cinstit, slăvit, venerat. **4.** (Pop.) Epitet dat unor elemente ale naturii. *Sfântul soare.* ♦ Epitet dat zilelor săptămânii. **5.** Desăvârșit, perfect, infailibil. *Ce-am vorbit e sfânt.* ♦ (Substantivat, urmat de un substantiv introdus prin prep. „de" și exprimând ideea de superlativ) Strașnic, zdravăn. *O sfântă de bătaie.* **II.** Subst. **1.** S.m. sg. art. (Pop.) Dumnezeu ◊ Expr. *A-l vedea* (pe cineva) *sfântul* = **a)** a o păți, a da de belea; **b)** a da peste un noroc neașteptat. *A-l uita* (pe cineva) *sfântul*, se spune când cineva zăbovește undeva prea mult (și degeaba). *Ferit-a sfântul!* = în nici un caz, nicidecum. **2.** S.m. și f. Persoană recunoscută ca un exemplu desăvârșit al

Din păcate există extrem de multe cunoştinţe false a lui Dumnezeu şi din ele au derivat şi „spiritualităţi false." Astfel ştim de mai multe secte din cadrul creştinismului şi a iudaismului.[114] Astfel, în sens tradiţional mai toţii dintre oamenii trebuie să îşi bazeze cunoaşterea lui Dumnezeu pe anumite temelii. Nevoia de spiritualitate este mai mult decât orice o nevoie de a intra în legătură cu Dumnezeu.[115]

Căutarea lui Dumnezeu este prezentă la toate popoarele. Putem vedea căutări ale lui Dumnezeu de la egiptenii antici la americanii moderni. După cum s-a explicat mai recent căutarea lui Dumnezeu este ceva „înnăscut în natura omului." Omul vrea să Îl caute pe Dumnezeu şi vrea comuniunea cu Dumnezeu. Această voinţă a primit pe parcursul timpului enorm de multe forme de manifestare. Aceste forme le întâlnit de la primitivism la formele elaborate ale catedralelor şi a marilor edificii religioase.[116]

Prin urmare ce înţelegem prin viaţa materială sau viaţa spirituală. Viaţa spirituală este mai mult decât orice o viaţă în care totul gravitează în jurul noţiunii de Dumnezeu. Dumnezeu este mai mult decât orice noţiunea care conferăă spiritualitatea omului sau mai bine spus capacitatea omului de a se spiritualiza. Spiritualizarea omului sau faptul că omul ajunge la etape sublime ale căutării de Dumnezeu, nu este în general ceva care este extrem de „comercial sau senzaţional." Persoanele care ajung la spiritualizare în general nu sunt persoane care urmează un drum al „celebrătăţii vedetelor." Marii cunoscători ai lui Dumnezeu sau trăitori ai lui Dumnezeu nu o să îi vedem în luminile reflectoarelor sa a rampelor marilor spectacole internaţionale ovaţionaşi şi aclamaţi de mulţii frenetice.[117]

În general exigenţele unei persoane care se apropie de cunoaşterea lui Dumnezeu sunt extrem de mari. Cunoaşterea lui Dumnezeu nu variază chiar dacă percepţia omului diferă de la epocă la epocă. Dumnezeu este şi rămâne acelaşi indiferent de gradul de avansare ştiinţifică sau tehnică a omului.[118] Căutarea de Dumnezeu este o constantă a lumii în care trăim. Din nefericire această căutare a lui Dumnezeu a primit de mai multe ori forme degenerescente.[119]

Căutarea de Dumnezeu este prezentă în toate marile civilizaţii ale lumii. Deşi fiecare civilizaţie crede că ea este singură care se află în drumul căutării de Dumnezeu, după cum sunt mulţi care vorbesc în zilele noastre, mai

---

vieții creștine și consacrată ca atare, după moarte, de către biserică. ◊ Expr. *Până la Dumnezeu, te mănâncă sfinții* = până să ajungi la cel mai mare, înduri multe de la slujbașii mai mici. *A-l fura* (pe cineva) *sfinții* = a ațipi, a adormi; a muri. *A-i ieși* (cuiva) *un sfânt din gură* = a vorbi foarte drept și înțelept, a spune o vorbă potrivită. *A sta (ca un) sfânt* = a sta nemișcat; (despre copii) a fi foarte cuminte. *A se închina la sfinți* sau *a se ruga de toți sfinții* = a se adresa la cei puternici cu rugăminți, a fi nevoit să solicite rezolvarea unui lucru în mai multe locuri și cu stăruințe. *La sfântu-așteaptă* = niciodată. ♦ Om care duce o viață curată și cucernică. **3.** S.f. pl. art. (În credințele populare) Iele. **4.** S.m. pl. Mucenici (**2**). – Din sl. **sventŭ**. http://dexonline.ro/definitie/sf%C3%A2nt.

[114] Martorii lui Iehova, penticostalii, baptiştii, adveştiştii şi mulţi alţii care datorită crezurilor proprii şi a atribuirii unei libertăţi religioase exagerate s-au despărţit de spiritualitatea creştin ortodoxă.

[115] http://gospelpedlar.com/articles/God/knowgod.html.

[116] Referitor la aceste „căutări primare ale omului de Dumnezeu" raportate la căutările moderne, este pentru toţi un vector clar că în general la fel în epocile primare ale existenţei omului cât şi în modernitate omul l-a căutat pe Dumnezeu. Ceea ce ne confruntăm cel mai mult astăzi este că omul l-a căutate pe Dumnezeu la fel de mult în antichitate cât şi în contemporaneitate doar că în vremurile moderne omul a voit să creeze mai multă „atenţie asupra lui" în căutarea de Dumnezeu. În acest sens, sunt cunoscute mai multe edificii religioase care prin monumentalitatea lor exprimă setea de cunoaştere a lui Dumnezeu. A se vedea în acest sens, Vaticanul [nu vorbim de incinta catedralei San Piedro din Roma] sau alte centre cum ar fii multele edificii din Anglia sau din ţările de nord.

[117] În zilele noastre putem vedea din ce în ce mai multe „adaptarea sau trecerea" marilor spirituali sau a marilor figuri de spiritualitate din istoria umanităţii la diferitele „mode culturale sau intelectuale" ale intereselor omului. Chiar şi muzicologie sau pictură găsim pe mulţi care adaptează sensul cunoaşterii lui Dumnezeu la diferitele „ifose artistice" ale creaţilor marilor artişti mai mult sau mai puţin tradiţionali. Enumerarea unor astfel de exemple ar fii prea mare. Modernitate am putea începe cu Joseph Hyden şi termina cu Salvador Dali.

[118] În zilele noastre cultul sfinţilor pare ceva demodat şi perimat din moment ce trăim în epoca marilor companii informatice care măsoară capacitatea creierului uman în gigaherţi şi megaherţi. Toate aceste mari realizări în plan tehnic care au schimbat extrem de mult faţa lumii moderne şi a avansării sau progresului uman, nu vor schimba „constanta căutării de Dumnezeu" a omului. Acelaşi creier sau inimă a omului lţa căutat pe Dumnezeu şi acum 4000 de ani în lumea antică la fel ca şi în cea modernă. Acelaşi sânge a curs şi în venele anticilor ca şi în cele a modernilor chiar dacă anticii nu vorbeau la telefoane celulare la fel cum vorbim noi. http://www.stiintasitehnica.ro/.

[119] Puzderia de religii şi de secte creştine este cât se poate de evidentă în acest sens. În sens, unitar şi eshatologic, ortodoxia este ceea ce denumit căutare a lui Dumnezeu în comun. În acest sens, în ortodoxie deşi toţi îl experimentăm pe Dumnezeu la grade diferite, ortodoxia este o expresie care ne uneşte.

toată lumea caută pe Dumnezeu din antichitate. Căutarea de Dumnezeu este o constantă în toate epocile şi istoricitatea omenească. Căutarea de Dumnezeu este una dintre cele mai vitală cutări ale omului.[120]

Prin urmare căutarea de Dumnezeu sau mai bine spus de cele mai multe ori căutarea de Dumnezeu duce la spiritualizarea omului sau mai bine spus la înţelepţirea omului. Ceea ce este cel mai tragic este că Dumnezeu este o categorie absolută. Prin urmare în termenii filosofiei lui Kant, căutarea de Dumnezeu este un atribut fundamental al fiinţei şi al conştiinţei omeneşti. Teologii cred că cine nu Îl caută pe Dumnezeu este o bon-entitate fiinţială. Adevărate fiinţă a omului sau adevărata fiinţare a omului poate fi conferită numai de viaţa cu Dumnezeu.[121]

În căutarea de Dumnezeu există mai multe stadii. De multe ori teologii cred că căutarea de Dumnezeu o putem realiza şi ea nu poate fii considerată o căutare de orice tip. Dumnezeu este creator a tot ceea ce există. Această conştiinţă a faptului că Dumnezeu este creatorul este din ce în ce mai puţin folosită în timpurile noastre. Deşi omul este chemat să stăpânească omul lumea şi cosmosul omul este chemat de cele mai multe ori să îl descopere pe Dumnezeu şi să Îl acceptat pe Dumnezeu după cum Acesta intenţionează cu omul. Omul şi Dumnezeu sunt două constante ale lumii în care trăim. Cum fără de respiraţie omul nu ar putea trăirii probabil fără spiritualitate omul nu ar putea să ajungă al cunoaşterea lui Dumnezeu.

Cunoaşterea lui Dumnezeu este multiplă: Dumnezeu poate fi cunoscut ca şi creator, sfinţilor, mântuitor, principiu unic al existenţei şi al fiinţei. În zilele noastre datorită obscurantismului mai multor teologi, cunoaşterea lui Dumnezeu este o temă care de multe ori nu mai are nici un fel de implicaţie de ordin epistemologic.[122] Ştiinţele sunt în faţa lui Dumnezeu diferite chemări ale omului de a îşi folosii capacităţile sale. Dincolo de pragmatismul ştiinţelor omul este chemat să ajungă la o concepţie de viaţă spirituală şi să se ridice la o cât mai mare înţelegere a lui Dumnezeu. Un savant sau un mare om de ştiinţă care nu este dublat de credinţă în Dumnezeu este mai mult decât orice o non/entitate. Crezul în Dumnezeu şi în realitatea existenţei Sale este ceea ce a motivat pe cei mai mulţi autori ai din toate vremurile să aprofundeze.[123]

Chemarea la spiritualizarea omului este una dintre cele mai mari chemări ale omului şi a fiinţei umane. Fiinţa umană este dincolo de orice o fiinţă care este înzestrată cu capacitatea de a se îndrepta în spre Dumnezeu. Drumul cunoaşterii lui Dumnezeu este de multe ori Odiseic. În sens teologic, putem vorbii de a odisee a cunoaşterii lui Dumneзeu aceasta deoarece cunoaşterea lui Dumnezeu este dincolo de toate articulaţiile cognitive ale ştiinţelor.

DESPRE MULŢUMIREA ÎN FAŢA LUI DUMNEZEU

Cuvântul mulţumire are mai multe sensuri. În limba engleză avem termenul de „thanksgiving", în limba franceză avem termenul de mercie, în limba spaniolă avem termenul de gracias. În limba italiană avem termenul de ringraziamenti. Deşi Biserica se află în perioada Postului Naşterii Domnului Hristos, m-am gândit astăzi să scriu câteva rânduri despre "mulţumirea care trebuie adusă în faţa lui Dumnezeu." În viaţa noastră contemporană actul de a mulţumii ţine de multe ori de domeniul politeţii sau la bunelor maniere. Este politicos a mulţumii atunci când cineva îţi face un bine sau un favor. Din punct de vedere teologic „mulţumirea" nu este un simplu act de politeţe. Pentru cei care frecventează slujbele Bisericii vor putea vedea că Biserica aduce rugăciuni de mulţumire în faţa lui Dumnezeu. În acest sens, bazaţi pe frazeologia elină, ele sunt aşa numitele rugăciuni euharistice.

Totuşi, aş vrea astăzi cu puţinele mele capacităţi intelectuale să scriu ceva legat de conceptul euharistic care îl celebrăm cel mai adesea în timpul liturghiilor şi în special în timpul liturghiilor ortodoxe. În aceste rugăciuni care au

[120] O experienţă totală a căutării de Dumnezeu a trăit-o Sfântul Ioan Teologul pe insula Patmos. Această cutare a rezultat în celebra carte a Apocalipsei.

[121] „Spiritualitatea lui Dumnezeu" este o temă pe care nu prea mulţi o pot înţelege şi pe care nu sunt prea mulţi doritori de a o aprofunda. Fără spiritualitate omul ar fii lipsit de ceea ce este cel mai scump existenţei sale.

[122] Epistemologia este o disciplină care se ocupă cum axiologia ştiinţelor.

[123] Toate ştiinţele sunt căi de acces intelectual în spre Dumnezeu dacă cei care le studiază au o motivaţie spirituală. Ca şi creator al cosmosului, Dumnezeu este autorul ştiinţelor şi al cunoaşterii în orice natură este ea.

fost alcătuite de Sfântul Ioan Gură de Aur şi de Sfântul Vasile cel Mare, preotul mulţumeşte în faţa lui Dumnezeu pentru toate bunătăţile revărsate asupra comunităţii. În Biserica Ortodoxă rugăciunea de mulţumire este un „imperativ categoric" am putea spune ca să mă folosesc de un termen kantian. Am putea să ne întrebăm care ar fii motivele pentru care trebuie să îi mulţumim lui Dumnezeu? În primul rând, îi mulţumim lui Dumnezeu că ne-a dat viaţă, adică ne-a creat. Apoi, îi mulţumim lui Dumnezeu pentru toate darurile care ni le-a făcut indirect: aici ne referim în special la lumea înconjurătoare. Trebuie să ştim că Dumnezeu a făcut universul cu toată multiplicitatea lui pentru om. Biserica consideră că „omul este coroana creaţiei." Prin urmare, nu omul a fost făcut pentru univers ci universul a fost făcut pentru om. Orice rugăciune de mulţumire pe care o aducem în faţa lui Dumnezeu este o rugăciune de recunoştinţă. Este foarte dificil însă faptul de a mulţumii şi fii recunoscători în faţa lui Dumnezeu când suntem în perioade grele sau dificile din viaţă, când lucrurile nu merg cum vrem noi.

Trebuie să ştim că oricât de iubitor de oameni este Dumnezeu, totuşi, Dumnezeu rămâne creatorul nostru, adică rolul nostru este de a fii făpturile Lui. Prin urmare, Dumnezeu nu are nevoie de a se justifica în faţa omului de actele Sale. A cere lui Dumnezeu să se justifice pentru cele ce le face faţă de noi înseamnă a Îl huli pe Dumnezeu. În acest sens, suntem îndemnaţi scripturistic să nu „ispitim pe Dumnezeu." Acest avertisment de a nu ispiti pe Dumnezeu a fost dat încă din Vechiul Testament. Raportul nostru faţă de Dumnezeu trebuie să fie unul de „mulţumire şi de recunoştinţă" faţă de tot ceea ce face Dumnezeu pentru noi. Biserica Ortodoxă crede că raportul euharistic al omului faţă de Dumnezeu este unul filial.

Este de datoria oricui om, a oricărei făpturi a lui Dumnezeu de a aduce mulţumire în faţa lui Dumnezeu. În primul rând trebuie să fim conştienţi că fără Dumnezeu nu am fi putut să ne naştem în această lume. La un anumit nivel am putea spune că esenţa Bisericii Ortodoxe este una „euharistică" adică de mulţumire adusă în faţa lui Dumnezeu. Realitatea este că există multe nemulţumiri, oameni care aduc argumente cum că nu este o practică adevărată a mulţumii lui Dumnezeu pentru facerile Lui de bine, mai ales atunci când se poate observa că ele nu există. Trebuie să ştim că oxigenul pe care îl respirăm zilnic este dat tot de Dumnezeu. A da mulţumire lui Dumnezeu pentru oxigenul care îl respirăm este o dovadă a recunoştinţei pentru inimile cele mai împietrite.

Putem observa în lumea de astăzi, o anumită „pretenţie" a omului în raportul său cu Dumnezeu. În acest sens, sunt unii care chestionează la modul cel mai serios nevoia de a mulţimii lui Dumnezeu pentru faptul că ne-a dat viaţă, şi ne-a creat. Unii consideră că aceasta este prea puţin. Trebuie să ştim că deşi îi putem chestiona pe semenii noştii referitor la lucruri care ni se pare inconveniente, pe Dumnezeu nu Îl putem chestiona referitor la destinul şi la viaţa noastră. A Îl chestiona pe Dumnezeu de cele ce au loc cu noi înseamnă a ne reduce la neexistenţă.

În relaţia cu Dumnezeu, încă din cele mai vechi timpuri s-a putut observa că Dumnezeu dă şi bine dar dă şi rău. Cel mai celebru caz de acest fel a fost înregistrat în Vechiul Testament în cazul dreptului Iov. În cartea Iov din Vechiul Testament vedem că Dumnezeu Îl încearcă pe Iov. Răul şi necazurile pe care Dumnezeu i le dă lui Iov au fost în spre întărirea lui, am putea spune că Iov a fost testat de Dumnezeu. Într-un nume fel, Dumnezeu testează pe toţi oamenii. La fel cum focul se căleşte în foc şi apoi se pune în apă pentru a se răcii, tot aşa am putea vorbii de un proces contradictoriu în aparenţă al experimentării lui Dumnezeu. Din punct de vedere logic, putem vedea că Dumnezeu este autorul tuturor formelor de existenţă fizică, prin urmare, Dumnezeu este autorul căldurii dar şi al frigului. Sau în orice caz, Dumnezeu le îngăduie pe ambele. De asemenea la un nivel generic, Dumnezeu este autor al apei dar şi al focului, două elemente naturale cât se poate de contradictorii. S-a spus de mai mulţi teologi, în frunte cu Nicolae al Cuzei că în Dumnezeu „cele ce se contrazic coincid." Astfel, lui Dumnezeu se cuvinte să îi mulţumim indiferent de împrejurările vieţii noastre.

Rugăciunea de mulţumire în faţa lui Dumnezeu este tot una cu sentimentul de recunoştinţă pe care îl avem faţă de Dumnezeu. La fel, iubirea de Dumnezeu trebuie să fie mai presus de orice mulţumire în faţa lui Dumnezeu. Cu cât voim ajunge să mulţumim lui Dumnezeu cu atât vom ajunge să Îl cunoaştem pe Dumnezeu mai adevărat. Acesta este de fapt sensul vieţii. A Îl cunoaşte pe Dumnezeu este sensul vieţii omului. Odată ce am ajuns să Îl cunoaştem pe Dumnezeu, nu putem decât să îi mulţumim pentru toate cele ce ni le-a descoperit.